H. YEŞİL

STALİN ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE

□ EKLER
— MOSKOVA DURUŞMALARI ÜZERİNE
— YKP Revizyonizmi Üzerine
— Stalin'in 100. ve 110. Doğum Yıldönümü Nedeniyle Yazılan Bazı Yazılar ve Tavırlar

DÖNÜŞÜM
YAYINLARI

STALİN ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE

Bu kitapta yer alan yazılar Stalin'i eleştirme iddiasında olan bir takım kişilerin "eleştiri"lerine yanıt vermek üzere yazılmıştır. Ayrıca kitaba ek olarak konan yazılarda sorunun güncelliği göz önüne alınarak kitaba "ek"lenmiş yazılardır.

Birinci Basım: Temmuz 1990

Dizgi: Platin Dizgi
Baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş.

DÖNÜŞÜM Yayınları
Alemdar Mah. Hamam Sok. Yavuz Han. No: 2/6
Cağaloğlu-İSTANBUL

STALİN ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE

H. YEŞİL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- ÖNSÖZ YERİNE 9

I

- Stalin'e Karşı Tavır Marksist-Leninistlerle Her Türden Oportünistleri Ayıran Temel Kıstaslardan Biridir 17
- Stalin Nasıl Sorun Haline Getirildi 19
- Stalin'e Sosyalizmin İnşasında Sınıflar, Sınıf Mücadelesi Proletarya Diktatörlüğü Altında Devrimin Sürdürülmesi ile İlgili Olarak Getirilen Eleştiriler 29
- "Stalin Sosyalizmde Sınıfların, Dolayısıyla Sınıf Mücadelesinin Varlığını Reddetti" Eleştirisi Üzerine 30
- Sınıf Nedir? 32
- Sınıflar Arasındaki Çelişmeler/Sınıfların Tümü İle Ortadan Kaldırılması Sorunu 33
- Komünist Toplumun Birinci Evresi 36
- 1924 - 1936 Dönemi Boyunca SSCB'nin Yaşamında Meydana Gelen Değişiklikler 42

- Komünizme Geçiş Sorunu 50
- Bir Tek Ülkede Sosyalizmin Zaferi Sorunu 53
- Komünizm Ve Devletin Yok Olması Sorunu 67
- Sosyalizmden Geri Dönüş Sorunu Ve Stalin 74
- Sosyalizmde Meta Üretimi Sorunu 77
- Stalin Sosyalizmde Üretici Güçler/Üretim İlişkileri Ve Alt Yapı/Üst Yapı Arasındaki Çelişmeyi Görmedi mi? 83
- Stalin Üretici Güçler Teorisini mi Savundu? 96
- Stalin Ve Marksist-Leninist Kitle Çizgisi Sorunu 102
- Stalin Kamu Mülkiyetine Geçişin Yollarını Kavramadı mı? 106
- Kolhoz Mülkiyetini Genel Halk Mülkiyeti Düzeyine Çıkarmak İçin Alınacak Önlemler 107
- Stalin Döneminde Hafif Sanayiye ve Tarıma Gereken Önem Verilmedi mi? 113
- Stalin Döneminde Köylüler Çok mu Sıkıntıya Sokuldu? 115
- Stalin Toplumdaki Ara Güçleri Red mi Etti? 126
- Stalin Parti İçinde İnsanların Hatalarını Düzeltip, Devrime Kaulmalarını Red mi Etti? 127
- Stalin Çin Devriminde Milli Burjuvazini Rolü Meselesini Teorik Olarak Çözemedi mi? 128
- Kişiye Tapma Sorunu Ve Stalin 130
- Stalin Karşı-Devrimcilerin Bastırılması Sırasında Çok mu İleri Gitti? 133
- Stalin Hakkında Getirilen "Somut" İddalar Üzerine 137
- Çin Devrimiyle İlgili 139
- Komintern Sovyetler Birliği'nin Dar-Milliyetçi Çıkarları İçin mi Dağıtıldı? 142
- Stalin'e Getirilen "Felsefi" Eleştiriler 143
- Lenin Stalin'e Düşman mı İdi? 145
- Milliyetler Ya Da "Otonomizasyon" Sorunu 151
- Stalin Eleştirilemez mi? 154
- Proletarya Tarih Çarpıtıcılarından Er Geç Hesap Soracaktır 157
- "Bir Daha Savaş Olmasın" Nasıl Mümkün? 158
- Tarih Nasıl Çarpıtılıyor? 159
- Gerçekler İnatçıdır 167
- Notlar / Ekler / Açıklamalar 168

- "Kişiyc Tapmaya Karşı Mücadele" 168
Yugoslavya Komünist Partisi Revizyonizmi Üzerine 175
- Moskova Duruşmaları Üzerine 188

II

- Stalin'in 100. Doğum Yıldönümü Nedeniyle Yurtdışında Partizan/Batı Berlinli Komünist/Akıma Karşı/Kızıl Bayrak Yazı Kurullarının 1979'da Düzenlediği Ortak Toplantının Bazı Belgeleri 205

III

- 1989 Yılında Bolşevik Partizan'da Çıkan Bazı Yazılar 237

ÖNSÖZ YERİNE

STALİN'DEN ÖĞRENMEK, YENMEYİ ÖĞRENMEKTİR!

STALİN ve onun şahsında Komünizme karşı kara bayrakların her geçen gün daha yükseklere kaldırıldığı, burjuvazinin her türünün "komünizmin öldüğü" üzerine nutuklar atıp, kendi kendini kandırdığı, sosyal-emperyalist revizyonist burjuvazinin önderliğindeki ülkelerde Sosyalizm-Komünizmin şekilsel kalıntılarının da giderek tasfiye olduğu, "Batı demokrasisi"nin bu ülkeler emekçilerinin önemli bölümü tarafından adeta özlenilen bir hedef olarak görüldüğü bir ortamda yaşıyoruz.

Stalin'in Marksizm-Leninizm adına konuşan saflar içinde açıkça ve Marksizm-Leninizmin bir klasiği olarak, saldırgan bir biçimde savunulması, modacı baylar ve bayanlar tarafından "çağdışılık" olarak adlandırılıyor. Karşı-devrimci modern revizyonistler tarafından "Emsaline ender rastlanan bir cani" ("Yeni Yol", 15 Eylül 1989, s. 12) olduğu ilan edilen Stalin'in doğru savunulmasının, aslında Marksist-Leninist olma ile olmama sınırını çeken en önemli kıstas haline geldiği, getirildiği bir ortamda yaşıyoruz.

Gerek uluslararası planda, gerekse ülkemizde Stalin'e birçok çevreden çoğu ispatsız iddia düzeyinde olan "eleştiri"ler gelmektedir. Özellikle son dönemlerde Mao'nun yeniden değerlendirilmesiyle ilgili tartışma içinde Stalin hakkında getirilen "eleştiri"ler, Mao Zedung'u savunduğunu iddia eden çevrelerde yeniden "moda" olmuştur.

Stalin konusunda tavır, görüşümüze göre dün olduğu gibi bugün de oportünizm ile Marksizm-Leninizm arasında en önemli ayrım çizgilerinden birisi olma niteliğini korumaktadır. Bu yazıda özellikle 1956 SBKP XX. Parti Kongresinden bu yana ve özellikle de ÇKP belgelerinde Stalin'e getirilen "eleştiri"ler üzerinde durduk. Çünkü bugünkü "Stalin eleştirisi"nde devrimci çevrelerin dayandığı kaynak genel olarak bu kaynaktır. Daha önceki, Stalin'e Troçki'nin getirdiği eleştiriler üzerinde; Stalin'e sağlığında getirilen "eleştiri"ler üzerinde durmadık. Çünkü Stalin, sağlığında, gerek Troçki'den, gerekse diğer "muhalif"lerden gelen "eleştiri"lere bizzat cevap vermiştir. Bizim bunlara ekleyecek birşeyimiz yoktur. Bu konuda eleştirilerin çoğu ve "eleştiri"lere Stalin'in bizzat verdiği cevapların çoğu Türkçede zaten yayınlanmıştır. Dile-

yen okuyucu, Troçki ile Stalin arasındaki polemiği bizzat orijinal belgelerden izleyebilir. Ve bu kuşkusuz çok yararlı olur.

Stalin öldükten sonra ona getirilen "eleştiri"ler için durum değişiktir. Bunların cevaplandırılması, bunlara karşı tavır takınılması Marksist-Leninistlerin görevi idi. Bugün de öyledir. Esasında Stalin'in SBKP(B) ve uluslararası Komünist hareket içinde çeşitli hata ve sapmalara karşı yürüttüğü mücadelenin belgeleri; "bugünkü Stalin eleştirileri"ne karşı da en iyi dayanaktır. Okuyucu bu yazıyı, Stalin'in orijinal yazılarını incelemek için bir işaret olarak kavramalıdır. Yazı bütün Stalin "eleştiri"lerine cevap verme iddiasında değildir. Amacı, yalnızca çok bilinen ve devrimci çevre içinde önemli etkisi olan "eleştiri"ler karşısında tavır takınmaktır."

1970'li yılların sonu, 80'li yılların başında modern revizyonistlerin dışındaki anti-Stalinizm; Marksizm-Leninizm adına konuşan çevreler açısından özellikle ve öncelikle "Mao Zedung Düşüncesi"ni savunan çevre içinde moda idi. Bu çevrelerin anti-Stalinizminin tipik özelliği, bunların anti-Stalinist, yani anti-komünist görüşlerini, Stalin'i ve Marksizm-Leninizmi genel savunma; evet Stalin'in modern revizyonistler tarafından inkar edilmesine karşı mücadele etme iddiaları ile birlikte yürütülmesi idi. Stalin'e bir dizi ilkesel, ve düzeltilmemiş hata maleden bu akım, Stalin'i aynı zamanda "Marx, Engels, Lenin ve Mao Zedung" ile birlikte, Marksizm-Leninizmin "beş ustasından" biri olarak savunma garipliğini sürdürüyordu.

Bu dönemde, Stalin'e, ve Stalin'in sahip çıkıp, savunup geliştirdiği Leninizme karşı yönelen *açık Troçkist* suçlamalar, Marksizm-Leninizm adına konuşan çevreler içinde fazla itibar görmüyordu. Stalin'e eleştiri getirip de, Marksist-Leninist olduklarını iddia edenler, kendilerini modern revizyonistlerden olduğu gibi, açık Troçkizmden de laf olarak da olsa ayırma ihtiyacını duyuyordu.

Rus sosyal-emperyalizminin 1985'te yeni bir modern revizyonist kliği yönetime getirmesinden bu yana, Stalin'e ve onun şahsında Komünizme yöneltilen *saldırıların yoğunluğunda*, ve bu saldırıya katılan *çevrelerin genişliğinde* önemli değişiklikler oldu.

"Açıklık" ve "yeniden yapılanma" şiarları ile yola çıkan yeni revizyonist/sosyal-emperyalist şef Gorbaçov önderliğinde, modern revizyonizm anti-komünizmini, öncelikle Stalin'in kişiliği ve eserine karşı başlatılan yeni bir kampanya ile kuşattı. Kendi öncüllerinin "proletarya diktatörlüğü" düşüncesini atması, ve fakat "sınıf mücadelesi" düşüncesini laf düzleminde de

olsa atmamış olmalarını "çağdışı" bulan, ve "tüm insanlığın global çıkarları"-nı "sınıf mücadelesi"nin yerine geçiren bu en yeni ve en hızlı modern revizyonistlerin düşünce sistemi ve eylemi, en başından itibaren Stalin'i bir kızıl çuha olarak görmek zorunda idi.

Bir yanda "sınıf savaşımı tarihin en önemli hareket yasasıdır" diyen ve bunu SSCB'nin inşasında pratiğe uygulamaya önderlik eden; Sosyalizm şartlarında da sınıf mücadelesinin evet sertleştirilerek sürdürülmesini savunan ve bunu pratiğe uygulamaya önderlik eden, burjuvazinin sınıf olarak tasfiyesine önderlik eden Stalin; öbür yanda sınıf mücadelesi yerine "insanlığın global çıkarları"nı geçiren, yeni bürokrat/sosyal-emperyalist burjuvalar vardır!

Bu ikincilerin, Stalin'e emperyalist burjuvazinin, faşistlerin, gericilerin sınıfsal nefreti ile saldırması gayet doğaldır, ve öyle de olmuştur.

Stalin'i, onun önderliğindeki sosyalizm deneyimini karalamak için; ardı ardına gelen, Stalin döneminde sosyalist mahkemelerde yargılanarak mahkûm edilmiş sosyalizm düşmanlarının aklanması; II. Dünya Savaşı tarihinin yeniden yazımı, ve savaşın çıkmasının sorumluluğunun Hitler ile - ondan daha az "manyak" ve "cani" olmayan (!!!) - Stalin arasında paylaştırılması; II. Dünya Savaşında Sovyet halklarının muazzam kayıplarının suçlusu olarak Stalin'in gösterilmesi; her ay açılan ve içinde güya Stalin dönemi "suçsuz kurbanları"nın bulunduğu toplu mezar keşifleri; Sovyetler Birliği'nde modern revizyonist iflasın en açık ifadesi olan bugünkü ekonomik krizin suçlusunun Stalin olarak gösterilmesi vb. vb., Gorbaçov döneminde Stalin'in şahsında komünizme karşı yoğunlaştırılan yoğun kampanyanın bazı mozaik taşlarını oluşturmaktadır. Bütün bu mozaik taşları yeni değildir. Batılı emperyalistlerin öteden beri savunduğu "resmi" anti-Stalinizmin köşe taşlarıdır bunlar. Yeni olan, Sovyetler Birliği"nde resmi olarak, bu görüşlerin şimdi bu kadar açıklıkla yinelenmesidir.

Tabii ki modern revizyonizmin artık *açıkça* öykündüğü Batılı emperyalist güçler için, bizzat Sovyetler Birliği'nde başlatılan yeni anti-Stalinist, anti-komünist kampanya, "komünizmin iflasının" (!!!) en açık ilanı; "Batılı demokrasilerin"(!!!) moral üstünlüğünün(!) en açık kanıtı olarak gösterilen bir tanık olmuştur. Onlar bu kampanyayı ellerindeki her türlü araçla destekleyip ilerletmeye çalışmışlar; emperyalist şeflerin en büyük dertlerinden biri, dostları "Gorbi'nin sağlığı" haline gelmiştir.

Modern revizyonizm destekli bu emperyalist anti-Stalinist anti-komünist kampanya "Sol" içinde de etkisini göstermekte gecikmemiş, Troçkizm "en tu-

tarlı", en "eski" anti-Stalinci akım olarak "tarihi haklılığını" ileri sürmeye, ve etkisini güçlendirmeye başlamıştır. Geçmişte geniş "Sol" çevreler içinde küfür olan Troçkizm suçlaması, şimdilerde göğsünü gererek taşınabilen, gazoz kapağından yapılmış bir üstün kalite(!) madalyası haline gelmiştir birçokları açısından.

Bugün geçici de olsa durum, Stalin'i lafta bile olsa savunan cephenin iyice daralmış, ona saldıran cephenin ise iyice genişlemiş olduğu olgusu tarafından belirlenmektedir.

Stalin'i laf düzeyinde savunan cephe içinde, "Mao Zedung Düşüncesi" savunucuları, burada yayınladığımız yazıda genişçe görüleceği gibi, gerçekte Stalin'in Marksist-Leninist eserini savunmamaktadır.

Arnavutluk Emek Partisi'nin çevresindeki parti ve grupların Stalin savunusu, ise bir yandan Stalin'in görüşlerine ve eylemine taban tabana zıt revizyonist görüş ve uygulamaları savunurken, bir yandan da Stalin'i savunur görünme biçimindedir.

Emperyalizmin ideolojik saldırı içinde olduğu, Komünistlerin olağanüstü güçsüz durumda olduğu, emperyalizmin canlarının bir kez daha -kaçıncı kez bilinmez(!) - "Komünizmin ölümü"nü çaldığı bugünler geçecektir. Emperyalizmin çanına ot tıkayacak teori ve pratik, Marx-Engels-Lenin-Stalin'in ölümsüz eserlerinde; başta Büyük Sosyalist Ekim Devrimi, ve Sovyetler Birliği'nde Stalin önderliğinde sosyalizmin kuruluşu olmak üzere, tüm dünya halklarının devrimlerinde vardır. Mesele öğrenmeyi, ve uygulamayı bilmektir. Stalin bağımsında sorun, "STALİN'DEN ÖĞRENMEK, YENMEYİ ÖĞRENMEKTİR!" şiarını güncel pratiğin şiarı haline getirmek, anti-Stalinist anti-komünist kampanya karşısında saldırgan bir biçimde Komünizmi, Stalin'in şahsında da savunmaktır!

İşte ortam böyle bir ortamdır. Bu ortamda Stalin sorunu öyle bir hale gelmiştir ki, Stalin konusunda doğru tavır, bugün kendini Marksist-Leninistlerle, oportünistleri birbirinden ayıran en önemli ayrım çizgisi olarak dayatmıştır. Ya Stalin'in Marx-Engels-Lenin'den devraldığı ve geliştirdiği Marksizm-Leninizme gerçekten Stalin şahsında da sahip çıkılacak, ya da Stalin'i "eleştirme" adına emperyalizmin-modern revizyonizmin-Troçkizmin anti-komünist hezeyanlarına şu veya bu ölçüde sahip çıkılıp, Marksizm-Leninizm alanının dışına çıkılacaktır. BU İDEOLOJİK SORUNDA DA ORTA YOL YOKTUR!

Stalin "eleştirileri"ne ek olarak, Stalin konusundaki güncel mücadelenin

bazı diğer belgelerini de bu kitapta yayınlıyoruz.

Bu yayınladığımız belgeler, 1979'da Stalin'in 100. doğum yıldönümü nedeniyle yurtdışında "Partizan" / "Akıma Karşı" (GDS) / "Batı Berlinli Komünist"(WBK) / "Kızıl Bayrak" Yazı kurullarının düzenlediği ortak toplantının bazı belgeleridir.

Üçüncü bölümde yayınladığımız yazılar, Bolşevik Partizan dergisinde, TKP/ML(B)'nin 1989'u Stalin Yılı ilan etmesinden dolayı yayınladığı bazı yazılardan oluşmuştur.

Bütün okuyucularımızı, Stalin'i önyargısız bir ciddiyette incelemeye, Stalin'den öğrenmeye, yenmeyi öğrenmeye çağırıyoruz.

I

STALİN'E KARŞI TAVIR, MARKSİST-LENİNİSTLERLE HER TÜRDEN OPORTÜNİSTLERİ AYIRAN TEMEL KISTASLARDAN BİRİDİR!

STALİN'E KARŞI TAVIR MARKSİST-LENİNİSTLERLE HER TÜRDEN OPORTÜNİSTLERİ AYIRAN TEMEL KISTASLARDAN BİRİDİR!

Stalin! Bu isim, dün olduğu gibi bugün de tüm dünyada gericileri yerinden oynatıyor. Stalin bütün dünyada karşı-devrimciler açısından "Komünizm hayaleti"nin tüm "kötü özelliklerinin!" simgeleşmiş biçimi olarak kavranıyor. Stalin, dün olduğu gibi bugün de, karşı-devrimin Komünizme karşı "haçlı seferi"nde temel saldırı hedeflerinden biri olma özelliğini koruyor.

Bu anlaşılır birşeydir. Dünyadaki tüm karşı-devrimcilerin Stalin'den nefret etmeleri normaldir. Onların Stalin düşmanlıklarının sebebi sınıfsaldır. Ama onlar bu nefret ve düşmanlıklarının sınıfsal özünü gizlemek için ellerinden geleni yaparlar. Bütün dünyada karşı-devrimciler için Stalin bir "despot", bir "kan emici cani", "özgürlük ve demokrasi düşmanı bir katil" vs.dir. Onların Stalin'e bunca kızmasının yeterli sebebi vardır. Stalin önderliğinde Sovyet proletaryası Sovyetler Birliği'nde burjuvaziyi ezip sınıf olarak tasfiye etmiştir. Stalin önderliğinde Sovyet halkı ve dünya halkları, Hitler faşistlerini yerle bir etmiştir. Stalin önderliğinde emperyalizme ağır darbeler vurulmuştur. Bunlar tüm dünyada gericilerin Stalin'e düşmanlık beslemesi için yeterli sebeptir.

Stalin'e açıkça karşı-devrim saflarından gelen ideolojik saldırılar karşı-devrimin onun şahsında Marksizm-Leninizme, Komünizme yönelttiği saldırılardır. Bu saldırılar karşısında takınılacak tavır; bunları kökten reddetmek; sınıfsal özünü ortaya koyup teşhir etmektir. Stalin'e açıkça karşı-devrim saflarından gelen ideolojik saldırılarla tek tek uğraşmak, zaman kaybından başka birşey değildir.

Ama ne yazık ki, Stalin'e ideolojik saldırılar yalnızca açık karşı-devrim saflarından gelmemektedir. Stalin'e çeşitli dönemlerde ideolojik alanda (ve çoğunlukla pratikte de!) burjuvazinin işçi sınıfı hareketi içindeki uzantısı olan oportünizmin ve revizyonizmin her türünden Marksizm-Leninizm adına! saldırılar gelmiştir. Bunlar çeşitli dönemlerde şu ya da bu ölçüde işçi sınıfı ve devrimci hareket içinde yaygınlaşabilmiştir.

Stalin, Lenin'in ölümünden sonra, onun tutarlı ve sağlam bir öğrencisi olarak; her türlü muhalefetin (Marksizmi savunma adına ortaya çıkan her türlü muhalefetin) esas saldırı hedefi haline gelmiştir. Gerçek saldırıya uğrayan, onun şahsında Leninizm olmuş, O, Leninizmi "muhalifleri"ne karşı savun-

muştur. Stalin'in sağlığı döneminde; "muhalif"lere karşı verilen ideolojik mücadele ile, bütün bu "muhalifler" Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) ve dünya Komünist hareketi içinde teşhir ve tecrit olmuşlar; bir dizi ideolojik mücadele Stalin önderliğinde Leninizmin zaferi ile sonuçlanmıştır.

Stalin'in (ve dolayısı ile onun savunduğu Leninizmin) kuşkusuz en önemli muhalifi olan Troçki (ve Troçkizm), verilen uzun ideolojik mücadele sonucu dünya Komünist hareketi içinde önemsiz bir akım haline gelmiş; giderek karşı-devrimle pratik olarak da birleşerek, dünya Komünist ve devrimci hareketi içinde 1940'lardan itibaren hemen hemen tüm etkisini yitirmiştir. Bu dönemde Troçki'nin Stalin'e "eleştirileri" ve Stalin'in bu eleştirilere verdiği cevaplar belgesel olarak ortadadır. Mücadelenin seyri üzerine de yeterli belge vardır. Bu dönemde Stalin, kendine getirilen "eleştirilere" kendi cevap verme; saldırıları bizzat geri çevirme durumunda idi.

Kuşkusuz bu olgu Troçkizmin "eleştirileri"nin etkisinin o dönemde belli dar sınırlar içinde tutulabilmesinin en önemli nedenlerinden biri olmuştur. Yine Stalin'in sağlığı döneminde Troçki ve Troçkistler dışındaki "muhalifler"e, onların "Marksizm-Leninizm maskeli yanlış görüşlerine karşı da Stalin ve onun önderliğindeki komünistler amansız bir ideolojik mücadele yürütmüşler; ve bu görüşlerin etki alanını genişletmesini engelleyebilmişlerdi. Öyle ki, *Stalin ölene dek tartışmasız bütün dünya Komünist hareketinin önderi durumunda idi. Bu kendi kendine verilmiş bir paye değil; Leninizme düşman her sapma ve akıma karşı verilen ideolojik mücadele sonucu kazanılmış haklı bir yer idi.*

Stalin'in kendine gelen eleştirilere bizzat cevap verdiği bu dönem üzerinde, bu yazıda ancak bu dönemdeki eleştirilerin şimdi yeniden piyasaya sürüldüğü durumlarda duracağız. Eğer Stalin'in sağlığında getirilen - cevap verilmiş ve halledilmiş - eleştirilerin bir bölümü bugün yeniden piyasaya sürülüp, bugün devrimci çevreler içinde etki yapıp, taraftar bulabiliyorsa; o zaman bu eleştiriler karşısında bugün tavır takınmak gerekli hale geliyor demektir.

* * *

Stalin'in sağlığı döneminde, yukarıda da belirttiğimiz gibi, "Stalin Sorunu" diye bir sorun dünya Komünist hareketi içinde yoktu. Stalin, Leninizmin her türlü muhalifine karşı yürüttüğü ideolojik mücadelede Leninizmin zaferi-

ne önderlik etmişti. Ve dünya Komünist hareketinin tartışmasız önderi idi.

STALİN NASIL "SORUN" HALİNE GETİRİLDİ?

Stalin'in sağlığında böyle olan durum, o öldükten sonra süreç içinde önemli ölçüde değişti. Bu değişmede SBKP XX. Kongresi önemli bir dönüm noktası oldu.

Stalin, hayatının son yıllarında gerek SBKP, gerekse uluslararası alanda yayılma eğilimi gösteren revizyonizme karşı bir mücadele başlatmıştı. Tito revizyonizmine karşı onun önderliğinde yürütülen mücadelenin belgeleri; SBKP içindeki revizyonist görüşlere karşı mücadelesinin "Son Yazılar"ında toplanan belgeleri buna tanıktır.

Ancak Stalin öldükten sonra bu mücadele sürdürülmedi. Tersine, Stalin'in hayatının son döneminde mücadele ettiği revizyonist görüşler adım adım geliştirilerek SBKP içinde hakim kılınma yolunda ilerlendi.

Stalin'in ölümünden üç yıl kadar sonra, 1956 yılının 14 Şubat'ında SBKP XX. Parti Kongresi toplandı. Stalin'in ölümünden sonra yapılan bu ilk parti kongresinde, SBKP Merkez Komitesi adına siyasi Raporu sunan Nikita Kruşçev, bu raporda "şartlar değişti" gerekçesi ile sistemli bir revizyonist çizgi savundu. (Bkz. SBKP(B) 19. ve SBKP 20. Parti Kongre Raporları. İnter Yayınları.) Bu raporda savunulan çizgi, bu kongreden dört yıl önce yapılan ve Stalin'in katıldığı son kongre olan XIX. Parti Kongresi çizgisine taban tabana zıt olmasına rağmen; raporda ne XIX. Parti Kogresinin çizgisi, ne de Stalin açıkça eleştirilmiyordu. SBKP XX. Parti Kongresinin resmi çalışmaları içinde de Stalin'e ismi verilerek herhangi bir açık eleştiri getirilmedi. Kruşçev'in sunduğu Siyasi Rapor'da sadece üstü kapalı olarak, "son dönemde Parti içinde kollektif yönetimin ve demokrasinin; toplumda Sovyet kanuniyetinin çokça çiğnendiği" söyleniyordu. 24 Şubat 1956'da Merkez Komitesi ve Merkezi Denetim Komisyonu seçimleriyle XX. Parti Kongresinin resmi çalışmaları sone erdi.

Ancak delegeler aynı gece bir "gizli toplantı"ya çağırıldılar. Bu toplantıda N. Kruşçev, *XX. Parti Kongresinin seçtiği Merkez Komitesi adına* XX. Parti Kongresi delegelerine "Kişiye Tapma ve Sonuçları" başlıklı "gizli!" raporunu okudu. (Bkz. "SBKP XX. Parti Kongresi ve Sonuçları", Almanca, Suhrkamp Verlag 609, s. 26.)

"Gizli Rapor"da Stalin hakkında şu görüşlere yer veriliyordu: (1)

"Şimdi sunduğumuz raporun amacı, Stalin'in hayatı ve eylemleri hakkında tam bir değerlendirme yapmak değildir. Onun yaşadığı dönemde, onun başarıları ve kazanımları hakkında yeterince araştırma, broşür, kitapta ortaya konmuştur. Sosyalist devrimin hazırlanması ve sosyalist devrim sırasında, içsavaş ve sosyalizmin inşası sırasında Stalin'in rolü hepimizce bilinmektedir. Şimdi üzerinde durmamız gerekli ve Partimiz için hayati önemdeki konu, Stalin etrafında yaratılan ve gelişen; bir dizi Parti ilkesinin, Parti içi demokrasinin ve devrimci yasaların çiğnenmesine kaynak olan kişiye tapma sorunudur." (A.g.e., s. 487.)

"Lenin döneminde de var olan Stalin'in *kötü karakter özellikleri* sürekli gelişti ve hayatının son yıllarında Stalin'in *iktidarı kötüye kullanmasına yol açtı.* Bu Partiye ağır zarar verdi." (s. 488)

"Stalin yönetimde ve yapılan işte hiç dostluk tanımazdı. Yalnızca kendine direnenlere karşı değil; *despotik ve keyfi* görüşlerine karşı çıktığı zehabına kapıldığı kişilere karşı da şiddet uygulardı.

Stalin, kişileri ikna etme diye bir sorun tanımazdı. Görüşlerinin mutlak şekilde kabul edilmesini isterdi. Onun görüşlerinin yanlış olduğunu söylemeye cesaret edenler önce yönetimden uzaklaştırılır, ardından manevi ve maddi olarak yok edilirdi. Bu kendini özellikle *XVII. Parti Kongresi'nden* sonra gösterdi. Bu dönemde, Komünizm davasına bağlı birçok ünlü Parti yöneticisi ve basit Parti üyeleri *Stalin'in despotizminin kurbanı oldular."* (s. 491)

"Halk düşmanı kavramı, Stalin'in kavramıdır. Bu kavram, bu kavramın yapıştırıldığı kişinin idcolojik hatalarını araştırmayı gereksiz kılan bir kavramdı.

Bu dönemde, bütün hukuk kurallarının tersine, suçlanan kişiler *fiziki baskı, işkence* altında verdikleri ifadelerle mahkum edildiler." (s. 492)

"Stalin *Leninist ikna ve eğitim metodundan vazgeçti, bunun yerine idari şiddet uygulamasını geçirdi."* (s. 493)

"Stalin, Lenin'in tersine, şiddete, sosyalist üretim ilişkilerinin kurulduğu, sömüren sınıfların ortadan kaldırıldığı bir ortamda başvurdu.

Onun bir çok somut durumdan hoş görüsüz ve gayet sert davrandığı, ve iktidarını kötüye kullandığı açıktır." (s. 495)

"Stalin, *savaş çıktığında, paniğe kapıldı. Morali bozuldu."* (s. 497)

"1937-1938 yıllarında halk düşmanı ilan edilen birçok kişi, gerçekte namuslu komünistlerdi." (s. 498)

"Stalin, kendisi dışındaki kişilerden, onların kendi dediklerini kabul et-

mesini ve kendisini alkışlamasını isterdi." (s. 499)

"Stalin, 1937 yılında yazdığı "Troçkistler ve Diğer İkiyüzlülerin Tasfiyesi İçin Önlemler, ve Parti Çalışmasının Eksiklikleri" adlı makalesinde, kitlelere karşı uygulanan terörü teorik olarak temellendirmeye çalıştı. Gerekçe olarak, sosyalizmin inşası sırasında sınıf mücadelesinin sertleşeceği tezini ileri sürdü.

...Halbuki Lenin bunun tam tersini öğretir." (s. 501)

"Stalin, Parti ve devletin güvenlik organlarını, sömürücü sınıfların yok edildiği, ve *kitle tetörü uygulamasına gerek olmadığı bir dönemde*, kitle tetörü uygulamak yolunda kutlandı." (s. 502)

"Ben şahsen, en zor yıllarda Partiyle birlikte hareket eden kişilerin, 1934 yılında Troçkistlere katılacağına inanmıyorum." (s. 503)

"Gerçekler tüm bunların Stalin'in emri ile, ve Parti kuralları ile Sovyet kanunlarının çiğnenmesi ile gerçekleştirildiğini göstermektedir. Stalin *çok çabuk kızan, ve hastalık derecesinde güvensiz* olan bir insandı. Biz bunu onunla ortak çalışmamızdan biliriz. Örneğin o durup dururken, "Söyle bakalım, neden gözlerini kırpıştırıp duruyorsun, neden bugün gözlerimin içine bakmıyorsun?" derdi. Hastalık derecesinde güvensizlik, onu herkese karşı, yıllardan beri tanıdığı Parti fonksiyonerlerine karşı da güvensizliğe itiyordu. Her şeyde, herkeste "düşmanlar", "casuslar" görüyordu. Sınırsız iktidarını despotça kullanıyor, herkesi manevi ve maddi olarak ezebiliyordu. Böylece, kişinin düşündüğünü açıkça ifade edemediği bir ortam doğuyordu.

Stalin, bir şey şöyle olacaktır diye buyurdu muydu, o şey öyle olurdu." (s. 512)

"Stalin Almanların saldıracağına inanmıyordu. Savaşın başındaki yüksek kayıplar da bu yüzden doğdu." (s. 513)

"1937-1941 yılları arasında çok sayıda yüksek rütbeli askeri kadronun Stalin'in duyduğu güvensizlik ve iftiralar sonucu haksız yere tasfiyesi, savaşın başında orduyu çok güç durumda bıraktı." (s. 515)

"Savaş başladıktan sonra da Stalin'in sinirli ve isterik hali sürdü. O anlamadığı halde askeri harekatlara karışarak ağır zarar verdi. Onun cephenin gerçek durumundan hiç mi hiç haberi yoktu... O askeri harekatlarını bir küre üzerinde planlardı." (s. 516)

"Savaştan sonra durum daha da ciddileşti. Stalin çok daha keyfi, çok daha güvensiz hale geldi. *Takip edilme fobisi, çılgınlık derecesine vardı.* Herkesi casus görmeye başladı. Stalin böylece savaştan sonra kollektif yönetimden

iyice uzaklaştı. Hiç kimseye danışmadan, her şeye tek başına karar vermeye başladı." (s. 521)

"Stalin'in keyfiliği kendini yalnızca iç politika sorunlarında göstermemektedir. Merkez Komitesi Temmuz toplantısı, Yugoslavya ile olan çatışmayı en ince noktasına kadar inceledikten sonra şu sonuçlara vardı: Stalin bu konuda rezil bir rol oynamıştır. Yugoslavya olayında, yoldaşlar ve partiler arası görüşmelerle *çözümlenemeyecek hiçbir sorun yoktu.* Olayı büyütecek hiçbir sebep yoktu. İlişkileri kesmeyi gerektirecek bir sebep yoktu." (s. 523)

"Stalin hayata yabancı idi. O ülkenin ve tarımın durumunu yalnızca filmlerden tanırdı." (s. 531)

Bunca küfürden sonra Kruşçev revizyonisti, Stalin'in bütün bunları aslında işçi sınıfının yararına olduğu düşüncesinde olarak yaptığını söylüyor, şöyle diyordu:

"O sorunlara, işçi sınıfının menfaatleri açısından yaklışırdı. Emekçilerin, sosyalizm, komünizm davasının zaferi açısından yaklaşırdı. Onun yaptıklarını, ne yaptığını bilmeyen bir despotun eylemleri olarak değerlendiremeyiz. O yaptıklarının, işçi sınıfının ve Partinin yararına olduğunu düşünüyordu. Zaten onun trajedisi de budur." (s. 535)

İşte Kruşçev revizyonistinin "kişiye tapmaya karşı mücadele"den anladığı bu idi. Marksizm-Leninizmin özüne yapılan bir dizi saldırı, "iyi niyetli" ama biraz "çılgınca" bir "despot" olan Stalin'in, bu büyük Marksist-Leninistin kişiliğine yapılan bir dizi suçlama ile tamamlanıyordu.

Bu "gizli rapor" SBKP XX. Parti Kongresi delegelerine okunduktan birkaç gün sonra, Batı basınında, "rapor"da yer alan tezler yayımlandı. Bir ay kadar sonra ise Kruşçev'in konuşmasının tam metni ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından İngilizce olarak yayınlandı.

Ama ne Sovyet halkının, ne de diğer ülkelerde Partilerde çalışan komünistlerin Stalin'e getirilen suçlama ve eleştiriler hakkında kesin bilgisi yoktu. (Hâlâ da bu rapor SBKP tarafından *resmen* yayınlanmamıştır!) (2) Batıda Komünist Partileri yöneticileri bu "rapor"un CIA'nin olduğu masalı ile kendi kadrolarını uyutmaya çalışıyordu. SBKP adına N. Kuruşçev de böyle bir raporu "tekzip" ediyordu.

İşte *"Stalin Sorunu" Kruşçev revizyonistlerinin bu kötü ünlü "Gizli Rapor"u ile ortaya çıktı.* Bütün dünyada karşı-devrimciler Kruşçev'in bu gizli raporuna ganimet bulmuşçasına sarıldılar. Onlar uzun süreden beri komünistlerin "cani","katil", "manyak" olduklarını söylüyorlardı. İşte şimdi bizzat ko-

münistler! Stalin'in böyle olduğunu belirterek, burjuvazinin haklı olduğunu ortaya koymuşlardı. Kruşçev'den önce Yugoslav-Tito revizyonistleri de Stalin'e Gizli Rapor'dakine benzer suçlamalar getirmişlerdi. Gizli Rapor onların da "haklı" olduğunu! göstermek için dayandikları bir belge oldu.

Kruşçev'in bu raporu dünya Komünist hareketi içinde önemli çalkantılara yol açtı. Rapordan gerçekten haberi olan ve doğru bulanlar, duruma göre tavır takınmaya başladılar. Stalin'i savunma eğilimi gösterenlere karşı, böyle bir raporun olmadığı; bunun CIA'nin uydurması olduğu yönünde bilgi veriliyor; Stalin'e getirilen saldırılara katılacakları umulanlara karşı Raporun varlığı anlatılıyordu. Adım adım Stalin'in tümden reddi için zemin bilinçli olarak hazırlanıyordu. (Bkz. Stalin Toplantısı Dokümanları, Franz Strobl'ün konuşması.)

XX. Parti Kongresi'nden sonra istisnasız bütün komünist partileri, XX. Parti Kongresi'nin "büyük bir zafer" olduğu ve benzeri değerlendirmeler yaptılar.

Stalin konusunda XX. Parti Kongresi'nden sonra ilk açık tavrı Çin Komünist Partisi takındı. 5 Nisan 1956'da "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine" başlıklı bir makele yayınlandı. Makale ÇKP Merkez Komitesi Siyasi Bürosu Genişletilmiş Toplantısının görüşlerini yansıtıyordu. ÇKP bu makalede Stalin konusunda, Stalin'in eleştirilmesi gerektiği; ancak onun genel değerlendirmede büyük bir Marksist-Leninst olduğu şeklinde tavır takındı.

ÇKP aynı tavrını, aynı yılın 29 Aralık'ında yayınlanan "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine Biraz Daha" başlıklı makalesinde sürdürdü. İki makalede de Stalin'e herhangi bir şekilde *ispatlanmayan* iddia düzeyinde bir dizi eleştiri getiriliyordu. (Bkz. Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri. İnter Yayınları.)

Arnavutluk Emek Partisi bu dönemde Stalin'i mahkûm etme kampanyasına katılmamakla yetindi. (3)

Kruşçev'in Stalin'e bu saldırısı, bir dizi diğer revizyonist ve karşıdevrimci için, Komünizme karşı açık saldırının işareti oldu. Macaristan ve Polonya'da ayaklanmalar oldu. Tito revizyonistleri ve Batıdaki revizyonistler ise Kruşçev'in başlattığı saldırının ilerletilmesi, "Stalinizm'in kökünün kurutulması" gerektiği şeklinde propagandaya başladılar.

1961 Ekim'inde SBKP XXII. Parti Kongresi'ne gelene kadar dünya Komünist hareketi içinde durum işte böyle idi.

Yani bir yanda *açık* Stalin düşmanları. Bunlar kendi içlerinde ikiye ayrılıyorlardı: Bir bölümü, XX. Parti Kongresi'nin "Gizli Rapor"unda ortaya konan çerçeve içinde kalıyorlardı. Kruşçev revizyonistleri, ve geleneksel komünist partilerinin çoğunluğu bu tavır içinde idi; bir bölümü ise bundan da *ileri* gidilmesini talep ediyorlar; yer yer Kruşçev revizyonistlerini "Stalinist yöntemler" kullanmakla suçluyorlardı. Bunların başında Tito revizyonistleri, ve bazı Batı Avrupa komünist partileri geliyordu.

Diğer yanda ise Stalin'in bu şekilde değerlendirilmesine karşı çıkanlar; Stalin'i genel olarak Marksist-Leninist değerlendirenler vardı. Bunlar çok değildi. Bu tavrı takınan sadece iki parti vardı. Bunlardan ÇKP, XX. Kongre'nin hemen ardından, Stalin'e bir dizi ispatsız eleştiri getirmişti. AEP, ÇKP gibi Stalin'e açık bir eleştiri getirmemişti. Onun tavrını belirleyen, 1961'lere kadar Stalin'i mahkûm etme kampanyasına katılmamakla yetinmekti.

(ÇKP'nin *getirdiği resmi eleştirilerin* ötesinde, Çinli revizyonistlerin Mao'nun ölümünden sonra yayınladıkları 5. Cilt'teki yazıların bazılarında da Stalin'e bazı eleştiriler vardır; ayrıca Mao'nun olduğu iddia edilen "Sovyet İktisadının Eleştirisi"adlı bir kitapta da bazı eleştiriler vardır. Mao'ya olup olmadığı bizce kesinlikle bilinmeyen bu yazılardaki eleştiriler, ÇKP'nin resmi tavrını belirleyen "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Dencyimleri Üzerine" "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Dencyimleri Üzerine Biraz Daha" makalelerinde getirilen eleştirilerle hem içerik, hem yöntem açısından uyum içerisindedir. Ancak bu eleştiriler biraz daha geniştir.)

SBKP'nin XXII. Parti Kongresi, Stalin'e yapılan saldırılarda yeni bir dönüm noktası oluşturdu. Ekim 1961'de toplanan, ve esas amacı programı değiştirmek olan XXII. Parti Kongresi'nin ağırlığını, "Stalin'in cürümleri" üzerine "açıklamalar" oluşturdu. Bu kongrede Stalin döneminde suçlanmış ve cezalandırılmış bir dizi kişinin itibarları geri verildi. İlk defa bir parti kongresinin *resmi* çalışması içinde, ve açık olarak Stalin "cani" olarak damgalandı. Stalin'e saldırı, Parti Kongresinin Stalin'in (mumyalanmış) cesedini Lenin Mozolesinden uzaklaştırma kararı ile de şeklen uç noktasına vardırıldı. Kruşçev revizyonistleri artık kendilerini Stalin konusunda görüşlerini açıkça savunacak kadar güçlü hissediyorlardı. XXII. Parti Kongresi'nin bu konuda aldığı kararda şöyle deniyordu:

"Stalin'in cesedinin mozolede tutulması doğru değildir. Çünkü o ciddi bir şekilde Lenin'in vasiyetini çiğnemiş, iktidarı kötüye kullanmış, namuslu Sovyet insanlarına karşı kitlesel biçimde şiddet uygulamış ve kişiye tapmayı

körüklemiştir. Onun tabutunun V.İ. Lenin'in mozolesinde tutulması doğru değildir." ("XX. Parti Kongresi ve Sonuçları". Suhrkamp Verlag. s. 46.)

Bu karar 30 Ekim sabahı alınıp, 31 Ekim gecesi uygulandı.

Bu karardan bir yıl kadar sonra, 23.10.1962'de "Pravda"da yayınlanan Y.Yevtuşenko adlı Sovyet şairinin şu dizeleri; revizyonistlerin o günkü ruh halini, Stalin'in ölüsünden bile nasıl korktuklarını; ona duydukları sınıfsal nefretin derinliğini iyi yansıtmaktadır:(4)

"Mermer suskundu.
Cam suskun parıldıyordu.
Bronz renkli nöbetçi suskun
duruyordu rüzgârda.
Tabutun yanında soluk bile almıyordu insanlar.
Onu, mozolenin kapısı dışına taşırlarken,
bir soluk aktı tabutun aralıklarından.
Sessizce kıpırdadı, kaydı tabut-
uçları ile süngülere sürtünerek.-
O da sessizlik içine gömülmüştü
O da!
suskundu!
Ama tehditkâr bir suskunluktu onunki.
Kızgın,
mumyalanmış yumrukları sıkılmış,
kulaklarını dayamış tabutun aralıklarına,
dinliyor ve
ölü numarası yapıyordu.
Onların hepsini,
kendini dışarı taşıyanları
kazımak istiyordu belleğine:
- Rajanlı ve Kursklu gencecik erleri-
ki,
daha sonra
yeniden güç toplayınca
ve mezardan kalktığında
onlarla hesaplaşabilsin.
Onun mutlak bir bildiği var,
oyun yapıyor o.

O yalnızca dinlenmeye yattı, bilesiniz.
Ve ben hükümetimize yalvarıyorum:
Ne olur, ne olur;
bu mezarın başındaki nöbetçileri
iki misli, üç misli arturın.
Arturın ki -
Stalin,
-ve onunla birlikte geçmiş-
yeniden ayağa kalkmasın!"

İşte Kruşçev tipi modern revizyonistlerin XXII. Parti Kongresi ve sonrasında Stalin'e yaklaşımı böyle idi. Stalin ile ilgili ne varsa yokedilmeli idi ki, Stalin bir kere daha "ayağa kalkamasın". Onlar SBKP Tarihini, İkinci Dünya Savaşında Sovyetler Birliği'nin savaştaki rolünü vb., Stalin adını bir kez bile anmadan yazacak kadar "beceriklı" davrandılar.

Onların bu tavrına karşı ÇKP, 1963 ve 1964 yılları içindeki "Büyük Polemik" sırasında Stalin konusunda daha önceki genel tavrını (yani Stalin'e ispatsız eleştiriler getiren ve fakat genelde Stalin'i büyük Marksist-Leninist olarak değerlendiren tavrını) sürdürdü.

ÇKP'nin "Büyük Polemik"inin ikinci yorumu, "Stalin Sorunu Üzerine" başlığını taşıyordu ve bu yorum ilk defa 13 Eylül 1963'te "Halkın Günlüğü" ve "Kızıl Bayrak" gazetelerinde yayınlandı. (Bkz. "Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Hakkında Polemik," s. 111-131, İnter Yayınları.)

Bu yazı, "Stalin Sorunu" açısından, Kruşçev'in Stalin'e getirdiği eleştirilerden, ve karşı-devrimin Stalin'e saldırılarından çok daha önemli bir role sahiptir. Çünkü bu yazıdaki yaklaşım yıllarca Marksist-Leninist ve devrimci saflarda, birçok devrimci ve Marksist-Leninistin Stalin'e yaklaşımını belirlemiştir. 1963-1964'teki "Büyük Polemik"ten sonra dünya Komünist hareketi içindeki ideolojik ayrılık, örgütsel ayrılığa dönüşmüş; modern revizyonistler SBKP etrafında; Marksist-Leninistler ise ÇKP ve AEP etrafında kümelenmeye başlamışlardır. Bu kümelenmede ideolojik olarak "Büyük Polemik" belgeleri temel alınmıştır. Hemen her konuda olduğu gibi, Stalin konusunda da o dönemdeki Marksist - Leninistler, ÇKP'nin Polemik'teki tavrını *tartışmasız* kabul edip savunmuşlar; Stalin'e karşı tavrı genelde uzun dönem bu yazıdaki tavır belirlemiştir.

Mao'nun ölümüne ve ÇKP içinde revizyonistlerin kesin hakimiyetine

kadar, Stalin konusunda dünya Komünist ve devrimci hareketi içinde genelde tavrı *belirleyen*, ÇKP'nin yaptığı gibi onu ispatsız bir biçimde iddialar düzeyinde eleştirmek, ve fakat büyük bir Marksist-Leninist olarak savunmak oldu. Sovyetler Birliği'nde geri dönüşün sorumluluğunu önemli ölçüde Stalin'in "hataları"na yüklemek, bu dönemde dünya Marksist-Leninist hareketi içinde "moda" idi. Türkiye'deki Marksist-Leninistler'de uzun süre Stalin "sorunu" konusunda ÇKP'nin tavrını eleştirisiz olarak benimseyip Stalin'e ÇKP'nin getirdiği iddia düzeyindeki eleştiri ve suçlamaları araştırma gereğini bile duymadı. Mao'nun ölümünün hemen ardından, revizyonistlerin ÇKP'de kesin hakimiyeti ele geçirmesi; ardından AEP'nin Mao'nun eserinin yeniden değerlendirilmesini gündeme getirmesi, "Stalin Sorunu"nda! tartışmayı da kaçınılmaz olarak beraberinde getirdi. Tartışma içinde AEP ve çevresi %150 Stalin savunucusu pozlarda ortaya çıkıp, kendi revizyonist görüşlerini Stalin'e maletmeye çalışırken; "Mao Zedung Düşüncesi" savunucusu akım da Mao Zedung'u savunma adına Stalin'e "eleştiri"lerini "derinleştirmeye!" başladı.

Bugün gelinen aşamada Stalin'i gerçekten savunan Marksist-Leninistler bir avuçtur. Devrimci çevre içinde Stalin'e yaklaşımda yaygın olan iki tavır vardır. Birinci tavır, AEP'nin tavrıdır. Bu tavır, Stalin'i savunma adına ona saldırma tavrıdır. İkinci tavır ise, "Mao Zedung Düşüncesi" savunucularının tavrıdır. Bu tavrın belirleyici özelliği, Stalin'e iddia düzeyinde eleştiri getirmek; iddialara dayanarak Stalin'i mahkûm etmektir. Bu yazı bu tavırlardan ikincisi üzerinde durup, bu ikinci akımın Stalin'e getirdiği eleştirilerin yaygın olanlarının her birini *tek tek* ele alıp incelemeye çalışacaktır. Bu yapılırken, eleştirildiği noktalarda bizzat Stalin'in kendisine başvurarak, onun orijinal yazılarından alıntılarla kendi gerçek görüşleri ortaya konmaya çalışılacaktır. Stalin'in gerçek görüşlerinin tanınması, aynı zamanda, onu savunma adına ortaya çıkıp onun görüşlerini çarpıtan birinci akıma da en iyi cevap olacaktır.

Neden bu yazıda aslında ciddi olmayan birtakım iddia düzeyindeki eleştiriler ele alıp inceleniyor? Bu iddia düzeyindeki eleştirilere, "bunlar iftiradır, bunlar geri çevrilmeli, reddedilmelidir" deyip geçilse olmaz mı?

Stalin, "Bolşevizm Tarihinin Bazı Sorunları Üzerine" başlıklı bir yazısında, nelerin üzerine tartışılması gerektiği konusunda bütün Marksist-Leninistlere yol göstermesi gereken bir tavır takınmıştır. "Proletarya Devrimi" adlı Parti dergisinde, 1930'da Slutski'nin "Savaş Öncesi Bunalımı Döneminde Alman Sosyal-Demokrasisi Dolayısıyla Bolşevikler" başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. Bu yazıda Slutski, Lenin'in (Bolşeviklerin) Alman sosyal-

demokrasisinde merkezcilik tehlikesini yeteri kadar önemsemediğini; II. Enternasyonal oportünistleri ile ayrılmaya yönelmediğini vb. iddia etmektedir. Ve bunların üzerine tartışılması gerektiğini belirtmektedir. Stalin, bu yazıyı yayınlayan Yazı Kuruluna yazdığı mektupta, yazının yayınlanmasını protesto eder ve şunları söyler:

"Böylece, Lenin'in, savaş-öncesi dönemde henüz gerçek bir Bolşevik olmadığı; ancak emperyalist savaş sırasında, hatta bu savaştan çıkıldığı sıralarda gerçek bir Bolşevik olduğu gibi bir sonuç çıkıyor. Slutski, böyle diyor yazısında. Ve siz, bu çiçeği burnunda "tarihçiyi" bir iftiracı olarak, gerçekleri değiştiren bir kalpazan olarak damgalayacağınız yerde, onunla tartışmaya giriyorsunuz, ona bir kürsü veriyorsunuz. Slutski'nin yazısının derginize, tartışma yazısı olarak girmesine ses çıkarmamazlık edemem, çünkü Lenin'in Bolşevizmi üzerine, Lenin'in oportünizmin yüzlerce çeşitlemesinden biri olan merkezciliğe karşı bir ilke mücadelesi, uzlaşmaz bir mücadele yürütüp yürütmediği sorunu üzerine, Lenin'in gerçek bir Bolşevik olup olmadığı üzerine tartışma açılamaz.

20 Ekim'de, Merkez Komitesi'ne yollanan "Yazı Kurulunun Notu"nda, Yazı Kurulunun, Slutski'nin yazısını bir tartışma yazısı olarak dergiye sokmakla hata işlediğini kabul ediyorsunuz. Yazı Kurulunun bu notu, büyük bir gecikmeyle yayınlanmış olsa da, elbette ki iyi birşeydir. Ne var ki, bu notta, "derginin 'Proletarya Devrimi'nin sütunlarında, Bolşeviklerin savaş öncesinin II. Enternasyonali ile ilişkilerine değgin bütün bir sorunlar çemberinin yeni bir incelemesinin yapılmasını son derece güncel ve politik bakımdan zorunlu görmekte" olduğunu açıklamakla, yeni bir yanlış daha yapıyorsunuz. Bu demektir ki, insanları, yeniden, Bolşevizmin aksiyomları olan sorunlar üzerine tartışmaya sürüklemek niyetindesiniz. Bu demektir ki, Lenin'in Bolşevizmi sorununu, aksiyom niteliğindeki bu sorunu, "yeni bir inceleme" gerektiren bir sorun haline çevirmek istiyorsunuz. Niçin? hangi nedenle?

Leninizmin, her çeşit oportünizme karşı, Batının merkezciliğine (Kautsky) ve bizdeki merkezciliğe (Troçki ve ötekiler) karşı amansız bir mücadeleden doğduğunu ve bu mücadeleyle büyüyüp güçlendiğini herkes bilir. Bolşevizmin en açık düşmanları bile, bunu yadsıyamazlar. Bu, bir aksiyomdur. Oysa siz, bizi geri geri çekiyorsunuz, bu aksiyomu, "yeni bir inceleme konusu" olmak zorunda bir sorun haline getirmeye çalışıyorsunuz...

Slutski, Lenin'in (Bolşeviklerin), Alman sosyal-demokrasisinin oportünistleri ile, savaş öncesinin II. Enternasyonalinin oportünistleri ile bir kop-

maya, bir ayrılmaya yönelmemiş olduklarını ileri sürüyor. Slutski'nin bu Troçkist tezine karşı tartışmaya girişmek istiyorsunuz. Peki ama tartışacak ne var bunda? Slutski'nin Lenin'e, Bolşeviklere, basitçe iftira ettiği açık değil midir? İftirayı damgalamak gerek, yoksa tartışma konusu yapmak değil."

(Stalin: "Bolşevizm Tarihinin Bazı Sorunları Üzerine", 1931. Leninizmin Sorunları s. 435/436. Sol Yayınları)

Görüldüğü gibi, Stalin, a) Leninizmin aksiyomları üzerine tartışmayı, b) iftiralar üzerine tartışmayı reddetmektedir. Kuşkusuz, bu tavır genelde takınılması gerekli olan tek doğru tavırdır.

Ama ne yazık ki, dünya Komünist hareketi içinde Marksist - Leninist güçler, Kruşçev'in saldırısı karşısında bu doğru tavrı takınmamışlar; iftiraları geri çevirmemişler, iftiraları damgalamamışlar; tersine birçok noktada kendileri Stalin'e iddialar düzeyinde "eleştiri" getirmişler; ve bugün *gelinen aşamada*, Stalin'in Lenin'in en iyi öğrencilerinden biri olduğu, onun Marksizm-Leninizmi savunup geliştirdiği; dünya Komünist hareketine doğru bir önderlik verdiği; Marksizm-Leninizmin klasiği olduğu gibi Marksizm-Leninizmin *aksiyomları* üzerine tartışılır hale gelmiş; Marksist-Leninistlerin Stalin'e saldırı başladığı dönemde takındıkları liberal tavır sonucu, "Stalin sorunu" yaratılmıştır. Stalin'e iddia düzeyinde getirilen bir dizi "eleştiri", dünya ve Türkiye devrimci ve Marksist-Leninist hareketi içinde doğru görüşler olarak olağanüstü bir yaygınlık kazanmıştır.

Bu yüzden bu özel durumda bazı yaygın "iftiralar" üzerinde de durmak, bunların iftira olduğunu ortaya koymak da oldukça önemlidir.

İşte bu yüzden bu yazıda Stalin konusunda bugün devrimci hareket içinde en yaygın olan eleştiriler tek tek ele alınıp incelemeye çalışılacaktır.

STALİN'E SOSYALİZMİN İNŞASINDA SINIFLAR, SINIF MÜCADELESİ, PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ALTINDA DEVRİMİN SÜRDÜRÜLMESİ İLE İLGİLİ OLARAK GETİRİLEN "ELEŞTİRİ"LER

Stalin'e, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası deneyiyle ilgili olarak getirilen "eleştiri"ler, Stalin "eleştirileri" içinde kuşkusuz en yaygın olanlardır. Bütün bu "eleştiri"ler, Sovyetler Birliği'nde *geri dönüş* olayını *bilimsel* açıklama adına ortaya çıkmakta; ve *geri dönüşün* teorik kaynağı olarak Stalin'in "teorik hataları"nı, pratik sebebi olarak ise Stalin döneminde yapılan "yanlış uygulamaları" tespit etme noktasında birleşmektedirler. Şimdi bu "e-

leştiri"leri, *teorik* alanda getirilen "eleştiri"ler; uygulamaya ait "eleştiri"ler şeklinde ikiye ayırarak inceleyelim:

"STALİN SOSYALİZMDE SINIFLARIN, DOLAYISIYLA SINIF MÜCADELESİNİN VARLIĞINI REDDETTİ" "ELEŞTİRİSİ" ÜZERİNE

Stalin'in en önemli *teorik* hatalarından biri olarak, onun "eleştirici"leri, Stalin'in sosyalizmde *sınıfların* ortadan kalktığını savunduğunu, dolayısıyla da sınıf mücadelesinin ortadan kalktığını savunduğunu söylemekte; onun bu yaklaşımının Leninist olmadığını söylemektedirler. Bu Stalin "eleştirmen"lerine göre, sosyalizmde sınıfların varlığının reddi, geri dönüşün en önemli teorik temellerinden biri olmuştur.

Bu "eleştirmen"lere göre Mao Zedung:

"Sosyalist toplum oldukça uzun bir tarihi dönemi kapsar. Sosyalizm tarihi döneminde hâlâ sınıflar, sınıflar arasında çelişmeler ve sınıf mücadelesi vardır" (Aktaran ÇKP IX. Parti Kongresi Raporu, s. 16, Aydınlık Yayınları, Aralık 1970)

diyerek "Stalin'in hatasını düzeltmiş", Sovyetler Birliği'nde geri dönüşten "doğru dersler çıkarmış"tır.

Bu "eleştiri"lerin tümünün kaynağı, ÇKP'nin "Polemik"te bu konuda Stalin'e getirdiği "eleştiri"dir. 14 Temmuz 1964 tarihli, "Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Dünya İçin Tarihsel Dersler" başlıklı dokuzuncu yorumda ÇKP Stalin'e şu "eleştiri"yi getirmektedir:

"Büyük Sosyalist Ekim Devriminin zaferinden sonra Sovyetler Birliği'nde proletaryanın diktatörlüğü kuruldu. Sanayiin devletleştirilmesi ve tarımın kollektifleştirilmesi ile kapitalist özel mülkiyet kaldırıldı ve sosyalist kamu mülkiyeti ve kollektif mülkiyet yaratıldı. Son on yıllarda sosyalizmin inşasında büyük başarılar elde edildi. Bunlar Sovyet halkının Lenin ve Stalin önderliğinde kazandığı ve tarihi olarak büyük öneme sahip, hiç kimsenin dünyadan silemeyeceği, büyük zaferlerdir.

Ama Sovyetler Birliği'nde sanayi devletleştirilmiş, tarım kollektifleştirilmiş olmasına rağmen *eski burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflar hâlâ vardır.* (abç!) (Bu sınıflar - ÇN) *devrilmiştir ama bütünü ile yok edilmemiştir. Burjuvazinin ideolojik ve siyasi etkileri de hâlâ vardır.* Kentte ve kırda kendiliğinden kapitalizme yönelen güçler mevcuttur. Yeni burjuva unsurlar ve kulaklar

durmaksızın türemektedir. Siyasi, iktisadi ve ideolojik alanda burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesi, sosyalizm yolu ile kapitalizm yolu arasındaki mücadele kesintisiz sürmektedir.

Sovyetler Birliği, sosyalizmi inşa eden ilk ülke idi ve o dönemde tek ülke idi; deneylerinden yararlanılıp ders çıkarılabilecek bir başka sosyalist ülke yoktu. Bundan başka *Stalin, sosyalist toplumda sınıf mücadelesinin yasalarını incelerken, Marksist-Leninist diyalektikten uzaklaştı. Bu yüzden o, Sovyetler Birliği'nde tarımın kollektifleştirilmesi esas olarak tamamlandıktan sonra,* henüz *çok erken* olmasına *rağmen, Sovyetler Birliği'nde artık "antagonist sınıfların" olmadığını* (Stalin, Anayasa Taslağı Üzerine - ÇKP'nin dipnotu), *ve Sovyet toplumunun "sınıflar arasındaki çalışmalardan özgür"* (Stalin, XVIII, Parti Kongresine Rapor - ÇKP'nin dipnotu) olduğunu ilan etti. Stalin tekyanlı olarak sosyalist toplumdaki birliği vurguladı ve fakat çelişmeleri gözardı etti." (Bkz. "Uluslararası Komünist Hareketinin Genel Çizgisi Üzerine Polemik", İnter Yayınları, s. 486).

ÇKP'nin 1964'te Stalin'e getirdiği bu "eleştiri" bugün hâlâ devrimci saflarda yaygınlığını ve etkisini korumaktadır. Uluslararası alanda "Mao Zedung Düşüncesi" savunucusu akım, aynı "eleştiri"yi daha da bayağılaştırarak; Stalin'in "sınıflar kalmadı" dediğini söyleyerek getirmektedir. TKP/ML içinde de bölünme öncesinde (TKP/ML (B) bölünmesi) Fü'ler (5) bugünde tasfiyeci MK hizibi aynı eleştiriyi tekrarlamaktadır.

TKP/ML II. Konferans raporunda, güya Kruşçev'i eleştirme adına, Kruşçev revizyonistlerinin savunduğu revizyonist tezlerin sorumluluğu "ustaca" Stalin'e yüklenmektedir. Orada şöyle denmektedir:

"Stalin'e azgınca saldıran bu hayinler (Kruşçev revizyonistleri kastediliyor-YN) *Stalin'in* bu meseleye ilişkin (Komünizme geçiş meselesi - YN) *geçmişte işlediği hatalara* dört elle sarıldılar."

(II. Konferans Raporu, s. 21)

Stalin'in hatalarının ne olduğu konusunda burada doğrudan birşey söylenmemektedir. Ama daha sonra "Rapor"da verilen şu görüşler, Stalin'in bu konudaki "hatasının" ne olduğu konusunda bilgi vermektedir:

"Bugün saflarımızdaki bazı yoldaşlar üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması ile, daha doğrusu özel mülkiyetin sosyalist kamu mülkiyetine dönüştürülmesiyle *sınıfların* ortadan kaldırılacağı anlayışındadırlar. Bu sınıf mücadelesini, sınıfların ortadan kaldırılması meselesini anlamamaktır. Sınıf mücadelesi deyince, sınıfların birbirine karşı, bir sınıfın diğer bir

sınıfa, mesela burjuvazinin proletaryaya karşı her alanda (siyasi ideolojik, kültürel, ekonomik, askeri vs.) verdiği bir mücadele akla gelir. Aynı şekilde sınıfların tamamen ortadan kaldırılması deyince onların *her alanda* ortadan kaldırılması akla gelir. *Sömürücü sınıfların üretim araçları üzerindeki mülkiyetin* (in-YN) *kaldırılması, onların mülküzleştirilmesi, sınıf olarak tamamen ortadan kaldırılmaları demek değildir."*

(II. Konferans Belgeleri, s. 21)

Görüldüğü gibi, yukarıda birkaç satır üstte genel olarak *sınıfların* ortadan kaldırılmasından sözedilip; "özel mülkiyetin kamu mülkiyetine dönüştürülmesi ile *sınıfların* ortadan kalkmayacağı" söylenirken (ki bu doğrudur); hemen ardından konu değiştirilip, *"sömürücü sınıfların"* mülksüzleştirilmesi ile onların ortadan kalkmayacağı söyleniyor (bu yanlıştır). Bu şekilde sınıf mücadelesinin varlığı, *sömürücü sınıfların sınıf* olarak varlığına bağlanıyor!

Bu yönde getirilen "eleştiri"lere daha çok örnek verilebilir. Ama bunların hepsi özde aynı olduğundan, biz bu kadarla yetiniyoruz.

Şimdi önce teorik olarak "sınıf" ve sosyalizmde "sınıflar" sorunun u inceleyelim:

SINIF NEDİR?

Bu soruya Lenin'in verdiği cevap şöyledir:

"Tarihi olarak belirlenmiş bir üretim sistemi içindeki yerlerine (abç), üretim araçları ile olan ilişkilerine (abç) (bu ilişkiler çoğunlukla yasalarda tespit ve formüle edilmiştir), emeğin toplumsal örgütlenmesinde oynadıkları rollere ve dolayısı ile toplumsal zenginlikten aldıkları payın büyüklüğüne ve bu payı alırken kullandıkları yollara (abç) göre birbirlerinden ayrılan büyük insan gruplarına sınıf denir."

(Lenin, "Kültür ve Kültür İhtilali Üzerine" Koral Yayınları, s. 109/110)

Görüldüğü gibi, bu tanım yoruma açık olmayan, berrak bir tanımdır. Ve yine görüldüğü gibi, Marksizm-Leninizm için *sınıf kavramı* ekonomik kategoriler içinde ele alınan; *üretimdeki yerleri, üretim araçları ile olan ilişkileri* vs. ne göre *birbirinden ayrılan* insan gruplarını ifade eden bir kavramdır. Marx, Engels, Lenin, Stalin sınıf kavramını *siyasi tavra, ideolojik tavra* vs. göre belirlememişlerdir. Eğer siyasi tavır, ideolojik tavır herhangi bir bireyin, ya da grubun dahil olduğu sınıfı belirlemek için tayin edici olsa idi; o zaman bizim yalnızca komünistlere proleter dememiz gerekirdi. Bunun saçmalığı,

siyasi sonuçları açısından varacağı yer ortadadır.

Herhangi bir sınıfın ekonomik temelini ortadan kaldırdığınız zaman, o sınıf, sınıf olarak tasfiye olmuş, ortadan kalkmış demektir. Çünkü artık o sözkonusu sınıfın üretim sistemi içindeki yeri, üretim araçları ile olan ilişkileri; emeğin toplumsal örgütlenmesinde oynadığı rol, toplumsal zenginlikten aldığı pay, bu payı alırken kullandığı yollar değişmiştir! Yani onu daha önce dahil olduğu sınıf yapan bütün etkenler değişmiştir. O tasfiye edilmiş sınıftan geri kalan *artıklar;* ve gerek o tasfiye edilen sınıf mensuplarının kafasında, gerekse diğer sınıf ve tabaka mensuplarının kafasında yaşayan tasfiye edilmiş, ortadan kaldırılmış sınıfın *düşüncelerinin* varlığı; o sınıfın hâlâ sınıf olarak varlığını sürdürdüğü anlamına gelmez.

Biraz somutlaşırırsak; burjuvaziyi burjuvazi yapan ekonomik özellikleri ortadan kaldırdığınız zaman; yani esas olarak burjuvaziye işçi sınıfını sömürme imkanını veren üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırıp, sosyalist mülkiyete dönüştürdüğünüz zaman (bu tabii proletarya diktatörlüğünün varlığını gerektirir), burjuvazi sınıf olarak tasfiye edilmiş olur.

İşte sorun teorik olarak böyledir. Yani bir sosyalist ülkede "burjuvazinin sınıf olarak tasfiye olduğunu" ya da "sömürücü sınıfların tasfiye olduğunu" söylemek teorik bir yanılgı değildir. Teorik yanılgı, bunun imkansız olduğunu, *burjuvazinin* (genel olarak sömürücü sınıfların) sınıf olarak bütün sosyalizm dönemi boyunca varlığını sürdüreceğini söylemektir.

Bu teorik yanılgının pratik siyasi sonucu, ya sömürücü sınıflar tasfiye edildikten sonra sınıf mücadelesini yavaşlatmak (Buharinci sağ sapma), ya da eğer sınıf mücadelesi sürdürülmek isteniyorsa sömürücü sınıfları sakın ha! tasfiye etmemektir! İkisinin de gericiliği açıktır.

SINIFLAR ARASINDAKİ ÇELİŞMELER/SINIFLARIN TÜMÜ İLE ORTADAN KALKMASI SORUNU

İnsanın insan tarafından sömürülmesine dayanan bütün toplumlarda insanlar çok kesin hatlarla karşılıklı iki ana grupta toplanırlar: Sömürücüler / Sömürülenler. Gerek sömürücüler, gerek sömürülenler; toplumsal üretim sisteminin yapısına uygun olarak, üretim araçları ile olan ilişkilerine, emeğin toplumsal örgütlenmesindeki yerlerine, toplumsal zenginlikten aldıkları payın büyüklüğüne, ve bu payı nasıl aldıklarına göre kendi aralarında da çeşitli *sınıf ve tabakalara* ayrılırlar.

Sömürücü sınıflar ile sömürülen sınıflar arasındaki çelişmeler (antagonist) *uzlaşmazdır.* Bunlar ancak (er veya geç) *büyük çatışmalarla* çözülebilecek çelişmelerdir. Sömürücü sınıflar ile sömürülen sınıflar arasındaki çelişmeler ancak büyük altüst oluşlarla; ancak devrimle (ya da karşı-devrimle!) çözülebilirler. Buna karşı gerek sömürücü sınıfların kendi aralarındaki çelişmeler; gerekse sömürülen sınıfların kendi aralarındaki çelişmeler antagonist değildir; ama bunlar çeşitli şartlarda antagonizmaya dönüşebilir; ancak büyük çatışmalarla çözülebilecek duruma gelebilirler.

(Sömürücü sınıflar açısından, daha ileri bir üretim sistemini temsil eden sömürücü sınıf ile; daha geri bir üretim sisteminin temsilcisi olan sömürücü sınıf arasındaki çelişmelerin antagonizmaya dönüşmesi buna örnektir, ve bu genel kural olarak böyledir.)

Komünistlerin nihai amacı, bayrağında "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" yazan; "kendine özgü temeller üzerinde *gelişmiş"* (K. Marx, "Gotha Programının Eleştirisi", aktaran Lenin; Devlet ve Devrim, Toplu Eserler, Almanca, cilt 25, s. 479) bir toplum yaratmaktır. Bu toplumun özellikleri ne olacaktır? Bu konuda Engels, bu komünist toplumun: *"İnsanlığın zorunluluk aleminden; özgürlük alemine geçtiği"* bir toplum olduğunu söyler. Bu ne demektir? Bu:

"kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş" komünist toplum *"bireylerin işbölümüne köleleştirici bağımlılığı ve onunla birlikte kafa ve kol emeği arasındaki karşıtlığın kaybolduğu"* (bu, bilimin, kültürün küçük bir azınlığın malı olmaktan çıkıp, bütün toplumun malı haline gelmesini; herkesin kendini geliştirmek istediği her konuda gelişme imkanının toplum tarafından sağlanmasını; herkesin kendi yeteneğine uygun, kendi seçtiği işi yapabilecek imkanın olmasını; işbölümünün zoraki değil, bilinçli bir işbölümü olmasını gerekli kılar - YN);

"Çalışmanın yalnızca bir yaşama aracı olmaktan çıkıp; bizzat kendisinin (severek, istenerek yapılan) yaşamanın ilk önemli ihtiyacı durumuna geldiği" (bu, çalışmasa bile yaşayabilecek durumda olan bir insanın, buna rağmen çalışmak isteyeceği bir bilinci gerektirir - YN);

"Bireylerin çok yönlü gelişmesi ile birlikte üretim güçlerinin de (olağanüstü bir şekilde) arttığı; ve tüm kollektif zenginlik kaynaklarının bollukta fışkırdığı" (bütün üyelerinin ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilecek bir üretim düzeyine sahip - ki bu yüksek derecede bir üretim tekniğini ve örgütlenmesini gerektirir - YN) bir toplumdur.

(K. Marx. "Gotha Programının Eleştirisi". aktaran Lenin, Devlet ve İhtilal, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s. 106.)

Böyle bir toplumun bütün bireylerinin "üretim araçlar ile olan ilişkileri" özünde birdir. Üretim araçları ile ilişkilerinde tüm toplumum bireylerinin tavrını belirleyen iki şey vardır: a) Bütün üretim araçları tüm toplumun mülkiyetidir. b) Üretim araçları artık kesinlikle üreticilerin doğrudan denetimine girmiştir, insanlar bilinçli bir şekilde üretim araçlarına hükmetmektedirler. Şu toplum üyesinin şu üretim aracını kullanması; bir başka toplum üyesinin bir başka üretim aracını kullanması *bilinçli özgür işbölümünün* tabii sonucudur. Ayrı ayrı üretim araçları kullanmaktan doğan *farklılıklar* toplumda çatışmalara yol açmaz.

Böyle bir toplumun bütün üyelerinin emeğin toplumsal örgütlenmesinde oynadıkları rol de özünde birdir. Çünkü bu rol *yeteneğe göre*, ve *özgür irade temelinde* oynanan; ve *istendiğinde* değiştirilebilecek bir roldür.

Bu toplumun tüm üyeleri toplumsal zenginlikten, *ihtiyaçları* kadar pay alırlar. İhtiyaçlardaki *farklılıklar* da toplumda çatışmalara yol açmaz; herkes kendi ihtiyacının kendisi tespit edecek bilinçtedir.

O halde, "kendi özgül temelleri üzerinde gelişmiş" olan bu toplum / Ya da Lenin'in deyimiyle "Komünist toplumun üst evresi" ("Devlet ve İhtilal", BSY, 1976, s. 106)/ *sınıfların* (sadece sömürücü sınıfların değil, genel olarak sınıfların) bütünü ile *ortadan kaltığı* bir toplumdur. Bu toplum, devletin tamamen sönmüş olduğu bir toplumdur.

İşte bu yüzden Lenin "*sınıfların* (yalnızca sömürücü sınıfların değil, genel olarak tüm *sınıfların* - YN) ortadan kaldırılması ne demektir?" sorusuna şu cevabı veriyor:

"Sınıfları bütünü ile ortadan kaldırmak için yalnızca sömürücüleri, toprak ağalarını ve kapitalistleri devirmenin ve yalnızca onların (a.ç.L.) mülkiyetini ortadan kaldırmanın yetmeyeceği açıktır. Bunun ötesinde üretim araçları üzerindeki her özel mülkiyeti (a.ç.L.) kaldırmak; kırla kent arasındaki farkı ve kafa emeği ile kol emeği arasındaki farkı da kaldırmak gereklidir. Bu çok uzun süreli bir sorundur. Bunu başarabilmek için üretici güçlerin geliştirilmesinde çok büyük adımlar atmak gerekir; (çoğunlukla inatçı ve üstesinden gelinmesi çok zor olan pasif direniş içine giren) sayısız küçük üretim kalıntılarının direncini kırmak gerekir; bu kalıntılara bağlı olan alışkanlık ve tutuculuğun olağanüstü gücünü yenilgiye uğratmak gerekir."

(Lenin, "Kültür ve Kültür İhtilali Üzerine" Koral Yayınları, s. 110)

Görüldüğü gibi, burada Lenin yalnızca sömürücü sınıfların değil; genel

olarak *sınıfların* tamamıyla (bütünü ile) ortadan kaldırılmasından sözediyor. Bu gerçekten ancak Komünizmin üst evresinde gerçekleşebilecek bir olgudur.

Peki bu üst evreye kadar ne olacaktır? Marx ve Engels'in "Komünizmin ilk evresi" ya da "alt evresi" dedikleri dönem boyunca, sınıf ilişkilerinde nasıl değişiklikler olacaktır? Şimdi de bu soruya cevap arayalım. Bunun için önce Lenin'in "Komünist toplumun ilk evresi" hakkında söylediklerine bakalım.

"3- KOMÜNİST TOPLUMUN BİRİNCİ EVRESİ

"Gotha Programının Eleştirisi"nde Marx, Lassalle'in, sosyalist rejimde işçinin, emeğinin "budanmamış" ürününü, ya da "tüm ürününü" alacağı yolundaki düşüncesini inceden inceye çürütür. Gösterir ki, toplumsal ürünün tümünden, bir yedek fon, üretimi artırmaya ayrılmış bir fon, "yıpranmış" makinelerin değiştirilmesine ayrılmış bir fon vb. çıkarmak gerekir. Sonra, tüketim nesnelerinden de: yönetim giderleri, okullar, hastaneler, yaşlılık yurtları vb. için bir fon çıkarmak gerekir.

Lassalle'in ("emeğinin tüm ürünü işçiye" biçimindeki) bulanık karanlık ve genel boş lafı yerine Marx, sosyalist toplumun işleri nasıl yöneteceğini açıklıkla gösterir. Marx, kapitalizmin varolmayacağı bir toplumdaki yaşama koşullarının somut çözümlemesine girişir ve şunları söyler:

"Burada [işçi partisi programının incelenmesinde] uğraştığımız şey, kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş bulunduğu biçimiyle değil, tersine, kapitalist toplumdan çıkmış bulunduğu biçimiyle bir komünist toplumdur; o halde, ekonomik, törel, entellektüel bütün bakımlardan henüz bağrından çıktığı eski toplumun izlerini taşıyan bir toplum."

İşte kapitalizmin bağrından henüz çıkmış bulunan ve bütün alanlarda eski toplumun izlerini taşıyan bu komünist toplumu, Marx, komünist toplumun "birinci", ya da alt evresi olarak adlandırır. Üretim araçları, daha şimdiden, artık bireylerin özel mülkiyetinde değildir. Tüm toplumun malıdır. Toplumsal bakımdan gerekli çalışmanın belirli bir parçasını tamamlayan her toplum üyesi, toplumdan, sağladığı çalışmanın niceliğini gösteren bir bono alır. Bu bono ile, kamusal tüketim nesneleri mağazalarından çalışmasına denk düşen bir nicelikte ürün alma hakkını elde eder. Sonuç olarak, toplumsal fonlar için gerekli çalışma tutarı çıktıktan sonra, her işçi, toplumdan, ona vermiş olduğu kadarını alır.

Bir anlamda "eşitlik" hüküm sürmektedir.

Ama, (çoğunlukla sosyalizm denilen ve Marx'ın komünizmin birinci ev-

resi adını verdiği) bu toplumsal düzenden söz eden Lassalle, bu düzende "hakkaniyetli bölüşüm", "eşit emek ürünü üzerinde herkesin eşit hakkı" olduğunu söylerken yanılır ve Marx bu yanılmanın nedenini açıklar.

Marx, "eşit hak" der; gerçekten, burada eşit hak vardır; ama burada söz konusu olan şey, henüz "burjuva hukuku"dur; her hukuk gibi, eşitsizliği öngerektiren burjuva hukuk. Her hukuk, eşit olmayan bireylere, gerçekte değişik ve birbirileri ile eşit olmayan bireylere, eşit bir kıstasın uygulanmasına dayanır. Bundan ötürü, "eşit hak", aslında eşitliğe bir saldırı, bir adaletsizlik demektir. Gerçekte, herkes toplumsal üründen, kendisi tarafından sağlanan toplumsal çalışmanın eşit bir parçası için, (yukarıda belirtilen çıkarmalarla) eşit bir pay alır.

Oysa tek tek insanlar birbirine eşit değillerdir; biri daha güçlü, öteki daha güçsüzdür, biri evli, öteki değildir; birinin çocuğu çok, ötekinin azdır vb.

"... Emek eşitliğinde ve dolayısıyla toplumsal tüketim fonundan pay alma eşitliğinde, demek ki biri gerçekte ötekinden çok alır, biri ötekinden daha zengindir vb. Bütün bu sakıncalardan kaçınmak için, hakkın eşit değil eşitsiz olması gerekirdi" diye bağlar Marx.

Öyleyse komünizmin ilk evresi, adalet ve eşitliği gerçekleştiremez; zenginlik bakımından insanlar arasındaki farklılıklar, hem de haksız farklılıklar sürecektir; ama insanın insan tarafından sömürülmesi de olanaksız olacaktır, çünkü üretim araçları, yani fabrikalar, makineler, toprak vb. üzerinde, özel mülkiyet olarak, egemenlik kurulamayacaktır. Lassalle'in genel olarak "eşitlik" ve "adalet" üzerindeki karışık ve küçük-burjuva formülünü çürüterek Marx, yalnız üretim araçlarının bireyler tarafından maledilmesi "haksızlığını" yıkmakla başlamak zorunda olan, ama öteki haksızlığı; tüketim nesnelerinin (gereksinimlere göre değil) "emeğe göre" bölüşümü haksızlığını birdenbire yıkmakta yeteneksiz bulunan komünist toplumun gelişme akışını gösterir.

Sıradan iktisatçılar, ve onlar arasında "bizim" Tugan [Tugan Baranovksi-Ç] dahil, burjuva profesörler, sosyalistleri sık sık insanlar arasındaki eşitsizliği unutmak ve onun ortadan kaldırılmasını "düşlemek" ile kınarlar. Bu kınamanın ancak ve ancak burjuva ideolog bayların aşırı bilgisizliğini tanıtladığı görülüyor.

Marx, yalnızca insanlar arasındaki kaçınılmaz eşitsizliği değil, üretim araçlarının tüm toplumun ortak mülkü haline dönüşümünün (sözcüğünün alışılmış anlamında "sosyalizm"in), tek başına bölüşümdeki kusurları, ve, ürünler "emeğe göre" dağıtıldığına göre, egemen olmakta devam eden "burjuva

huku"nun eşitsizliğini ortadan kaldırmayacağı gerçeğini de sıkı sıkıya hesaba katar.

"...Ama, diye sürdürür Marx, bu kusurlar, uzun ve sancılı bir doğum döneminden sonra, kapitalist toplumdan henüz çıkmış bulunduğu biçimiyle, komünist toplumun birinci evresinde kaçınılmaz şeylerdir. Hukuk, toplumun ekonomik durumundan ve ona karşılık düşen uygarlık derecesinden hiçbir zaman daha yüksek olamaz..."

Demek ki, komünist toplumun (genellikle sosyalizm adı verilen) birinci evresinde, "burjuva hukuku" tamamen değil, ancak kısmen, ancak ekonomik devrimin yapılmış bulunduğu ölçüde, yani ancak üretim araçlarıyla ilgili olarak yürürlükten kaldırılmıştır. "Burjuva hukuku", bireylerin üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetini tanıyordu. Sosyalizm, üretim araçlarını ortaklaşa mülkiyet haline getirir. İşte bu ölçüde, ama ancak bu ölçüde "burjuva hukuku" yürürlükten kaldırılmış olur.

Ama bunun dışında, ürünlerin bölüşümü ve çalışmanın toplum üyeleri arasındaki dağılımının düzenleyicisi olmak bakımından [burjuva hukuku - Ç] yürürlükte kalır. "Çalışmayan yemez": Bu sosyalist ilke, şimdiden [komünist toplumun ilk evresinde -Ç] gerçekleşmiştir; "eşit nicelikte emeğe, eşit nicelikte ürün": bu öteki sosyalist ilke de, şimdiden gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, bu henüz komünizm değildir, ve henüz, eşit olmayan insanlara eşit olmayan (gerçekte eşit olmayan) bir emek tutarı için, eşit bir nicelikte ürün veren "burjuva hukuku"nu ortadan kaldırmaz.

İşte bu bir "sakınca"dır, der Marx, ama bu sakınca, komünizmin ilk evresinde kaçınılmaz birşeydir, çünkü, kapitalizm yıkıldıktan hemen sonra, insanların, hiçbir tür hukuk kuralı olmaksızın toplum için çalışmayı hemen öğrenecekleri, Ütopyaya düşmeden düşünülemez; kaldı ki, kapitalizmin ortadan kalkışı, böylesine bir değişikliğin ekonomik öncülerini hemencecik vermez.

Oysa "burjuva hukuku" kurallarından başka hukuk kuralı yoktur. Bir yandan üretim araçlarının ortaklaşa mülkiyetini korurken, bir yandan da emek eşitliğini ve ürünlerin bölüşümündeki eşitliği korumakla yükümlü bir devletin zorunluğu, bu nedenle sürer.

Kapitalistler olmadığı, sınıflar ve dolasıyla ezilebilecek bir sınıf olmadığı ölçüde, devlet söner.

Ama, fiili eşitsizliği onaylayan "burjuva hukuku" korunmaya devam edildiğine göre, devlet henüz büsbütün sönmemiştir. Devletin büsbütün sönmesi için, tam komünizmin gerçekleşmesi gerekir."

("Devlet ve İhtilal", Bölüm V.3. Komünist Toplumun İlk Evresi, BSY. 6. baskı, Aralık 1978, s. 121-125.)

Lenin, "tam komünizm" dediği Komünizmin üst evresi ile; sosyalizm dediği "Komünizmin birinci evresi" arasındaki farklılıkları belirttikten sonra şunu da söyler:

"Ama sosyalizmle komünizm arasındaki bilimsel ayrım açıktır. Genel olarak sosyalizm diye adlandırılan şeyi, Marx komünist toplumun "ilk" ya da alt evresi olarak adlandırmıştır. Üretim araçları kamu mülkiyeti durumuna geldiği ölçüde, bunun tam komünizm OLMADIĞINI unutmamak koşuluyla, "komünizm" sözcüğü bu evre için de kullanılabilir. Marx'ın açıklamalarının büyük değeri, burada da metaryalist diyalektiği, evrim teorisini tutarlı biçimde uygulamak ve Komünizmi Kapitalizmden çıkarak gelişen birşey olarak düşünmektir. (Sosyalizm nedir? Komünizm nedir? üzerine) "düşünülmüş" skolastik yapay tanımlamalarla ve verimsiz kelime oyunlarıyla uğraşma yerine Marx, komünizmin ekonomik olgunluğunun basamakları denebilecek şeyi çözümlemiştir."

(A.g.e., BSY, s. 109; Lenin, Toplu Eserler, Almanca, c. 25 s. 485.)

Şimdi burada söylenenleri kısaca toparlayalım:

-"Komünizmin ilk evresi", "tam komünizmin tersine" "henüz kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş" biçimiyle bir komünist toplum değil, kapitalist toplumdan çıkmış olduğu biçimi ile bir komünist toplumdur.

- Bu toplum ekonomik, törel, entellektüel bütün ilişkilerinde, içinden çıktığı eski toplumun izlerini taşır.

- Bu toplumda üretim araçları bireylerin özel mülkiyetinden çıkarılır, toplumsal mülkiyet haline gelir. (Zaten bu topluma komünist toplumun birinci evresi denmesini temel sebeplerinden birisi budur.)

- Bu toplumda *sömürücü sınıflar* yok edilecek, insanın insan tarafından sömürülmesi olanaksız hale getirilecektir.

Sorunun Leninizmde teorik konuşu böyledir. Şimdi bunu biraz daha somutlaştırarak daha anlaşılır hale getirmeye çalışalım.

Devrimin çözmesi gereken ilk sorun, her devrimin en temel sorunu siyasi iktidar sorunudur. Proletarya sömürücü sınıflara karşı, sömürülenleri kendi etrafında birleştirerek; sömürücülerin iktidarını yıkar; yerine kendi sınıf iktidarını, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirir. (Fazla karışmaması için proletarya diktatörlüğüne gidişte gerekli olabilecek ara aşamalar üzerinde durmuyoruz. -YN)

Proletarya diktatörlüğünün gerçekleştirilmesi demek, siyasi iktidarın ele

geçirilmesi demektir. Burjuvaziyi, diğer sömürücü sınıfları, hele hele küçük üretimi, proletarya diktatörlüğünün kurulması ile *aynı anda* ortadan kaldırmak mümkün değildir. Bu -ekonomik alanda tasfiye- ülkenin yapısına göre şu veya bu kadar uzunlukta süren bir süreç işidir.

Proletarya iktidarı ele geçirdiği andan itibaren üretim araçları üzerinde özel mülkiyeti *adım adım kaldırma;* üretim araçları üzerinde kamu mülkiyetini adım adım gerçekleştirme yoluna girer. Endüstride devletleştirme; tarımda kooperatifleştirme; giderek komünleştirme, bu konuda tutulacak yoldur.

Proletarya diktatörlüğü altında siyasi iktidardan uzaklaştırılan burjuvazinin mülkü elinden çeşitli yollarla alınır; kamu mülkü haline dönüştürülür. Bu gelişme içinde hem endüstri hem de tarımda kamu mülkiyetinin çeşitli biçimlerinin kesin hakimiyetinin kurulduğu; artık insanın insan tarafından sömürülmesinin imkanlarının ortadan kaldırıldığı an, *sömürücü sınıfların tasfiye edildiği; sömürücü sınıfların ortadan kaldırıldığı andır.*

Peki, *sömürücü sınıfların* ortadan kaldırılması bütünü ile sınıfların ortadan kaldırılması mı demektir? Bunun cevabının "hayır" olduğunu yukarıda gördük. Sömürücü sınıflar ortadan kaldırıldığında, toplumun sınıf yapısı nasıldır?

Sömürücü sınıfların tümü mülküzleştirilmiş; ellerinden sömürü imkanları alınmış; *sömürücü sınıflar tasfiye edilmişlerdir.*

Daha önceki toplumda sömürülen sınıf durumunda olan sınıfların durumunda da önemli değişiklikler olmuştur.

Daha önceki toplumda işgücünü kapitaliste satmak zorunda olan; artı-emeğine kapitalist tarafından el konulan *proletarya da kaybolmuştur.* Bu yeni toplumun işçileri önce "iktidara sahip olmaları" açısından "proletarya"dan bütünü ile ayrıdırlar. İkinci olarak, işgüçleri artık meta olmaktan çıkmıştır. Artık işgüçlerini meta olarak "pazara" taşıyıp, diğer "proleterler ile rekabete girmelerine" gerek kalmamıştır. Artık işgücünü satın alabilecek "sermaye sahipleri" yoktur işgücünün karşısında. Bu yeni toplumdaki "işçiler, toplumsal ürüne yetenekleri ölçüsünde katkıda bulunurlar. Bu katkının bir bölümü toplumsal fonda birikip bütün toplum için proletarya iktidarı tarafından kullanılır. "İşçi" toplumsal üründen, kendisi tarafından sağlanan toplumsal çalışmanın eşit bir parçası için (toplumsal fona ayrılan kısım çıkıktan sonra) eşit bir pay alır. Bu toplumun "işçi"leri üretim araçları ile ilişkileri açısından hâlâ bir sınıf teşkil etmektedirler. Çünkü bunlar bu toplumda üretim araçları ile olan ilişkileri açısından toplumsal mülkiyetin en üst biçiminde kendini gösteren ilişkiler için-

dedirler. Üretim tekniği açısından; emeğin toplumsal örgütlenmesi açısından da en ileri düzeydeki ilişkiler içindedirler.

Daha önceki toplumda belirleyici özelliği dağınık, küçük çapta üretim olan emekçi köylülük de bu yeni toplumda kaybolmuştur. Tarımda çalışan emekçiler bu yeni toplumda artık her biri kendi küçük toprak parçası üzerinde; kendi bildiği üretimi yapan, hayatı dış şartlara bağlı olan "küçük üreticiler okyanusu" durumunda değildir. Bunlar sömürünün kaldırılmış olduğu bu toplumda kolhoz ve sovhoz biçiminde örgütlenmiş büyük üretim birimlerinde; sosyalist mülkiyetin çeşitli biçimleri üzerinde "planlı büyük çaplı üretimin" parçaları olarak çalışan emekçilerdir. Ancak bunların ilişkide bulunduğu üretim araçlarının mülkiyeti (çoğunlukla) henüz tam olarak kamu mülkiyeti değil; kollektif mülkiyettir. Yani *kollektifin* (toplumun yalnızca küçük bir parçasının) mülkiyetidir. Kollektif, ürettiği ürünler üzerinde önemli ölçüde söz sahibidir. Bu yapıları ile bu tarım emekçilerinin (ya da kollektif köylülerin) sanayi emekçilerinden (ya da sovyet işçilerinden) (başka kavramlar da bulunabilir), üretim araçları ile ilişkileri bakımından hâlâ farklılıkları vardır. Ve bunlar işçilerden *ayrı* bir sınıfurlar hâlâ. Önemli bir farkla; artık bu *iki* sınıf arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması için mutlaka bu iki sınıfın çatışmasına gerek yoktur.

Bunlar arasında antagonizma yoktur. Çünkü birinin varlığının sebebi, diğerinin onun tarafından sömürülmesi değildir. Bunlar arasındaki farklılıklar azalmakta, yok olma yönünde (üretimin iki ayrı kolunda çalışmaktan doğan farklılıklar dışında, ki bunları bütünü ile ortadan kaldırmak zaten mümkün olmayacaktır) gelişmektedir. Kollektif çiftliklerin geleceği, sovhozlardır (ya da komünler), yani tarımda da kamu mülkiyetinin en üst biçimi hakim kılınacaktır. Bu durumda sanayide çalışanlar ile tarımda çalışanlar arasındaki *sınıf* ayrımı da yok olmuş olacak; bunların her ikisi de aynı sınıfın değişik işler ile uğraşan üyeleri haline geleceklerdir. Ama bu durumda da insanlar arasındaki *tüm farklılıklar* ortadan kalkmış olmayacaktır.

İşte bunlar "sömürücü sınıflarını tasfiye etmiş" sosyalist toplumun (ya da Komünist toplumun birinci evresinin) *iki ana sınıfıdır.* Bunun dışında hâla belli ölçüde küçük üretim olabilir. Ama bu "küçük üreticiler" de emekçiler durumundadır; ve bunların diğer insanları sömürmesinin imkanları ve gelişme imkanları yoktur. Bunlar artık *sınıf* olma özelliklerini yitirmiş, yok olmakta olan *eskinin artıkları* durumundadır.

Bunun dışında bu yeni toplumda "yeni tipte aydınlar"; işçi sınıfı iktidarı-

nın hizmetlileri olarak çalışan aydınlar vardır. Bunlarla, içinde yaşadıkları toplumun "işçileri ve köylüleri" arasında köklü çıkar çelişmeleri, mutlaka çatışmayla halledilmesi gereken antogonizmalar yoktur. Bunlar yeni tipte kafa emekçileridir. Bunlarla "işçiler ve köylüler" arasında hâlâ varolan farklılıklar da bilimin, tekniğin, kültürün giderek tüm toplumun malı olması sürecine paralel olarak silinme yoluna girmiştir; ve süreç içinde silinecektir.

İşte sınıfların bütünü ile ortadan kalkması böyle olacaktır.

Önce işçi sınıfının siyasi iktidarı kurulacak ve *sömürücü sınıflar yokedilecektir.* Geriye, aralarında farklılıklar (çelişmeler) olan ve fakat *antagonizma* olmayan dost sınıflar kalacaktır. Buradan itibaren "Komünist toplum (ekonomik alanda) kendine özgü temeller üzerinde gelişmeye başlayacak"tır. Gelişme içinde bütün üretim araçları üzerindeki mülkiyet mükemmelleşmiş en üst düzeyde kamu mülkiyetine dönüştürülecek; kafa emeği ile kol emeği, kır ile kent arasındaki farklar kalkacak, bu dost sınıflar da yok olacaklar; *sınıflar* bütünü ile ortadan kalkacaklar; bütün bireyler özgür bir toplumun özgür bireyleri haline gelecektir.

Şimdi bu açıklamalardan sonra yeniden Stalin'e getirilen "eleştiri"lere dönelim:

Stalin'in bu konudaki "eleştirilen" görüşleri, 25 Kasım 1936'da yaptığı "Anayasa Konuşması"ndaki ve 10 Mart 1939'da XVIII. Parti Kongresi'ne sunduğu rapordaki görüşlerdir. Bu görüşlerin ne olduğunu kavramak için bunları olduğu gibi aktarmakta yarar görüyoruz. "Anayasa taslağı" üzerine yaptığı konuşmada, Sovyetler Birliği'nde daha önceki anayasanın kabul edilmiş olduğu 1924 ile, yeni anayasanın hazırlanıp oya sunulduğu 1936 arasındaki gelişmeleri, değişmeleri inceliyor Stalin ve şunları söylüyor:

"II. 1924 - 1936 DÖNEMİ BOYUNCA SSCB'NİN YAŞAMINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER

SSCB'nin yaşamında, 1924-1936 dönemi içinde gerçekleştirilmiş olan ve Anayasa Komisyonu'nun hazırlayacağı anayasa tasarısında yansıtması gereken değişiklikler nelerdir?

Bu değişikliklerin özü nedir?

1924'te neyimiz vardı?

Bu dönem NEP'in birinci dönemiydi. Sovyet iktidarının, bir yandan sosyalizmi geliştirmek için elinden gelenin azamisini yaparken, kapitalizmin de

bir ölçüde canlanmasına göz yumduğu, iki ekonomi sistemi arasındaki - kapitalizm ile sosyalizm arasındaki - yarışma sırasında sosyalist sistemin kapitalist sistem üzerindeki üstünlüğünü örgütlemeyi kendine iş edindiği dönemdi. Görev, bu yarışma sırasında sosyalizmin mevzilerini sağlamlaştırmak, kapitalist unsurların tasfiyesini sağlamak ve sosyalist sistemin, ulusal ekonominin temel sisteminin zaferini tamamlamak idi.

O zaman sanayimiz, özellikle ağır sanayimiz, pek istenen bir tablo göstermiyordu. Yavaş yavaş toparlanmakta olduğu doğrudur, ama üretimini savaş öncesi düzeyine getirmekten henüz uzak bulunuyordu. Eski, geri ve yoksul bir teknik üzerine kurulu idi. Elbette ki, sosyalizme doğru gelişiyordu. Sanayimizin sosyalist kesim payı, o zaman, yaklaşık olarak % 80 kadardı. Bu arada kapitalist kesim, sanayiin % 20'sinden az değildi.

Tarımımız daha içaçıcı bir tablo sunmuyordu. Büyük toprak sahipleri sınıfının daha o zamandan tasfiye olduğu doğrudur, ama buna karşın, tarım kapitalistleri sınıfı, yani kulaklar sınıfı, hâlâ bir hayli önemli bir gücü temsil ediyordu. Bütünü içinde tarım, geri, ortaçağa yaraşır teknikleri ile, bireysel küçük köylü işletmelerinden oluşmuş koskoca bir okyanus gibiydi. Bu okyanus içinde kolhozlar ve sovhozlar birtakım noktalar, birtakım adacıklar oluşturuyordu; bunların, ulusal ekonomimizde, ciddiye alınacak ölçüde, sözü edilebilecek bir önemi yoktu henüz. Kolhozlar ve sovhozlar zayıftı, oysa kulaklar hâlâ kuvvetli idiler. O zaman, biz, kulaklar sınıfının tasfiyesinden değil, sınırlandırılmasından sözediyorduk.

Ülkede metaların dolaşımı bakımından da aynı şeyleri söylemek gerekir. Meta değişimi alanında sosyalist kesim %50-60'ı temsil ediyordu, fazlasını değil ve faaliyet alanının tüm geri kalan kesimini, tacirler, spekülatörler ve başka ticaret erbabı tutuyordu.

1924'te ekonomimiz böyle bir tablo gösteriyordu.

Şimdi, 1936'da ne durumdayız?

O zaman NEP'in birinci döneminde, NEP'in başlangıcında, kapitalizmin bir ölçüde canlanma olanağı bulması döneminde olmamıza karşın, şimdi NEP'in son döneminde, NEP'in sonunda, kapitalizmin ulusal ekonominin tüm alanlarından tasfiye edilmesi döneminde bulunuyoruz.

Örneğin sanayimizin, bu dönem süresince dev bir güç haline gelmiş olması olgusunu alalım. Şimdi sanayimize zayıf bir sanayi, teknik olarak kötü donatılmış bir sanayi denilemez. Tersine, sanayimiz, şimdi çok gelişmiş bir ağır sanayi ile, daha da çok gelişmiş bir makine yapım sanayii ile, yeni, zen-

gin ve modern bir teknik üzerine oturmaktadır. Ama en önemlisi, kapitalizmin sanayimizden tamamıyla kapı dışarı edilmiş olması ve sosyalist üretim biçiminin, sanayimizde bugün için, ortağı olmaksızın egemen durumda bulunmasıdır. Bugünkü sosyalist sanayimizin, savaş öncesi sanayiini yedi katından fazla aşması olayı önemsememezlik edilemez.

Tarımda geri teknikleriyle bireysel küçük köylü işletmeleri okyanusu ve kulakların etkinliği yerine, şimdi dünyanın en büyük makineli ve modern bir teknikle silahlanmış üretimine, geniş bir kolhozlar ve sovhozlar sistemine sahibiz. Herkes biliyor ki, kulaklar sınıfı tarımda tasfiye edilmiştir ve geri, ortaçağdan kalma tekniğiyle bireysel küçük köylü işletmeleri kesimi şimdi önemsiz bir yer tutmaktadır; tarımdaki payı, ekili alan genişliği olarak en çok % 2-3 tutmaktadır. Kolhozların emrinde bugün 5 7000 000 beygir gücünde 316 000 traktör bulunduğu ve sovhozlarla birlikte hepsi 7 580 000 beygir gücünde 400 000 traktöre vardığı görmemezlikten gelinemez.

Ülkedeki meta değişimine gelince, tacirler ve spekülatörler bu alandan tamamiyle kapı dışarı edilmişlerdir. Bütün ticaret, bugün devletin, kooperatiflerin ve kolhozların elindedir. Yeni bir ticaret sovyetik ticaret, spekülatörsüz, kapitalistsiz ticaret doğmuş ve gelişmiştir.

Böylece, sosyalist sistemin ulusal ekonominin tüm alanlarındaki tam zaferi bundan böyle kazanılmış bir olgudur.

Peki bu ne anlama gelir?

Bu insanın insan tarafından sömürülmesinin ortadan kaldırıldığı, tasfiye edildiği ve üretim alet ve araçlarının sosyalist mülkiyetinin bizim sovyetik toplumumuzun dokunulmaz temeli olarak gerçekliğini ortaya koyduğu anlamına gelir. (Sürekli alkışlar.)

SSCB'nin ulusal ekonomisindeki bu değişiklikler, bugün, bunalımları ve işsizliği tanımayan, yoksulluğu ve yıkımı bilmeyen ve yurttaşlara kolaylıkla ve kültür ortamında yaşamanın tüm olanaklarını sunan yeni bir ekonomiye, sosyalist ekonomiye sahip olmamızı sağladı.

Ekonomimizde 1924'ten 1936'ya kadar meydana gelen değişiklikler özünde bunlardır.

SSCB'nin ekonomisindeki bu değişmeler toplumumuzun sınıfsal yapısında da değişmelere neden oldu.

Bilindiği gibi, büyük toprak sahipleri sınıfı, içsavaştaki son ve kesin yenigimiz sonucu zaten tasfiye olmuştu. Öteki sömürücü sınıflar da aynı yazgıyı paylaştılar. Sanayide artık kapitalistler sınıfı yok. Tarımda artık kulaklar sını-

fı yok. Ticarette artık tacirler ve spekülatörler yok. Öyle ki, tüm sömürücü sınıflar tasfiye edilmiş bulunuyor.

Geriye işçi sınıfı kaldı.

Köylüler sınıfı kaldı.

Ve aydınlar kaldı.

Ama, bu toplumsal grupların da ele alınan dönem boyunca hiç bir değişikliğe uğramadıklarına ve eskiden, kapitalizm zamanında diyelim, nasıl idiyseler öyle kaldıklarına inanmak yanlış olurdu.

Örneğin, SSCB'nin işçi sınıfını ele alalım. Eski alışkanlıkla, çok kez proletarya denir ona. Ama proletarya nedir? Proletarya, üretim alet ve araçlarının kapitalistlerin elinde bulunduğu ve kapitalistler sınıfının proletaryayı sömürdüğü ekonomi sisteminde üretim alet ve araçlarından yoksun bir sınıftır. Proletarya, kapitalistlerin sömürdüğü bir sınıftır. Ama ülkemizde, bilindiği gibi, kapitalistler sınıfı zaten tasfiye edilmiş bulunuyor; üretim alet ve araçları kapitalistlerin elinden alınmış ve devlete teslim edilmiştir, devletin yönetici gücü ise işçi sınıfıdır. Şu halde, işçi sınıfını sömürebilecek kapitalistler sınıfı yoktur artık. Şu halde, işçi sınıfımız, yalnız üretim alet ve araçlarından yoksun olmamakla kalmıyor, onlara tüm halkla birlikte ortaklaşa sahip bulunuyor. Ve madem ki işçi sınıfı üretim alet ve araçlarına sahiptir ve kapitalistler sınıfı ortadan kalkmıştır, işçi sınıfını sömürmenin her türlü olanakları da ortadan kalkmıştır. Bundan sonra işçi sınıfımıza proletarya denilebilir mi artık? Denilemeyeceği açıktır. Marx şöyle diyordu: kurtulmak için proletarya, kapitalistler sınıfını ezmeli, üretim alet ve araçlarını kapitalistlerin elinden almalı ve proletaryayı yaratan üretim koşullarını ortadan kaldırmalıdır. SSCB'nin işçi sınıfının, kurtuluşunun bu koşullarını gerçekleştirdiği söylenebilir mi? Söylenebilir ve söylenmelidir de, karşı çıkılmaz bir biçimde. Peki bu ne anlama gelir? Bu, SSCB proletaryasının, yepyeni bir sınıf, kapitalist ekonomi sistemini yıkan, üretim alet ve araçlarının sosyalist mülkiyetini pekiştiren ve sovyet toplumunu komünizme doğru yönlendiren SSCB işçi sınıfı haline geldiği anlamına gelir.

Gördüğünüz gibi SSCB işçi sınıfı, sömürüden kurtulmuş tamamen yeni bir işçi sınıfıdır, insanlık tarihinin hiçbir zaman tanımamış olduğu bir işçi sınıfıdır.

Köylülük sorununa geçelim. Köylülük bir küçük üreticiler sınıfıdır, bu sınıfın dağılmış ve tüm ülke yüzeyine saçılmış üyelerinin her biri, kendi küçük işletmelerinde geri teknikleri ile çalışır dururlar, özel mülkiyetin kölesidirler,

büyük toprak sahipleri, kulaklar, tacirler, spekülatörler, tefeciler vb. tarafından fütursuzca sömürülürler demeye alışılmıştır. Gerçekten de, kapitalist ülkelerin köylülüğü, temel kitlesi gözönünde bulundurulursa, eksiksiz bu sınıftır. Bizim bugünkü köylülüğümüzün, sovyetik köylülüğün, büyük kitlesiyle bu köylülüğe benzediği söylenebilir mi? Hayır söylenemez. Böyle bir köylülük yok bizde artık. Bizim sovyetik köylülüğümüz, bütünüyle yeni bir köylülüktür. Bizde artık köylülüleri sömürecek ne büyük toprak sahipleri, ne kulaklar, ne tacirler, ne de tefeciler vardır. Şu halde bizim köylülüğümüz sömürüden kurtulmuş bir köylülüktür. Sonra bizim sovyet köylülüğümüz, büyük çoğunluğu ile, kolhozcu köylülüktür, yani onun çalışması ve onun varı-yoğu bireysel çalışmaya ve geri bir tekniğe dayanmaz, kollektif çalışmaya ve modern bir tekniğe dayanır. Bir de, köylülüğümüzün ekonomisi, özel mülkiyet üzerine değil, kollektif çalışma temeli üzerinde büyüyen kollektif mülkiyet üzerine kurulmuştur.

Gördüğünüz gibi, sovyet köylülüğü, kesin olarak yepyeni, insanlık tarihinin henüz tanımadığı bir köylülüktür.

Son olarak da aydınlar, mühendisler, teknisyenler, kültür cephesi emekçileri, genel olarak memurlar vb. sorununa geçelim. Geçtiğimiz dönem içinde, aydınlar da büyük değişikliklere uğradılar. Aydınlar artık sınıflar-üstü olmak iddiasındaki, ama aslında büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere hizmet etmekte olan o eski örümcek kafalı aydınlar değiller. Bizim sovyet aydınlarımız, bütün kökleri ile işçi sınıfına ve köylülüğe bağlı, bütünü ile yeni aydınlardır. Her şeyden önce aydınların toplumsal bileşimi değişmiştir. Soyluluktan ve burjuvaziden gelme aydınlar, bizim sovyet aydınlarımızın küçük bir yüzdesini temsil etmektedirler. Sovyet aydınlarının % 80 - 90'ı işçi sınıfından, köylülükten ve öteki çalışan kategorilerden çıkmadırlar. Nihayet, aydınlarımızın eylem biçimleri bile değişmiştir. Eskiden aydınlar zengin sınıflara hizmet etmek zorundaydılar, çünkü başka çıkar yolları yoktu. Şimdi halka hizmet etmek durumundadırlar, çünkü artık sömürücü sınıflar yoktur. Ve işte tam bu yüzden aydınlar da bugün sovyet toplumunun, işçiler ve köylülerle birlikte aynı işe koşulmuş eşit üyeleridirler ve yeni bir toplumun, sınıfsız sosyalist toplumun kuruluşuna çalışmaktadırlar.

Gördüğünüz gibi onlar da yeryüzünün başka hiçbir ülkesinde bulamayacağınız bütünüyle yeni kafa emekçileridirler.

Sovyet toplumunun sınıfsal yapısında, geçtiğimiz dönem boyunca meydana gelen değişmeler bunlardır işte.

Bu değişmeler, neye tanıklık eder?

İlk olarak, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki, aynı şekilde bu sınıflar ile aydınlar arasındaki sınır çizgisinin birbirine karıştığını, ve sınıfların eski kendi içine kapanıklığının yok olduğunu gösterir. Bu demektir ki, bu toplumsal gruplar arasındaki mesafe gitgide azalıyor.

İkinci olarak, bu değişmeler, bu toplumsal gruplar arasındaki ekonomik zıtlıkların yok olduğunu ve birbirine karıştığını gösterir.

Ve son olarak, aynı şekilde, bu toplumsal gruplar arasındaki politik zıtlıkların da yok olduğunu ve birbirine karıştığını gösterir.

SSCB'nin sınıfsal yapısında meydana gelen değişikler böyle."

(Stalin, "SSCB Anayasa Taslağı Üzerine", Leninizmin Sorunları. s. 620-625. Sol Yayınları; Almanca, s. 690-696.)

Onsekezinci Parti Kongresi'ne sunduğu raporun çok eleştirilen bölümünde ise Stalin şunları söylüyor:

"Her türlü KAPİTALİST TOPLUMDAN FARKLI OLARAK bugünkü (Sol Yayınları "çağdaş" olarak çevirmiş) SOVYET TOPLUMUNDA özel olan şey şudur ki; bu toplumun bağrında ARTIK ANTAGONİST (Sol Yayınları "karşıt" olarak çevirmiş) DÜŞMAN SINIFLAR YOKTUR, SÖMÜRÜCÜ SINIFLAR TASFİYE EDİLMİŞLERDİR (Sol Yayınları "ortadan kaldırılmışlardır" diye çevirmiş) ve Sovyet toplumunu oluşturan işçiler, köylüler ve aydınlar dostça işbirliği temelinde yaşayıp çalışmaktadırlar. Kapitalist toplum işçilerle kapitalistler; köylülerle büyük toprak sahipleri arasında barıştırılamaz zıtlıklar (karşıtlıklar) tarafından parçalanmış bir durumda bulunurken, SÖMÜRÜ BOYUNDURUĞUNDAN KURTULMUŞ SOVYET TOPLUMU BÖYLE ZITLIKLAR BİLMEZ; ONA SINIF ÇATIŞMALARI YABANCIDIR, o işçiler, köylüler, aydınlar arasında dostça bir işbirliği görüntüsü sunar. Sovyet toplumunun siyasal ve manevi birliği, Sovyetler Birliği halklarının dostluğu, Sovyet yurtseverliği gibi itici güçler işte bu toplumun temelinde gelişmiştir."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 14. s. 209; Stalin, Leninizmin Sorunları. SY. s. 713)

* * *

Görüldüğü gibi, birinci yazıda Stalin Sovyetler Birliği'nde 1924 - 1936 arasında olan somut değişiklikleri, verilerle ortaya koyarak incelemekte ve sonunda şu tespitleri yapmaktadır:

- Bu dönem içinde *sanayide ve tarımda burjuvazi* ekonomik alanda yok edilmiş; üretim araçları üzerinde burjuvazinin özel mülkiyeti kaldırılmış; üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyet (çeşitli biçimlerde) gerçekleştirilmiş-

tir. Sovyetler Birliği'nde bu dönem içinde *sömürücü sınıflar* ekonomik olarak yok edilmiş; yani *sınıf olarak* varlığına son verilmiştir!

(Bir dizi "Mao Zedung Düşüncesi" savunucusu, bu tespite somut tespit olarak değil; *teorik* olarak karşı çıkıyorlar. Onlara göre "Sömürücü sınıfların üretim araçları üzerindeki mülkiyetinin kaldırılması, onların mülksüzleştirilmesi, *sınıf olarak* tamamen ortadan kaldırılmaları demek değildir." Görüldüğü gibi, bu dehşetengiz! Stalin "eleştirmen"lerinin kullandığı sınıf kavramı, Marksist-Leninist sınıf kavramı değildir. Sınıfı ekonomik ilişkilerde değil, düşünce alanında arayan idealist bir yaklaşımın ürünüdür bu sınıf kavramı.)

- Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıflar tasfiye edilmiştir, ama henüz DOST SINIFLAR *hâlâ vardır.*

(Stalin "eleştirmen"leri Stalin'e yer yer "sınıfların" kaldırıldığından sözettiği "eleştiri"sini getiriyorlar. Stalin bir bütün olarak sınıfların değil, yalnızca sömürücü sınıfların tasfiyesinden söz ediyor. "Eleştirmen"lerin "iftiracılığı" ortadadır.)

- Sovyetler Birliği'nde 1936'daki emekçi sınıflar, sömürü üzerine kurulu bir düzendeki emekçi sınıflardan nitelik olarak farklıdır. Bunlar arasındaki sınır çizgisi giderek kaybolmakta; bunlar arasındaki mesafe giderek azalmaktadır. Bunlar arasındaki ekonomik zıtlıklar; ve siyasi zıtlıklar kaybolmaktadır.

(Stalin "eleştirmen"leri burada Stalin'in "siyasi mücadele"nin, iktidar mücadelesinin giderek yok olduğunu söylediğini iddia ediyorlar. Hayır, Stalin'in burada söylediği açıktır. O genel olarak siyasi mücadelenin yok olduğundan söz etmiyor. O yalnızca Sovyet toplumunu oluşturan *dost toplumsal grupların arasındaki* "siyasi zıtlıkların" giderek silindiğini söylüyor. Bu, "*siyasi mücadele*'nin durdurulması demek değil, sivri ucunun bu dost sınıflar *dışındaki* hedeflere yönlendirilmesi anlamına gelir.)

Burada Stalin'in söyledikleri görüldüğü gibi Leninist görüşlerdir, doğrudur. "Eleştirmen"lerin getirdiği "eleştiri"ler onların kafa karışıklığının, Stalin'i "anlamamış olmak"la suçladıkları "sınıflar ve sınıf mücadelesi" sorununu kendilerinin anlamamışlıklarının ürünü ve belgesidir.

* * *

Onsekizinci Parti Kongresi'nde Stalin, esasında bu kongreden iki yıl önce Anayasa konuşmasında yaptığı tespitleri vurguluyor. Ve bu kez soruna toplumdaki çelişmeler açısından yaklaşıyor. Burada Stalin:

- Sovyet toplumunda (1938'deki sömürücü sınıfların yok edilmiş olduğu toplumda) aralarında uzlaşmazlık (antagonizma) olan düşman sınıfların kalmadığını söylüyor.

Bunu eleştirenler ikiye ayrılıyorlar: Bir bölümü teorik olarak bütün sosyalizm dönemi boyunca bunun imkansız olduğunu söylüyor. (Bizde ve dünyada "Mao Zedung Düşüncesi" savunucuları soruna böyle yaklaşıyorlar.) Sınıflar arasında uzlaşmazlık sorununu açıklarken ortaya koyduğumuz gibi, uzlaşmazlık normal şartlarda sömürücü sınıflar ile sömürülen sınıflar arasında söz konusudur. Sömürücü sınıfların tasfiye edildiği bir toplumda uzlaşmazlığın ortadan kalkacağı ortadadır. Uzlaşmazlık kalkacak, ama çeşitli sınıf ve tabakalar arasında farklılıklar, çelişmeler sürecektir. Bunlar esasta dost sınıf ve tabakalar arasındaki; süreç içinde sınıfların birbirini yok etmeye yöneldiği büyük çatışmalara gerek kalmadan çözülebilir çelişmelerdir.

Stalin'e böyle "eleştiri" getirenler, ya proletarya diktatörlüğü şartlarında burjuvazinin yok edilebileceğine inanmamaktadırlar; ya da emekçiler arasında antagonizma olduğu düşüncesindedirler. Bunların ikisi de yanlıştır.

Bu gruptaki "eleştirmen"lerden bir bölümü basitçe Stalin'in buradaki sözlerini "Stalin sınıfların kalktığını savundu" diye çarpıtıp eleştirmektedirler. Bu eleştirinin ciddiyetsizliği ortadadır.

İkinci grup eleştiri, somut duruma yönelir görünmektedir. ÇKP, yukarıda alıntı yaptığımız "Kruşçev'in Sahte Komünizmi ve Dünya İçin Dersler" başlıklı yorumunda, Stalin'in bunu söylediğinde "hâlâ eski burjuvazi ve diğer sömürücü sınıfların" varolduğunu söylemektedir. Ama Stalin'in verdiği veriler karşısına veriler koymamaktadır. Böyle bir "eleştiri"nin de ciddiye alınacak yeri yoktur.

Stalin aynı yerde Sovyet toplumuna "sınıf çatışmalarının" yabancı olduğu tespitini yapmaktadır. O bu tespiti Sovyet toplumunu kapitalist toplumla karşılaştırarak yapıp, aradaki derin farklılığı ortaya koymaktadır. Gerçekten de sömürünün tasfiye edilmiş olduğu bir ülkede "sınıf mcadelesi" artık o ülkedeki "dost" sınıfların siyasi iktidarı ele geçirmek ve diğerini yok etmek için yürüttüğü karşılıklı büyük çatışmalar şeklinde yürümeyecektir. Bu da açık bir sorundur.

Görüldüğü gibi, "sınıflar" ve "sınıf mücadelesi" konularında haklı olan, "Marksist-Leninist" pozisyonlarda duran, "eleştirici"ler değil, Stalin'dir.

Bu sorunla ilgili olarak Stalin'e daha bir dizi "eleştiri" getirilmektedir. Şimdi de bu "eleştiri"lere bakalım:

KOMÜNİZME GEÇİŞ SORUNU

Stalin'e çokça yöneltilen "eleştiri"lerden biri, onun Komünizme geçiş sorununu kavramadığı; Sovyetler Birliği'nde "Komünizme kerte kerte geçiş"-ten söz ederek, bir ülkede Komünizmin mümkün olduğu şeklinde bir anlayış yaydığı; bunun ise yanlış olduğu şeklinde "eleştiri"lerdir.

Bu noktada "eleştirici"lerin "eleştiri"lerini dayandırmaya çalıştığı alıntılar şunlardır:

"Anayasa bu yolla SSCB'nin yeni bir gelişme aşamasına *(a.b.ç.), Sosyalist toplumun inşasının tamamlanması ve toplum hayatının yol gösterici ilkesinin "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" şeklindeki Komünist ilkenin olacağı Komünist topluma tedricen (kerte kerte, Almanca "allmählich", "süreç içinde" -ÇN) geçiş aşamasına GİRMİŞ OLDUĞUNU belirtiyor ve dünya çapında tarihi olguya (Aydınlık "çağ açan" diye çevirmiş) yasal bir nitelik kazandırıyordu."*

("SBKP(B) Tarihi / Kısa Ders", Aydınlık Yayınları. s. 418 Almanca, s. 431.)

(Bunu bizde FÜ'ler eleştirdiler; onlar burada söylenenleri o kadar yanlış buluyorlar ki, bunun neresinin yanlış olduğunu göstermeye bile gerek görmüyorlardı.)

"Belli başlı kapitalist ülkeleri sanayiin üretim teknikleri ve gelişme hızı açısından geçmiş bulunuyoruz. Bu çok iyidir. Ama yetmez. Onları ekonomik bakımdan da geçmeliyiz. Bunu yapabiliriz ve yapmalıyız da. Ancak en önemli kapitalist ülkeleri ekonomik bakımdan geçtikten sonra, ülkemizin ihtiyaç maddeleri (açısından -ÇN) tam doygunluğa ulaşacağını; ürünler açısından büyük bir bolluğa ulaşacağımızı ve böylece Komünizmin birinci aşamasından, Komünizmin ikinci aşamasına geçmek için imkana kavuşacağımızı hesaplayabiliriz."

(Stalin, "XVIII. Parti Kongresi'ne Rapor", Toplu Eserler, Almanca, cilt 14, s. 198; Stalin, Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s. 702 çeviri bizden.)

Stalin'in burada söylediklerini Kıbrıs Komünist Partisi/Marksist-Leninist (Örgütleme Komitesi)'nden arkadaşlar şöyle eleştiriyorlardı:*

"Görüldüğü gibi Stalin yoldaş burada yanılgıya düşmektedir. Daha önce

* Bildiğimiz kadarı ile Kıbrıs KP/ML (Örgütleme Komitesi)'nden yoldaşlar Stalin'e getirdikleri "eleştirileri" daha sonra geri çektiler. Bu konularda yeterli tartışmadıklarını, böyle eleştiri getirmenin yanlış olduğunu gördüklerini açıkladılar.

ulusal planda Komünizmin ikinci safhasına ancak en azından birçok ülkede proletarya devriminin zaferi ile ulaşılacağını söylerken, şimdi ekonomik olarak en büyük ülkeleri geride bırakırsa SSCB'nde Komünizmin ikinci safhasına geçilebileceğini söylüyor. Açıktır ki bu yanlıştır. Bu noktada Stalin yoldaş yanılmıştır.

(Bkz. 15 Aralık 1979'da Stalin'i Anma Toplantısının Dokümanları s. 64.)

Şimdi bu alıntıları ve "eleştiri"leri biraz yakından inceleyelim:

Birinci alıntıda SBKP(B) Tarihi'nde Anayasanın kabulü ile yasal bir nitelik kazanan değişiklikler tespit ediliyor. Ve Sovyetler Birliği'nde yeni bir gelişme aşamasına girildiği söyleniyor. Nedir değişen, yeni aşamanın özellikleri nelerdir? Değişenin ne olduğu konusunda somut bilgi gerek SBKP(B) Tarihi'nde, gerekse bizim yukarıda alıntı yaptığımız Anayasa konuşmasında ortaya konmaktadır.

Değişen şudur: Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğü altında, bütün sömürücü sınıflar yok edilmişler; insanın insan tarafından sömürüsü ortadan kaldırılmış; üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyetin kesin hakimiyeti sağlanmıştır.

Proletarya diktatörlüğü sosyalist inşadaki *ekonomik görevleri* esas olarak çözmüştür. Bu bütün dünyada ilk defa gerçekleşen bir olgu idi. Şimdi artık Sovyet proletaryasının önünde duran görev *sosyalist inşayı tamamlamak* (hâlâ varolan küçük üretim artıklarını da temizlemek, sosyalist mülkiyetin biçimleri arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak, tüm üretim araçlarını kamu mülkiyeti haline getirmek, üretim tekniğini daha da geliştirmek, emekçilerin bilinç ve kültür düzeyini ilerletmek, şehir/kır, kafa/kol emeği arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak için çalışmak) idi. Sosyalist inşanın tamamlanması yönünde atılan her adım, Komünist topluma doğru atılan bir adımdır. Tabii ki bir ülkede iktidarı elinde bulunduran proletarya, kendi ülkesinde sömürücü sınıfları tasfiye ettikten sonra yerinde saymayacak; o ülkede gelişme durmayacaktır. Gelişme sosyalist toplumda varolan Komünist faktörlerin sürç içinde giderek ağırlık kazanması, hakim olması şeklinde olacaktır. Sosyalizmden Komünizme geçiş (ya da Komünizmin birinci evresinden, Komünizmin üst evresine geçiş); süreç içinde, tedricen olacaktır. Birinci aşamadan ikinci aşamaya geçiş bir süreçtir. Bu geçiş sürecinin başlangıç noktası ise, *sömürücü sınıfların tasfiye olduğu* noktadır. Bu Sovyetler Birliği'nde 1934'te gerçekleşmiş bir olgudur. 1936 Anayasası işte bu olgunun yasal ifadesidir. İşte bu yüzden SBKP(B) Tarihi'nde doğru bir şekilde sosyalist toplumun inşasının ta-

mamlandığı ve Komünist topluma *geçiş aşamasına girilmiş* bulunduğu (1936'da) tespit ediliyor. Burada SBKP(B) Tarihi'nin yaklaşımı doğrudur. Bu yaklaşımda eleştirilecek birşey yoktur. Bunu "eleştirenler" Sosyalizmle Komünizm arasında Çin Seddi olmadığını; birinden diğerine geçişin süreç içinde, tedricen olacağını kavramamışlardır; SBKP(B) Tarihi'nde 1936 yılındaki Sovyetler Birliği için söylenilen, "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" ilkesinin hüküm sürdüğü bir Komünist toplumun gerçekleştirildiği iddiası değildir. Hayır, söylenen yalnızca bu topluma doğru gelişen bir sürecin, bir geçiş sürecinin içine girildiğidir - ki bu doğrudur. Sömürünün ortadan kaldırılmış olduğu; sömürücülerin yok edilmiş olduğu bir toplum, kendinden önceki tüm toplumlardan *nitelik* olarak farklı; Komünizme geçiş sürecinde bir dönüm noktasında olan bir toplumdur. SBKP(B) Tarihi'nde de tespit edilen budur. Başka birşey değil.

İkinci alıntıda Stalin *Komünizme geçiş için* gerekli olan *ekonomik önşartların* ne olduğu sorununu tartışıyor. Ve buna cevap olarak "en önemli ülkeleri ekonomik olarak geçmek"in gerektiğini söylüyor. En ileri kapitalist ülkelerin ekonomik yönden geçilmesi pratikte"toplumun bütün ihtiyaç maddelerinin karşılanmış olduğu; toplumsal ürün bolluğunun olduğu, toplumun tüm üyelerinin "ihtiyaçlarının" toplumun ürünü tarafından fazlası ile karşılanabilecek duruma" gelinmesi demektir. Ki Stalin bunu alıntıda açıklıyor. Gerçekten de "Komünist toplumun" (Komünizmin üst aşaması) geri bir ekonomik temel üzerinde kurulması mümkün değildir. Bayrağında "Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre" yazan bir toplum, ekonomik açıdan yalnızca eğer o toplum gerçekten de herkese "ihtiyacına göre" verebilecek ürün bolluğuna sahipse mümkündür. Komünizm, bazı küçük-burjuva ütopyacılarının zannettiği gibi "yoksullukta eşitlik" değildir. Bunu Marx ve Engels çok açık bir biçimde ortaya koymuşlardır.

Stalin'in burada söylediklerine karşı çıkan, bunu yanlış bulan Kıbrıslı arkadaşlar, ona şu eleştiriyi getiriyorlar:

"Stalin yoldaş önemli bir mesclede çelişkiye düştü. Aralık 1924'te yayınlanan "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktikleri" adlı eserinde Lenin'in tek ülkede sosyalizmin zaferinin olanaklı olduğu yolundaki tezini açıklayıp geliştiren Stalin, sorunu iki planda ele alıyordu: ulusal ve uluslararası planda. Ulusal planda sorun sosyalizmi kuran SB'nde sınıf ilişkilerini içeriyordu. SSCB işçi ve köylüleri SB içindeki çelişkileri rahatlıkla halledebilirlerdi; kendi burjuvazilerini ekonomik olarak yok edip tamamıyla sosyalist

bir toplum kurabilerlerdi. Ama SB kapitalist bir dünya tarafından çevrildikçe, kapitalist müdahale ve kapitalizmin restorasyonu tehlikesi de varolacaktı. Bu tehlikeyi ortadan kaldırmak için kapitalist kuşatmayı ortadan kaldırmak gerekiyordu; bunun da yolu en azından birçok ülkede proletarya devrimlerinin zafere ulaşmasıydı. Ancak o zaman SSCB'de sosyalizmin zaferi tam ve kesin olarak düşünülebilirdi.

Ama Stalin yoldaş daha sonra yukarıda ortaya koyduğumuz görüşleri ile *çelişen* görüşler ortaya koydu."

("Stalin'i Anma Toplantısından Dokümanlar", s. 64.)

Kıbrıslı arkadaşlar bunları söyledikten sonra, Stalin'den yukarıda yaptığımız alıntıyı alıp, bunun daha önce söylenenler ile çeliştiğini ve yanlış olduğu tespitini yapıyorlar.

Şimdi Stalin'in bir ülkede sosyalizmin zaferi konusunda ne dediğini tam olarak anlamak için yine Stalin'e başvuralım. Bu konuya Stalin, "Leninizmin Sorunları" adlı broşürde bir bölüm ayırmışır. Orada şunları söylemektedir.

"VI-BİR TEK ÜLKEDE SOSYALİZMİN ZAFERİ SORUNU

"Leninizmin Temelleri" broşüründe (Nisan 1924, Birinci Baskı) bir tek ülkede sosyalizmin zaferine ilişkin iki formülasyon vardır: birinci formülasyon şöyledir:

"Eskiden devrimin bir tek ülkede başarıya ulaşması olanaksız sayılmaktaydı, çünkü burjuvaziyi yenmek için bütün ileri ülkelerin, hiç değilse bu ülkelerin çoğunluğunun proletaryasının, ortak eyleminin gerekli olduğuna inanılıyordu. Şimdi bu görüş artık gerçeğe uymamaktadır. Şimdi,devrimin bir tek ülkede zaferini olanak dahilinde görmek gerekir, çünkü emperyalizm koşulları içinde çeşitli kapitalist ülkelerin birbirine eşit olmayan sıçramalı gelişmesi; emperyalizmin bağrında kaçınılmaz savaşlara neden olan felaketli çelişkilerin gelişmesi, bütün dünya ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi, bütün bunlar, proletaryanın tek tek ülkelerde zaferini yalnız olanaklı değil, hatta zorunlu kılmaktadır." ("Leninizmin Temelleri")

Bu tez, tamamıyla doğrudur ve hiçbir yorumu gerektirmez. Bu tez, öbür ülkelerde devrim başarıya ulaşmadan, proletaryanın bir tek ülkede iktidarı ele almasını bir hayal olarak kabul eden sosyal-demokratların teorisine karşı yöneltilmiştir.

Ama "Leninizmin Temelleri" broşüründe bir ikinci formülasyon daha vardır. Bu formülasyonda şöyle denilmektedir:

"Bir tek ülkede burjuva iktidarını devirmek ve proletarya iktidarını kur-

mak demek, henüz sosyalizmin tam zaferini güvence altına almak demek değildir. Sosyalizmin başlıca görevi -sosyalist üretimin örgütlendirilmesi- henüz geleceğin sorunudur. Bu sorun çözüme bağlanabilir mi, birçok ileri ülkenin proleterlerinin ortak çabaları olmadan bir ülkede sosyalizmin nihai zaferine ulaşılabilir mi? Hayır, ulaşılamaz, burjuvaziyi devirmek için bir tek ülkenin çabaları yeter, devrimimizin tarihi buna tanıklık eder. Sosyalizmin nihai zaferi için, sosyalist üretimin örgütlendirilmesi için bir tek ülkenin, özellikle Rusya gibi bir köylü ülkesinin çabaları yetmez; bunun için birçok ileri ülke proleterlerinin çabaları gerekir." ("Leninizmin Temelleri", Birinci Baskı.)

Bu ikinci formülasyon, öbür ülkelerde zafer olmadan bir tek ülkedeki proletarya diktatörlüğünün "tutucu Avrupa'ya" karşı koyamayacağını söyleyen Leninizm eleştiricilerinin, Troçkistlerin iddialarına karşı ileri sürülmüştü.

İşte bu ölçüde -ama ancak bu ölçüde- bu formülasyon, o zaman (Nisan 1924) yeterliydi ve kuşkusuz belirli bir yararı oldu.

Ama sonradan, Leninizme karşı bu noktada yapılan eleştirilerin üstesinden gelinince ve yeni bir sorun, dıştan yardım olmadan sadece ülkemizin güçleriyle tam sosyalist toplumun kuruluşu olanağı sorunu gündeme alınınca, ikinci formülasyonun açıkça yetersiz olduğu ve bundan dolayı doğru olmadığı meydana çıktı.

Bu formülasyonun eksikliği nedir?

Bu formülasyonun eksikliği, farklı iki soruyu tek bir soru içinde birleştirmesidir: bir tek ülkenin güçleriyle sosyalizmin kurulması olanağı sorusu -ki bu soruyu, evet diye yanıtlandırmalıdır- başka birkaç ülkede devrim zafere ulaşmadan proletarya diktatörlüğünü kurmuş olan ülkenin müdahalelere karşı ve bunun sonucu olarak da eski düzenin hortlatılmasına karşı kendini tam güvenlik içinde sayıp sayamayacağı sorusu -ki bu soru olumsuz olarak yanıtlanmalıdır- Üstelik, bu formülasyon, bir tek ülkenin güçleriyle sosyalist toplumu örgütlendirmenin olanaksız olduğu düşüncesine neden olur ki, bu elbette yanlıştır.

Buna dayanarak, "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği" (Aralık 1924) adlı broşürümde, bu sorunu ikiye bölerek düzeltim: bir tek ülkede burjuva düzeninin hortlatılmasına karşı tam güvenlik *sorunu ve böyle bir ülkede tam* sosyalist toplumun kurulması olanağı *sorusu. Birincisi, "sosyalizmin tam zaferini" "eski düzenin hortlatılmasına karşı tam güvenlik", yalnız "birçok ülkelerin proleterlerinin ortak çabalarıyla" mümkün olacak güvenlik gibi ele alarak ve ikincisi, Lenin'in "Kooperatifçilik Üzerine" broşüründe tam*

*sosyalist toplumu kurmak için gerekli her şeye sahip bulunduğumuz şeklinde ifade edilmiş olan tartışma götürmez gerçeği benimseyerek, bu sonuca vardım. (Bkz. "Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği")**

XIV. Parti Konferansı tarafından kabul edilmiş olan ve kapitalizmin istikrar bulması ile (Nisan 1925) ilişkili olarak bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorununu ele alan ve yalnız ülkemizin güçleriyle de sosyalizmin kurulabileceği ve bunun gerekli olduğu görüşüne varan "Üçüncü Enternasyonal'in ve Rusya Komünist Partisi'nin Görevleri Üzerine" karar, sorunun bu yeni tarzda formülasyonuna dayanmaktadır.

Bu aynı zamanda, Mayıs 1925'te, bu konferanstan hemen sonra yayınlanmış olan "XIV. Parti Konferansı Çalışmalarının Sonuçları Üzerine" adlı broşürüme de dayanak olmuştur.

Bu broşürde bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorunu konusunda şöyle denmektedir:

"Ülkemizde iki grup zıtlık görülmektedir. Birinci grup, proletarya ile köylülük arasındaki iç zıtlıkları içerir [burada söz konusu olan şey, bir tek ülkede sosyalizmin kuruluşudur. -J.St.]; öteki grup, sosyalist ülke olarak bizim ülkemizle, kapitalist ülkeler olarak kesinlikle bütün öbür ülkeler arasındaki dış zıtlıkları içerir [burada söz konusu olan şey, sosyalizmin nihai zaferidir. - J. St.]... Bir tek ülkenin çabalarıyla kesinlikle üstesinden gelinebilen birinci grup çelişkileri, çözümlenmesi için, birçok ülkenin proleterlerinin çabalarını gerektiren ikinci grup çelişkilerle karıştırmak, Leninizme karşı en kaba hatalardan birisine düşmek, ya bir şaşkın, ya da onmaz bir oportünist olmak demektir."

Bu broşürde, ülkemizde sosyalizmin zaferi konusunda şöyle denilmektedir:

"Sosyalizmi kurabiliriz ve işçi sınıfının önderliği altında köylülükle birlikte sosyalizmi kuracağız... Çünkü bizde proletarya diktatörlüğü koşulları altında her çeşit iç zorlukların tümünün üstesinden gelecek (ve kendi öz güçlerimizle bunların üstesinden gelebiliriz) tam bir sosyalist toplumu kurmak için gerekli bütün önkoşullar vardır." (Aynı yerde.)

Sosyalizmin nihai zaferi sorununa gelince, broşürde şöyle denmektedir:

"Sosyalizmin nihai zaferi, müdahale ve dolayısıyla restorasyon denemelerine karşı tam güvenlik demektir, çünkü ciddiye alınabilecek bir restorasyon

---

* Bu broşür için bkz. J.V. STALİN, ESERLER, CİLT 6, Sf. 322-360, İNTER YAY.

girişimi ancak dışardan ciddi bir destekle, uluslararası sermayenin desteği ile meydana gelebilir. Bundan dolayıdır ki, devrimimizin bütün ülkelerin işçileri tarafından desteklenmesi ve hele hiç değilse birkaç ülkede bu işçilerin zaferi, ilk muzaffer ülkenin müdahaleye ve restorasyon denemelerine karşı tam güvenlik altında bulunması için zorunlu önkoşuldur, sosyalizmin nihai zaferi için zorunlu önkoşuldur." (Aynı yerde.)

Bu, açıktır sanırım.

Bu sorun, bilindiği gibi, "Sorular ve Yanıtlar" broşürümde (Haziran 1925) ve SSCB Komünist Partisi XIV. Kongresinde (Aralık 1925) Merkez Komitesinin Siyasi Raporunda da aynı şekilde ele alınmıştır.

Olgular işte böyledir.

Bu olgular, Zinovyev de dahil, herkesin bildiği şeylerdir sanırım.

Eğer şimdi, Parti içinde ideolojik mücadeleden hemen hemen iki yıl sonra ve XIV. Parti Konferans'ında (Nisan 1925) alınan karardan sonra Zinovyev, XIV. Parti Kongresi'ndeki (Aralık 1925) kapayış konuşmasında, Stalin'in Nisan 1924'te yazılmış broşüründeki tamamıyla yetersiz olan eski formülasyonu ele alıp, bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorunu gibi çoktan çözüme bağlanmış bir sorunu çözmek için ondan yararlanırsa, bu şaşılacak davranış, sadece Zinovyev'in bu sorunda tamamıyla şaşkınlığa düştüğünü gösterir. İlerledikten sonra Partiyi geri çekmek, Merkez Komitesi plenumunda onaylandıktan sonra XIV. Parti Konferansı'nın kararını yok sayarak atlamak, çelişkiler batağına tam bir umutsuzlukla saplanmak demektir. Sosyalizmin kuruluşu davasına inanmamak, Lenin'in yolundan ayrılmak ve kendi yenilgisini belgelemek demektir.

Bir tek ülkede sosyalizmin zaferi olanağı ne demektir?

Proletarya ile köylülük arasındaki zıtlıkları, ülkemizin iç güçleriyle gidermek olanağı demektir. Proletaryanın iktidarı eline alabilmesi ve öteki ülkelerin proleterlerinin sevgi ve desteği ile tam sosyalist toplumu kurmak üzere, ama proleter devrimi öteki ülkelerde önceden muzaffer olmadan, bu iktidardan yararlanabilmesi olanağı demektir.

Böyle bir olanak olmadan, sosyalizmin inşası, perspektiften ve sosyalizmi inşa güveninden yoksun bir inşa olurdu. Sosyalizmi inşa etmenin mümkün olduğuna inanılmazsa, ülkemizin teknik geriliğinin tam sosyalist toplumun inşası için aşılmaz bir engel olmadığına inanılmazsa, sosyalizm inşa edilemez. Bu olanağı yadsımak, sosyalizmin inşa işine inanmamak, Leninizmden ayrılmak demektir.

Öbür ülkelerde devrim muzaffer olmadan bir tek ülkede sosyalizmin nihai zaferinin olanaksızlığı ne demektir?

Bu, hiç değilse bir dizi ülkede devrim muzaffer olmadan, müdahaleye karşı ve dolayısıyla burjuva düzeninin restorasyonuna karş tam güvencenin olanaksızlığı demektir. Bu tartışma götürmez tezi yadsımak, enternasyonalizmden ayrılmak, Leninizmden ayrılmak demektir.

"Biz, yalnız bir devlette değil, bir devletler sisteminde yaşıyoruz -diyor Lenin- ve emperyalist devletler yanında Sovyetler Cumhuriyeti'nin sürekli varolması düşünülemez. Sonunda biri ya da öteki yenecektir. Ama, bu sonuca varılmadan önce, Sovyetler Cumhuriyeti ile burjuva devletleri arasında kaçınılmaz pek korkunç bir dizi çatışmalar olacaktır. Bu, egemen sınıf, proletarya, egemen olmak istiyorsa ve egemen olacaksa, bunu, askeri örgütü ile de tanıtlamalıdır demektir." ("RKP(B) VIII. Kongresi Merkez Komitesi Raporu", cilt XXIV, s. 122, Rusça.)

"Son derece istikrarsız olmakla birlikte, -diyor bir başka yerde Lenin- yadsınamaz ve tartışma götürmeyen belirli bir denge ile karşı karşıyayız. Uzun zaman için mi böyle olacaktır, bilmiyorum ve bunun bilinemeyeceğini sanıyorum. Bundan dolayı, Partimiz için azami ölçüde dikkat gerekir. Politikamızın ilk kuralı, bir yıldan beri hükümet olarak faaliyetimizden çıkan ve bütün işçilerle köylülerin kavramak zorunda oldukları ilk ders, bize karşı en büyük nefret duygularını açıkça söyleyen insanlar, sınıflar ve hükümetlerle çevrilmiş bulunduğumuzu akılda tutmaktır. Bir istiladan kılpayı uzaklıkta bulunduğunuz hiç unutulmamalıdır." ("Rusya Sovyetleri IX. Kongresine Sunulan Cumhuriyetin İç ve Dış Politakası Üzerine Rapor", cilt XXVII, s. 117, Rusça.)

Açıktır sanıyorum.

Zinovyev, bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorununu rasıl anlıyor?

Dinleyiniz:

"Sosyalizmin nihai zaferi denilince, en azından şunları anlamak gerekir: 1) sınıfların ortadan kaldırılması ve dolayısıyla, 2) birtek sınfın diktatörlüğünün kaldırılması; burada söz konusu olan proletarya diktatörlüğüdür..." "Bizde, SSCB'nde, 1925'te sorunun nasıl konduğunu daha iyi anlamak için -diye devam ediyor Zinovyev-, iki şeyi birbirinden ayırdetmek gerekir: 1) sosyalizmi inşa olanağının güvence altına alınmış olması -sosyalizmi inşanın bu olanağı elbette bir tek ülke çerçevesi içinde de düşünülebilir; ve 2) sosyalizmin nihai inşası ve sağlamlaştırılması, yani sosyalist düzenin, sosyalist toplumun gerçekleştirilmesi."

Bütün bunlar ne anlama gelebilir?

Bir tek ülkede sosyalizmin nihai zaferi denilince, Zinovyev'in müdahaleye ve restorasyona karşı güvenceyi değil de, sosyalist toplumu kurmak olanağını anladığı anlamına gelir. Ve bir tek ülkede sosyalizmin zaferi denilince, Zinovyev, sosyalizmin tam olarak inşasına varamayan ve varmaması gereken bir inşayı anlamaktadır. Gelişigüzel, perspektiften yoksun bir inşa; sosyalist toplumu sonuna kadar inşa olanağı olmaksızın sosyalizmin kuruluşu; işte Zinovyev'in konumu budur.

Sosyalizmi gerçekten inşa olanağı olmaksızın sosyalizmi inşa etme, sosyalizmi sonuna kadar inşa edemeyeceğini bile bile sosyalizmi kurmak - Zinovyev bu saçmalıklara kadar varmıştır.

Ama bu, sorunu çözüme bağlamak değildir, sorunla alay etmektir!

İşte, Zinovyev'in XIV. Parti Kongresi'ndeki kapayış konuşmasından bir parça:

"Bakınız, örneğin, Yakovlev yoldaş, Komünist Partisi Kursk Eyaleti son kongresinde nasıl bir sonuca varıyor: 'Her yandan kapitalist düşmanlarla çevrilmişken, bu koşullar altında bir tek ülkede sosyalizmi kurabilir miyiz?' Ve şu yanıtı veriyor: 'Şimdiye kadar bütün söylenenlerden güç alarak, sadece sosyalizmi kuruyoruz demekte değil, ama şu anda yalnız olsak da, henüz biricik sovyet ülkesi olsak da, - sosyalizmi sonuna kadar inşa edeceğiz demekte de haklıyız.' ('Kurskaya Pravda' No. 279, 8 Aralık 1925.) Bu, sorunun Leninistçe bir konuluşu mudur? Burada bir ulusal sınırlılık kokmuyor mu?"

Zinovyev'e göre, bir tek ülkede sosyalizmi inşa etme olanağını kabul etmek, ulusal sınırlılığa düşmek demektir; bu olanağı yadsımak ise, enternasyonalizm görüşüne bağlı olmak demektir.

Ama bu doğru ise, genel olarak, ekonomimizdeki kapitalist unsurları yenmek için savaşmak zahmete değer mi? Buradan, böyle bir zaferin olanaksız olduğu sonucu çıkmaz mı?

Ekonomimizin kapitalist unsurlara teslimi - Zinovyev'in muhakemesinin iç mantığı buna varıyor.

Ve Leninizm ile hiçbir ilişki olmayan bu tutarsızlığı Zinovyev bize, "enternasyonalizm", "yüzde-yüz Leninizm" olarak sunuyor!

Ben iddia ediyorum ki, sosyalizmi kurmanın pek önemli konusunda, Zinovyev, Leninizmden uzaklaşmakta ve Menşevik Suhanov'un görüşüne doğru kaymaktadır.

Lenin'e başvuralım: Lenin, daha Ekim Devrimi'nden önce, 1915 Ağustosunda, bir tek ülkede sosyalizmin zaferi hakkında şöyle diyordu:

"Eşit olmayan ekonomik ve siyasi gelişme, kapitalizmin mutlak yasasıdır. Böylece, sosyalizmin zaferi, önce birkaç, ya da hatta yalnızca bir tek kapitalist ülkede olanaklıdır. Bu ülkenin muzaffer proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve kendi ülkesinde sosyalist üretimini örgütledikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekerek, bu ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalara yol açarak ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvete bile başvurarak, dünyanın geri kalanının, kapitalist dünyanın karşısına çıkacaktır."

("Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine", cilt XVIII, s. 232-233, Rusça.)

Lenin'in "kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra" şeklindeki altını çizdiğimiz tümcesi ne anlama gelir? Şu anlama gelir ki, muzaffer ülkenin proletaryası iktidarı aldıktan sonra, kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütlendirebilir ve örgütlendirmelidir. Ve "sosyalist üretimi örgütlemek" ne demektir? Sosyalist toplumu kurmak demektir. Lenin'in bu açık ve kesin tezinin hiçbir yorum gerektirmediği besbellidir. Yoksa, Lenin'in 1917 Ekiminde proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için yaptığı çağrılar, anlaşılır olmaktan çıkardı.

Görüyorsunuz ki, Lenin'in bu duru tezi, Zinovyev'in karmakarışık, sonuna kadar inşa olanağı olmaksızın "bir tek ülke çerçevesinde" sosyalizmin kurulabileceğini ileri süren karmakarışık anti-Leninist tezinden ak ile karanın birbirinden farklı olduğu kadar farklıdır.

Lenin, bu sözleri, 1915'te, proletaryanın iktidarı almasından önce söylemişti. 1917 Nisanında iktidarı ele geçirmenin deneyimlerinden sonra, acaba bu konudaki görüşü değişti mi? Lenin'in 1923'te yazdığı "Kooperatifçilik Üzerine" adlı broşürüne bakalım:

"Gerçekten -diyor Lenin- başlıca üretim araçları üzerinde devlet iktidarı, ve devlet iktidarının proletaryanın elinde oluşu, bu proletaryanın milyonlar ve milyonlarca küçük ve küçücük köylüyle olan ittifakı, köylülüğün proletarya tarafından yönetiminin güvenlik altına alınmış bulunması vb. eskiden bezirganlık saydığımız ve bugün de, NEP düzeninde bazı bakımlardan öyle saymakta haklı olduğumuz kooperatifçilikten, sadece kooperatifçilikten hareket ederek, tam bir sosyalist toplumu kurabilmemiz için bize gerekli olan herşey değil mi? Bu, henüz sosyalist bir toplumun kuruluşu değildir, ama bu kuruluş için gerekli ve yeterli olan herşeydir." (cilt XXVII, s. 392, Rusça.)

Bir başka deyişle, tam sosyalist toplumu kurabiliriz ve kurmalıyız, çünkü kuruluş için gerekli ve yeter olan her şeye sahibiz.

Öyle sanıyorum ki, fikrini bundan daha açık ifade etmek zordur.

Lenin'in bu klasik tezini, Zinovyev'in Yakovlev'e verdiği anti-Leninist yanıtı ile karşılaştırınız; Yakovlev sadece Lenin'in bir tek ülkede sosyalizmi kurmak olanağına ilişkin sözlerini yinelemiş, Zinovyev ise, bu teze karşı çıkıp Yakovlev'i eleştirerek, Lenin'den uzaklaşmış ve Menşevik Suhanov'un görüşünü, ülkemizin teknik geriliği dolayısıyla ülkemizde sosyalizmi inşa etmeyi olanaksız sayan görüşünü paylaşmıştır.

O zaman kendimize şunu sormamız gerekir: Sosyalizmi kurmayacak idiysek, 1917 Ekiminde iktidarı ele geçirmekteki amacımız ne idi?

1917 Ekiminde iktidarı almamalıydık. Zinovyev'in muhakemesinin iç mantığının vardığı sonuç işte budur.

Yine iddia ediyorum ki, sosyalizmin zaferi gibi önemli bir sorunda Zinovyev, Partimizin belirli kararlarına karşı, XIV. Parti Konferansı'nda "Üçüncü Enternasyonal Yürütme Komitesi Genişletilmiş Oturumunda Üçüncü Enternasyonal'in ve RKP(B)'nin Görevleri Üzerine" alınmış olduğu bilinen kararda saptanan kararlara karşı savaş açmıştır.

Bu karara bir bakalım. Orada bir tek ülkede sosyalizmin zaferi konusunda söylenen şudur:

"Doğrudan doğruya birbirine karşıt iki toplumsal düzenin varlığı, sürekli bir kapitalist kuşatmayı, başka iktisadi baskı biçimlerini, silahlı müdahaleyi, restorasyon tehlikesini tahrik eder. Sosyalizmin nihai zaferinin biricik güvencesi, yani restorasyona karşı güvence, bir dizi sosyalist devrimin zaferidir..." "Leninizm, burjuva ilişkilerinin restorasyonuna karşı tam güvence anlamında sosyalizmin nihai zaferinin ancak uluslararası ölçüde mümkün olabileceğini öğretmektedir.... Buradan, ekonomik ve teknik bakımdan daha fazla gelişmiş ülkelerin 'devlet yardımı' (Troçki) olmaksızın Rusya gibi geri bir ülkede tam sosyalist bir toplum kurmanın olanaksız olduğu sonucu asla çıkmaz." (Karar metnine bakınız.)

Görüyorsunuz ki, karar metni, sosyalizmin nihai zaferini, Zinovyev'in "Leninizm" adlı kitabındaki yorumunun tam tersine, müdahale ve restorasyona karşı bir güvence olarak yorumlamaktadır.

Görüyorsunuz ki, ekonomik ve teknik bakımdan daha fazla gelişmiş ülkelerin "devlet yardımı" olmaksızın, Rusya gibi geri bir ülkede de tam sosyalist toplumu kurma olnağını tanıyan karar., Zinovyev'in XIV. Parti Kongresi'nde kapayış konuşmasında Yakovlev'i yanıtlarken ileri sürdüğü karşıt fikirle tam zıtlık içindedir.

Bunu, Zinovyev'in XIV. Parti Konferansı kararına karşı mücadelesi olarak değil de nasıl adlandırmalı?

Elbette Parti kararları bazen kusurlu olabilir, Parti kararlarının hatalar içerdiği olur. XIV. Parti Konferansı kararının da bazı hatalar içerdiği de genel olarak varsayılabilir. Zinovyev'in bu kararı yanlış bulması mümkündür. Ama o zaman, bunu, bir Bolşeviğe yakışacak biçimde açıkça ve düpedüz söylemek gerekir. Ama nedense, Zinovyev böyle yapmıyor. O, bir başka yolu seçti, bir yandan XIV. Parti Konferansı kararını hiç anmadan ve o karara en küçük bir açık eleştiride bulunmadan arkadan saldırma yolunu seçti. O, besbelli, bu yolun, hedefe ulaşmak için en uygun yol olduğuna inanıyor. Oysa bir hedefi var: kararı "iyileştirmek" ve "birazcık" da Lenin'i "düzeltmek". Zinovyev'in hesaplarında aldanmış olduğunu tanıtlamaya gerek yoktur.

Zinovyev'in hatası nereden gelmektedir? Bu hatanın kökü nerededir?

Bu hatanın kökü, bence, Zinovyev'in ülkemizin teknik geriliğinin tam sosyalist toplumu kurmak için aşılamaz bir engel olduğuna; ülkemizin teknik geriliği yüzünden, proletaryanın sosyalizmi sonuna kadar inşa edemeyeceğine inanmasındandır. Zinovyev ile Kamenev, bir gün bu iddiayı Komünist Partisi Nisan Konferansından önce Partinin Merkez Komitesi toplantılarından birinde açıklamayı denediler. Ama sert bir karşılık gördüler. Kendilerine karşı olan görüşe, Merkez Komitesi çoğunluğunun görüşüne şeklen uyarak gerilemek zorunda kaldılar. Ama Zinovyev, bu görüşe şeklen uyduğu için, ona karşı durmadan mücadeleye devam etti. SBKP(B) Merkez Komitesinde meydana gelen bu "olay" hakkında Partimizin Moskova Komitesi, Leningrad Eyaleti Parti Konferansının mektubuna "yanıtında" şöyle demektedir:

"Henüz kısa bir süre önce, Zinovyev ile Kamenev, uluslararası devrim bizi kurtarmazsa, tekniğimizin ve ekonomimizin geriliğinden dolayı iç güçlüklerin üstesinden gelemeyeceğimiz görüşünü, Politbüro önünde savunuyorlardı. Oysa biz, Merkez Komitesi çoğunluğu ile birlikte, teknik geriliğimize karşın, sosyalizmi inşa edebileceğimiz, onu inşa ettiğimiz ve inşayı sonuna kadar götüreceğimiz görüşündeyiz. Bu inşanın dünya zaferi koşullarında olabileceğinden elbette çok daha yavaş olacağı görüşündeyiz, ama yine de ileriye doğru yürüyoruz ve yürüyeceğiz. Aynı zamanda, Kamenev ile Zinovyev'in görüşünün işçi sınıfımızın ve onun arkasından giden köylü kitlelerinin iç güçlerine karşı inançsızlıklarını ifade ettiği görüşündeyiz. Bu görüşün, Leninist mevziden ayrılmak demek olduğuna inanıyoruz." ("Yanıt"a bakınız.)

Bu belge, XIV. Parti Kongresi'nin ilk toplantıları sırasında basında ya-

yınlandı. Zinovyev, kongrede, bu belgeye karşı çıkma olanağına elbette sahipti. Ama dikkate değerdir ki, ne Zinovyev, ne de Kamenev, Partimizin Moskova Komitesinin kendileri aleyhine ileri sürdüğü bu ağır suçlamaya karşı bir savunma kanıtı bulamamışlardır. Bu raslantı mıdır? Bence değildir. Suçlama, hedefi bulmuştur. Zinovyev ile Kamenev susarak "yanıt" vermişlerdir, çünkü bu suçlamayı "çürütmek" için söyleyecek hiçbir şeyleri yoktu.

"Yeni muhalefet", Zinovyev'in ülkemizdeki sosyalist inşanın zaferine inanmamakla suçlanmasını ayıplamaktadır. Ama eğer bir tek ülkede sosyalizmin zaferi sorunu tam koca bir yıl tartışıldıktan sonra, Zinovyev'in görüşü Merkez Komitesi Politbürosu tarafından reddedildikten (Nisan 1925) sonra; Parti bu konuda belirli bir görüşe vardıktan ve bu görüş bilinen XIV. Parti Konferansı kararıyla (Nisan 1925) kesinleştikten sonra, eğer bütün bunlardan sonra, Zinovyev "Leninizm" adlı kitabında (Eylül 1925), Partinin bu görüşüne karşı saldırıya karar verirse ve daha sonra XIV. Kongrede aynı doğrultuda yeniden saldırıya geçerse, bütün bunları, bu ısrarı, hatasını savunmaktaki bu inadı, Zinovyev'in ülkemizdeki sosyalist inşanın zaferine karşı inançsızlıkta onmaz bir şekilde kangrenleşmiş olmasıyla değil de, nasıl açıklamalı?

Zinovyev, inançsızlığı, enternasyonalizm olarak yorumlamaktan zevk duyuyor. Ama bir temel konuda Leninizmden ayrılmak, bizde ne zamandan beri enternasyonalizm sayılıyor?

Buradan enternasyonalizme ve dünya devrimine karşı günah işleyenin Parti olmadığını, tersine, Zinovyev olduğunu söylemek daha doğru olmaz mı? Çünkü, "inşa halinde sosyalizm" ülkesi olan ülkemiz, dünya devrimi için bir temel değildir de nedir? Ama bu ülke, sosyalist toplumu inşa yeteneğinden yoksun ise, dünya devrimi için gerçek bir temel olabilir mi? Kendi içinde, ekonomimizdeki kapitalist unsurlara karşı zafer kazanma yeteneğinden, sosyalizmin inşasını başarma yeteneğinden yoksun ise, bugün olduğu gibi, bütün ülkelerin işçileri için güçlü bir çekim merkezi olarak kalabilir mi? Sanıyorum ki hayır. Ama sosyalist inşanın zaferine inanmamak, bu inançsızlığı yaymak, dünya devriminin temeli olarak ülkemizin saygınlığını sarsmaya varmaz mı; ülkemizin saygınlığını sarsmak da dünya devrim hareketinin zayıflamasına neden olmaz mı? Şu sosyal-demokrat baylar, işçileri bizden uzaklaştırmak için nasıl uğraştılar? "Rusların hiçbir sonuç alamayacaklarının" propagandasını yaparak. Şimdi ülkemize işçi temsilci heyetleri çektiğimiz ve böylelikle bütün dünyada Komünizm mevzilerini takviye ettiğimiz bu sırada, sosyal-

demokratları teoride ne ile yenilgiye uğratıyoruz? Sosyalist inşamızın başarılarıyla. Buna göre, sosyalizmi inşa işindeki başarılarımıza karşı inançsızlığın propagandasını yapan bir adamın dolaylı olarak sosyal-demokratlara yardım ettiği, uluslararası devrim hareketinin atılım gücünü zayıflattığı, enternasyonalizmden kaçınılmaz şekilde ayrıldığı açık değil midir?

Görüyorsunuz ki, Zinovyev'in "enternasyonalizmi", bir tek ülkede sosyalizmin inşası konusunda "yüzde yüz Leninizm"inden hiç de daha iyi birşey değildir. Bu bakımdan, Komünist Partisi XIV. Kongresi, "yeni muhalefet"in görüşlerini "sosyalizmin inşasına inançsızlık" ve "Leninizmin tahrifi" olarak tanımlamakta haklıydı."

(Stalin, 'Leninizmin Sorunları Üzerine' Almanca, s. 184-196. Leninizmin Sorunları, s. 173-185, Sol Yayınları)

Görüldüğü gibi Stalin burada bir ülkede proletaryanın *kendi gücü* ile neyi başarıp, neyi başaramayacağı sorununu detaylı bir şekilde tartışıyor. Ve bu sorunda şu tavrı takınıyor:

- Bir ülkede "sosyalizmi sonuna kadar inşa etmek", "tam bir sosyalist toplumu inşa etmek", "her çeşit *iç zorlukların* üstünden gelmek" mümkündür.

- Ama kendi gücümüzle bütün iç zorlukların üstünden gelinse bile, bu "geri dönüşü mümkün olmayan" anlamında "nihai zafer" demek değildir. Bu anlamda nihai zafer ancak "restorasyon denemelerine karşı *tam güvenlik*" olduğu zaman mümkündür. Bu ise ancak bir dizi ülkede sosyalist devrimin muzaffer olmasını gerektirir.

Bir ülkede, o ülkenin kendi iç olanakları ile, tam bir sosyalizmi kurmak mümkün ise, bir ülkenin kendi iç zorluklarını -etrafı çevrili olsa da- kendi gücü ile halletmesi mümkün ise; o zaman sosyalizmin tam kuruluşundan sonra, o ülkenin kendi gücü ile Komünizme doğru ilerlemesi; *Komünizme geçiş için ekonomik ve ideolojik, kültürel şartları yaratma yolunda çalışması mantıki birşeydir.* Bunun aksini savunmak, proletaryayı sosyalizmin tam kuruluşundan sonra hareketsizliğe mahkum etmek; gelişmenin bir noktada durmasını savunmak demektir.

Diğer yandan, burada da Stalin'in tartıştığı gibi, sosyalizm bir tek ülkede olduğu sürece, sosyalizmden Komünizme geçiş sürecinde de o ülke kendi gücü ile istediği kadar ilerlemiş olsun, *geri dönüşe* karşı güvence yoktur. Ülkenin etrafı düşman sınıflar ve devletler tarafından sarılı olduğu sürece de bu *güvence* olmayacaktır. İşte bu anlamda -ama yalnızca bu anlamda- *kesin zafer, nihai zafer* henüz kazanılmamıştır.

Stalin'in burada savundukları ile; daha sonra (Kıbrıslı arkadaşların "e-

leştirdiği" yerde) savunduğu şeyler birbiriyle çelişen şeyler değildir. "Eleştirilen" yerde Stalin "kesin zafer" kazanıldığından, yani artık "restorasyon tehlikesinin bütünü ile ortadan kalktığından" vs. söz etmiyor. Arkadaşların "eleştirdiği" yerde Stalin başka bir sorunu, Komünizme geçiş için ekonomik önşartların ne olduğu sorusunu tartışıyor. Bundan da Sovyetler Birliği için ekonomik alanda görev tespitine varıyor:

Komünizme gidilmek isteniyorsa, *ekonomik* alanda "en ileri kapitalist ülkeler geçilmelidir", yani "toplumsal ihtiyaçlar fazlası ile karşılanacak duruma gelinmeli; toplumsal ürün bolluğu yaratılmalıdır". Stalin'in burada söyledikleri doğru, Marksist-Leninist tespitlerdir; eğer iktidarı elinde tutan proletarya, ülkede burjuvaziyi tasfiye ettikten sonra ekonomik alanda önüne görev olarak bunu koymazsa, neyi koyacaktır?

Stalin Komünizme geçiş için *yalnızca ekonomik şartların yeterli olduğu anlayışında değildir.* Burada tartıştığı sorun, Komünizme geçiş için şartların tümünün ne olduğu sorunu değil, Komünizme geçiş için hangi *ekonomik* önşartların gerekli olduğu şeklinde sınırlı bir sorundur. Stalin'in ekonomik şartları Komünizme geçiş için tek şart olarak görmediğini; onun aynı döneme ait, yine Kıbrıslı arkadaşlar tarafından haksız bir biçimde eleştirilen bir başka yazısı belgelemektedir. Kıbrıslı arkadaşlar şöyle diyorlar:

"Örneğin Sovyetler Birliği'nde Stahanov hareketini değerlendirirken de (1935-1936) Stalin yoldaş bu hareketin Komünizme yolu açtığını ve bu şekildeki *teknik ilerleme ile* (a.b.ç.) kol ile kafa emeği arasındaki farkın ortadan kalkacağını ve Komünizme -ikinci safhasına- geçişin olanaklı olduğunu söylüyor."

(Stalin'i Anma Toplantısı Dökümanları, s. 64)

Şimdi "eleştirilen" yazıda Stalin'in ne dediğine bakalım:

"Ama bununla sınırlı kalmıyor Stahanovist hareketin önemi. O, sosyalizmden Komünizme geçiş için gerekli koşulları hazırlaması bakımından da önemlidir.

Sosyalizmin ilkesi şudur: sosyalist toplumda herkes yeteneklerine göre çalışır ve tüketim nesnelerini, gereksinimine göre değil, topluma kattığı emeğe göre alır. Bu demektir ki, işçi sınıfının teknik ve kültürel düzeyi henüz fazla yükselmemiştir, kafa emeği ile kol emeği arasındaki zıtlık sürmektedir, emek üretkenliği henüz tüketim nesnelerinin aşırı bol olmasını sağlayacak kadar yüksek değildir -bu da toplumu, tüketim nesnelerini toplum üyelerinin gereksinimlerine göre değil, topluma verdikleri emeğe göre üleştirmeye zorunlu kı-

lar.

Komünizm, daha üst bir gelişme düzeyidir. Komünizmin ilkesi de komünist toplumda herkesin yeteneklerine göre çalışması ve tüketim nesnelerinden, sağladığı emeğe göre değil, kültürel olarak gelişmiş bir insanın gereksinimlerine göre alması biçimindedir. Bu demektir ki, o zaman, işçi sınıfının teknik ve kültür düzeyi, kafa emeği ile kol emeği arasındaki zıtlığın temellerini yıkacak kadar yükselmiştir; kafa emeği ile kol emeği arasındaki zıtlık daha önceden ortadan kalkmış olacaktır, çünkü emeğin üretkenliği öylç yüksek bir düzeye varmıştır ki, büyük bir tüketim nesneleri aşırı bolluğu sağlayabilmektedir. Bu da, toplumun, bu nesneleri üyelerinin gereksinimlerine göre üleştirmesi olanağını sağlar.

Kimileri, mühendislerin, teknisyenlerin, kafa emekçilerinin kültür ve teknik düzeylerini orta derecede yetişmiş işçilerin düzeyine kadar indirerek kafa emekçileri ile kol emekçileri arasında kültür ve teknik yönünden bir çeşit eşitleştirme ile kafa emeği ile kol emeği arasındaki zıtlığın ortadan kaldırılması sonucuna varılabileceğini düşünüyorlar. Bu kesin olarak yanlıştır. Yalnız küçük -burjuva gevezeler, Komünizm hakkında böyle bir düşünceye sahip olabilirler. Gerçekte, kol emeği ile kafa emeği arasındaki zıtlığın yok edilmesine, ancak işçi sınıfının teknik ve kültür düzeyinin, mühendis ve teknisyenlerin düzeyine yükseltilmesi ile varılabilir. Bunun gerçekleşmez birşey olduğunu düşünmek gülünçtür. Sovyetik düzen koşullarında, ülkenin üretici güçlerinin kapitalizmin zincirlerinden kurtulmuş olduğu, emeğin sömürünün boyunduruğundan kurtulmuş bulunduğu, işçi sınıfının iktidarda olduğu ve genç işçi kuşağının yeterli bir teknik eğitim ve öğrenim görmenin her türlü olanaklarına sahip bulunduğu bu koşullarda, kültür ve teknik düzeyinin yükseltilmesi pekâlâ tamamıyla geçekleşebilir. Ancak işçi sınıfının bu kültürel ve teknik atılımının, kafa emeği ile kol emeği arasındaki zıtlığın temellerini yerinden oynatacağı; yalnız bunun, sosyalizmden komünizme geçmeye başlamak için gerekli olan yüksek bir emek üretkenliğini ve tüketim nesneleri aşırı bolluğunu sağlayabileceği, her türlü kuşkunun dışındadır.

Bu bakımdan, Stahanovist hareketin dikkate değer yönü: ülkemizin işçi sınıfının bu kültürel ve teknik yükselişinin ilk tohumlarını, henüz cılız, doğru, ama gene de ilk tohumlarını içinde taşımasıdır."

(Stalin, "Birinci Stahanovcular Birlik Konferansında Konuşma" Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s. 605;-Almanca, s. 674-675)

Görüldüğü gibi, Kıbrıslı arkadaşların eleştirisinin tersine, Stalin yalnızca "teknik ilerleme" ile Komünizme geçileceğini savunmuyor. Hayır, o "işçi sı-

nıfının *teknik ve kültürel düzeyinin* kafa ile kol emeği arasındaki zıtlığın temelini yıkacak kadar yükselmiş" olmasının gerekli olduğunu; ve Stahanovist hareketin, bu "kültürel ve teknik yükselişin ilk tohumları" olduğunu söylemektedir.

Komünizme geçişi hiç de basit bir "ekonomik büyüme olarak" görmediğini, Stalin'in "Son Yazılar"ında da görmek mümkündür. Komünizme geçişin şartlarının ne olduğu sorusuna verdiği cevapta Stalin:

"Komünizme geçişi hazırlamak İçin, lafla değil gerçek geçiş için, önce hiç olmazsa üç önşartın yerine gelmesi gerekmektedir" demekte, ve bu şartlardan birincisi olarak; *"bütün sosyal üretimin devamlı gelişmesini sağlamak"*, ikinci şart olarak; *"tedricen kolhoz mülkiyetini bütün halkın mülkiyeti haline dönüştürmek ve aynı şekilde kademeli aşamalarla meta dolaşımının yerine ürünlerin mübadelesini geçirmek"i* saydıktan sonra şunları söylüyor:

"3- Üçüncü olarak, toplumun bütün üyelerine fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin bütün alanlarda gelişmesini sağlayacak toplumsal ve kültürel bir gelişme sağlamak gerekir ki, toplum üyeleri, toplumsal gelişmeye faal olarak katılabilecek biçimde yeterli bir eğitim alabilsinler, özgürlük içinde bir meslek sağlayabilsinler ve mevcut işbölümü uyarınca bütün yaşamları süresince tek bir mesleğe perçinlenmiş bulunmasınlar.

Bunun için ne gereklidir?

Toplum üyelerinin bu kadar önemli kültürel bir ilerleyişinin, emeğin bugünkü durumunun ciddi biçimde değişmeden sağlanabileceğini sanmak yanlış olur. Bunun için önce işgününü en azından altı saate ve daha sonra beş saate indirmek gerekir. Toplumun bütün bireylerinin geniş bir öğretime sahip olmaları için yeterince boş zamanları olmasını sağlamak bakımından bu gereklidir. Bunun için, aynı zamanda, zorunlu politeknik eğitim sağlamalıdır, toplumun bütün bireylerinin özgür olarak bir meslek seçmesi ve yaşamları boyunca herhangi bir tek mesleğe bağlı kalmaması için bu gereklidir. Bu amaçla, konut koşullarını da köklü bir biçimde iyileştirmek gerekir, en azından işçilerin ve memurların gerçek ücretleri iki katına ve belki de daha fazlaya çıkartılmalı, bu gerçek ücretlerin miktar olarak artması ile, ve hele geniş tüketim maddelerinin fiyatlarını sistemli olarak düşürmeye devam etmekle sağlanmalıdır.

Komünizme geçişi hazırlayacak olan temel koşullar bunlardır.

Ancak bütün bu önkoşullar, tüm olarak ele alınarak yerine getirildikleri zaman, toplum üyelerinin gözünde çalışmanın bir angarya olmaktan çıkıp ve

"varlığının ilk gereksinmesi" (Marx); ve "çalışmanın bir yük değil, bir zevk olması" (Engels); toplumsal mülkiyetin, toplumun bütün üyeleri tarafından toplumsal varlığın değişmez ve dokunulmaz temeli sayılması beklenebilir.

Ancak tüm olarak alınan bütün bu önkoşullar yerine getirildikleri zaman, "herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" sosyalist formülünden, "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" komünist formülüne geçilebilecektir.

Bu, bir ekonomiden, sosyalizm ekonomisinden, başka, üstün bir ekonomiye, komünizm ekonomisine temelli geçişi oluşturacaktır.

Sosyalizmden komünizme geçişin, Yaroşenko yoldaşın hayal ettiği kadar kolay birşey olmadığı görülüyor."

(Stalin, "Son Yazılar", Sol Yayınları, Kasım 1970 baskısı, s. 127/128, Stalin, Toplu Eserler. Almanca, cilt 17, s. 318/319.)

Görüldüğü gibi, Stalin'in Komünizme geçiş ile ilgili görüşleri berraktır.' Ve bu görüşler onları eleştirenlerin bu konudaki kafa karışıklığını da açık bir biçimde belgelemektedir.

KOMÜNİZM VE DEVLETİN YOKOLMASI SORUNU

Stalin'e çokça getirilen eleştirilerden biri de onun Marksist-Leninist devlet teorisini çarpıttığı yönünde bir "eleştiri"dir. Bu "eleştiri"ye göre; Marksist-Leninist teoriye göre "sınıfların ortadan kalkması ile devlet ortadan kalkacaktır, Stalin sınıfların ortadan kalktığını savunmasına rağmen (Bu konuda Stalin'in gerçekte ne savunduğunu yukarıda gördük!), devletin varlığını sürdürceğini söylemiş ve Marksizm-Leninizmden uzaklaşmıştır". Bu konuda Kıbrıslı arkadaşlar şöyle diyorlar:

"Stalin... komünizmde -ikinci safhasını anlatmak istiyoruz- eğer kapitalist kuşatma devam ediyorsa, devletin varlığını sürdürmesi gerektiğini ortaya koydu. Bu açıktır ki Lenin yoldaşın devlet tahlilleri ile çelişen bir tespitti. Çünkü Komünizmin ikinci aşaması sınıf farklılıklarının ortadan kalktığı, kol ile kafa emeği arasındaki farkın ortadan kaldırıldığı, köy ile kent arasındaki farkın ortadan kaldırıldığı... kısaca sınıfların ortadan kalktığı tarihsel dönemdir. Ve devlet sınıfların, sınıf çelişkilerinin varlığının zorunlu sonucudur. Komünizmde sınıflar ortadan kalkıyorsa, devlet nasıl yaşamaktadır? Bu açık bir çelişkidir. Ve Stalin yoldaşın bir yanılgısıdır. Ama daha önce de ortaya koyduğumuz gibi yanlışın esas kökü Sovyetler Birliği'nde Komünizmin ikinci safhasına geçmenin ekonomik gelişme ile olanaklı olduğu şeklindeki tespit-

tir."

("Dokümanlar", s. 64) ("Yanlışın kökü" konusunda gerçek durumu yukarıda ortaya koyduk! -YN.)

Bu konu aslında yeni değildir. Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıflar ortadan kaldırıldıktan sonra, "neden devlet ortadan kalkmıyor" sorusunu soranlar çıkmıştır. Bu konuyu Stalin XVIII. Parti Kongresine sunduğu raporda şöyle tartışmaktadır:

"Bazen şöyle soruluyor: "Bizdeki sömürücü sınıflar ortadan kaldırıldı; artık ülkede düşman sınıflar yok; artık ezilecek kimse yok; öyleyse devlet artık zorunlu değil; ortadan kalkması gerekir. Öyleyse neden sosyalist devletimizin ortadan kalkması için çalışmıyoruz? Neden onunla işimizi bitirmek için uğraşmıyoruz? Bütün bu devlet tıvır-zıvırını kapı dışarı etmenin zamanı gelmedi mi?"

Ya da şöyle: "Sömürücü sınıflar ülkemizde yok edilmiş bulunuyor; sosyalizm ana çizgileri ile kuruldu; komünizme gidiyoruz. Oysa, devlet üzerine Marksist öğreti, komünist rejimde hiçbir şekilde devletin olmaması gerektiğini söyler. Neden sosyalist devletimizin ortadan kalkması için çalışmıyoruz? Devleti asarlatika müzesine kaldırmanın zamanı gelmedi mi?"

Bu sorular, onları soranların, Marx ve Engels'in devlet üzerine öğretisinin bazı tezlerini büyük bir özenle öğrenmiş bulunduklarına tanıklık ediyor. Ama bu sorular, öte yandan, bu yoldaşların, bu öğretinin özünü anlamamış, bu öğretinin bazı tezlerinin hangi tarihsel koşullar içinde hazırlandıklarını ayırdetmemiş bulunduklarını da; özellikle güncel uluslararası durumu anlamamış bulunduklarını da; kapitalist kuşatmayı ve sosyalizm ülkesi için bu kuşatmadan doğan tehlikeleri unutmuş bulunduklarını da gösteriyor. Bu sorular, sadece kapitalist kuşatmanın küçümsendiğini göstermekle kalmazlar. Burjuva devletlerin ve onların ülkemize casuslar, katiller ve sabotajcılar gönderen ve ona askeri saldırı için uygun zaman kollayan organlarının rol ve öneminin küçümsenmesini de gösterirler; aynı biçimde, bizim sosyalist devletimizin, onun dışarının saldırılarına karşı sosyalist ülkemizin savunulması için zorunlu askeri, cezalandırıcı organlarının, haberalma örgütlerinin rolü ve öneminin küçümsenmesini de gösterirler. Bu küçümseme yanlışlığını, sadece bu yoldaşların göstermediklerini de kabul etmek gerekir. Belli bir ölçüde, biz tüm Bolşevikler, istasnasız hepimiz, bu yanlışlığa düşüyoruz. Troçkist ve Buharinci elebaşıların, belgelerin gösterdiği gibi, bu baylar, Ekim Devrimi'nin daha ilk günlerinden beri, yabancı casusluk örgütlerinin hizmetinde oldukları

ve komplo faaliyetleri yürüttükleri halde, casusluk ve komplocu etkinliklerini ancak şu son zamanlarda -1937 ve 1938 yıllarında - öğrenmiş bulunmamız şaşırtıcı değil mi? Nasıl oldu da bu kadar ciddi birşeyi göremedik? Bu düşüncesizliği nasıl açıklamalı? Bu düşüncesizlik, dörtbir yandan çevrilmiş bulunduğumuz burjuva devletler mekanizmasının ve onların, sovyet devlet organlarını sarmak istedikleri casusluk ağları içine almak için, insanların güsçüz yanlarından, kendini gösterme meraklarından, gevşekliklerinden yararlanmaya çalışan casusluk örgütlerinin güç ve öneminin küçümsenmesi ile açıklanır. Bu düşüncesizlik, bizim sosyalist devlet mekânizmamızın ve onun haberalma örgütlerinin rol ve öneminin küçümsenmesi ile, haberalma örgütlerinin küçümsenmesi ile; Sovyet devleti içinde haberalma örgütlerinin bir ayrıntı, bir ıvır-zıvır olduklarını, sovyetik haberalma örgütlerinin, tıpkı sovyetik devletin kendisi gibi, çok geçmeden asarıatika müzesine kaldırılacaklarını ileri süren gevezelikler ile açıklanır.

Bu küçümsemenin kökeninde ne var?

Marksizm öğretisinin devlet konusundaki bu genel önermelerinin yeterince işlenmemiş olması ve eksikliği. Bu küçümseme yayıldı, çünkü biz, devlet teorisi sorunları karşısında bağışlanmaz bir kaygısızlık gösterdik. Hem de, devletimizin yönetiminde, teorik genellemeler için zengin bir malzeme dizisi sağlayan yirmi yıllık bir deneyime karşın. Hem de, eğer isteseydik, bu teorik eksikliği başarı ile doldurma olanağına sahip bulunmamıza karşın. Biz, Lenin'in, Marksizm teorisini daha da geliştirmeye aday Rus Marksistlerinin, teori alanındaki ödevleri üzerindeki çok önemli uyarmalarını unuttuk. İşte Lenin'in bu konuda dediği:

"Biz Marx'ın teorisine hiçbir zaman bitmiş ve dokunulmaz birşey olarak bakmıyoruz; biz, tersine, bu teorinin, sadece, eğer yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, sosyalistlerin her yönde daha ileri götürme zorunda bulundukları bilimin temelini atmış bulunduğuna inanıyoruz. Biz, Rus sosyalistleri için, Marx'ın teorisinin bağımsız bir işlenmesinin özellikle zorunlu olduğunu düşünüyoruz; çünkü bu teori, İngiltere'ye özel olarak Fransa'dan, Fransa'ya Almanya'dan, Almanya'ya Rusya'dan başka biçimde uygulanan genel yönetici ilkelerden başka birşey vermez." (Lenin, "Programımız", c. II, s. 492, Rusça.)

Örneğin, sosyalist devletin gelişmesinin, Engels tarafından verilmiş bulunan klasik formülünü alalım:

"Baskı altında tutulacak hiçbir toplumsal sınıf kalmayınca; sınıf egemenliği ve üretimdeki güncel anarşi üzerine kurulu yaşama mücadelesi ile

birlikte, bunlardan doğan çatışma ve aşırılıklar da ortadan kalkınca, artık baskı altında tutulacak hiçbir şey yok demektir ve özel bir baskı iktidarı, bir devlet, zorunlu olmaktan çıkar. Devletin gerçekten tüm toplumun temsilcisi olarak göründüğü ilk eylemi, yani üretim araçlarına toplum adına elkonması, aynı zamanda onun devlete özgü son eylemidir de. Devlet iktidarının toplumsal ilişkilere müdahalesi, bir alandan sonra bir başkasında gereksiz duruma gelir ve sonra kendiliğinden uykuya dalar. Kişiler üzerine hükümet etme, yerini şeylerin idaresi ve üretim sürecinin yönetimine bırakır. Devlet 'ilga' edilmez, söner." (F. Engels, "Bay Eugen Dühring Bilimi Altüst Ediyor".)

Engels'in bu tezi doğru mudur?

Evet doğrudur, ama şu iki koşuldan biriyle: a) eğer sosyalist devlet, uluslararası etken önceden bir yana bırakılarak ve, çözümleme kolaylığı bakımından, ülke ve devlet uluslararası konjonktür dışında göz önünde tutularak, sadece ülkenin iç gelişmesi açısından irdelenirse, ya da b) eğer sosyalizmin tüm ülkelerde, ya da ülkelerin çoğunda zafer kazanmış bulunduğu; kapitalist kuşatma yerine sosyalist kuşatma olduğu; artık dıştan saldırı tehlikesi bulunmadığı; ordu ve devleti pekiştirmenin artık gerekmediği varsayılırsa.

Eğer sosyalizm ancak tek başına alınmış bir tek ülkede zafer kazanmışsa, ve bunun sonucu, uluslararası durumu bir yana bırakmak kesinkes olanaksızsa - böyle bir durumda ne yapmalı? Engels'in formülü bu soruya yanıt vermez. Öte yandan, Engels, bu soruyu sormaz bile; bunun sonucu, onda bu soruya bir yanıt bulunamaz. Engels, sosyalizmin bütün ülkelerde ya da ülkelerin çoğunda az ya da çok eşzamanlı zafer kazandığı varsayımından yola çıkar. Öyleyse Engels burada, tek başına alınmış şu ya da bu ülkenin, şu ya da bu somut sosyalist devletin değil, ama: "Sosyalizmin ülkelerin çoğunda zafer kazandığını kabul edelim; o zaman: bu durumda, proleter, sosyalist devlet nasıl bir değişikliğe uğrayacak?" formülüne göre, sosyalizmin ülkelerin çoğunda zafer kazanmış bulunduğunu kabul ederek, genel olarak sosyalist devletin gelişmesini çözümler. Sosyalist devlet sorunun çözümlenmesinde, Engels'in, uluslararası durum, uluslararası konjonktür gibi bir etkeni neden tamamen bir yana bıraktığını, sadece sorunun bu genel ve soyut niteliği açıklar.

Öyleyse bundan, Engels'in genel formülünün, genel olarak sosyalist devletin yazgısı üzerine, sosyalizmin, kapitalist ülkeleriyle çevrilmiş, dıştan askeri bir saldırı tehdidi altında bulunan, tek başına alınmış bir ülkedeki, dolayısıyla uluslararası konjonktürü bir yana bırakmayan ve iyi hazırlanmış bir ordu, iyi örgütlenmiş cezai organlar ve sağlam haberalma örgütleri sahibi ol-

ması gereken bir ülkedeki, dolayısıyla sosyalizmin kazanımlarını dış saldırılara karşı savunabilmek için yeterince güçlü bir devlete sahip olması gereken bir ülkedeki özel ve somut zaferi durumuna uygulanamayacağı sonucu çıkar.

Marksizmin, zamanımızdan 45-55 yıl gibi bir süre ile ayrılmış bulunan klasiklerinden, tarihin tek başına alınmış her ülkedeki tüm zikzaklarını uzak bir gelecek için önceden görmüş bulunmaları istenemez. Marksizmin klasiklerinin bizim için, sonraki kuşakların rahat rahat yutabilmesi ve hazırlop çözümleri sakız gibi çiğneyebilmesi ereğiyle, elli ya da yüz yıl sonra ayrı her ülkede çıkabilecek tüm teorik sorunlar üzerine hazırlop çözümler hazırlamış olmasını istemek gülünç olur. (Kahkahalar.) Ama biz, çağımız Marksist-Leninistlerinden, Marksizmin bu gibi genel tezlerini ezbere öğrenmekle yetinmemelerini; Marksizmin özüne varmalarını; ülkemizdeki yirmi yıllık sosyalist devlet deneyimini göz önünde tutmayı öğrenmelerini; nihayet, bu deneyime dayanarak ve Marksizmin özünden esinlenerek, Marksizmin bu gibi genel tezlerini somutlaştırmayı, belirginleştirmeyi, yetkinleştirmeyi öğrenmelerini isteyebiliriz ve istemeliyiz de. Lenin, ünlü yapıtı "Devlet ve Devrim"i 1917 Ağustos'unda, yani Ekim Devrimi ve Sovyet devletinin kuruluşundan birkaç ay önce yazdı. Lenin, bu kitabın baş görevinin, Marx ve Engels'in devlet üzerine öğretisini çarpıtan ve bayağılaştıran oportünistlere karşı, bu öğretiyi savunmak olduğunu düşünüyordu. Lenin, "Devlet ve Devrim"in, 1905 ve 1917 Rus devrimleri deneyiminden başlıca sonuçları çıkarmayı düşündüğü ikinci bölümünü yazmak istiyordu. Lenin'in, kitabının ikinci bölümünde, ülkemizdeki sovyet iktidarı deneyimine dayanarak, devlet teorisini işleyip daha da geliştirmeyi düşündüğüne hiç kuşku yok. Ölüm bu işin yapılmasını engelledi. Ama Lenin'in yapma zamanı bulamadığı şey, öğrencileri tarafından yapılmalıdır. (Canlı alkışlar.)

Devlet, toplumun düşman sınıflara bölünmesinden doğdu; sömürülen çoğunluğun sömürücü azınlık yararına baskı altında tutulması için doğdu. Devlet iktidarının belli başlı aletleri ordu, cezai organlar, casusluk örgütleri, hapishaneler idiler. Devlet etkinliğini iki özsel işlev niteler: bir iç (esas) işlev - sömürülen çoğunluğu baskı altında tutmak, ve bir de dış (esas olmayan) işlev - kendi sınıfının, egemen sınıfın topraklarını, başka devletlerin toprakları zararına genişletmek, ya da kendi devletinin topraklarını başka devletlerin saldırılarına karşı savunmak. Kölelik ve feodalizm rejiminde bu böyle idi. Kapitalist rejimde bu böyledir.

Kapitalizmi alaşağı etmek için, sadece kapitalistleri iktidardan uzaklaş-

tırmak, yalnızca onları mülksüzleştirmek değil, ama burjuvazinin devlet makinesini, onun eski ordusunu, bürokratik memurlar topluluğunu, polisini tamamen kırıp parçalamak, ve bu makine yerine, yeni, proleter bir devlet biçimi, yeni, sosyalist bir devlet geçirmek de gerekmişti. Bolşeviklerin yaptıkları da tastamam budur. Ama bundan, yeni proleter devletin, eski devletin proleter devlet gereksinimlerine göre değişmiş bazı işlevlerini koruyamayacağı sonucu çıkmaz. Hele bizim sosyalist devlet biçimlerimizin değişmez kalacakları,- devletimizin başlangıçtaki işlevlerinin, gelecekte de oldukları gibi korunacakları sonucu hiç çıkmaz. Gerçeklikte, devletimizin biçimleri ülkemizin gelişmesi ile birlikte ve dış durumun değişmesi ile aynı zamanda değişirler ve değişeceklerdir.

Lenin şöyle derken yerden göğe kadar haklıdır:

"Burjuva devletlerinin biçimleri son derece çeşitlidir, ama özleri birdir: tüm bu devletler, şu ya da bu biçimde, ama son çözümlemede zorunlu olarak bir burjuva diktatörlüğüdürler. Kapitalizmden komünizme geçiş de siyasal biçimlerin engin bir bolluk ve çeşitliliğini göstermekten elbette geri kalamaz: ama özleri kaçınılmaz bir biçimde aynı olacaktır: proletarya diktatörlüğü." *(Lenin, "Devlet ve Devrim", cilt XXI, s. 393, Rusça.)*

Ekim Devrimi'nden bu yana, sosyalist devletimiz, gelişmesi için de başlıca iki evreden geçti:

Birinci evre, Ekim Devrimi'nden sömürücü sınıfların tasfiyesine değin uzanan dönemdir. Bu dönemin başlıca görevi, devrik sınıfların direncini kırmaya, müdahalecilerin saldırısına karşı ülke savunmasını örgütlemeye, sanayi ve tarımı eski durumuna getirmeye, kapitalist unsurların ortadan kaldırılması için zorunlu koşulları hazırlamaya dayanıyordu. Sonuç olarak, devletimiz bu dönem boyunca, başlıca iki işlev görüyordu: Birinci işlev: ülke içinde devrilmiş sınıfların ezilmesi. Bu işte devletimiz, dış görünüşü bakımından, işlevi başkaldıranları ezmek olan daha önceki devletleri anımsatıyordu; ama gene de şu ilkesel ayrımla ki, daha önceki devletler sömürücü azınlık yararına sömürülen çoğunluğu ezerlerken, bizim devletimiz emekçi çoğunluk yararına sömürücü azınlığı eziyordu. İkinci işlev: dış saldırıya karşı ülke savunması. Bu işte de devletimiz, dış görünüşü bakımından, onlar da kendi ülkelerinin silahlı savunması ile uğraşan daha önceki devletleri anımsatıyordu. Bununla birlikte şu ilke ayrımı da vardı ki, daha önceki devletler, o zaman sömürücü azınlığın zenginlik ve ayrıcalıklarını savunurlarken, bizim devletimiz, dış saldırıya karşı, emekçi çoğunluğun kazanımlarını savunuyordu. Bir üçün-

cü işlev daha vardı: devletimiz organlarının, ereği, yeni, sosyalist iktisadın genç filizlerini geliştirme ve insanları sosyalizm ruhu içinde yeniden eğitme olan, iktisadi örgütlenme ve kültürel ve eğitsel çalışması. Ama bu yeni işlev, o sırada, ciddi bir gelişme göstermedi.

İkinci evre, kent ve kır kapitalist unsurlarının tasfiyesinden, sosyalist iktisat sisteminin tam zaferine değin, yeni anayasanın kabulüne değin uzanan dönem oldu. Bu dönemin özsel görevi, sosyalist ekonomiyi ülkenin tümünde örgütlemek ve kapitalist unsarların son kalıntılarını tasfiye etmek; kültür devrimini örgütlemek, ülkenin savunması için kusursuz olarak yenileştirilmiş bir ordu örgütlemek idi. Sonuç olarak, sosyalist devletimizin işlevleri değişmiştir. Sömürü kaldırıldığında, sömürücüler artık varolmadıklarına ve artık baskı altında tutulacak kimse bulunmadığına göre, ülke içindeki askeri bastırma işlevi gereksiz duruma gelmiş, ortadan kalkmıştır. Bastırma işlevi, yerini kamu malı hırsız ve aşırıcılarına karşı, sosyalist mülkiyetin korunması işlevine bırakmıştır. Ülkenin dış saldırıya karşı askeri savunma işlevi, olduğu gibi korunmuştur. Bunun sonucu, Kızıl Ordu, Kızıl Donanma ve ülkemize yabancı casusluk örgütleri tarafından gönderilmiş bulunan casusları, katilleri, sabotajcıları yakalayıp cezalandırmak için zorunlu cezai organlar ve haberalma örgütleri de korunmuştur. Devlet organlarının iktisadi örgütlenme, kültürel ve eğitsel çalışma işlevi de aynı biçimde korunmuş ve büsbütün geliştirilmiştir. Şimdi devletimizin özsel görevi, ülke içinde, barışçıl bir iktisadi örgütlenme, kültür ve eğitim çalışması yapmaktır. Ordumuza, cezai organlarımıza ve haberalma örgütlerimize gelince, onların sivri ucu artık ülkenin içine değil, ama dışarıya, dış düşmanlara karşı çevrilmiştir.

Gördüğünüz gibi, şimdi yepyeni bir devletimiz, tarihte benzeri olmayan ve biçimi ve işlevleri bakımından, birinci evrenin sosyalist devletinden de gözle görülürcesine ayrılan sosyalist bir devletimiz var.

Ama gelişme bu kadarla kalamaz. Daha öteye, ileriye, komünizme doğru gidiyoruz. Devlet, komünizm döneminde de varlığını sürdürecek mi?

Evet, eğer kapitalist kuşatma ortadan kaldırılmazsa, eğer dış askeri saldırı tehlikesi yok edilmezse, sürdürecek. Ve kolayca anlaşılır ki, devletimizin biçimleri, iç ve dış durumda ortaya çıkabilecek değişiklikler uyarınca yeniden değişecektir.

Hayır, eğer kapitalist kuşatma ortadan kaldırılır, eğer onun yerine sosyalist kuşatma geçerse, devlet, varlığını sürdürmeyecek, yok olacaktır.

Sosyalist devlet sorununda durum budur."

(Stalin, "XVIII. Parti Kongresine Rapor", "Bazı Teori Sorunları" Leninizmin Sorunları. Sol Yayınları, s. 725-732; Almanca, s. 803-811.)

Burada Stalin'in söylediklerine bizim ekleyecek birşeyimiz yoktur. Stalin burada Marksizm - Leninizmin devlet teorisi ile çelişme içinde değil, onunla uyum içindedir; ve bu teoriyi somutlaştırıp, *yeni bir sorun için geliştirmiştir.* Bu konuda Stalin'e "eleştiri" getirenler devletin *nasıl,* hangi aşamalardan geçerek ortadan kalkacağı şeklindeki somut soruya, somut cevap veremezler; sadece "Komünizmde devlet olmaz" genel önermesini (ki bu önerme doğrudur) tekrarlamakla yetinirler.

SOSYALİZMDEN GERİ DÖNÜŞ SORUNU VE STALİN

Stalin'e çokça getirilen eleştirilerden biri de onun "sosyalizmden geri dönüş tehlikesini görmediği" "eleştiri"sidir. Bu "eleştiri"yi getirenler, Stalin'de nerede "artık geri dönüş mümkün değildir", vs. gibi sözler görseler, bunların hangi bağlantı içinde söylendiğine bakmadan, alt alta dizip, "ha, işte gördünüz mü?" tavrı içine giriyorlar. Bu tavra en açık örnek, TKP/ML içinde iki çizginin bu konuda yürüttüğü mücadele içinde FÜ'lerin takındığı tavırdır. Onlar şöyle diyorlar:

"Bunlar (GDS'i kastediyorlar -YN) nasıl olur da Stalin'in 1926'da şu hatalı tespiti yapuğını bilmezler:

"Kapitalizmin basit restorasyonu artık olanaksızdır, çünkü bizde iktidar, proleter iktidarıdır, büyük sanayi proletaryanın elindedir, ulaştırma ve krediler devletin elindedir. Köydeki farklılaşma eskiden vardığı boyutlara varamaz; orta köylülük, köylülüğün temel kitlesi olarak kalmaktadır ve kulak, eski gücünü yeniden elde edemez, çünkü bizde toprak ulusallaştırılmıştır, saulamaz ve satın alınamaz ve ticaret, kredi, vergi ve kooperatifleşme alanındaki siyasetimiz, kulakların soyguncu eğilimlerini sınırlandırmayı, geniş köylü kitlelerinin refahını artırmayı ve köydeki iki aşırı uç arasındaki farkı ortadan kaldırmayı hedef tutmaktadır." (Leninizmin İlkeleri, Sol Yayınları, s. 178.)"

("TKP/ML İçindeki İki Çizgi Mücadelesinin Bazı Belgeleri 1", s. 138.)

İşte FÜ'lerin Stalin'e getirdikleri "eleştiri" bu kadar. Hata bu "eleştirici"lere göre o kadar açık ki, fazla birşey söylemeye gerek yok. Öyle ya, Stalin 1926'da "kapitalizmin restorasyonu imkansız" dedi. Halbuki Sovyetler Birliği'nde daha sonra kapitalizm restore edildi. Stalin'in yanıldığı gün gibi ortadadır! İşte "eleştirici"lerin mantığı budur. Bu gibi "eleştirmen"ler Stalin konusunda öyle ön yargılıdırlar ki, yaptıkları alıntıyı bile tam olarak okuyup üze-

rinde düşünme ihtiyacı duymamakta; Stalin'in genel olarak restorasyondan değil, "*basit*" bir restorasyondan, yani yıkılan tipte bir kapitalizmin restorasyonundan sözettiğini ya kavramamakta, ya da kavramak istememektedir. Şimdi biz bu "eleştirmen"lerin alıntı yaptığı yeri bütünlük içinde okuyalım. Alıntı yapılan yer, "Leninizmin Sorunları" adlı yazının "Sosyalizmin Kuruluşunun Zaferi İçin Mücadele" başlıklı VII. Bölümüdür. Yazının yazıldığı dönem, Sovyetler Birliği'nde Lenin döneminde başlatılan "Yeni Ekonomik Politika"nın (NEP) Kulaklara karşı saldırı döneminin yaşandığı dönemdir. Bu dönemde Parti içinde başını Troçki'nin çektiği muhalefet, "NEP sadece bir geri çekilmedir. Geri çekilme bitti mi, NEP de biter, NEP'in sürdürülmesi kapitalizmin inşasıdır" tezleri ile ortaya çıkar. Stalin bu "eleştiri"lere şöyle cevap verir:

"NEP kapitalizmdir, diyor muhalefet; NEP her şeyden önce bir geri çekilmedir, diyor Zinovyev. Elbette, bunların hepsi yanlıştır. Aslında NEP, Partinin, sosyalist unsurlarla kapitalist unsurların mücadelesine izin veren ve sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı zaferini hedefleyen politikasıdır. Aslında NEP, sadece bir geri çekilmeyle başlamıştır. Ama bu, geri çekilme sırasında güçlerimizi yeniden toplamak ve saldırıya geçmek olanağını bize sağlamak amacını gütmektedir. Aslında, birkaç yıldan beri, bir saldırıyı başarıyla yürütmekte ve bu sırada sanayimizi geliştirmekte, sovyet ticaretini geliştirmekte ve özel sermayeyi geriletmekteyiz.

Ama, NEP kapitalizmdir, NEP öncelikle geri çekilmedir, tezinin anlamı nedir? Bu tezin hareket noktası nedir?

Bu tez, bizde şimdi olan şeyin kapitalizmin basit bir restorasyonu, basit bir kapitalizme "dönüş" olduğu biçimindeki yanlış varsayımdan hareket etmektedir. Muhalefetin sanayimizin sosyalist niteliği konusundaki kuşkuları, ancak bu varsayımla açıklanabilir. Köylülüğün farklılaşması konusunda doğru olmayan rakamlara sarılmakta, muhalefetin gösterdiği beceriklilik ancak bu varsayımla açıklanabilir. Orta köylünün bizde tarımın merkezi unsuru olduğu konusunda muhalefetin özel unutkanlığı, ancak bu varsayımla açıklanabilir. Orta köylünün öneminin küçümsenmesi ve Lenin'in kooperatifçilik planı konusunda beslenen kuşkular, ancak bu varsayımla açıklanabilir. "Yeni muhalefet"in köydeki yeni gelişme yoluna, köylülerin sosyalist inşa işine katılmaları yoluna inançsızlığı, ancak bu varsayımla "gerekçelendirilebilir."

Aslında, şimdi bizde meydana gelmekte olan şey, kapitalizmin tekyanlı restorasyonu süreci olmayıp, kapitalizmin gelişmesi ve sosyalizmin gelişmesi

gibi çifte bir süreçtir. Sosyalist unsurların kapitalist unsurlara karşı mücadelesinin çelişkilerle dolu süreci, kapitalist unsurların sosyalist unsurlarla aşılması sürecidir. Bu, devlet sanayiinin sosyalizmin temeli olduğu kent için de, sosyalist sanayi ile kaynaşmış kitle kooperatiflerinin, sosyalist gelişmenin başlıca hareket noktası olduğu köy için de aynı ölçüde tartışma götürmez.

Kapitalizmin basit restorasyonu artık olanaksızdır, çünkü bizde iktidar, proleter iktidarıdır, büyük sanayi, proletaryanın elindedir, ulaştırma ve krediler proleter devletin elindedir.

Köydeki farklılaşma eskiden vardığı boyutlara varamaz; orta köylülük, köylülüğün temel kitlesi olarak kalmaktadır; ve kulak, eski gücünü yeniden elde edemez, çünkü bizde toprak ulusallaştırılmıştır, satılamaz ve satın alınamaz, ve ticaret, kredi, vergi ve kooperatifleşme alanındaki siyasetimiz, kulakların soyguncu eğilimlerini sınırlandırmayı, geniş köylü kitlelerinin refahını artırmayı ve köydeki iki aşırı uç arasındaki farkı ortadan kaldırmayı hedef tutmaktadır. Kulaklığa karşı mücadele, şimdi bizde, sadece yoksul köylüleri kulaklığa karşı örgütlendirmekten ibaret olan eski yolu izlemekle kalmayıp, kulaklara karşı proletarya ile yoksul köylülerin orta köylü kitleleriyle ittifakını sağlamlaştırmaktan ibaret olan yeni bir yolu da izlemektedir. Muhalefetin, bu ikinci yolu izleyerek kulaklığa karşı yürütülen mücadelenin anlamını da, önemini de anlamaması, onun köyde eski gelişme yoluna, kulak ve yoksul köylünün köyün başlıca güçleri olduğu, orta köylünün ise "eridiği" zamanki kapitalist gelişme yoluna saptığını kesin olarak doğrulamaktadır."

("Leninizmin Sorunları", Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s. 191-193; Almanca, s. 203-205.)

Görüldüğü gibi, Stalin burada, *proletaryanın iktidarda olduğu, büyük sanayiin, ulaştırma ve kredilerin proletaryanın elinde olduğu şartlarda* köydeki farklılaşmanın eski boyutlara varamayacağını, *kulakların* eski gücünü *bu şartlar altında* elde etmesinin imkansız olduğunu, *bu anlamda* kapitalizmin basit!!! restorasyonun imkansız olduğunu belirtmektedir. Ve bunlar bütünü ile doğrudur. Bu şartlar altında basit restorasyon imkansızdır. Sovyetler Birliği'nde de olan zaten basit bir restorasyon değildir.

Bu "eleştirmen"ler yine "eleştiri"ye devam ediyorlar. Şöyle diyorlar:

"Nasıl oluyor da bunlar, Stalin'in 1936'dan sonra aynı anlayışı devam ettirdiğini, 1951'de "üretim araçlarının özel mülkiyetinin, ücretliliğin ve sömürünün kalktığı SSCB'de artık geriye dönüşün imkansız" olduğunu söylediğini bilmezler!

"... Eğer meta üretimini kapitalist üretime dönüştüren bu koşullar birara-

ya gelmemişse, üretim araçları artık özel mülkiyet değil de sosyalist mülkiyet iseler; artık ücretlilik yoksa ve artık emek-gücü bir meta değilse; sömürü sistemi çoktan beri yok edilmişse, o zaman ne yapmalıyız: meta üretiminin buna karşın *kapitalizme varacağını düşünebilir miyiz? Kuşkusuz hayır.* (a.b.ç.) (Yani a.ç.FÜ'ler -YN.) Oysa, bizim toplumumuz, özellikle üretim araçlarının özel mülkiyetinin, ücretliliğin ve sömürünün artık uzun zamandan beri yok olduğu bir toplumdur." (Son Yazılar, s. 74)"

(TKP/ML İçindeki İki Çizgi Mücadelesinin Bazı Belgeleri I, s. 139.)

Burada Stalin'in söylediklerinin yanlışlığı "eleştirmen"ler için yine o kadar açıktır ki, onlar yine yanlışlığın nerede olduğunu bize göstermeye çalışma zahmetine katlanmıyorlar. Ama kastettikleri şu olsa gerek: "Stalin 1951'de "SSCB'de geriye dönüşün imkansız olduğunu söyledi." Pratik bu tespitin yanlışlığını gösterdi." Şimdi bu "eleştirmen"lerin alıntı yaptığı yerde Stalin'in gerçekten ne söylediğine bakalım:

"II- SOSYALİZMDE META ÜRETİMİ SORUNU

Bazı yoldaşlar, Partinin, iktidarı aldıktan ve ülkemizde üretim araçlarını millileştirdikten sonra meta üretimini muhafaza etmekle hata ettiğini iddia ediyorlar. Partinin o anda meta üretimini tasfiye etmesi gerektiğini ileri sürüyorlar. Bunu söylerken de Engels'in şu sözlerine dayanıyorlar:

"Toplumun üretim araçları mülkiyetine el koyuşu ile, meta üretimi ve onunla birlikte ürünlerin üreticiler üzerinde hakimiyeti bertaraf edilmiş olur."

Bu yoldaşlar fena halde yanılıyorlar.

Engels'in formülünü tahlil edelim. Bu formül toplum tarafından bütün üretim araçlarının mı, yoksa sadece bir kısmının mı ele geçirilmiş olduğunu, yani bütün üretim araçlarının mı veya sadece bir kısmının mı genel halk mülkiyetine dönüştürüldüğünü belirtmediğinden, onu tamamen açık ve kesin sayamayız. Demek ki, Engels'in bu formülünü iki şekilde anlamak mümkündür.

Engels, "Anti-Dühring" in başka bir yerinde "bütün üretim araçlarının", "üretim araçlarının tümünün" ele geçirilmesinden söz etmektedir. Öyle ise Engels, formülünde, üretim araçlarının bir kısmının değil de tümünün millileştirilmesinden, yani sadece sanayide değil, fakat aynı zamanda tarımda da üretim araçlarının genel, halk mülkiyetine dönüştürülmesinden söz etmektedir.

Sonuç olarak, Engels, kapitalizmin ve yoğunlaşmanın sadece sanayide değil de aynı zamanda tarımda da, ülkenin bütün üretim araçlarının kamu-

laştırılmasına ve bunların halkın mülkiyetine geçmesine imkan sağlayacak derecede gelişmiş bulunduğu ülkelerden söz etmektedir. Böylece, Engels, bu ülkelerde bütün üretim araçlarının toplumsallaştırılmasına paralel olarak meta üretiminin de kaldırılması gerektiği kanısındadır. Bu, şüphesiz, tamamen doğrudur.

Geçen yüzyılın sonunda, "Anti-Dühring"in yayınlandığı dönemde, kapitalizmin gelişmesinin ve üretimin yoğunlaşmasının, proletaryanın iktidarı eline geçirmesi halinde, gerek sanayide, gerek tarımda, ülkenin bütün üretim araçlarının halkın mülkiyetine geçmesine ve meta üretiminin tasfiye edilmesine imkan sağlayacak derecede geliştiği tek ülke olarak İngiltere mevcuttu.

Burada, Büyük Britanya'nın milli ekonomisinde dış ticaretin devpayının İngiltere için önemini bir tarafa bırakmaktayım. Bence ancak bu dış ticaret konusunu inceledikten sonradır ki, proletaryanın iktidara gelmesinin ve bütün üretim araçlarının millileştirilmesinin ertesi gününde Büyük Britanya'nın meta üretiminin kaderi hakkında karara varılabilir.

Kaldı ki, sadece geçen yüzyılın sonunda değil, bugün bile, İngiltere'de gördüğümüz kapitalist gelişme ve tarımsal üretimin yoğunlaşmasına erişen hiçbir ülke yoktur. Öteki ülkelerde, kapitalizm köyde gelişmiş bulunmasına rağmen, hâlâ proletaryanın iktidara geçmesi halinde kaderi hakkında karar alınması gerekecek oldukça kalabalık bir küçük ve orta mülk sahibi üreticiler sınıfı mevcuttur.

Fakat karşımıza şimdi şu mesele çıkmaktadır: şu ya da bu ülkede ve bu arada bizim ülkemizde, şartlar proletaryanın iktidara geçmesine ve kapitalizmin devrilmesine elverişli ise; eğer kapitalizm, sanayide üretim araçlarını, bunların zoralımının ve topluma devredilmesinin mümkün olduğu noktaya kadar yoğunlaştırmışsa, ama kapitalizmin hızlı gelişmesine rağmen tarım hâlâ, tarım üreticilerinin mülksüzleştirilmesinin mümkün görülmediği ölçüde küçük ve orta mülk sahibi üreticiler arasında parçalanmış durumdaysa, proletarya ve onun partisi ne yapmalıdır?

Engels'in formülü bu soruya cevap vermemektedir. Zaten bu soruya cevap vermesi gerekmezdi de, çünkü bu formül başka bir soruya karşılık olarak ortaya çıkmıştır, bütün üretim araçları toplumsallaştırıldıktan sonra meta üretimi ne olmaladır sorusuna cevap vermektedir.

Böyle olunca, proletaryanın iktidarı eline geçirmesi şartları olgunlaştığı zaman, bütün üretim araçları değil de sadece bir kısmı toplumsallaşmışsa, proletaryanın iktidarı ele alması gerekir mi ve iktidar ele alındıktan hemen

sonra meta üretimi yok mu edilmelidir?

Bazı sözde Marksistlerin, bu şartlar altında iktidarı ele geçirmekten vazgeçmek gerektiğini ve kapitalizmin milyonlarca küçük ve orta üreticiyi iflasa sürüklemesini, onları tarım işçisi haline getirmemesini ve tarımda üretim araçlarının yoğunlaşmasını tamamlamasını beklemek gerektiği; ancak bundan sonra proletaryanın iktidarı ele geçirmesi ve bütün üretim araçlarını kamulaştırması sorununun ortaya atılabileceği şeklindeki görüşlerini, şüphesiz yukarıdaki soruya cevap sayamayız. Kolayca anlaşılır ki, Marksistler onurlarını yitirmeden böyle "çözümler" kabul edemezler.

İktidarı ele geçirmenin ve köydeki küçük ve orta üreticilerin (topraklarını) zorla almak ve üretim araçlarını toplumsallaştırmak gerektiğini düşünen başka sözde Marksistlerin görüşlerini de bir cevap sayamayız. Marksistler, proleter devrimi her türlü zafer olanağından yoksun kılacak ve köylülüğü uzun zamanlar için proletaryanın düşmanları safına itecek olan bu çılgın ve canice yolu da kabullenemezler.

Lenin bu soruya "Ayni Vergi Üzerine" ve ünlü "Kooperatif Planı" yazılarında cevap vermiştir.

Lenin'in cevabı kısaca şöyle özetlenebilir:

a) İktidarı ele geçirmeye müsait şartlar kaçırılmamalı; proletarya, kapitalizmin milyonlarca münferit küçük ve orta üreticiyi iflasa sürükleyeceği günü beklemeden iktidarı almalıdır;

b) Sanayide üretim araçlarını kamulaştırmalı ve onları genel halk mülkiyetine dönüştürmeli;

c) Küçük ve orta münferit üreticilere gelince, onları kademeli olarak üretim kooperatiflerinde, yani büyük tarımsal işletmeler olan kolhozlarda toplamalı;

d) Her yolla sanayii geliştirmeli ve kolhozlara büyük üretim için gerekli modern bir teknik temel sağlamalı; yani onları kamulaştırmayıp, aksine, onları bol sayıda traktörler ve birinci sınıf makinelerle donatmalı;

e) Şehir ile köyün (kırın), sanayi ile tarımın ekonomik ittifakını sağlamak için, bir süre için meta üretimini (satınalma ve satış yoluyla mübadeleyi) sürdürmeli, onu -köylüler için- şehir ile ilişkide tek kabul edilebilir biçim olarak saymalı ve sovyet ticaretini sonuna kadar geliştirmeli, devlet ticaretini ve kooperatif ve kolhozcu ticareti (geliştirip) ticari dolaşımdan her cins kapitalistleri tasfiye etmeli.

Sosyalist kuruluşumuzun tarihi, Lenin'in çizdiği bu gelişme yolunun ta-

mamen doğru çıktığını meydana çıkarmıştır.

Şüphe yoktur ki, az çok kalabalık küçük ve orta üreticilerden müteşekkil sınıfları olan bütün kapitalist ülkeler için bu gelişme yolu sosyalizmin zaferi için tek mümkün ve akla uygun yoldur.

Buna rağmen diyorlar ki, meta üretimi zorunlu olarak kapitalizme varmaya mahkumdur ve varacaktır. Bu yanlıştır. Bu, her zaman ve her şartta doğru değildir! Meta üretimi ile kapitalist üretim bir sayılamaz. Bunlar değişik iki şeydir. Kapitalist üretim meta üretiminin en yüksek biçimidir. Meta üretimi, ancak üretim araçlarının özel mülkiyeti var olursa; ancak işgücü, kapitalistin satın alabileceği ve kullanabileceği bir meta olarak pazara çıkarsa; ve bunun sonucu olarak da ülkede kapitalistler tarafından işçilerin bir sömürülme sistemi mevcutsa, kapitalizme varır. Kapitalist üretim, üretim araçlarının özel kişilerin elinde toplandığı ve buna karşı üretim araçlarından yoksun olan işçilerin işgüçlerini bir meta olarak satmak zorunda oldukları zaman başlamaktadır. Bu şart olmazsa kapitalist üretim olmaz.

İşte, eğer meta üretimini kapitalist üretim biçimine dönüştüren bu şartlar biraraya gelmemişse; üretim araçları artık özel mülkiyet biçiminde değil de sosyalist mülkiyet biçiminde iseler; ücretli emek sistemi artık yoksa ve işgücü artık bir meta değilse; sömürü sistemi çoktan beri yok edilmişse, ne olacaktır; bu halde de meta üretiminin buna rağmen kapitalizme varacağını düşünebilir miyiz? Şüphesiz ki hayır. Oysa, bizim toplumumuz özellikle üretim araçlarının özel mülkiyetinin, ücretli emek sisteminin ve sömürünün artık uzun zamandan beri yok olduğu bir toplumdur.

Meta üretimini kendi kendine yeterli, içinde bulunduğu ekonomik çevreden bağımsız ele alamayız. Meta üretimi kapitalist üretimden daha eskidir. Kölelik düzeninde mevcuttu ve ona hizmet ediyordu, oysa kapitalizme varmadı. Feodal düzende vardı ve ona hizmet ediyordu, kapitalist üretimin gelişinin bazı şartlarını hazırlamakla beraber, kapitalizme varmadı. Şu soru ortaya çıkıyor: eğer meta üretiminin bizde, kapitalist şartlar altında sahip olduğu sınırsız ve her şeyi kapsayan yaygınlığı yoksa, bizde üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, ücretli emek sisteminin ve sömürü sisteminin tasfiyesi kadar kesin ekonomik şartlar sayesinde sıkı bir çerçeve içine alınmışsa, neden meta üretimi aynı şekilde, bir süre için bizim sosyalist toplumumuza, kapitalizme varmadan hizmet etmesin?"

(Stalin, "Son Yazılar", Sosyalist Rejimde Meta Üretimi Sorunu, Sol Yayınları, s. 101-106, Kasım 1970 baskısı: Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 15. s. 301-306.)

Görüldüğü gibi Stalin burada SSCB'nin artık geriye dönmeyeceğini, bunun imkansız olduğunu söylememekte; *belli şartlar altında* (sosyalist mülkiyet, ücretli emek sisteminin son bulması, işgücünün meta olmaktan çıkması - bütün bunlar ancak proletaryanın iktidarda olduğu şartlarda mümkündür!) *meta üretiminin* kapitalizme varamayacağını söylemektedir. Bu kesinlikle doğru, Marksist-Leninist bir tespittir. Bu sayılan şartlar altında meta üretiminin kapitalizme varacağını savunmak; esasında sosyalizmin inşasının imkansız olduğunu savunmakla, sosyalizmin imkansız olduğunu savunmakla eşdeğerdedir. Görüldüğü gibi, Stalin'in geri dönüş sorununu kavramadığını söyleyenler, bu iddialarını ispatlamaya kalktıkları zaman kendi kafa karışıklıklarını ve anlayışsızlıklarını belgelemekten başka bir iş yapmıyorlar.

Güya geri dönüş tehlikesini görmeyen!!! Stalin, Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıflar sınıf olarak tasfiye edildikten sonra sınıf mücadelesinin yavaşlatılması gerektiğini savunan sağcılara karşı girdiği polemikte, böyle bir anlayışın felaketli sonuçlarına şöyle dikkat çekiyordu:

"Örneğin sınıfsız sosyalist toplumun kuruluşu sorununu alalım. Partinin XVII. Konferansı, sınıfsız bir sosyalist toplum yaratmaya doğru gidiyoruz dedi. Sınıfsız sosyalist toplumun, deyim yerinde olursa, öyle kendiliğinden gelişmeyeceği açıktır. Onu ele geçirmek ve onu, proletarya diktatörlüğünün organlarını güçlendirerek, sınıf mücadelesini geliştirerek, sınıfları kaldırarak, kapitalist sınıfın artıklarını tasfiye ederek, dış düşmana olduğu kadar iç düşmana karşı da savaşarak bütün çalışanların çabalarıyla kazanmak ve kurmak gerekir.

Konu açıktır sanıyorum.

Böyle iken, Leninizmin bu basit, berrak ve temel tezinin açıklanmasının beyinlerde oldukça büyük bir karışıklık yarattığını ve Parti üyelerinin bazılarında sağlıksız eğilimler doğurduğunu bilmeyen yoktur. Onlar, - tarafımızdan bir slogan olarak verilen - sınıfsız bir topluma doğru ileri yürüyüşümüz tezini, kendiliğinden gelme bir süreç gibi anladılar. Ve şöyle düşünüyorlardı: madem ki bu sınıfsız bir toplumdur, demek ki sınıf mücadelesi hafifletilebilir, proletarya diktatörlüğü gevşetilebilir ve genel olarak, nasıl olsa yakında ölüp gitme durumunda olan devletten kurtulunabilir. Yakında artık sınıflar olmayacağı, dolayısıyla sınıf mücadelesi olmayacağı; dolayısıyla ne tasa, ne tehlike işareti olmayacağı; dolayısıyla silahların bırakılabileceği ve sınıfsız toplumun gelmesini beklerken yan gelip yatılabileceği düşüncesiyle göklere uçuyorlardı. (Salonda gülüşmeler.)

Beyinlerdeki bu karışıklığın ve bu ruh halinin iki yumurta gibi sağ sapmacıların bazı görüşlerine benzediği kuşkusuzdur; bu görüşlere göre, eski, kendiliğinden, yeni içinde, onunla bütünleşmelidir ve biz, bir sabah uyandığımızda, farkında olmadan kendimizi sosyalist toplumun ortasında bulmalıyız.

Gördüğünüz gibi, yenilmiş anti-Leninist grupların ideolojilerinin izleri pekâlâ yeniden canlanabilirler; yaşayabilme yeteneklerini yitirmiş olmaktan henüz uzaktırlar.

Şurası açıktır ki, eğer bu düşünce karışıklığı ve Bolşevik olmayan bu eğilimler Partimizin çoğunluğunu ele geçirseydi, şimdi Partimizin kuvvetleri dağılmış ve Partimiz silahsızlanmış bulunurdu."

(Stalin, "Leninizmin Sorunları", Sol Yayınları, s. 573/574. Almanca, s. 638/639.)

Stalin, geri dönüş tehlikesi konusunda, ülke içinde sömürücü sınıflar tasfiye edildikten sonra, özellikle 1937/1938 yıllarında dış tehlikeyi öne çıkardı, ve dıştan destek görmeyen bir geri dönüşün düşünülemeyeceğini ortaya koydu. Bu tespitlerin yapıldığı dönemde Nazi Almanyası "Bolşevizmi yeryüzünden silmek" stratejik hedefine ulaşmak için yoğun bir şekilde askeri saldırı hazırlığı içinde bulunuyordu. Bu tespitler hem o günkü somut durum için, hem de genelde doğru tespitler idi. Gerçekten de sömürücü sınıfların tasfiye olduğu bir ülkede geri dönüş, mutlaka emperyalizmle içiçe, onun desteğinde mümkündür. Ondan bağımsız düşünülemez.

Açıktır ki Stalin, sosyalizmde sömürücü sınıflar tasfiye edildikten sonra geri dönüşün içteki kaynakları sorununu *detaylı bir şekilde çözmemiştir.* Ama Stalin "eleştirmen"lerinin iddia ettiğinin tersine, o bu konuda Marksist-Leninist teoriden sapma içine girmemiştir. Tersine, bu sorunun kavranması için onun eserlerinde bir dizi anahtar, bir dizi ipucu vardır.

Stalin hayatının son yıllarında gerek Sovyetler Birliği'nde, gerekse uluslararası planda revizyonizme karşı bir mücadele başlatmış; onun başını çektiği mücadelede Tito revizyonistleri dünya Komünist hareketi dışına atılmışlardır. Bu mücadele içinde de Stalin, partideki yozlaşmanın kaçınılmaz olarak toplumu da yozlaştıracağını, sosyalizmin bütün kazanımlarının kaybolup gideceğini ortaya koymuştur.

Stalin'in 1948'de koyduğu bu görüşler; ondan onyıllarca sonra önlerinde bütün bir sosyalist blokun geri dönüş pratiği ve tecrübesi duran "eleştirmen"lerin görüşlerinden çok daha berrak görüşlerdir.

STALİN SOSYALİZMDE ÜRETİCİ GÜÇLER/ÜRETİM İLİŞKİLERİ VE ALTYAPI/ÜSTYAPI ARASINDAKİ ÇELİŞMEYİ GÖRMEDİ Mİ?

Bu sorunla bağlantılı olarak, bazı Stalin "eleştirmen"leri onun sosyalizmde üretici güçler/üretim ilişkileri arasındaki çelişmeyi ve altyapı/üstyapı çelişmesini görmediğini söylemektedirler. Çin Halk Cumhuriyeti'nde revizyonistlerin yayınladığı Mao cilt 5'de, "Eyalet, Merkeze Bağlı Şehir ve Özerk Bölge Parti Komitesi Sekreterleri Konferansında Konuşmalar" başlıklı 27 Ocak 1957 tarihli yazıda bu konuda şöyle denmektedir *

"Stalin, sosyalist sistemde üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında ve üstyapı ile ekonomik temel arasında çelişmeler olduğunu uzun süre reddetti. Sosyalist sistemde üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişmeden ilk olarak ölümünden bir yıl önce "SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları" adlı yazısında tereddütlü bir şekilde sözetti ve hatalı siyasetlerle yanlış düzenlemelerin ilerde mesele çıkaracağını kabul etti. Gene de sosyalist sistemde üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişmeler meselesini önemli bir

---

* Beşinci ciltte yeralan yazılardan yalnızca "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ela Alınması Üzerine" (27 Şubat 1957); "Çin Komünist Partisinin Propaganda Çalışması ile İlgili Milli Konferansında Konuşma" (12 Mart 1957); "Tarımın Kooperatif Dönüşümü Üzerine" (31 Temmuz 1955) başlıklı yazılar, Mao'ya ait olduğu *kesin* olan yazılardır. Bu saydığımız yazılar onun sağlığında Çin'de çeşitli yayın organlarında Mao Zedung'un yazıları olarak yayınlanmıştır. Beşinci ciltteki *bütün diğer yazıların* 5. ciltteki şekliyle Mao'ya ait olup olmadığı kuşku götürür bir meseledir. Biz bu yüzden Mao'nun genel değerlendirmesinde yalnızca kesinlikle ona ait olduğu bilinen yazılara dayanılması; ama diğer yazılardaki yanlış düşüncelerin de eleştirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Burada 5. ciltten Stalin hakkında alıntı yaptığımız yazıların *hiçbiri* Mao'nun sağlığında resmen yayınlanmamıştır. Buna rağmen bugün "Mao Zedung Düşüncesi" savunucuları bu yazıları "Mao" ya ait kabul edip savunmaktadırlar. Bizim burada bu "eleştiri"lere getirdiğimiz eleştiriler, bu anlamda Mao'ya değil, öncelikle onu savunduğunu söyleyenlere getirilmiş eleştirilerdir.

Mao'nun Stalin'e karşı bizim bildiğimiz kesin *belgeli* tavrı, Stalin'e XX. Parti Kongresinde Kruşçev revizyonistleri saldırana kadar, ona herhangi bir eleştiri getirmeyen; onu Marksizm-Leninizmin klasiği olarak görüp, Marx, Engels, Lenin'le aynı düzeyde ele alan bir tavırdır.

XX. Parti Kongresinden sonra ÇKP'nin resmi belgelerinde ("Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine", "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine Biraz Daha", "Stalin Sorunu Üzerine") Stalin'e bir dizi eleştiri getirilmiştir. Bu eleştirilerde (eğer bizzat kendisi kaleme almadı ise - ki 1963 Polemikleri için daha sonra bu belgelerin "Başkan Mao'nun önderliğinde hazırlandığı" ÇKP tarafından ilan edildi) *en azından* sorumluluğa ortaktır.

mesele olarak ele almadı, bunların sosyalist toplumu ileriye götüren temel çelişmeler olduğunu da kavramadı." (Mao Zedung, cilt 5, Aydınlık Yayınları, 1. baskı, s. 432.)

Şimdi önce Stalin'in "sosyalist sistemde üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında; üstyapı ile ekonomik temel arasıda çelişmeler olduğunu uzun süre (1952'ye kadar) reddettiği" iddiasının doğruluk derecesine bakalım.

Lenin'in ölümünden sonra, XIX. Parti Kongresine kadar olan tüm kongrelerde, kongreye Merkez komitesi adına Stalin rapor sunar. Bütün bu kongre raporları incelendiğinde, "üstyapı ile ekonomik temel arasında çelişme görmediği" iddia edilen Stalin'in, *özellikle* devletin yönetici, yönlendirici gücü olan, bu anlamda üstyapının en önemli kurumlarından biri haline gelen *Partinin* durumu ve mümkün olan ve yaptığı hataları üzerinde ciddi bir şekilde durduğu; yapılan her hatanın büyük zararlara yol açtığını ortaya koyduğu görülür.

Örneğin 24-31 Mayıs 1924'te, Lenin'in ölümünden hemen sonra yapılan XIII. Parti Kongresine Stalin örgütsel raporu sunar. Bu raporda Stalin, Partide çok sayıda eğitimsiz üyenin ve adayın varlığına dikkat çekip; Partinin bu sorunu çözmek için çalışması gerektiğini belirtir. 27 Mayıs 1924'te yaptığı kapanış konuşmasında Stalin, "kadroların yozlaşma imkanının varolup olmadığı" sorunu üzerine tartışır. Böyle bir *imkanın* varolduğunu ve fakat 1924'te pratik olarak kadroların yozlaştığını söylemenin doğru olmadığını açıklar. (bkz. Stalin, Eserler, cilt 6, s. 209, İnter Yayınları.) Ardından Troçki ile girdiği polemikte, "esas tehlikenin, Partinin partisiz kitlelerden kopması"nda yattığını belirtir. (Cilt 6, s. 212.) Yine aynı yerde, devamla, "Parti hata yapmaz" teorisinin yanlışlığını ortaya koyar. Ve bu gibi hataların sistemleşmesi ve hakim hale gelmesi halinde büyük tehlikelerin varlığına işaret eder.

Stalin, 1 Aralık 1925'de XIV. Parti Kongresine sunduğu siyasi raporda, Sovyetler Birliği'nin iç durumu hakkında bilgi verdiği bölümde, "üstyapı ile ekonomik temel arasında"ki ilişki ile bağıntılı olarak, şunları söyler:

"*Bizim ekonomik inşamızda kendimize temel almamız gereken ikinci ilke, bizim ülkemizde ekonominin yönetiminin, kapitalist ülkelerdeki ekonominin yönetiminden farklılıklarını dikkate almak gerekliliğidir. Orada, kapitalist ülkelerde, özel sermaye hüküm sürmektedir; tek tek kapitalist tröstlerin, birliklerin, şu veya bu kapitalist grubun yaptığı hatalar, pazarın kendiliğinden gelen gücü ile düzeltilir. Fazla üretim olduğu zaman buhran başlar, buhrandan sonra ekonomi yeniden norma (kural olana) döner. Dış alım artıp, dış ticaret*

dengesinde açık ortaya çıktığı zaman, para değişim degeri sallanmaya başlar, enflasyon ortaya çıkar, dışalım sınırlanır; dışsatım artırılır. Bütün bunlar buhranlar aracılığı ile olur. Kapitalist ülkelerde hiçbir önemli hata; hiçbir önemli üretim fazlası, toplumun genel talebi ile sunulan mal arasındaki hiçbir önemli uyumsuzluk; buhransız düzeltilemez. Kapitalist ülkelerde işte böyle yaşanır. AMA BİZ BÖYLE YAŞAYAMAYIZ. ORADA EKONOMİ, TİCARET VE MALİYE KRİZLERİ TEK TEK KAPİTALİST GRUPLARA ZARAR VERİR. BİZDE DURUM DEĞİŞİKTİR. TİCARETTE HER CİDDİ AKSAMA, ÜRETİMDE HER CİDDİ AKSAMA, PLANLAMADA YAPILAN HER YANLIŞ DEĞERLENDİRME BİZİM EKONOMİMİZDE, EKONOMİNİN HERHANGİ BİR ALANINDA BÖLÜMSEL BİR BUHRANA YOL AÇMAZ, BÜTÜN EKONOMİMİZİ ETKİLER. İSTER TİCARET, İSTER MALİYE, İSTER SANAYİ KRİZİ OLSUN, HER KRİZ BİZDE BÜTÜN DEVLETİ ETKİLEYEN BİR BUHRANA DÖNÜŞEBİLİR. Bu yüzden bizim inşa çalışmasında çok uyanık ve çok dikkatli olmamız gerekmektirir."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 7, s. 261.)

Bundan sonra Stalin, henüz bu konularda yeterli olmadıklarını, hataların mümkün olduğunu ve hataların çok ağır zarar vermesi istenmiyorsa, her alanda "yedekler" bulundurmak gerektiğini ortaya koyar.

27 Temmuz 1930'da SBKP(B) XVI. Kongresine sunduğu raporda, "eleştirmen"leri tarafından "üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişmeyi görmemek" ile suçlanan Stalin, sosyalizmde zafer için Partinin rolünün tayin ediciliğini şöyle ortaya koyar:

"Şimdi Parti sorununa geliyorum.

Daha önce Sovyet ekonomi sisteminin, kapitalist sisteme olan üstünlüklerinden söz ettim. Bizim toplumsal sistemimizin Sosyalizmin tam zaferi için mücadelede sağladığı muazzam imkanlardan söz ettim. Eğer bu imkanlar olmasa idi ve eğer biz bu imkanlardan yararlanmasa idik, geçen dönem içinde kazandığımız başarıları kazanamazdık. Bunu belirttim.

...

Sovyet düzeni sosyalizmin tam zaferi için muazzam imkanlar (a.ç.S.) vermektedir. Ama imkan henüz gerçek değildir (a.ç.S) Bir imkanı gerçek haline dönüştürmek için bir dizi önşart gereklidir; ve kuşkusuz bu şartlar içinde doğru bir Parti çizgisinin varlığı ve bunun doğru uygulanması, en önemli rolü oynayanlardan biridir.

Birkaç örnek:

Sağ oportünistler NEP'in bize sosyalizmin zaferini garanti ettiğini söylüyor, bundan yola çıkarak sanayileşme hızı, Sovyet ve Kollektif ekonomilerin gelişmesi vb. konularda başımızı ağrıtmaya gerek olmadığını; zaten normal gidiş bu olduğu için, zaferin garantili olduğunu anlatıyorlar. Bunlar tabii ki yanlış ve aptalca şeylerdir. Böyle konuşmak, Partinin Sosyalizmin inşasındaki rolünü inkar etmek demektir. Lenin hiçbir zaman bize NEP'in sosyalizmin zaferini garantilediğini söylemedi. O sadece "NEP'in bize, sosyalist ekonominin temelini atabilmek için gerekli ekonomik ve siyasi imkanı garantilediğini" söyledi. Ama imkan henüz gerçek değildir. Bu imkanı gerçek haline dönüştürebilmek için her şeyden önce "kendiliğinden, normal gelişme teorisi"ni reddetmek gerekir, ekonomiyi yeniden kurmak gerekir, ve kentte ve kırda kapitalist unsurlara karşı kararlı bir saldırı yürütmek gerekir.

Sağ oportünistler bundan başka bizim toplum düzenimizde işçi sınıfı ile köylülük arasında bölünme olması için bir temel olmadığını iddia ediyorlar. Bundan yola çıkarak da diyorlar ki: "Köydeki sosyal tabakalara karşı doğru bir politika konusunda baş ağrıtmamıza gerek yoktur, çünkü kulak zaten giderek sosyalizmle bütünleşecek, işçilerle köylülerin ittifakı zaten kendiliğinden gerçekleşecektir!" Bu da aynı şekilde yanlış ve aptalcadır. Yalnızca Partinin, hem de iktidarı elinde bulunduran bir partinin! siyasetinin işçilerle köylüler arasındaki ittifakın kaderini tayin eden unsur olduğunu kavramayanlar böyle konuşabilir."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 12, s. 296/297.)

Stalin'in yazılarından daha onlarca örnekle, Stalin'in "sosyalizmde altyapı ile üstyapı arasında çelişme olduğunu kavramadı"ğı "eleştiri"sinin gerçekte iftira olduğunu göstermek mümkündür. Ama iki örneğin yeteceğini sanıyoruz.

Şimdi denebilir ki, bu örnekler Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıfların henüz varolduğu döneme aittir. Stalin daha sonra -sömürücü sınıflar tasfiye edildikten sonra- bu hatayı yapmıştır. Şimdi "eleştiri"nin böyle geldiğini varsayalım. Bir de bu dönemde Stalin'in ne dediğine bakalım. Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıflar esas olarak 1934'te tasfiye edilmiştir. Bu tarihte yapılan XVII. Parti Kongresine sunduğu raporda Stalin, kazanılan başarıları somut olarak ortaya koyduktan sonra şunları söyler:

"Bu demek midir ki, mücadele sona ermiştir ve sosyalizmin daha sonraki saldırısı gereksiz birşey diye yüzüstü bırakılmalıdır?

Hiç de değil.

Bu demek midir ki, Parti içinde her şey yolundadır, Partide artık hiçbir sapmanın ortaya çıktığı görülmeyecektir, öyleyse, şimdi artık başarı çelenklerimizin gölgesinde rahat yatabiliriz?

Hiç de değil.

Partinin düşmanları, her renkten oportünistler, her türlü milliyetçi sapmanın kışkırtıcıları yenilgiye uğratıldı. Ama onların ideolojilerinin kalıntıları, bazı Parti üyelerinin kafalarında hâlâ duruyor ve sık sık da ortaya çıkıyorlar. Partiyi kendisini kuşatan insanlardan ayrı birşey gibi düşünmemelidir. Parti, bu kendisini kuşatan çevre içinde yaşar ve davranışta bulunur. Sağlıksız eğilimlerin sık sık Parti içine sokulmalarında şaşılacak hiçbir şey yoktur. Kuşkusuz ülkemizde bu gibi eğilimler için elverişli bir zemin vardır, bizde hâlâ kentte olduğu gibi kırda da bu eğilimleri besleyen bazı toplumsal ara Kategorilerin varlığı nedeniyle olsa da böyle bir zemin vardır.

Partimizin XVII. Konferansı, ikinci beş yıllık planın temel siyasal görevlerinden birinin "kapitalizmin geri kalan kalıntılarını ekonomide ve insanların bilincinde yenmek" olduğunu belirtir. Pek doğru bir düşünce. Her şeye karşın, kapitalizmin ekonomideki bütün kalıntılarını daha şimdiden yenilgiye uğrattığımız söylenebilir mi? Elbette ki söylenemez. Kapitalizmin insanların bilincindeki kalıntılarını yendiğimiz ise hiç söylenemez. Bunu söylemek olanaksızdır, yalnız insanların bilincinin gelişmesinin, onların ekonomik durumlarına göre geride kalmasından değil de, ayrıca bu, SSCB'nde, ekonomide ve insanların bilincinde kapitalizmin kalıntılarını yeni baştan canlandırmaya ve ayakta tutmaya çalışan kapitalist kuşatmanın daima hazır durumda olduğu için de olanaksızdır ve biz Bolşevikler, bu kapitalist kuşatmaya karşı barutumuzu her zaman kuru tutmak zorundayız.

Kapitalizmin bu kalıntılarının, Partimizin bazı üyelerinin kafalarında, yenilgiye uğratılmış anti-Leninist grupların ideolojisini yeniden canlandırmak bakımından elverişli bir zemin yaratmadan olamayacağını anlamak kolaydır. Buna bir de üyelerimizin çoğunluğunun pek yüksek olmayan teorik düzeylerini, Parti örgütlerinin ideolojik çalışmalarının zayıf olmasını, Parti fonksiyonerlerinin salt pratik çalışmalarla aşırı derecede yüklü olmalarını ve bu durumun onlara teorik dağarcıklarının eksiğini gidermek olanağını vermemesini ekleyiniz ve işte bazı Parti üyelerinde görülen, Leninizmin şu ya da bu sorunundaki kafa karışıklığının nerden geldiğini anlayacaksınız. Bu kafa karışıklığı sık sık basınımıza da giriyor ve yenilgiye uğratılmış anti-Leninist grupların ideolojisinden kalma artıkların yeniden yaşatılmasına katkıda bu-

lunuyor.

İşte bu nedenle, mücadele sona ermiştir ve sosyalizmin politik saldırısı artık gerekli değildir denilemez."

(Stalin, "XVII. Parti Kongresine Hesap Verme Raporu", Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s. 571, Alm., s. 637/638.)

Aynı yerde devamla Stalin "Bolşevik olmayan eğilimlerin Partinin çoğunluğunu ele geçirmesinin felaket" olacağını belirtiyor.

"Eleştirmen"lerin Stalin'e "üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişmeyi görmedi" eleştirisini getirirlerken dayandıkları yer, herhalde, "Diyalektik ve Tarihi Materyalizm" broşüründe üretimin özelliklerini incelerken; ve tarihteki çeşitli üretim ilişkilerinin özelliklerini incelerken, Stalin'in söylediği şu sözler olsa gerektir:

"c) Üretimin ikinci özelliği, üretimdeki değişmelerin ve üretimin gelişmesinin, her zaman, üretici güçlerin; bunlar içinde de en başta üretim aletlerinin değişmesi ve gelişmesi ile başlamasıdır. Demek oluyor ki, üretici güçler, üretiminin en devingen ve en devrimci ögesidirler. İlkönce toplumun üretici güçleri değişikliğe uğrar ve gelişir; sonra bu değişikliklere bağlı ve bunlara uyum içinde, insanlar arasındaki üretim ilişkileri, insanların ekonomik ilişkileri değişir. Bununla birlikte, bu demek değildir ki, üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesi üzerinde etkili olmaz ve üretici güçler, üretim ilişkilerine bağlı değildir. Üretici güçlerin gelişmesine bağlı olan üretim ilişkilerinin kendileri de, üretici güçlerin gelişmesi üzerinde etki yaparlar, bu gelişmeyi hızlandırır ya da yavaşlatırlar. Ayrıca, şunu da belirtmek önemlidir ki, üretim ilişkileri, uzun süre, üretici güçlerdeki büyümenin gerisinde kalamaz ve uzun zaman bu büyüme ile çelişme durumunda bulunamazlar, çünkü ancak üretim ilişkileri, üretici güçlerin niteliğine ve durumuna uygun düştüğü ve onların özgür gelişmesine elverişli bir ortam yarattığı zaman, üretici güçler alabildiğine gelişebilirler. Bu yüzden, üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesine göre ne kadar gecikmiş olurlarsa olsunlar, er ya da geç, sonunda üretici güçlerin gelişme düzeyine, üretici güçlerin niteliğine uygun bir duruma gelmek zorundadırlar - ve gerçekte yaptıkları da budur. Tersi durumda üretici güçler ile üretim ilişkilerinin üretim sistemi içindeki birliği temelinden sarsılır, tehlikeye düşer, üretimin tümünde bir kopma meydana gelir, bir üretim bunalımı olur, üretici güçler tahribe uğrar.

Kapitalist ülkelerde - üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetinin, üretim sürecinin toplumsal niteliği ile ve üretici güçlerin niteliği ile açıkça

uyumsuzluk halinde bulunduğu bu ülkelerde - ekonomik bunalımlar, üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasındaki uyumsuzluğun bir örneği, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çatışmanın bir örneğidirler. Üretici güçlerin tahribine varan ekonomik bunalımlar, bu uyuşmazlığın sonucudurlar; ayrıca, bu uyuşmazlığın kendisi de, halen mevcut üretim ilişkilerini yıkacak ve üretici güçlerin niteliğine uygun yeni ilişkileri yaratacak olan toplumsal devrimin ekonomik temelidir.

Buna karşılık, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ile üretim sürecinin toplumsal niteliğinin tam bir uyuşma halinde olduğu, bu yüzden ne ekonomik bunalımlar, ne üretici güçlerin tahribi gibi bir durumun bulunmadığı SSCB'ndeki sosyalist ekonomi, üretim ilişkileri ile üretici güçlerin niteliği arasındaki tam uyumun bir örneğidir.

Dolayısıyla, üretici güçler, üretimin, yalnızca en devingen ve en devrimci öğesi değildir. Aynı zamanda, üretimin gelişmesini belirleyen ögedir.

Üretici güçler nasılsa, üretim ilişkileri de ona göre olmalıdır.

Nasıl üretici güçlerin durumu, insanların kendileri için gerekli maddi değerleri hangi üretim aletleri ile ürettiklerini gösterirse, üretim ilişkilerinin durumu da üretim araçlarının (toprak, ormanlar, sular, yeraltı zenginlikleri, hammaddeler, üretim aletleri, işletme binaları, taşıma ve ulaşım ve iletişim araçlarının) kimin elinde bulunduğunu, onlara kimin sahip olduğunu, üretim araçlarının kimin emrinde bulunduğunu, tüm toplumun emrinde mi, yoksa bunları başka bireyleri, grupları ya da sınıfları sömürmek için kullanan tek tek bireylerin, grupların ya da sınıfların emrinde mi olduğunu gösterir.

İşte üretici güçlerin en eski zamanlardan günümüze kadarki gelişmesinin şematik bir tablosu: kaba taştan yapılma aletlerden yay ve oka geçiş, sonra avcılıktan hayvanların evcilleştirilmesine ve ilkel hayvan yetiştiriciliğine geçiş; taştan yapılma aletlerden madeni aletlere (demir balta ve demir uçlu karasabana) geçiş, daha sonra bitkilerin yetiştirilmesine, tarıma geçiş; malzemelerin işlenmesi için madeni aletlerde yeni geliştirmeler, demirci körüğünün ve çömlekçiliğin ortaya çıkması, buna uygun zanaatların gelişmesi, zanaatların tarımdan ayrılması, bağımsız zanaatların gelişmesi ve sonra manüfaktürün gelişmesi; zanaatçı üretim aletlerinden makineye geçiş, zanaatçı ve manüfaktürcü üretimin makineleşmiş sanayine dönüşmesi; makineler sistemine geçiş ve modern makineleşmiş büyük sanayiin ortaya çıkışı; insanlık tarihi boyunca toplumun üretici güçlerinin gelişmesinin çok eksik, ama genel bir tablosudur bu. Ve kendiliğinden anlaşılır ki, üretim aletlerinin gelişmesi ve

yetkinleşmesi üretimle ilişiği olan insanların işidir, yoksa insanlardan bağımsız olarak olmamıştır. O halde, üretim aletleri değişir ve gelişirken, aynı zamanda insanlar da - üretici güçlerin en önemli ögesi de - değişir ve gelişir; onların üretim deneyimi, iş alışkanlıkları, üretim araçlarını kullanma yetenekleri de değişmiş ve gelişmiştir.

İşte tarih boyunca toplumun üretici güçlerindeki bu değişmelere ve bu gelişmeye uygun olarak insanlar arasındaki üretim ilişkileri de, onların ekonomik ilişkileri de değişmiş ve gelişmiştir.

Tarih, beş temel üretim ilişkisi tipi tanır: ilkel komün, kölelik, feodalizm, kapitalizm ve sosyalizmin üretim ilişkileri.

İlkel komün düzeninde, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, üretim ilişkilerinin temelini oluşturur. Bu da, öz olarak, bu dönemdeki üretici güçlerin niteliğine uygun düşer, onun karşılığıdır. Taş aletler, keza daha sonra ortaya çıkan yay ve oklar da insanlara, doğa güçlerine ve av hayvanlarına karşı tek başlarına savaşmak olanağını vermiyordu. İnsanlar, açlıktan ölmek ya da yırtıcı hayvanlara ve komşu kabilelere yem olmak istemedikleri taktirde, ormandan meyve toplamak için, balık avlamak için, herhangi bir barınak yapmak için ortaklaşa çalışmak zorunda idiler. Ortaklaşa çalışma, üretim araçlarının ve aynı şekilde ürünlerin ortak mülkiyetine yol açıyordu. Bu düzende, aynı zamanda, av hayvanlarına karşı savunma silahı olarak birkaç üretim aletinin bireysel mülkiyeti dışında, henüz, özel mülkiyet kavramı yoktur. Bu düzende, ne sömürü, ne de sınıflar vardır.

Köleliğe dayalı toplum düzeninde, köle sahibinin üretim araçları üzerindeki ve aynı şekilde çalışanlar - yani bir sürü - hayvanı gibi satın alabildiği, satabildiği ve öldürebildiği köleler - üzerindeki mülkiyeti, üretim ilişkilerinin temelini oluşturur. Bu üretim ilişkileri, özünde, o dönemdeki üretici güçlerin durumuna uygun düşer. İnsanlar, taş aletler yerine, şimdi artık madeni aletlerden yararlanabilmektedirler; ilkel ve yoksul bir avlanmadan ibaret olan, hayvan yetiştirmeyi ve tarımı bilmeyen bir ekonomi yerine, hayvan yetiştiriciliğinin, tarımın, zanaatların, üretimin çeşitli dalları arasındaki işbölümünün ortaya çıktığı görülür; bireyler ve gruplar arasında ürünleri değiş-tokuş etme olanağının, zenginliğin birkaç kişinin elinde birikmesi, üretim araçlarının bir azınlığın elinde gerçekten birikmesi olanağının, çoğunluğun azınlığa boyun eğmesi ve insanların çoğunluğunun köle haline gelmesi olanağının belirdiği görülür. Burada artık toplumun tüm üyelerinin, üretim sürecinde ortaklaşa ve özgürce çalışması yoktur; burada egemen olan, aylak efendiler tarafından sö-

mürülen kölelerin zorla çalıştırılmasıdır. Onun için, artık üretim araçlarının da, ürünlerin de, ortak mülkiyeti yoktur. Ortak mülkiyetin yerini özel mülkiyet almıştır. Burada köle sahibi, ilk ve mutlak mülk sahibi olarak ortaya çıkmaktadır.

Zenginler ve yoksullar, sömürenler ve sömürülenler, tüm haklara sahip olanlar ve hiçbir hakkı olmayanlar, bunlar arasındaki çetin bir sınıf mücadelesi; işte köleliğe dayalı toplum düzenin tablosu budur.

Feodal düzende, üretim ilişkilerinin temelini oluşturan, feodal beyin üretim araçları üzerindeki mülkiyeti ve üretici üzerindeki - yani feodal beyin artık öldüremediği, ama (tasarrufunda bulundurduğu toprağıyla birlikte) satın alabildiği ve satabildiği serf üzerindeki - sınırlı mülkiyetidir. Feodal mülkiyet ile köylünün ve zanaatçının üretim araçları üzerindeki ve kişisel emeği üzerine kurulu kendi özel ekonomisi üzerindeki bireysel mülkiyeti birarada bulunur. Bu üretim ilişkileri, esas olarak, üretici güçlerin bu dönemdeki durumuna uygun düşer. Dökmeciliğin ve demir işlemeciliğinin daha gelişmesi, saban ve dokuma tezgahı kullanımının yaygınlaşması, tarımın, bahçıvanlığın, bağcılığın, zeytinyağı elde ediminin sürekli gelişmesi; zanaat atölyeleri yanında manüfaktürlerin de ortaya çıkması; işte üretici güçlerin durumunun ayırdedici çizgileri bunlardır.

Yeni üretici güçler, emekçinin, üretimde belli bir girişkenliği olmasını, işine ilgi duymasını, yapıtına bir beğeni katmasını gerektiriyor. Bu yüzden feodal bey, işine ilgi duymayan ve kesin olarak girişkenlikten yoksun köleden vazgeçerek, kendi özel işletmesine ve kendi üretim aletlerine sahip olan, ektiği toprak ve kaldırdığı mahsul üzerinden feodale ayni olarak ödemekle yükümlü olduğu vergiyi ödemek için, zorunlu olarak, işe bir miktar ilgi duyan serfle iş görmeyi yeğ tutuyor.

Burada, özel mülkiyet evrimini sürdürür. Sömürü hemen hemen kölelik düzenindeki kadar katıdır; belli belirsiz yumuşamıştır. Sömürenlerle sömürülenler arasındaki sınıf mücadelesi, feodal düzenin temel çizgisidir.

Kapitalist toplum düzeninde üretim araçlarının kapitalist mülkiyeti, üretim ilişkilerinin temelini oluşturur: üreticiler, ücretli işçiler mülk değildir artık; kapitalist, üreticileri, yani ücretli işçileri ne öldürebilir, ne de satabilir, çünkü onlar her türlü kişisel bağımlılıklardan kurtulmuşlardır; ama üretim araçlarından yoksundurlar ve açlıktan ölmemek için işgüçlerini kapitaliste satmak ve sömürünün boyunduruğuna katlanmak zorundadırlar. Üretim araçlarının kapitalist mülkiyeti yanında, ilk zamanlarda geniş ölçüde yaygın olan,

toprak köleliğinden kurtulmuş köylü ve zanaatçıların, üretim araçları üzerindeki, kişisel emeğe dayanan özel mülkiyeti de vardır. Zanaatçı atölyeleri ve manüfaktürler, yerlerini, makinelerle donatılmış büyük fabrika ve işletmelere bırakmıştır. Köylülerin ilkel aletleri ile işlenmekte olan senyör arazileri, yerlerini, tarım bilimine dayanarak işletilen ve tarımsal makinelerle donatılmış güçlü kapitalist işletmelere bırakmıştır.

Yeni üretici güçler, emekçilerden, bilisiz ve korkutulmuş serflerden daha kültürlü ve daha kavrayışlı olmalarını ister; onlar makineyi kavrayabilecek ve onu gerektiği gibi kullanabilecek yetenekte olmalıdır. Onun için kapitalistler, feodal bağlarından kurtulmuş, makineleri uygun bir biçimde kullanabilecek kadar kültürlü ücretli işçilerle iş görmeyi yeğ tutarlar.

Ama, üretici güçleri çok büyük ölçülerde geliştirmiş olması yüzünden, kapitalizm, kendisinin de çözemeyeceği çelişkilere gömülmüştür. Kapitalizm gitgide daha büyük miktarlarda meta üreterek ve bu metaların fiyatını düşürerek, rekabeti ağırlaştırır, küçük ve orta özel mülk sahibi yığınını yıkıma uğratır, onları proleter durumuna düşürür, satın alma güçlerini azaltır; bunun sonucu olarak, üretilmiş metaların sürümü olanaksızlaşır. Kapitalizm, üretimi genişleterek ve kocaman fabrika ve işletmelerde milyonlarca işçiyi biraraya toplayarak, üretim sürecine toplumsal bir nitelik kazandırır ve bununla da kendi kuyusunu kendisi kazar: çünkü üretimin toplumsal niteliği, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini gerektirir; oysa üretim araçları mülkiyeti, özel, kapitalist, üretim sürecinin toplumsal niteliğiyle bağdaşmaz bir mülkiyet olarak kalır.

İşte dönem dönem patlak veren aşırı üretim bunalımları sırasında kendini gösteren şey, üretici güçlerin niteliği ile üretim ilişkileri arasındaki bu uzlaştırılamaz zıtlıklardır; kapitalistler, gene kendilerinin sorumlu oldukları, yığınların yıkıma uğraması yüzünden, metanın karşılığını ödeyebilecek alıcı bulamayınca, zahireyi yakmak, üretilmiş metaları yok etmek, üretimi durdurmak, üretici güçleri tahrip etmek zorunda kalırlar ve bir yanda milyonlarca insan, meta eksikliği yüzünden değil, tersine fazla meta üretildiği için işsizlik ve açlıktan acı çeker.

Bu demektir ki, kapitalist üretim ilişkileri, artık toplumun üretici güçlerine uygun düşmüyorlar ve onlarla çözülmez zıtlıklar içine girmiş bulunuyorlar.

Bu demektir ki, kapitalizm, üretim araçlarının bugünkü kapitalist mülkiyeti yerine sosyalist mülkiyeti koyacak bir devrime gebedir.

Bu demektir ki, sömürenler ile sömürülenler arasında en keskin bir sınıf mücadelesi, kapitalist düzenin temel özelliğidir.

Bugün için yalnız SSCB'nde gerçekleşmiş bulunan sosyalist toplum düzeninde, üretim ilişkilerinin temelini oluşturan, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetidir. Burada artık ne sömüren, ne de sömürülen vardır. Ürünler, verilen emeğe göre ve "Çalışmayan yemez" ilkesi göz önünde tutularak üleştirilir. Üretim süreci içinde insanlar arasındaki ilişkiler, sömürüden kurtulmuş çalışanların kardeşçe birliği ve sosyalist yardımlaşma ilişkileridir. Üretim ilişkileri, üretici güçlerin durumuna tamamıyla uygundur, çünkü üretim sürecinin toplumsal niteliği, o üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti ile desteklenmiştir.

SSCB'nde, sosyalist mülkiyetin, dönem dönem gelen aşırı üretim bunalımlarından ve ona bağlı her türlü saçmalıklardan habersiz olmasını sağlayan da bu uygunluktur.

Bu yüzdendir ki, burada, üretici güçler hızlı bir tempoyla gelişirler, çünkü üretici güçlere uygun olan üretim ilişkileri, bu gelişmeyi alabildiğine özgür kılarlar."

(Stalin, "Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm Üzerine", Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları s. 672-678; Almanca, s. 746-753.)

Görüldüğü gibi burada Stalin sömürücülerin hüküm sürdüğü üretim sistemleri ile, sömürücülerin ortadan kaldırılmış olduğu bir üretim sistemi arasındaki temel farklılığın, nitel farklılığın ne olduğu sorununu tartışıyor. Bu bağıntıda sömürünün ortadan kaldırıldığı sosyalist toplumda, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki ilişkide *tam uygunluktan* söz ediyor. Bundan da ne anladığını, "üretimin toplumsal niteliği ile, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti arasındaki uyum" olarak açıklıyor. Burada Stalin'in söylediklerinde, tartıştığı bağıntının ne olduğu kavranırsa, hiçbir yanlışlık olmadığı açıktır.

Şimdi bir de iddianın ikinci bölümünü, yani "1952'de bu çelişmelerin varlığından söz etti, ama yine de önem vermedi" iddiasının ciddiliğini araştıralım.

Sovyetler Birliği'nde 1950 yılı başlarında bir "Politik Ekonomi Ders Kitabı" hazırlanması görevi bir komisyona verilir. Bu Komisyon 1951 Kasımında hazırladığı "taslak"ı tartışmaya sunar. Bu tartışma içinde Stalin, Şubat 1951'de yazdığı "SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları" başlıklı yazısında; ve çeşitli Komisyon üyeleri ile girdiği tartışmada tavır takınır. Bu tartışma içinde Stalin, "üretim ilişkileri/üretici güçler" arasındaki ilişki konusunda da tavır takınır.

21 Şubat 1952'de "Yoldaş İlyiç Notkin'e Cevap"ında Stalin bu konuda şunları söyler:

"İkinci nokta.

Üretim ilişkileri ile üretici güçlerin karakteri arasındaki tam uygunluğun ancak sosyalist ve komünist rejimde sağlanabileceğini ve öteki şekillenmelerde ancak tam olmayan bir uygunluğa varılabileceğini iddia etmektesiniz.

Yanlış. Burjuva devrimini izleyen devirde, burjuvazi, feodal üretim ilişkilerini yıktığı ve burjuva üretim ilişkileri kurduğu dönemde, şüphe yok ki, burjuva üretim ilişkilerinin üretim güçlerinin karakterine tamamen uygun olduğu devreler olmuştur. Aksi halde, kapitalizm, burjuva devriminden sonraki hızıyla gelişemezdi.

Sonra, "tam uygunluk" kelimeleri kesin anlamları içinde ele alınamazlar.

Bunları, sosyalist rejimde, üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişmesi karşısında hiçbir şekilde geri kalmaz şeklinde anlamamak gerekir. Üretici güçler, üretimin en devingen ve en devrimci güçleridir. Sosyalist rejimde dahi bunlar, şüphesiz, üretim ilişkilerinin önünden giderler. Ancak bir süre geçtikten sonradır ki, üretim ilişkileri, üretici güçlerin karakterine intibak eder.

Böyle olunca "tam uygunluk" kelimelerini nasıl anlamak gerekir? Şöyle anlamak gerekir: sosyalist rejimde, olaylar, genellikle üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında bir çatışmaya kadar varmazlar; toplum, geri kalmış üretim ilişkileri ile üretici güçlerin karakterini zamanında uygunluğa ulaştırma olanağına sahiptir. Sosyalist toplum bunu gerçekleştirme olanağına sahiptir, çünkü bağrında karşı koyuşu örgütleyecek, zamanını doldurmuş bir sınıf yoktur. Şüphe yoktur ki, sosyalizmde de üretim ilişkilerini değiştirmek gerektiğini anlamayan geri kalmış atalet kuvvetleri olacaktır; ancak tabii ki, olayları bir çatışmaya vardırmadan bunları aşmak mümkündür."

(Stalin, "Son Yazılar". s. 140-141 Sol Yayınları, Kasım 1970 Baskısı: Almanca, cilt 15, s. 341-342.)

22 Mayıs 1952'de yazdığı "Yoldaş L.D. Yaroşenko'nun Hataları Üzerine" başlıklı yazıda ise Stalin aynı konuda şunları söyler:

"Sosyalist rejimde toplumun üretim ilişkileri ile üretici güçleri arasında hiçbir çelişki olmadığını öne sürdüğü zaman, Yaroşenko yoldaş aldanmaktadır. Kuşkusuz, bizim üretim ilişkilerimiz şimdiki durumda öyle bir devir geçiriyorlar ki, üretici güçlerin gelişmesine tam uyum gösteriyor ve onları dev adımlarla ilerletiyorlar. Ancak, rahat etmemiz ve üretici güçlerimiz ile üretim ilişkilerimiz arasında hiçbir çelişki olmadığını sanmamız bir yanılgı olurdu.

Çelişkiler vardır, ve kuşkusuz olacaktır, çünkü üretim ilişkilerinin gelişmesi üretici güçlerin gelişmesine göre geri kalmaktadır ve kalacaktır. Eğer yönetici kurumlar doğru bir siyaset uygularlarsa, bu çelişkiler, bir zıtlığa dönüşemez ve üretim ilişkileri ile toplumun üretici güçleri arasında bir çatışma çıkmaz. Yaroşenko yoldaşın önerdiği gibi bir yanlış siyaset izlersek, durum bambaşka olur. O zaman bir çatışma kaçınılmaz olur ve üretim ilişkilerimiz, o zaman üretici güçlerin sonraki gelişmesi için çok ağır bir engel olmak tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar.

Bu yüzden, yönetici kurumların görevi, olgunlaşan çelişkileri zamanında kavrayıp, üretim ilişkilerini üretici güçlerin gelişmesine uyduracak biçimde, zamanında önlemini almaktır."

(Stalin, a.g.e., s. 125/126. Sol Yayınları, Aralık 1977 baskısı; Almanca, cilt 15, s. 358-359.)

Görüldüğü gibi, "eleştiri"lere en iyi cevabı Stalin vermektedir.

Aynı yönde "eleştiri"ler, Mao Zedung'a ait olduğu iddia edilen, ve bugün "Mao Zedung Düşüncesi" savunucularının savunduğu "Sovyet İktisadının Eleştirisi" adlı kitapta da vardır.*

Orada Stalin'e şu "eleştiri"ler getirilmektedir:

"Stalin sadece üretim ilişkilerinden söz ediyor. Üstyapıdan ve üstyapı ile iktisadi temel arasındaki ilişkiden söz etmiyor... Stalin siyasete değil, sadece ekonomiye dayanıyor."

("Sovyet İktisadının Eleştirisi", Birikim Yayınları, s. 140/141.)

"Stalin'in kitabında başından sonuna kadar üstyapı hakkında hiç bir şey söylenmiyor. Kitap insanlarla ilgili değil, insanları değil eşyaları göz önünde bulunduruyor." (a.g.k., s. 146)

Şimdi önce bu "eleştiri"yi getirenler, öyle görünüyor ki, burada "eleştirdikleri!" yazının başlığını bile okumamışlar; ne tartışıldığını anlamamışlardır. Burada "eleştirilen", "yalnızca ekonomiden söz ediyor, siyasetten söz etmiyor" vs. denilen Stalin'in yazısı, "SSCB'nde Sosyalizmin *Ekonomik* Sorunla-

---

* Bu kitap Almancada "Das machen wir anders als Moskau" (Ro-Ro-Ro 1940) başlığı ile 1975 Ağustosunda basılmıştır. Kitabın önsözünde, yazıların Kültür Devrimi sırasında Kızıl Muhafızlar tarafından biraraya getirildiği ve yurtdışına (Tayvan yolu ile!) ulaşan her iki nüshasının da aynı olduğu için bunların sahte olmasının hemen hemen imkansız olduğu belirtiliyor! (Bkz. a.g.k., s. 12.) İşte "Mao Zedung Düşüncesi" savunucularının ciddi kaynakları bunlardır! Onlar bu kaynaklara dayanarak Stalin'i eleştiriyorlar!

İlginç, olan odur ki, AEP ve onun peşinden gidenlerin de Mao'yu "revizyonist" ilan ederken dayandıkları kaynaklar aynı kaynaklardır!

rı"dır. Yürütülen tartışma, Sosyalizmin tüm sorunları üzerine değil, *ekonomik sorunlar* üzerine bir tartışmadır. Bu "eleştiri"ler aslında "eleştirici"lerin ciddiyetsizliğinden başka birşey göstermemektedir.

İkinci olarak, Stalin'in sözü geçen "eleştirilen" yazısında, "üstyapı"dan, "siyaset"ten, "insanlar"dan söz etmediği de iftiradır.

Stalin, sözü geçen yazının başında sosyalist ekonominin kurulmasıda *Sovyet iktidarının* özel rolüne değinir. İşte Stalin'in söyledikleri:

"Sovyet iktidarının özel rolü iki olgu ile açıklanabilir: Önce Sovyet iktidarı eski devrimlerde olduğu gibi bir çeşit sömürünün yerine bir diğer çeşidini koymak değil de, her çeşit sömürüyü tasfiye etmek görevinde idi; ikinci olarak da ülkede sosyalist ekonominin hazır filizleri olmadığı için, ekonominin yeni sosyalist biçimlerini, deyim yerinde ise, "çıplak bir alan üzerinde yaratmak" zorunda idi.

Bu şüphesiz güç ve karmaşık bir görevdi ve benzeri bulunmamaktaydı. Buna rağmen Sovyet iktidarı bu görevi şerefle yerine getirmiştir."

(Stalin, "Son Yazılar", s. 97-98 Sol Yayınları, 1970 baskısı; Almanca, cilt 15, s. 297.)

Bunları söyleyen, "üstyapıdan söz etmeyen!" Stalin'dir!

"İnsanlar"dan hiç söz etmeyen! Stalin ise, "insanlardan hiç söz etmediği!" "eleştirilen" kitabında şöyle demektedir:

"Sosyalist üretimin amacı kâr değildir, insan ve onun ihtiyaçlarıdır, yani maddi ve kültürel ihtiyaçlarının tatminidir.

...

Yani bütün toplumun durmadan artan maddi ve kültürel ihtiyaçlarının azami tatmini, işte sosyalist üretimin amacı budur."

(A.g.e., s. 168, Almanca, cilt 15, 331.)

İşte Stalin'e getirilen "eleştiri"ler böyle "eleştiri"lerdir.

STALİN ÜRETİCİ GÜÇLER TEORİSİNİ Mİ SAVUNDU?

Bu bağıntıda Stalin'e getirilen yaygın "eleştiri"lerden biri de, Stalin'in üretici güçler teorisini savunduğu "eleştiri"sidir.

Bu "eleştiri", mesela, "Partizan Çıkarken" adlı broşürde, Stalin döneminde "üretici güçlerin gelişmesinin tek başına sosyalist üretim ilişkilerinin egemen hale gelmesine yeteceği savunuldu" şeklinde; Kıbrıs KP/ML (ÖK) tarafından ise "Stalin'in "ekonomik gelişme ile Komünizme geçişin mümkün olduğunu" savunduğu biçiminde getiriliyordu. Aynı yönde bir eleştiri, "Sovyet İktisadının Eleştirisi"nde getirilmektedir. Orada şu söyleniyor:

"...Stalin sadece teknikten ve teknik kadrolardan söz etti. O sadece kadro istedi; siyaset yok, kitleler yok. Bu da tek ayak üzerinde yürümektir."

(a.g.k., s. 139; Almanca, s. 96 -çeviri bizden.)

Burada getirilen eleştiride, Stalin'in siyaset ve kitleleri bir yana ittiği, onlarla hiç ilgilenmediği; bütün derdi yalnızca üretimin artması olduğu için, yalnızca teknikle ve kadrolarla ilgilendiği ima ediliyor. Bu "eleştiri"de dayanılan, Stalin'in Sovyetler Birliği'nin gelişmesinin belli bir aşamasında, sınırlı bir dönem için, sınırlı bir sorunla ilgili olarak yaptığı bazı somut görev tespitleridir. Stalin SSCB'nin gelişmesinin belli bir aşamasında "Teknik belirleyicidir" demiştir. Hangi şartlarda? Şimdi buna bakalım:

Sovyetler Birliği'nde - Sovyetler Birliği'nin varlığını sürdürebilmesi için ekonominin yeniden inşasının öne çıktığı bir dönemde - 1931 yılında, SSCB'nin Sosyalist Sanayi Fonksiyonerlerinin Birinci Konferansına sunduğu raporda Stalin durumu şöyle tespit ediyordu:

"Geçmişte, bizim anavatanımız yoktu, olamazdı. Ama şimdi, kapitalizmi devirdik, iktidarımız bir işçi iktidarıdır, bizim bir anavatanımız var ve biz, bu anavatanın bağımsızlığını savunacağız. Sosyalist anavatanımızın altedilmesini ve bağımsızlığını yitirmesini ister misiniz? Ama eğer bunu istemiyorsanız, onun geri kalmışlığını en kısa sürede ortadan kaldırmalısınız, ve onun sosyalist ekonomisinin inşasında gerçek Bolşevik çalışma tempolarını geliştirmelisiniz. Başka hiçbir yol yoktur. İşte bunun için Lenin, Ekim sırasında şöyle diyordu: "Ya ölüm, ya da ileri kapitalist ülkelere yetişmek ve onları geçmek."

İleri kapitalist ülkelere göre, biz, elli - yüz yıl geri kalmış durumdayız. Biz, bu arayı on yılda kapatmalıyız. Ya bunu yapacağız, ya da unufak olacağız."

(Stalin, "İdarecilerin Görevleri Üzerine", Leninizmin Sorunları, s. 409, Sol Yayınları: Almanca, s. 461/462.)

Aynı yazıda sanayi işletmelerinin yönetimi hakkında da Stalin şu tespitleri yapıyordu:

"Başka deyişle, fabrikaları, işletmeleri, madenleri doğru dürüst yönetiyor muyuz? Buralarda her şey yolunda mı?

Ne yazık ki hayır. Evet, biz Bolşevikler bunu yüksek sesle ve açıkça söylemeliyiz.

Üretimi yönetmek ne demektir? Bizde, işletmelerin yönetilmesi sorunu her zaman Bolşevikçe ele alınmıyor. Çok kez, yönetmenin kağıtların imzalanması demek olduğu sanılıyor. Bu acı ama, bir gerçek. Zaman zaman insan, elinde olmadan, Şçedrin'in kişilerini düşünüyor. Bir pompadurun torununa

nasıl ders verdiğini anımsıyor musunuz? Öğrenmeye çalışacağım diye kafanı patlatma; şeylerin derinliğine inme, bırak başkaları uğraşsın, bu senin işin değil, senin işin yönetmek, kağıtları imzalamak. Bizim, biz Bolşeviklerin arasında da, yönetmek için kağıt imzalayanların sayısının bir hayli kabarık olduğunu, utanarak, kabul etmek gerekir. Şeylerin derinliğine inmeye, tekniği benimseyip sindirmeye, işinin ustası olmaya gelince, eh, bunlar onu düşünmezler bile.

Nasıl olabiliyor da, bize, üç devrim yapan, zorlu bir içsavaştan muzaffer çıkan, sanayii yaratmak gibi koskoca bir işi çözen, köylülüğü sosyalizm yoluna yönelten biz Bolşeviklere - nasıl oluyor da, üretimi yönetme işine gelince, kırtasiyecilik üstün geliyor?

Nedeni, bir kağıdı imzalamanın, üretimi yönetmekten daha kolay olması. Ve işte böylece, sanayiin birçok yöneticisi, bu en az çaba isteyen yolu tutular. Bunda da bizim kabahatimiz, merkezin kabahati var. On yıl önce bir slogan atılmıştı: "Komünistler, henüz üretim tekniğini gerektiği gibi bilmediklerinden, ve onların henüz ekonomiyi yönetmeyi öğrenmeleri gerektiğinden, eski teknisyenler, mühendisler, uzmanlar üretimi yürüteceklerdir; size gelince, siz komünistler, işin teknik yönüne karışmayınız; ama karışmaksızın tekniği öğrenmeye çalışın, ilerde bize bağlı uzmanlarla birlikte üretimin gerçek yöneticileri, gerçekten işin ustası yöneticiler olmak üzere üretimin yönetimi bilimini, gece gündüz okuyup öğrenmeye çalışınız." Slogan buydu. Ya gerçekte ne oldu? Bu formülün ikinci bölümü atıldı, çünkü öğrenmek, kağıt imzalamaktan daha güçtür; birinci bölüme gelince, karışmama, üretim tekniğini çalışıp öğrenmekten vazgeçmek biçiminde yorumlanarak yozlaştırıldı. Sonuç olarak saçma birşey, zararlı ve tehlikeli birşey ortaya çıktı. Bundan ne kadar çabuk kurtulursak o kadar iyi.

Yaşamın kendisi, işlerin bu alanda kötü gittiğine birkaç kez dikkatimizi çekti. Şahti davası birinci uyarı oldu. Şahti davası, bize, Parti örgütlerinin ve sendikaların devrimci uyanıklıktan yoksun olduklarını gösterdi. Bu iş, ekonomik örgütlerimizin yöneticilerinin teknik bakımdan utanılacak derecede geri olduklarını; bazı eski teknisyen ve mühendislerin, denetimsiz çalıştıkları için, hele yabancı düşmanın bunları durmadan "öneriler"e boğması yüzünden, daha da kolay baltalama yoluna kaydıklarını gösterdi.

İkinci uyarı, "Sanayi Partisi" davası oldu.

Kuşkusuz baltalamanın temelinde sınıf mücadelesi yatar. Hiç kuşku yok ki, sınıf düşmanı, sosyalist saldırıya kudurmuşçasına karşı koyuyor. Ama bu,

baltalamanın bu ölçüde çok olmasını açıklamaya yetmez.

Nasıl oldu da baltalama, bu kadar büyük ölçülere varabildi? Suç kimin? Suç bizim. Eğer biz, ekonominin yönetimini başka türlü örgütleseydik; eğer çalışma tekniğini öğrenmeye, tekniği özümlemeye çok daha önce başlasaydık; eğer ekonominin yönetimine daha sık ve daha aklı başında müdahalelerde bulunsaydık, baltalayıcılar bu kadar zarar veremezlerdi.

Bizim kendimizin uzman olmamız; işin ustası olmamız gerek; gözlerimizi teknik bilgilere çevirmemiz gerek, işte yaşam bizi buna itiyor. Ama ne birinci ve ne de ikinci uyarı, şimdiye kadar zorunlu dönüşü yapmamızı sağlayamadı. Yüzümüzü tekniğe döndürmemizin zamanıdır, tam zamanıdır. Artık eski sloganı, zamanı geçmiş, tekniğe karışmama sloganını atmanın ve bizim kendimizin uzman olmamızın, konunun ehli, işin gerçek ustası olmamızın zamanıdır.

Niçin bizde bireysel yönetim yok?, diye sık sık soruluyor. Biz tekniği kendi elimize almadıkça, bireysel yönetimimiz olmayacaktır. Bizim, Bolşeviklerin, kendi aramızda, teknik, ekonomi ve maliye sorunlarında yeteri kadar ustalaşmış insanımız olmadıkça, gerçek bireysel bir yönetim olmayacaktır. İstediğiniz kadar karar yazın, istediğiniz bütün andları için, ama eğer kendiniz tekniğin, ekonominin, işletmelerin, fabrikaların ve madenlerin maliyesinin ustası olamazsanız, bu kararlarınızdan iyi hiçbir sonuç alamazsınız, bireysel yönetim olamaz.

Demek oluyor ki, görevimiz, tekniğe bizzat sahip çıkmak, bizzat işimizin ustası olmaktır. Planlarımızın yerine getirilebilmesinin ve bireysel yönetimin gerçekleşmesinin güvencesi, yalnızca buradadır.

Elbette ki, bu kolay değildir, ama pekâlâ gerçekleştirilebilir birşeydir. Bilim, teknik deneyim, bilgi, bütün bunlar edinilen şeylerdir. Bugün bunlar edinilmiş değildir, yarın edinileceklerdir. Burada temel olan, tekniğin efendisi olmak, üretim biliminin efendisi olmak için duyulan ateşli, Bolşevikçe istektir. Her şeyi elde edebilmek, her şeyin üstesinden gelebilmek için, onu yürekten istemek gereklidir."

(A.g.e., s. 406-408; Almanca, s. 458-460.)

Aynı yazıda Stalin şunları da söyler:

"Bizde, şu son yıllarda ekonominin yönetimi konusunda hiçbir şey yapılmadı demiyorum. Evet, birşeyler yapıldı, hatta çok şeyler yapıldı. Sanayi üretimini savaş öncesine oranla iki katına çıkardık. Dünyanın en büyük işletmelerine sahip bir tarım yarattık. Ama eğer bu dönem içerisinde üretime, üretimin tekniğine, ekonomik yanına ve mali yanına gerçekten egemen olmaya

dört elle sarılsaydık, daha da fazlasını yapabilirdik.

En çok on yılda, kapitalizmin ileri ülkeleri ile aramızdaki arayı kapatmalıyız. Bunun için bütün "nesnel" olanaklarımız var. Yalnızca bu olanaklardan gerçekten yararlanabilmek için becerimiz eksik. Ama bu, bize bağlı birşeydir. Yalnızca bize bağlı birşey! Bu olanaklardan yarar sağlamayı öğrenmenin zamanıdır artık. Şu, üretime karışmamak gibi tehlikeli bir eğilimi silkip atmanın zamanıdır artık. İçinde bulunduğumuz döneme uygun başka ve yeni bir tutumu; her şeye karışma tutumunu benimsemenin zamanıdır. Eğer fabrika yöneticisi isen, bütün işlere katıl, her şeyin derinine in, hiçbir şeyi gözden kaçırma, öğren, gene öğren. Bolşevikler kendilerini tekniğin efendisi kılmalıdırlar. Bolşeviklerin kendilerinin uzman olmalarının zamanıdır. Yeniden inşa döneminde her şeye karar veren, son sözü söyleyen tekniktir. Ve, tekniği çalışıp öğrenmek istemeyen, tekniğe egemen olmak istemeyen bir sanayi önderi, bir sanayi önderi değil, bir acı alaydır.

Tekniğin ustası olmanın güç birşey olduğu söylenir. Yanlıştır bu! Bolşeviklerin ele geçiremeyecekleri hiçbir kale yoktur. Biz, bir sürü güç sorunu çözdük. Kapitalizmi devirdik. İktidarı aldık. Muazzam bir sosyalist sanayi inşa ettik. Orta köylüyü sosyalizm yoluna yönelttik. İnşa çalışması bakımından en önemlisini yaptık bile. Yapılacak az şeyimiz kaldı: tekniği öğrenmek, bilimin efendisi olmak. Ve bunu yaptığımız zaman, bugün düşlemeye bile cesaret edemediğimiz çalışma tempolarını alabildiğine kapıp koyuvereceğiz. Ve eğer gerçekten istiyorsak, bunu yapacağız!"

(A.g.e., s. 410/410, Almanca, s. 463-464.)

İşte Stalin'in "Teknik belirleyicidir" dediği yer burasıdır. Gerçekten de eğer Komünistler tekniği ellerine almazlarsa; teknik bilgi eski burjuva teknisyenlerinin tekelinde kalırsa, ilerlemenin imkanı yoktur. Bu sorun belli anlarda tayin edici sorun haline gelebilir. Stalin bu tespiti *ilkesel* bir tespit olarak değil, belli bir anda ilerlemek için Komünistlerin kavrayacağı esas halka anlamında, *taktik* geçiçi bir görev tespiti olarak yapmıştır.

Nitekim bu dönem aşıldıktan, ekonominin yeniden inşası dönemi esas olarak tamamlandıktan sonra bu slogan değiştirilmiş; yerine "Her şeyi kadrolar tayin eder" sloganı konmuştur. Şimdi bir de bu konuda Stalin'in ne dediğine bakalım. Stalin 4 Mayıs 1935'te "Kızıl Ordu Akademisi Öğrencilerinin Okulu Bitirişleri Dolayısıyla" bir konuşma yapar. Bu konuşmada geçmişte korkunç bir teknik gerilik olduğunu, geçen süre içinde bu teknik geriliğin aşıldığını anlatıktan sonra şunları söyler:

"Ama teknik kıtlık dönemini aştıktan sonra, yeni bir döneme; insan kıtlığı, kadro kıtlığı, tekniğe hükmetmesini, onu ileri götürmesini bilen çalışanlar kıtlığı dönemine girdik diyeceğim. Fabrikalarımız, işletmelerimiz, kolhozlarımız, sovhozlarımız, ulaşım araçlarımız, ordumuz var ve bunlara uygun bir tekniğe de sahibiz. Ama teknikten sağlanabilecek en yüksek yararı sağlayabilmek için gerekli deneyime sahip insanlarımız eksik. Eskiden, "Teknik her şeyi belirler" diyorduk. Bu slogan şu anlamda bize yardımcı oldu: teknik kıtlığa çare bulduk, ve insanlarımızı birinci sınıf bir teknikle silahlandırmak için tüm çalışma dallarında çok geniş bir temel yarattık. Bu çok iyi birşey. Ama yeterli olmaktan uzak, çok uzak. Tekniği işletmek ve ondan tam tamına yararlanmak için tekniğin efendisi olan insanlar, bu tekniği özümleyebilecek, onu, teknik sanatının bütün kurallarına göre kullanabilecek kadrolar gerekir. Onun ustası olma yeteneğini kazanmış insanlar olmadıkça, teknik ölü birşeydir. Teknik, başta, onu eline almış insanlarla birlikte, mucizeler yaratabilir ve yaratmalıdır da. Eğer birinci sınıf işletmelerimizde ve fabrikalarımızda, sovhozlarımızda ve kolhozlarımızda, ulaşım işlerimizde, Kızıl Ordumuzda, yeterli sayıda, bu tekniğe egemen olacak yetenekte kadrolar olsaydı, ülkemiz bugün elde ettiğinden üç-dört kat daha büyük bir sonuç elde ederdi. İşte bu nedenle, en büyük çabamız, tekniğe hükmetmesini bilen insanlara, kadrolara, emekçilere yönelmelidir. İşte bu yüzden, ülkemizde teknik kıtlığın ortalığı kırıp geçirdiği, artık günü geçmiş bir dönemi yansıtan, eski, "Teknik her şeyi belirler" sloganının yerini şimdi yeni bir sloganın, "Kadrolar her şeyi belirler" sloganının alması gerekir. Bugün için esas olan budur."

(A.g.e., s. 599-600; Almanca, s. 668-669)

Görüldüğü gibi, burada da Stalin gayet berrak bir şekilde, belli geçici bir dönem için, çeşitli görevler içinde - belli bir alanda - öne çıkan görevi tespit etmektedir. Onun kadrolara verdiği bu değeri, "kitlelerden söz etmedi", "kitleleri küçümsedi" vb. şeklinde yorumlamak ancak zorlama ile mümkündür. Stalin döneminde hazırlanan "SBKP(B) Tarihi"nin sonunda, Parti tarihinden bazı dersler çıkartılır. Bunlardan biri de şudur:

"Nihayet Parti tarihi bize, işçi sınıfı partisinin yığınlarla geniş bağlara sahip değilse, bu bağları sürekli olarak güçlendirmezse, yığınların sesine kulak vermeyi ve onların acil ihtiyaçlarını kavramayı bilmezse, sadece yığınları eğitmeye değil, yığınlardan öğrenmeye de hazırlıklı değilse, milyonlarca işçiye, bütün emekçi halka önderlik etme yeteneğine sahip, gerçek bir yığın partisi olamayacağını da öğretiyor.

...

Bir parti kendini dar parti kabuğuna hapsederse, yığınlardan koparsa ve bürokratik pasla örtülmesine izin verirse, mahvolur."

("SBKP(B) Tarihi", Aydınlık Yayınları, s. 436.)

İşte bu konuda da Stalin'e getirilen "eleştiri"lerin ciddiyeti bu kadardır.

STALİN VE MARKSİST - LENİNİST KİTLE ÇİZGİSİ SORUNU

Stalin'e bugün "Mao Zadung Düşüncesi" savunucularının getirdiği en yaygın "eleştiri"lerden biri de, onun "Marksist-Leninist kitle çizgisinden saptığı", "kitlelere güvenmediği", "kitlelerden koptuğu", "alttan sınıf mücadelesine karşı olduğu", "her şeyi bürokratik kararnamelerle üstten yapma" taraflısı olduğu yönündeki, son çözümlemede Stalin'i bürokratlıkla suçlayan "eleştiri"lerdir. Bu "eleştirmen"lere göre, Mao Stalin'in bu hatasını da daha sonra düzeltmiş, "kitlelerden kitlelere çizgisini geliştirerek Marksizm-Leninizme katkıda bulunmuştur". (Bu son teori! bugün ABD DKP ve Şili DKP* gibi partiler tarafından savunulmaktadır.)

Bu "eleştirmen"lerin bir bölümü hatta Sovyetler Birliği'nde geri dönüşü "Stalin'in kitleleri harekete geçirmekten çekinen çizgisi sonucu Kültür Devrimi yapılmaması"na bağlayacak kadar ileri gitmektedir. (Bkz. "Sovyet İktisadının Eleştirisi"nin önsüzü.)

Önce "Stalin'in alttan sınıf mücadelesine karşı olduğu" iddiasına; bürokrat yöntemlerle, yukardan aşağı iş yaptığı iddiasına bakalım: Stalin 1928 yılında *"Özelleştiri Sloganının Bayağılaştırılması Üzerine" yazısında şunları söylüyor:*

"Özeleştiriyi geliştirmek için, Partinin önünde duran bir dizi engelin üstesinden gelmek gerekir. kitlelerin kültürel geriliği, proleter öncünün kültür güçlerinin yetersizliği, hantallığımız, "komünistçe böbürlenmemiz" vb. bunlara dahildir. Ama eğer en ciddisi değilse, en ciddi engellerden biri, aygıtlarımızdaki bürokratizmdir. Burada sorun, Parti, devlet, sendika, kooperatif ve diğer örgütler içindeki bürokratik unsurların varlığıdır. Sorun, varlıklarını bizim zaaf ve yanılgılarımıza borçlu olan, kitlelerin eleştirisinden, kitlelerin de-

---

* Şili Devrimci Komünist Partisi daha sonra kendi kendini tasfiye ettiğini açıkladı. ABD Devrimci Komünist Partisi 1984'te "13'lü Ortak Açıklama" ile sahneye çıkan "Devrimci Enternasyonalist Hareket" (DEH) içinde başrolü oynuyor. Bu parti kendini bugün açıkça Maoist olarak adlandırıyor.

netiminden ateşten korkar gibi korkan, özeliştirinin geliştirilmesini engelleyen, zaaflarımızdan, yanılgılarımızdan kurtulmamızı engelleyen bürokratik unsurların varlığıdır. Örgütlerimizdeki bürokratizm yalnızca kırtasiye ve yazışma bürokratizmi değildir; bürokratizm aynı zamanda örgütümüze burjuva etkisinin bir yansımasıdır. Lenin şöyle derken haklıydı:

"Bürokratizme karşı mücadelenin mutlak zorunlu bir mücadele olduğunu ve onun küçük-burjuva unsarlara karşı mücadele görevi gibi zor olduğunu kavramalıyız. Devlet aygıtındaki bürokratizm, Parti programımızda dahi kendinden söz ettirecek kadar önemli bir çıban haline gelmiştir. Çünkü bürokratizm, bu küçük-burjuva unsurlarla ve bunların parçalanmasıyla bağıntılıdır. (a.b.ç. -J. S.) ("X. Parti Kongresine Rapor".)

Özeleştiriyi gerçekten geliştirmek ve inşamızdaki kusurlardan kendimizi arındırmak istiyorsak, örgütlerimizdeki bürokratizme karşı mücadele daha da büyük kararlılıkla sürdürülmelidir.

Milyonlarca işçi ve köylü kitlesini, bürokratizme karşı esas panzehir olan tabandan eleştiri, tabandan denetim için daha da büyük bir kararlılıkla harekete geçirmeliyiz.

Lenin şöyle derken bin kere haklıydı:

"Bürokratizme karşı mücadele yürütmek istiyorsak, o zaman geniş kitleleri (bu mücadeleye) katmak zorundayız... Bürokratizm, işçileri ve köylüleri (mücadeleye) katma yöntemi dışında başka herhangi bir yöntem ile ortadan kaldırılabilir mi? (a.b.ç. - J. St.) (Lenin, Bütün Eserleri, cilt XXV, s. 620.)

Ama milyonlarca kitleyi "katmak" için, işçi sınıfının bütün kitle örgütlerinde ve özellikle Parti içinde proleter demokrasi geliştirilmek zorundadır. Bu önkoşul olmaksızın özeleştiri bir sıfırdır, boş bir laftır."

("Leninizm Nedir?", Leninizm Dizisi 1. Yıldız Yayınları 2. s. 110-111.)

Bir başka yazısında Stalin şunları söylüyor:

"Dümende oturmak, etrafına bakınmak, ama hiçbir şey görmemek, ta ki bir kötülük gözümüzün içine girene kadar onu fark edememek; buna yönetmek denmez! Bolşevizmin yönetimden anladığı başka şeydir. Yönetebilmek için öngörü gereklidir. Ama, yoldaşlar, öngörü kolay iş değildir.

Bir-iki düzine yönetici yoldaşın etraflarına bakıp bizim çalışmalarımızdaki eksiklikleri görebilmesi; ve fakat işçi kitlelerinin ne etraflarına bakmak, ve ne de görmek isteğine ya da yeteneğine sahip olmamaları bir durumdur. Bu durumda, eksikliklerin tümünün fark edilememesi hemen hemen garantilidir. Ama bir-iki düzine yönetici yoldaşla birlikte yüzbinlerce ve milyonlarca

işçi etraflarına bakıp, çalışmalarımızdaki eksiklikleri tespit ederlerse, hatalarımızı ortaya çıkarırlarsa; aktif olarak genel inşa çalışmasına katılırlarsa ve bu eserin daha iyileştirilmesi için yollar gösterirlerse, bu daha başka bir durumdur. Böyle bir durumda sürprizlerle karşılaşmamanın; olumsuz görünümlerin zamanında fark edilmesinin ve bunların düzeltilmesi için tedbirler alınmasının garantisi daha fazladır.

Biz işçi sınıfının uyanıklığının köreltildiği değil, geliştirildiği; yüzbinlerce ve milyonlarca işçinin aktif olarak genel sosyalist inşa çalışmasına katıldığı bir durum yaratmalıyız.

...Bunu yapabilmek için, hatalarımızın alttan eleştirilmesini geliştirmeli, eleştiriyi bir kitle eleştirisine dönüştürmeliyiz.

...Bizim inşa çalışmamızın en temel görevlerinden biri, işçi sınıfını ülkeyi yönetecek, ekonomiyi yönetecek, sanayii yönetecek bilgi ve yetenekle donatmaktır."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 11. s. 32-33.)

"Bürokratlık" ile suçlanan Stalin, XV. Parti Kongresine sunduğu raporda şunları söylüyor:

"Bizim devlet aracımızın zaafı nedir? Bu zaaf, devlet aracının işlerini bozan, tanınmaz hale getiren bürokratik unsurların varlığıdır. Bürokratizmi devlet aracından dıştalamak için - ki onu bir - iki yılda dıştalamak mümkün değildir -, devlet aracı sistemli olarak düzeltilmeli; kitlelere yakınlaştırılmalı, sürekli yeni, işçi sınıfı davasına bağlı insanlarla tazelenmeli, ve onu Komünizm ruhu ile dönüştürmelidir; fakat bu yapılırken onun gözden düşürülmemesine de dikkat edilmelidir. Lenin şunu söylediğinde yüz kere haklıydı: 'Eğer aracımız' olmasa idi, şimdiye dek yüz kere batmıştık. Ve bu aracın düzeltilmesi için sistemli ve inatçı bir mücadele yürütmezsek, sosyalizmin temellerini yaratmadan batar gideriz.'"

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 10, s. 278.)

Stalin daha sonra örneklerle "araçtaki" bozuklukları, çarpıklıkları ortaya koyduktan sonra şöyle devam ediyor:

"Bürokratizme karşı en güvenilir araç, işçilerin ve köylülerin kültür seviyesinin yükseltilmesidir. Devlet aracındaki bürokratizmi acımasızca teşhir edebiliriz; pratiğimizdeki bürokratizmi mahkum edip çarmıha gerebiliriz; ama işçiler, devlet aracını alttan kendileri kontrol edebilecek isteği, yeteneği ve imkanı kendilerine verecek belli bir kültür düzeyine sahip değillerse; bürokratizm her şeye rağmen varlığını sürdürecektir. Bu yüzden işçi sınıfının ve emekçi halkın kültürel gelişmesi, yalnızca okul eğitiminin gelişmesi anlamın-

da değil,- her ne kadar okul eğitimi her türlü kültürlülüğün temeliyse de - bunun ötesinde, ülkenin yönetimine katılabilmek için gerekli bilgi ve yetenekleri edinme anlamında kültürel gelişme, devlet aracının ve tüm diğer araçların düzeltilmesinde başvurulması gereken esas kaldıraçtır. İşte Lenin'in Kültür Devrimi şiarının anlamı ve önemi de budur."

(Stalin, Toplu Eserler, cilt 10, s. 279/280.)

Stalin'in ölümünden önce yapılan, ve onun katıldığı son kongre olan XIX. Parti Kongresine sunulan raporda da, aynı yönde tespitler şu şekilde yapılmaktadır:

"Parti, eleştiri ve özeleştirinin bastırıldığı, örgüt ve kuruluşların faaliyeti üzerinde kitlenin denetiminin zayıfladığı yerde bürokratizm, çürüme, hatta aygıtımızın bazı ögelerinin yıkılması gibi hastalıklı görünümlerin zorunlu olarak oluşacağını göz önüne alınamazlık edemez."

(İnter Yayınları, "SBKP(B) XIX. SBKP XX. Parti Kongre Raporları, s. 89.)

Görüldüğü gibi, "kitlelerin harekete geçirilmesi"ne, "alttan sınıf mücadelesi"ne karşı olduğu iddia edilen Stalin, iddianın tam aksine, "alttan sınıf mücadelesi"nin en tutarlı taraftarlarından birisidir. O bunun lafta kalmaması için gerekli olanı da ortaya koymaktadır: İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin kültür düzeylerinin devleti gerçekten yönetebilecek düzeye yükseltilmesi!

Stalin sadece bunu teorik olarak savunmakla kalmamıştır. Onun önderliğinde Sovyetler Birliği'nde bütün büyük mücadeleler *kitlelerle* birlikte, kitleler harekete geçirilerek kazanılmıştır. O sadece ekonominin sosyalist dönüşümündeki büyük mücadelelerde değil; bizzat Parti içindeki büyük mücadelelerde de oportünizme karşı mücadelede işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin seferber edilmesine önderlik etmiştir.

Onun önderliğinde "Troçkizm"e; "sağ sapma"ya karşı verilen büyük ideolojik mücadeleler buna örnektir. Kitleler bu büyük ideolojik mücadelelerin bütün safhalarını belgelere *dayalı bir biçimde izleyebilecek imkanı bulmuşlardır. Bunlar tarihsel gerçeklerdir.*

Sovyetler Birliği'nde bütün büyük dönüşümler kitlelerin aktif katılımı ile gerçekleşmiştir. Kulaklara karşı başlatılan saldırı; kooperatifleşme hareketi; Stahanov hareketi; Anavatanı Savunma Savaşı "bir avuç, kitleden kopuk bürokrat"ın çabası ile değil; milyonlarca emekçinin katılımı ile gerçekleşen zafer dolu kitle hareketleridir. Stalin, Marksist-Leninist kitle çizgisinin en tutarlı uygulayıcılarından ve savunucularından birisidir. Onun savunduğu çizgi, *kitlelere güvenen, ve fakat hiçbir zaman kitle kuyrukçuluğuna düşmeyen; öncü ile kitleyi birbirine karşı koymadan, bunlar arasındaki farkı kavrayan* doğ-

ru bir kitle çizgisidir. Stalin'e bu konuda "eleştiri" getirenler, gerçekte Marksist-Leninist kitle çizgisinden birşey anlamadıklarını; kitle çizgisi adına kendiliğindenciliği savunduklarını belgelemektedirler.

Stalin'in kitle bağı konusunda, ve kitlelere verdiği değer konusunda onun ne dediğine bakmak yeter:

"Eski Yunan mitolojisinde Anteus adlı ünlü bir kahraman vardır. Efsaneye göre, Anteus, denizler tanrısı Poseidon ve yeryüzü tanrıçası Gea'nın oğluydu. Kendisini doğuran, emziren ve yetiştiren anasına çok bağlıydı. Anteus'un altedemediği tek kahraman yoktu. Herkes onu yenilmez olarak kabul ediyordu. Anteus'un gücünün kaynağı nerede yatıyordu? Gücünün kaynağı, bir döğüşte ne zaman hasmı tarafından sıkıştırılsa, yere, onu doğuran ve besleyen anaya dokunmasında ve bunun ona yeni güç katmasında yatıyordu. Ama Anteus'un bir zayıf yanı vardı: şu veya bu şekilde yerle bağının koparılması tehlikesi. Düşmanları bu zaafını biliyorlar ve fırsat kolluyorlardı. Bir gün bir düşman çıktı ve bu zaafından yararlanarak Anteus'u altetti. Bu Herkül'dü. Herkül, Anteus'u nasıl altetti? Onu kaldırdı, havada tuttu, yere dokunmasını önledi ve sonunda onu boğdu.

Kanımca, Bolşevikler bize Yunan mitolojisinin kahramanı Anteus'u hatırlatıyorlar. Onlar da, Anteus gibi kendilerini doğuran, emziren ve yetiştiren anayla, yani yığınlarla bağlarını sürdürdükleri için güçlüdürler. Ve analarıyla, halkla bağlarını sürdürdükleri sürece, altedilmez olarak kalmak için her imkana sahiptirler.

Bolşevik önderliğin altedilmezliğinin anahtarı budur. (J. Stalin, "Bolşevizmi Kavramak", s. 58-60.)"

("SBKP(B) Tarihi", s. 424.)

Görüldüğü gibi, bu konuda da Stalin'in "eleştirmen"leri gerçekte "iftiracı" durumundadırlar.

STALİN KAMU MÜLKİYETİNE GEÇİŞİN YOLLARINI KAVRAMADI MI?

Stalin'e getirilen bir başka "eleştiri", onun kollektif mülkiyetten kamu mülkiyetine nasıl geçileceğini anlamadığı iddiasıdır. Bu iddia, "Sovyet İktisadının Eleştirisi"nde şöyle formüle ediliyor:

"Stalin, (kollektif mülkiyetten kamu mülkiyetine nasıl geçileceği hakkında) bir yöntem veya uygun bir formülasyon bulamadığından sorundan kaçınıyor."

(a.g.k., s. 159.)
Şimdi bir de Stalin'in aynı konuda ne dediğine bakalım:

"II- KOLHOZ MÜLKİYETİNİ GENEL HALK MÜLKİYETİ DÜZEYİNE ÇIKARMAK İÇİN ALINACAK ÖNLEMLER

Genel halk mülkiyeti olmadığı apaçık olan kolhoz mülkiyetinin genel halk mülkiyeti düzeyine ("ulusal" mülkiyet) yükseltmek için hangi önlemler gerekmektedir?

Bazı yoldaşlar, zamanında kapitalist mülkiyet için yapıldığı gibi, kolhoz mülkiyetini yalnızca ulusallaştırmak, onu halkın mülkiyeti ilan etmek gerektiğini düşünüyorlar. Bu öneri tamamen yanlış ve kesin olarak kabul edilemeyecek türdendir. Kolhoz mülkiyeti sosyalist bir mülkiyettir, ve hiçbir şekilde kapitalist mülkiyet için yaptığımızı, kolhoz mülkiyetine yapamayız. Mülkiyetinin genel halk mülkiyeti olmadığı verisinden, kolhoz mülkiyetinin sosyalist bir mülkiyet olmadığı sonucu hiçbir şekilde çıkarılamaz.

Bu yoldaşlar, kişilerin ya da grupların mülkiyetinin devlet mülkiyetine dönüştürülmesinin, ulusallaştırmanın tek ya da herhalde en iyi şekli olduğunu varsaymaktadırlar. Bu yanlıştır. Gerçekte, devlet mülkiyetine dönüştürme, ulusallaştırmanın ne tek, ne de en iyi biçimidir; ama Engels'in "Anti-Dühring"de çok doğru olarak söylediği gibi, bu, ulusallaştırmanın ilk biçimidir. Apaçıktır ki: devlet varolduğu sürece, devletleştirme, en anlaşılır ilk ulusallaştırma biçimidir. Ancak, devlet sonsuza dek varolmayacaktır. Sosyalizmin dünyanın birçok ülkesinde etki alanını genişletmesi ile, devlet çözülecektir, ve apaçıktır ki, bunun sonucu olarak, kişilerin ya da grupların mülklerinin devletleştirilmesi sorunu artık ortaya atılmayacaktır. Devlet yokolacak, ama toplum kalacaktır. Bunun sonucu olarak, ulusal mülkiyetin mirasçısı, yokolmuş olan devlet değil, yönetici merkezi ekonomik kurumun kişiliğinde, toplumun kendisi olacaktır.

Bu durumda kolhoz mülkiyetini, genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltmek için ne gibi girişimler gerekir?

Sanina ve Venger yoldaşlar, temel önlem olarak, Makine ve Traktör İstasyonlarında yığılı üretim araçlarının başlıcalarını kolhozlara kendi malları olarak satmayı önermektedirler; böylece devlet, tarımda sermaye yatırımı yapmaktan kurtulacak ve Makine ve Traktör İstasyonlarının bakımı ve gelişmesi kolhozlara yüklenecektir. Diyorlar ki:

"Kolhoz yatırımlarının, esas olarak, kolhoz köylerinin kültürel gereksinimlerine ayrılması gerektiğini, oysa devletin, eskiden olduğu gibi, tarımsal üretim gereksinimleri için gereken yatırımların tümünü sağlaması gerektiğini sanmak yanlış olur. Kolhozlar bu yükümü tamamen karşılayacak durumda olduğuna göre,devleti bu yükten bağışık tutmak daha doğru olmaz mı? Ülkede bir tüketim nesneleri bolluğu yaratmak amacı ile devletin bu olanakları yatırabileceği yeteri kadar işletme bulunur."

Bu önerilerini doğru göstermek için yazarlar birçok kanıt ileri sürüyorlar.

Önce: Stalin'in üretim araçlarının kolhozlara bile satılmadığı hakkındaki sözlerine atıfta bulunarak, önerinin sahipleri, Stalin'in bu tezini kuşku ile karşılıyorlar. Onlar, devletin, kolhozlara tırpan, orak, küçük motor vb. gibi küçük üretim aletlerini sattığını söylüyorlar. Eğer devlet, kolhozlara bu üretim aletlerini satıyorsa, aynı şekilde onlara diğer üretim aletlerini, örneğin Makine ve Traktör İstasyonları'nın makinelerini de satabilir, diye düşünüyorlar.

Bu kanıt tutarlı değil. Kuşkusuz devlet, kolhozlara Tarımsal Artel Tüzüğü'nün ve Anayasa'nın gerektirdiği gibi küçük avadanlık satmaktadır. Ancak, küçük avadanlık ile Makine ve Traktör İstasyonları'nın makineleri gibi tarımsal üretimin bu temel araçlarını, ya da örneğin, o da tarımda üretimin esas araçlarından olan toprağı aynı düzeyde tutabilir miyiz? Tutulamayacağı açıktır. Bu yapılamaz, çünkü küçük avadanlık hiçbir şekilde kolhozcu üretimin yazgısını belirleyemez, oysa Makine ve Traktör İstasyonları'nın makineleri ve toprak gibi üretim araçları, bugünkü koşullarımızda tarımın yazgısını tamamen belirler.

Stalin'in, üretim araçlarının kolhozlara satılmadığını söylediği zaman, küçük avadanlığı kastetmediğini, ama Makine ve Traktör İstasyonları'nın makinelerini, toprak gibi tarımsal üretimin temel araçlarını kastettiğini anlamak kolaydır. Yazarlar, "üretim araçları" sözcükleri üzerinde oynamaktadırlar ve yanlış yolda olduklarının farkına varmadan değişik iki şeyi karıştırmaktadırlar.

İkinci olarak: Sanina ve Venger yoldaşlar, kolhoz yığın hareketinin başlangıcında - 1929 sonu ve 1930 başı - bizzat SBKP(B) Merkez Komitesinin, Makine ve Traktör İstasyonları'nın kolhozlara öz malları olarak teslimden yana olduğu, buna karşı (kolhozların) ise, Makine ve Traktör İstasyonları'nın değerini üç yıllık bir vadede ödemesinden yana olduğuna değinmektedirler.

Kanılarına göre bu girişim, kolhozların "yoksullukları dolayısıyla" o zaman başarısızlığa uğradıysa da, kolhozlar şimdi zengin olduklarına göre, bu politikaya dönülebilir, yani Makine ve Traktör İstasyonları kolhozlara satılabilir.

Bu kanıt da tutarlı değildir. SBKP(B) Merkez Komitesi, 1930 yılı başında, gerçekten, Makine ve Traktör İstasyonları'nın kolhozlara satışına ilişkin bir karar almıştı. Bu karar, öncü bir kolhoz grubunun önerisi üzerine, deneysel olarak, denenmek üzere alınmıştı, konu kısa sürede yeniden ele alınıp incelenecekti. Oysa, ilk kontrol, bu kararın akla aykırılığını meydana çıkarmış ve birkaç ay sonra, yani 1930 sonunda bu karar geri alınmıştır.

Kolhoz hareketinin yayılması ve kolhozların kuruluşunun gelişmesi, kolhozcuları ve aynı zamanda yönetici fonksiyonerleri, kolhozlarda üretimin yüksek tempo ile yükselişini garantilemenin tek çaresinin, tarımsal üretimin esas araçlarının devletin elinde, Makine ve Traktör İstasyonlarında yoğunlaşması ile olabileceği konusunda ikna etmiştir.

Hepimiz, ülkemizdeki tarımsal üretimin olağanüstü artışından, tahılın, pamuğun, ketenin, pancarın vb. artışından sevinç duyuyoruz. Bu artışın kaynağı nerededir? Bu kaynak modern teknikte, bütün bu üretim dallarına dağılmış bol miktardaki yetkinleşmiş makinelerdedir. Burada sözkonusu olan yalnızca genel olarak teknik değildir; gerçek şudur ki, teknik, hareketsiz kalamaz, durmadan yetkinleşmek zorundadır; eski teknik iskartaya çıkartılmalı ve sırası gelince daha yeni bir tekniğe yerini bırakacak olan, yeni bir teknik ile değiştirilmelidir. Aksi halde, sosyalist tarımımızın gelişmesi düşünülemez, büyük rekolteler, tarımsal ürünlerin bolluğu düşünülemez. Ancak yüzbinlerce tekerlekli traktörü iskartaya çıkarmak ve onların yerine paletli traktör koymak, zamanı geçmiş onbinlerce biçerdöveri yenileri ile değiştirmek, örneğin sanayi bitkileri için yeni makineler icat etmek ne demektir? Bunlar, ancak altı ya da sekiz yılda geri alınabilecek milyarlar düzeyinde bulunan masraflar demektir. Kolhozlarımız, milyoner kolhozlar da olsalar, bu masrafları karşılayabilirler mi? Hayır karşılayamazlar, çünkü ancak altı ya da sekiz yılda geri alınabilecek milyarlar sarfedecek durumda değildirler. Bu masrafları yalnız devlet yüklenebilir; çünkü yalnız o, eski makinelerin iskartaya çıkartılıp yenileri ile değiştirilmesinin yaratacağı zararlara tahammül edebilecek durumdadır; yalnız o, bu zararlara altı ya da sekiz yıl dayanacak ve masraflarının geri alınması için bu sürenin geçmesini bekleyebilecek durumdadır.

Bütün bunlardan sonra Makine ve Traktör İstasyonları'nın kolhozlara öz malları olarak satılmasını istemenin anlamı nedir? Bunun anlamı, kolhoz-

lara olağanüstü zararlar verdirmek, onları iflas ettirmek, tarımın makineleşmesini tehlikeye sokmak, kolhoz üretiminin temposunu yavaşlatmaktır.

Buradan şu sonuç çıkar: Makine ve Traktör İstasyonları'nın kolhozlara satılmasını önermekle, Sanina ve Venger yoldaşlar, geriye bir adım atıyorlar ve tarihin çarkını geriye döndürmeye uğraşıyorlar.

Bir an için Sanina ve Venger yoldaşların önerisini kabul ettiğimizi ve kolhozlara öz malları olarak esas üretim araçlarını, Makine ve Traktör İstasyonları'nı satmayı kabul ettiğimizi düşünelim. Bunun sonucu ne olur?

Bunun sonucu şu olur ki, önce, kolhozlar esas üretim araçlarının sahibi olurlar, yani ülkedeki hiçbir işletmenin sahip bulunmadığı olağanüstü bir duruma girmiş bulunurlar, çünkü bilindiği gibi ulusallaşmış işletmeler bile ülkemizde üretim araçlarının mülkiyetine sahip değillerdir. Kolhozların bu olağanüstü durumunu, nasıl, hangi ilerleme ve ileriye gidiş düşüncesi ile haklı gösterebiliriz? Bu durumun, kolhoz mülkiyetinin ulusal mülkiyet düzeyine yükseltilmesine katkıda bulunduğu, toplumumuzun sosyalizmden komünizme geçişini hızlandırdığı söylenebilir mi? Bu durumun, ancak, kolhoz mülkiyetini ulusal mülkiyetten uzaklaştırmaya varacağını söylemek daha doğru olmaz mı?

Bunun ikinci bir sonucu da, yörüngesi içine pek büyük miktarda tarımsal üretim aletleri sürükleyecek olan meta dolaşımının etki alanının genişlemesi olurdu. Sanina ve Venger yoldaşlar bu konuda ne düşünüyorlar? Meta dolaşımı alanının genişlemesi, komünizme doğru ilerleyişimize katkıda bulunabilir mi? Bunun, ancak komünizme doğru ilerlememizi frenleyebileceğini söylemek daha doğru olmaz mı?

Sanina ve Venger yoldaşların öze ilişkin yanılgıları, sosyalist rejimde meta dolaşımının rölünün önemini anlamamış olmalarındadır; meta dolaşımının, sosyalizmden komünizme geçiş perspektifi ile uzlaşmadığını anlamıyorlar. Herhalde, meta dolaşımı rejiminde bile sosyalizmden komünizme geçilebileceği, meta dolaşımının bu durumda bir engel olamayacağı kanısındadırlar. Bu, Marksizmi yeterince kavramamaktan doğan büyük bir yanılgıdır.

Engels, meta dolaşımı koşullarında işleyen Dühring'in "ekonomik komüna"sını "Anti-Dühring"de eleştirirken, meta dolaşımının, kaçınılmaz bir biçimde, Dühring'in "ekonomik komüna"sını, kapitalizmi yeniden doğurtmaya vardıracağını açık-seçik göstermiştir. Görülüyor ki, Sanina ve Venger yoldaşlar bu düşüncede değildirler. Kendileri için yazık. Ancak biz Marksistler, sosyalizmden komünizme geçişin ve gereksinimlere göre ürünlerin üleşimi komü-

nist ilkesinin, her türlü meta değişimini ve, sonuç olarak, ürünlerin metalara dönüşmesini ve, aynı zamanda, onların değere dönüşmesini dıştaladığını belirten Marksizmin iyi bilinen tezinden hareket ediyoruz.

İşte, Sanina ve Venger yoldaşların öneri ve kanıtlarının durumu.

Kolhoz mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltmek için sonuçta yapılması gereken nedir öyleyse?

Kolhoz, özel tür bir işletmedir. O, çoktan beri kolhoza ait olmayan, ama ulusa ait olan bir toprağı işlemektedir, bir toprak üzerinde çalışmaktadır. Dolayısıyla, kolhoz, işlediği toprağın sahibi değildir. Devam edelim. Kolhoz, kendi mülkiyetinde olmayıp ulusal mülkiyette bulunan esas üretim araçları yardımı ile çalışır. Dolayısıyla, kolhoz, esas üretim araçlarına öz malı olarak sahip değildir.

Yine devam edelim. Kolhoz, bir kooperatif işletmedir, üyelerinin emeğini kullanır, ve geliri, üyeleri arasında, sağlanan işgünlerine göre üleşilir; kolhoz, ayrıca, tohum yedeklerine sahiptir, bunlar her yıl yenilenir ve üretimde kullanılırlar.

Şu soru sorulabilir: kolhoz, kendi malı olarak neye sahiptir, istediği gibi, tamamen serbest kullanabileceği kolhoz malları nelerdir? Bu mülkiyet, kolhozun üretimidir, kolhoz üretiminin meyvesidir: buğday, et, yağ, sebze, pamuk, pancar, keten, vb.; ayrıca, evlerine bitişik toprak üzerindeki kolhozcuların kendi kişisel işletmeleri ve binaları. Bu ürünlerin önemli bir kısmı, kolektif üretimin ürününün (ihtiyaç -ÇN) fazlası, pazara arzedilmektedir ve bu şekilde meta dolaşımı ile tümleşir. İşte bugün kolhoz mülkiyetinin genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltilmesine engel olan bu durumdur. Demek ki, kolhoz mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltmek için çalışmayı bu yönde geliştirmeliyiz.

Kolhoz mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine yükseltmek için, kolhoz üretim fazlasının meta dolaşımından tasfiye edilmesi ve devlet sanayii ile kolhozlar arasında ürün değişimi sistemine tümlenmesi gerekir. Özsel olan budur.

Bizde hâlâ gelişmiş bir ürün değişimi sistemi bulunmamaktadır, ancak bu değişimin bir filizi olan tarımsal ürünler için "meta" olarak ödeme şekli vardır. Bilindiği gibi, pamuk, keten, pancar, vb. üreten kolhozların üretimi çoktan beri "meta" olarak ödenmektedir; bunun kısmi olarak yapıldığı, tümü ile yapılmadığı doğrudur, ancak gene de yapılmaktadır. Geçerken şunu da not edelim ki, "meta" olarak ödeme deyimi hatalıdır, onun yerine "Ürün değişi-

mi" denmelidir. Görev, tarımın bütün dallarında bu "ürün değişimlerinin filizlerini örgütlemek, ve onları geliştirip geniş bir değişim sistemi haline sokmaktır, öyle ki, kolhozcular üretimleri için yalnızca para değil, daha fazla gereksinimleri olan ürünleri alsınlar. Böyle bir sistem, kentin kıra teslim ettiği üretimin büyük çapta artmasını gerektirecektir. Bu yüzden, bu sistemi, acele etmeden, kentin ürettiği ürünlerin birikimi ölçüsünde geliştirmek gerekir. Ancak bunu kesinlikle, duraksama göstermeden, meta dolaşımı alanını adım adım kısarak ve ürün değişiminin etki alanını genişleterek başarmalıdır.

Bu sistem, meta dolaşımının etki alanını kısmakla sosyalizmden komünizme geçişi kolaylaştıracaktır. Ayrıca, kolhozların esas mülkiyetini, kolhoz üretiminin meyvelerini, ulusal çaptaki genel plancılık sistemine sokmak olanağını verecektir.

Bu, özellikle, şimdiki koşullarımızda, kolhoz mülkiyetini genel halk mülkiyeti düzeyine kadar yükseltmenin gerçek ve kesin aracı olacaktır.

Bu sistem kolhoz köylülüğü için elverişli midir? Söz götürmeyecek şekilde elverişlidir. Elverişlidir, çünkü kolhoz köylülüğü, devletten meta dolaşımı sistemine oranla çok daha büyük miktarda ve daha ucuz olarak ürünler elde edecektir. Herkes bilir ki, hükümet ile ürün değişimi için (meta olarak ödeme) sözleşmeleri yapan kolhozlar, yapmayan kolhozlara oranla çok daha büyük yararlar sağlamaktadırlar. Eğer ürün değişimi sistemi, ülkenin bütün kolhozlarına yayılırsa, kolhoz köylülüğümüz bu üstünlüklerden yararlanacaktır."

(Stalin, "Son Yazılar", s. 145-152, Sol Yayınları, 8. baskı.)

Görüldüğü gibi, Stalin'in bu geçişin nasıl olacağı hakkında görüşleri berraktır. Stalin'e bu konuda "eleştiri" getirenler, gerçekte onun temel üretim araçlarının mülkiyetinin kollektiflere verilemeyeceği düşüncesine karşıdırlar. Nitekim bu "eleştiri"nin yapıldığı yerde "eleştirmen", devamla, "Bazı üretim araçları da meta şeklinde sınıflandırılmalıdır. Eğer tarım ürünleri metalardan oluşmuşken, sanayi ürünleri metalardan oluşmazsa, değişim nasıl olacak?... Stalin köylülere hiçbir zaman üretim araçları satmadı. Kruşçev bunu değiştirdi ("Eleştirmen" bunu olumlu buluyor! - YN)" diyor ("Sovyet İktisadının Eleştirisi", s. 159). Bu "eleştiri"nin gerçek temelini, sağcı temelini ortaya koyuyor.

Stalin'in bu konuda gerek teorik görüşleri, gerekse uygulaması Marksist-Leninisttir.

STALİN DÖNEMİNDE HAFİF SANAYİE VE TARIMA GEREKEN ÖNEM VERİLMEDİ Mİ?

"On Büyük İlişki" adlı yazıda, Stalin döneminde "ağır sanayi/tarım/hafif sanayi arasında ilişkinin doğru ele alınmadığı" iddiası öne sürülmektedir. (Bkz. Mao Zedung, Seçme Eserler, "Cilt 5", s. 324.) Aynı iddia "Sovyet İktisadının Eleştirisi"nde şöyle formüle ediliyor:

"Ağır sanayi, hafif sanayi ve tarım sorununa gelince, Sovyetler Birliği son ikisine yeterince önem vermedi ve sonuç olarak kayıplara uğradı.

(A.g.k., s. 96. Almanca.)

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası pratiğine karşı - devrimcilerin, anti-komünistlerin saflarından gelen "eleştiri"ler, Sovyetler Birliği'nde bu inşanın insanların zorla çalıştırılması; ve aç bırakılması pahasına gerçekleştirildiği iddiasıdır. Yukarıdaki "eleştiri"nin de temeli özde aynıdır.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası süreci biraz yakından incelendiğinde, bu iddianın gerçekle ne kadar ilgisi olduğu görülebilir:

Önce 1926'ya kadar olan dönemde Sovyetler Birliği'nde ağır sanayie değil, hafif sanayi ve tarıma öncelik verildi. Bu dönem, "ekonominin barış içinde yeniden inşası" dönemi olarak adlandırılıyordu. Bu dönem hakkında "SBKP(B) Tarihi"nde şunlar söyleniyor:

"Yeniden inşa döneminde görev, her şeyden önce, hammadde ve gıda maddesi elde etmek, sanayii, varolan imalathane ve fabrikaları yeniden kurmak ve işletmek için tarımı canlandırmak olmuştu.

Sovyet Hükümeti bu görevi oldukça kolay başardı.

Ama yeniden inşa döneminde başlıca üç eksiklik vardı.

Birincisi, imalathane ve fabrikalar eskiydi ve eskimiş, aşınmış makinelerle donatılmıştı, kısa bir süre sonra işe yaramaz bir duruma gelebilirlerdi. Şimdi görev, bu imalathane ve fabrikaları günün şartlarına uygun olarak donatmaktı.

İkincisi, yeniden inşa döneminde sanayi çok dar bir temele dayanıyordu, ülke için mutlak gerekli olan makine yapan fabrikalardan yoksundu. Bu fabrikalardan yüzlerce kurulmalıydı, çünkü onlar olmadan ülkenin gerçekten sanayileştiği söylenemezdi. Şimdi görev, bu fabrikaları kurmak ve günün şartlarına uygun olarak donatmaktı.

Üçüncüsü, bu dönemde sanayi çoğunlukla hafif sanayiden meydana geliyordu. Bunlar geliştirilmiş ve işler hale getirilmişti. Ama bir noktadan son-

ra, ağır sanayiin güçsüz olması yüzünden, hafif sanayiin daha fazla gelişmesi de engelleniyordu, bunun dışında, ülkenin ancak gelişmiş bir ağır sanayiin karşılayabileceği başka birtakım ihtiyaçları da vardı. Şimdi görev, terazinin ağır sanayi kefesine ağırlık vermekti.

Bütün bu yeni görevler, sosyalist sanayileşme politikasıyla gerçekleştirilecekti."

("SBKP(B) Tarihi", s. 330-331. AY.)

1926'da SBKP(B) ülkede sosyalist sanayileşme siyasetine yöneldi. Eğer Sovyetler Birliği yaşatılmak isteniyorsa, yapılacak tek doğru şey bu idi.

Lenin, "ağır sanayi" ile ekonominin diğer dalları arasındaki ilişkiye Rusya açısından şöyle değinir:

"Rusya'nın kurtuluşu, sadece köylü ekonomisinin iyi ürün kaldırmasında değildir -bu yetmez-, sadece köylülere tüketim malları sağlayan hafif sanayiin başarısında da değildir - bu da yetmez -, bize aynı zamanda ağır sanayi gerekir.

...

Ağır sanayiin devlet yardımlarına ihtiyacı vardır. Eğer biz bu yardımları temin edemezsek, biz değil sosyalist, uygar bir devlet bile olamayız.

...

Tasarruflarımızı her alanda yapmaktayız, eğitim alanında bile; çünkü eğer AĞIR SANAYİ KURAMADIĞIMIZ TAKTİRDE, HİÇ BİR SANAYİ KURAMAYACAĞIMIZ GİBİ, GENEL OLARAK DA BAĞIMSIZ BİR ÜLKE OLMAKTAN ÇIKACAĞIMIZI ÇOK İYİ BİLMEKTEYİZ."

(Lenin, "Üçüncü Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine Sunulan Rapor"dan bkz. "Üçüncü Enternasyonal Konuşmaları". s. 190/191, Koral Yayınları.)

Ağır sanayi, her modern ekonomide, ekonominin motorudur. Tarımda ve hafif sanayide gerçek bir ilerleme de ancak ağır sanayie dayanarak olacaktır. Bu Marksist politik ekonominin temel yasalarından birisidir.

Stalin döneminde, ağır sanayie öncelik verilmesi; ağır sanayi içinde de makine yapımına öncelik verilmesi, Marksist-Leninist bir siyasettir. Ve sosyalizme-Komünizme ilerlemek isteyen her toplumun belli bir aşamada mutlaka tutması gereken yoldur. Ağır sanayie öncelik verilmesi, hiçbir şekilde hafif sanayi ve tarımın hiç önemsiz olduğu, emekçilerin yaşama şartlarının bu dönemde kötüleştiği anlamına gelmez.

Bu konuda somut veriler:

a) "Birinci Beş Yıllık Planın Bilançosu" (7 Ocak 1933)

(Bkz. Leninizmin Sorunları, s. 476-481.)

b) XVII. Parti Kongresi Raporu"
(Bkz. a.g.e., s. 540-569.)
c) "SSCB Anayasa Tasarısı Üzerine"
(Bkz. a.g.e., s. 620-627.)
d) "XVIII. Parti Kongresi Raporu"
(Bkz. a.g.e., s. 698-712.)
adlı yazılarda vardır. Ve bu yazılardaki somut veriler, "eleştirmen"leri "iftiracılak"la damgalamaktadır.

Şurası iyi bilinmelidir ki, eğer Hitler faşistinin "1000 yıllık imparatorluk" rüyası üç yıllık "Rusya seferi"nde yerle bir edildi ise, bu zaferde sosyalist sanayileşmede izlenen doğru siyasetin büyük payı vardır.

STALİN DÖNEMİNDE KÖYLÜLER ÇOK MU SIKINTIYA SOKULDU?

Stalin'e getirilen bir başka "eleştiri", onun köylülüğe karşı siyasetinin yanlış olduğu, "köylülüğün sırtından" (hangi köylülük acaba? -YN) birikim ile ağır sanayii inşaya yöneldiği "eleştiri"sidir.

Bu konuda "10 Büyük İlişki" yazısında şunlar söylenmektedir:

Sovyetler Birliği köylüleri çok sıkıntıya sokan tedbirler almıştır. Zorunlu satış adını verdiği* sistem ve diğer tedbirler aracılığı ile köylülerden çok düşük fiyatla çok fazla şey almaktadır. Bu tür sermaye biriktirme yöntemi, köylülerin üretim konusundaki hevesini önemli ölçüde kırmıştır."

(Mao Zedung, Seçme Eserler, "Cilt 5", s. 331, AY.)

Bu "yanlış" politika sonucu olarak daha sonra

Sovyetler Birliğinde ve bazı Doğu Avrupa ülkelerinde tarımın kollektifleştirilmesi, hep birkaç yıl süre ile tahıl üretiminin düşmesine sebep oldu" iddiası ileri sürülmektedir.

---

* Bu konuda "On Büyük İlişki" adlı yazıda şu not düşülmüş:
"Sovyetler Birliği'nde 1933-1957 (! Dikkat edilsin - YN) yılları arasında uygulanan zorunlu satış sistemi, devletin tarım ürünleri alanında uyguladığı başlıca sistemdi. Bu sistemde KOLLEKTİF ÇİFTLİKLER VE KENDİ BAŞINA ÇALIŞAN KÖYLÜ AİLELERİ, TARIM ÜRÜNLERİNİ HER YIL DEVLET TARAFINDAN SAPTANAN MİKTARLAR VE FİYATLAR UZERİNDEN SATMAK ZORUNDAYDILAR."
(Mao Zedungw Seçme Eserler/ "Cilt 5" s. 349, 2 nolu dipnot, Aydınlık Yayınları.)
Görüldüğü gibi, burada eleştirilen uygulama doğru bir uygulamadır. Ve bu uygulama 1957'de Kruşçev revizyonistleri tarafından kaldırılmıştır.

(A.g.e., s. 436.)

Bu "eleştiri"ler, *köylülüğü* yekpare bir bütün olarak ele alan; zengin köylüler ile, yoksul köylüler ve tarım emekçileri arasında bir ayrım yapmadan hepsini aynı kefeye koyan bir yaklaşımın ürünüdür.

Çünkü Sovyetler Birliği'nde gerçekten de köylülüğün bir bölümü (yalnızca bir bölümü), kulaklar (zengin köylüler) "çok sıkıntıya sokulmuş"tur. Bunların elinden yıllar süren ve çeşitli geri çekilme ve saldırıları içeren karmaşık ve zorlu bir *sınıf mücadelesi* sonucunda mülkleri alınmış; bu sınıf, sınıf olarak tasfiye edilmiştir. Sovyetler Birliği'nde tarımda kollektifleştirme; işçi sınıfının *kır emekçileri* ile birlikte, kırın zenginlerine karşı yürütülen zorlu bir sınıf mücadelesidir. Ve bu mücadelede orta köylülüğün gönüllülük temelinde kollektifliştirme hareketine katılması, Stalin önderliğindeki Partinin temel siyaseti olmuştur.

Bu mücadele zengin köylüleri "sıkıntıya" sokarken; Sovyetler Birliği'nde proletaryanın sosyalist devrimde de en yakın müttefiki olan yoksul köylülere karşı, onların maddi ve manevi yaşama şartlarını sürekli düzeltmeye, iyileştirmeye yönelen bir siyaset izlenmiştir.

Stalin, "Leninizmin Temelleri", "Leninizmin Sorunları", "Buğday Cephesinde", "Lenin ve Orta Köylülükle İttifak Sorunu", "Sovyetler Birliği"nde Tarım Politikasının Sorunları", "Sınıf Olarak Kulakların Tasfiyesi Sorunu Üzerine" gibi birçok yazısında "köylülük" ve köylülüğün çeşitli bölümlerine karşı çeşitli dönemlerde izlenecek siyaset üzerine Leninist görüşleri ortaya koyup, bütün çarpıtmalara karşı savunmuştur.

Rusya'da kulaklara karşı başlatılan genel saldırıda kollektifleştirme hareketi içinde hiç hata yapılmamış mıdır? Tabii ki bu muazzam kitlesel hareket içinde hatalar da olmuştur. Bu hatalar bizzat Stalin tarafından eleştirilen, ve SBKP(B) tarafından düzeltilen hatalardır. "Kolhozcu Yoldaşlara Yanıt" adlı yazısında Stalin bu konuda şunları söylemektedir:

"KOLHOZCU YOLDAŞLARA YANIT

Gazetelerden, Stalin'in "Başarı Sarhoşluğu" adlı yazısının ve Merkez Komitesinin "Tarım Alanındaki Kollektifleştirme Hareketinde Parti Çizgisinde Yapılan Çarpıtmalara Karşı Mücadele Üzerine" bilinen kararının, bu hareketin uygulayıcıları arasında geniş yankılar uyandırdığını biliyoruz. Bu konuda, şu son zamanlarda kolhozcu yoldaşlardan birçok mektup aldım, ben-

den, mektuplarındaki soruları yanıtlamamı istiyorlar. Benim ödevim bu mektuplara özel olarak yanıt vermekti. Ama benim için buna olanak yoktu, çünkü aldığım mektupların yarısından fazlasında yazarının adresi yoktu. (adreslerini yazmayı unutmuşlardı). Oysa bu mektuplarda değinilen sorular, bütün yoldaşlarımız için pek büyük bir siyasal önem taşımaktadır. Öyle ki, bana adreslerini yazmayı unutan yoldaşların mektuplarını yanıtsız bırakamamış olmam anlayışla karşılanacaktır. Böylece, kolhozcu yoldaşların mektuplarına, bu mektuplardaki bütün yararlı soruları ortaya çıkararak, herkesin okuyabileceği biçimde, yani basın yoluyla karşılık vermek zorunda kaldım. Merkez Komitesinin bu konuda açık ve kesin kararı olduğu için bunu daha da severek yapıyorum.

Birinci soru: Köylü sorununda yanlışlıkların kökü nedir?

Yanıt: Orta köylüye karşı yanlış davranmaktır. Orta köylü ile ekonomik ilişkilerde zor kullanmaktır. Orta köylü yığınları ile ekonomik ittifakın, baskı önlemlerine değil, orta köylü ile bir anlaşmaya, orta köylü ile bir ittifaka dayanması gerektiğinin unutulmasıdır. Bugün için kolhoz hareketinin temelinin, işçi sınıfı ile yoksul köylülerin, genellikle kapitalizme karşı, özel olarakta kulaklara karşı, orta köylü ile ittifakı olduğu gerçeğinin unutulmasıdır.

Kulaklara karşı saldırı, orta köylü ile tek bir cephe halinde yürütüldüğü sürece işler yolunda gidiyordu. Ama, başarıdan sarhoş olmuş bazı yoldaşlarımız, belli belirsiz, kulağa karşı saldırı yolundan, orta köylüye karşı mücadele yoluna kaydığı zaman, yüksek bir kollektifleştirme yüzdesi peşinde koşarken orta köylüyü seçim hakkından yoksun bırakarak, mülksüzleştirerek, kamulaştırarak, orta köylüye karşı zor kullandıkları zaman, saldırı, yolundan saptı, orta köylü ile tek cephe tehlikeye düştü ve, haklı olarak, kulak yeniden ayakları üzerinde dikilmeye kalkışabildi.

Sınıf düşmanlarımıza karşı mücadelede zorunlu ve yararlı olan zorun, bizimle müttefik olan orta köylüye karşı kullanıldığı zaman hoşgörüyle karşılanmayacağı ve zararlı olduğu unutuluyordu.

İşte buradadır köylü sorunundaki yanlışlıkların kökü.

Orta köylü ile ekonomik ilişkiler konusunda şunları söylüyor Lenin:

"Burada, özellikle, eşyanın özü gereği, şiddet yöntemleriyle hiç bir şey elde edemeyeceğimiz gerçeğine dayanmalıyız. Ekonomik görev, burada, bambaşka biçimde konmalıdır. Burada temele hiç el dokundurmadan, aşağı indirilebilecek bir doruk yoktur. Kentlerde kapitalistlerin meydana getirdiği do-

ruk, burada mevcut değil. Burada şiddete başvurmak, herşeyi berbat etmek anlamına gelecektir." ("RKP(B) VIII. Kongresi - Köylerde Çalışma Üzerine Rapor", c. XXIV, s. 168, Rusça.)

Daha yukarıda:

"Orta köylüye karşı şiddet, son derece zararlıdır. Orta köylü kalabalık bir tabakadır, milyonlarca insandan meydana gelen bir tabakadır. Avrupa'da bile, orada aynı önemi temsil etmediği halde, orada teknik ve kültür, kent yaşamı, demiryolları dev ölçülerde geliştiği halde, orada bu fikir daha çok kabule değer olduğu halde, hiç kimse, hiçbir devrimci sosyalist, orta köylü için şiddet önlemleri önermemiştir." (A.g.e., s. 167.)

Yeteri kadar açık sanıyorum.

İkinci soru: Tarımsal kollektifleştirme hareketinin belli başlı yanlışları nelerdir?

Yanıt: Bu yanlışlar en azından üç tanedir.

1- Kolhozların oluşturulması sırasında, Leninist özgür katılma ilkesi çiğnenmiştir. Kolhozların oluşturulması sırasında, özgür katılma ilkesi hakkında, Partinin ve Tarım Arteli Örnek Tüzüğünün yol göstermelerine karşı gelinmiştir.

Leninizm, köylülerin, özgür katılma ilkesiyle sınırlı kalınarak, ortaklaşa, kollektif ekonominin bireysel ekonomiye göre üstünlüklerine inandırılarak kollektif ekonomi yoluna götürülmeleri gerektiğini öğretir. Leninizm, köylülerin kollektif ekonominin üstünlüklerine ancak, kolhozun bireysel işletmeden daha iyi olduğu, daha elverişli olduğu, kolhozun köylüye, yoksul köylüye ve orta köylüye, açlıktan, yoksulluktan kurtulma olanağını verdiği, kendilerine fiilen, deneyim yoluyla gösterilir ve tanıtlanırsa inandırılabileceklerini öğretir. Leninizm, bu koşullar bulunmadığı zaman, kolhozların sağlam olamayacaklarını öğretir. Leninizm, her çeşit kollektif ekonomiyi zorla kabul ettirme girişiminin, her çeşit kolhozu baskı ile dikme girişiminin yalnız olumsuz sonuçlar verebileceğini, köylüleri tarımsal kollektifleştirme hareketinden uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramayacağını öğretir.

Gerçekten de, bu temel kural gözetildiği sürece, tarımsal kollektifleştirme hareketi başarıdan başarıya koşuyordu. Ama, başarılarla sarhoş olmuş bazı yoldaşlarımız, bu kuralı savsattılar, aşırı bir acelecilik gösterdiler ve yüksek bir kollektifleştirme yüzdesi peşinde koşup baskı kullanarak kolhozlar kurdular. Böyle bir "politika"nın olumsuz sonuçlarının fazla beklemeden sökün etmesinde şaşılacak birşey yoktur. Fazla bir hızla boy atan kolhozlar, ay-

nı çabuklukla yıkıldılar ve daha düne kadar kolhozlara son derece güven duyan köylülerin bir bölümü, kolhozlara sırt çevirdiler.

Kollektifleştirme hareketinde yapılan ilk ve başlıca yanlışlık budur.

Kolhozların oluşturulmasında özgür katılma ilkesi hakkında Lenin şunları söylüyor:

"Bugünkü görevimiz, toprağın ortaklaşa işlenmesine geçmek, büyük kollektif işletmeye geçmektir. Ama bu işte, Sovyet iktidarı yönünden hiçbir baskı yapılamaz; hiçbir yasa bunu emretmez. Tarım komünü, isteyerek, gönül rızasıyla oluşturulur; toprağın ortaklaşa işlenmesine geçiş, ancak isteyerek olabilir; bu ilişkide, işçi ve köylü hükümeti yönünden gelen en ufak bir baskı olamaz; yasa bunu yasaklar. Eğer aranızdan biri bu çeşitten baskılara tanık oluyorsa, bilmeniz gerekir ki, bu, bir yetkiyi kötüye kullanmadır, bu, bir yasayı çiğnemedir, ve biz bütün gücümüzle bunu düzeltmeye gönül koyuyoruz ve bunu düzelteceğiz." ("Petrograd İli Tarım İşçileri 1. Kongresi. Sorulara Yanıt." c. XXIV, s. 43.)

Daha ilerde:

"Bütün bu girişimlerin önemi çok büyüktür; eğer yoksul köylünün ekonomisi, eskiden nasılsa öyle kalsaydı, sosyalist toplumun sağlam bir biçimde kurulması asla sözkonusu olamazdı. Biz, köylülere, ancak kolhozlar, arteller yoluyla ortaklaşa tarımın yararlarını fiilen göstermeyi başarırsak; ancak kolhozlar halinde, arteller halinde örgütlenecek köylüye yardım etmeyi başarırsak, devlet iktidarını elinde tutan işçi sınıfı, köylüye gerçekten haklı olduğunu tanıtlayabilecek, sürekli ve elle tutulabilir biçimde, sayısız köylüyü gerçekten kendi safına çekebilecektir. Bu yüzden, kolhozlar yoluyla, arteller yoluyla toprağı işlemeyi kolaylaştıracak çeşitli girişimlerin önemini ne kadar vurgulasak yeridir. Uzak kırların derinliğinde, tek başına, şuraya buraya serpiştirilmiş milyonlarca işletmemiz var... Biz pratikte, köylüye ulaşabilen bir deneyim ile, kolhoza, artele dayanan bir tarıma geçişin zorunlu ve mümkün olduğunu tanıtladığımız zaman, ancak o zaman, Rusya gibi uçsuz bucaksız bir köylü ülkesinde, sosyalist tarıma giden yolda ciddi bir adımın atıldığını söylemeye hak kazanmış olacağız." ("Tarım Komünleri ve Tarım Artelleri Birinci Kongresinde Konuşma", c. XXIV, s. 579-580.)

Son olarak Lenin'in yapıtlarından bir pasaj daha:

"Sovyet iktidarının temsilcileri, orta köylü tarım komünleri dahil, her çeşit kollektifleşmeyi teşvik etmekle birlikte, bunların kuruluşunda hiçbir zorlamaya başvurmamalıdırlar. Ancak köylülerin serbest inisiyatifi sonucu kurulmuş olan ve sağladıkları üstünlükler pratikte sınanmış olan birlikler değer

taşır. Bu konuda gereğinden fazla acele etmek zararlıdır; çünkü böyle bir durum, ancak, orta köylünün yeniliklere karşı taşıdığı önyargıları pekiştirir.

Köylüleri komünlerde toplamak amacıyla, yalnız doğrudan doğruya değil, dolaylı olarak da zorlamalara başvuran Sovyet iktidarının temsilcileri, en ağır kovuşturmalara uğratılmalı ve köylerdeki görevlerinden atılmalıdır." ("RKP(B) VIII. Kongresi - Orta Köylüye Karşı Tutumla İlgili Karar", c. XXIV, s. 174.)

Yeteri kadar açık sanıyorum.

Partinin, Lenin'in işaret ettiği bu doğruları gereken titizlikle uygulayacağını tanıtlamaya gerek bile yoktur.

2- Kolhozların kuruluşuna ilişkin olarak SSCB'nin değişik bölgelerindeki değişik koşulları dikkate alma Leninist ilkesi çiğnenmiştir. SSCB'nde başka başka ekonomik yapı ve kültür düzeyleri ile birbirinden ayrılan son derecede değişik bölgeler bulunduğu unutulmuştur. Tarımsal kollektifleştirme hareketi tempolarının ve kolhozların kuruluş yöntemlerini, zaten kendileri özdeş olmaktan uzak bu bölgeler için birbirinin aynı olamayacağı unutulmuştur.

"Eğer, -diyor Lenin- Rusya'nın bütün bölgeleri için, kararnameleri, bir şablona göre, kısaca kopya etseydik, eğer Ukrayna'daki ve Don üzerindeki Bolşevik komünistler, yönetimde çalışanlar, bu kararnameleri, hiç ayrım yapmadan olduğu gibi topyekün öteki bölgelere genelleştirmeye koyulsalardı, yanlış olurdu bu"... çünkü, "biz hiçbir şekilde bir şablona bağlı kalmıyoruz, ve bizim deneyimimizin, yani merkezi Rusya'nın deneyiminin, tüm çevre bölgelerine de olduğu gibi uygulanabilir olduğu yolunda kesin, değişmez bir karar vermiyoruz." ("RKP(B) VIII. Kongresine Merkez Komitesinin Raporu", c. XXIV, s. 125-126.)

Lenin, daha ileride şöyle diyor:

"Merkezi Rusya'yı, Ukrayna'yı, Sibirya'yı tek bir örneğe uygunlaştırmak, hepsini belli bir ölçüte bağlı kılmak en büyük budalalık olurdu." (c. XXVI, s. 243, Rusça.)

Nihayet Lenin, Kafkasyalı komünistlere,

"Rusya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin durumundan ve koşullarından ayrılan, kendi durumlarının ve kendi cumhuriyetlerinin durumunun özelliklerini anlama, bizim taktiğimizi kopya etmeme, ama somut koşulların çeşitliliğini göz önünde bulundurarak iyice düşünüp taşındıktan sonra bu taktikte değişiklikler yapma zorunluluğunu kavrama" ödevini veriyor. ("Kafkasya Komünistlerine ve Gürcistan Devrimci Komitesi Üyelerine Yönerge", c. XXVI, s. 191.)

Yeteri kadar açık sanıyorum.

Lenin'in bu yol göstermelerinden kuvvet alan Partimizin Merkez Komi-

tesi, "Tarımsal Kollektifleştirmenin Değişik Hızlarına İlişkin Karar"ında ("Pravda"nın 6 Ocak 1930 sayısına bakınız.), SSCB'nin çeşitli bölgelerini, kollektifleştirme tempoları bakımından üç gruba ayırdı; bu bölgelerden Kuzey ve Orta Kafkasya ve Aşağı Volga, kollektifleştirme işini, esas olarak, 1931 ilkyazında sona erdirebilirler; öteki tahıl bölgeleri (Ukrayna, Merkezi Kara Topraklar bölgesi, Sibirya, Urallar, Kazakistan, vb.) kollektifleştirmeyi, esas olarak, 1932 ilkyazında sona erdirebilirler, öteki bölgeler ise kollektifleştirmeyi, beş yıllık dönemin sonuna, yani 1933'e kadar kademelendirebilirler.

Bana öyle geliyor ki, yeteri kadar açıktır.

Peki ama, gerçekte olup biten nedir? Öyle oldu ki, tarımsal kollektifleştirme hareketinin ilk başarıları ile başları dönen bazı yoldaşlarımız, Lenin'in yol göstermelerini ve Merkez Komitesi kararını iyiden iyiye unuttular. Moskova bölgesi, önünde en azından daha üç yıl (1932 sonu) olduğu halde, şişirtilmiş kollektifleştirme rakamlarına ulaşmak için coşkulu koşusunda, fonksiyonerlerini, kollektifleştirmeyi 1930 ilkyazında tamamlamaya yöneltti. Merkezi Kara Topraklar Bölgesi, "ötekilerden geri kalmak" istemediğinden, fonksiyonerlerini, kollektifleştirmeyi 1930 yılının ilk üç ayında tamamlamaya yönlendirdi, oysa, önünde en azından daha iki yıl vardı (1931 sonu). Ve Transkafkasya ve Türkistan bölgeleri, tam dört yıllık süreleri olduğu halde, ileri bölgelere "yetişmek ve onları seçmek" ateşiyle yanarak, kollektifleştirmeyi "en kısa zamanda" tamamlamaya yöneldiler. Böyle çılgın bir kollektifleştirme "temposu" ile, kollektifleştirme hareketine hazırlıklı olmayan bölgelerin, daha iyi hazırlanmış bölgeleri "geçmek" ateşiyle, kollektifleştirme hareketinin temposunu hızlandırıcı etkenlerin eksikliğini kendi özel yönetimsel çabaları ile doldurmaya çalışarak, kendileri üzerinde büyük bir yönetim baskısı uygulamak zorunda kaldıkları anlaşılıyor. Sonuçları biliyoruz. Bu bölgelerde meydana gelen ve yoluna konulması için Merkez Komitesinin işe karışmasını gerektiren, içinden çıkılmaz durumu herkes bilir.

İşte bu, kollektifleştirme hareketindeki ikinci yanlışlıktır.

3- Kolhozların oluşturulmasında, hareketin tamamlanıp bitirilmemiş bir biçiminin üzerinden atlamayı yasaklayan Leninist ilke çiğnenmiştir. Yığınların hareketinin önünde başını alıp gitmemek, yığınların hareketini kararnamelerle yönetmemek, yığınlardan kopmamak, tersine, yığınlarla birlikte hareket etmek, onları sloganlarımıza çekerek ve sloganlarımızın doğruluğuna kendi öz deneyimleriyle kolaylıkla inandırarak onları ileri götürmek komünist ilkesi çiğnenmiştir.

"Petrograd proletaryası ve Petrograd garnizonu erleri, iktidarı aldıkları zaman - diyor Lenin - , kırsal alandaki kuruluşun çok büyük güçlüklerle karşılaşacağını; orada daha kademeli olarak ilerlemek gerektiğini; toprağın kollektifçe işlenmesi yöntemini kararnameler ve yasalar yoluyla kıra sokmaya çalışmanın en büyük budalalık olduğunu; ancak pek az sayıda bilinçli köylünün buna razı olabileceğini, ama köylülerin büyük çoğunluğunun böyle bir işe yanaşmayacağını çok iyi biliyorlardı. Ve işte bunun içindir ki, biz, devrimin gelişmesi için zorunlu olanla hiçbir durumda yığınların gelişmesinin önünde başını alıp gitmemekle, bu yığınların kendi öz deneyimleriyle, kendi öz mücadeleleriyle ileri doğru bir hareketin doğmasını beklemekle yetindik."
(c. XXIII, s. 252, Rusça.)

Merkez Komitesi, Lenin'in bu uyarmalarından yola çıkarak, "Tarımsal Kollektifleştirmenin Değişik Hızlarına İlişkin" bilinen kararında ("Pravda"nın 6 Ocak 1930 sayısına bakınız) a) kollektifleştirme hareketinin, şu andaki, en başta gelen biçiminin tarımsal artel olduğunu; b) dolayısıyla, kollektifleştirme hareketinin başlıca biçimi olarak bir tarımsal artel örnek tüzüğü hazırlayıp geliştirmenin vazgeçilmez olduğunu; c) pratik çalışmamızda, kollektifleştirme hareketinin, ne yukarıdan aşağıya "kararname" ile buyurulamayacağını, ne de "kollektifleştirmecilik oynanamayacağını" belirtmiştir.

Bu demektir ki, biz şimdi komüne doğru değil, kolhozlar kurmanın başlıca biçimi olarak tarımsal artele doğru yönelmeliyiz; komüne doğru tarımsal artelin üzerinden atlayıp geçilemez, köylü yığınlarının kolhozlara doğru hareketinin yeri, "kolhozlar için kararname çıkartarak", "kolhozculuk oynayarak" doldurulamaz.

Açık sanıyorum.

Ama gerçekte olup biten nedir? Öyle oldu ki, tarımsal kollekifleştirmenin başarılarından başları dönen bazı yoldaşlarımız, Lenin'in yol göstermelerini ve Merkez Komitesinin kararını iyiden iyiye unuttular. Tarımsal artel lehinde bir yığın hareketini örgütlendirecekleri yerde, bu yoldaşlar, birey olarak köylüleri doğrudan doğruya komün statüsüne "geçirmeye" koyuldular. Hareketin artel biçimini sağlamlaştıracakları yerde, küçükbaş hayvanları, kümes hayvanlarını, satışa sunulmayan sağmal hayvanları, konutları "kollektifleştirmeye" koyuldular. Bir Leninistin kabul edemeyeceği bu aşırı aceleciliğin sonuçları şimdi herkesçe biliniyor. Doğal olarak, genellikle, sağlam komünler kurulamadı. Ama buna karşılık, bir sürü tarımsal artel yitirildi. Sonuç olarak elde bir sürü "iyi" kararlar kaldığı doğrudur. Ama neye yarar bunlar?

Kollektifleştirme hareketindeki üçüncü yanlışlık da budur.

Üçüncü soru: Bu yanlışlıklar nasıl meydana gelebildi ve Parti bunları nasıl düzeltmelidir?

Yanıt: Bu yanlışlıklar, bizim, kollektifleştirme konusundaki, çabuk başarılarımızın yarattığı zemin üzerinde meydana geldiler. Kimi zaman başarılar başdöndürür. Çoğu kez aşırı bir kendini beğenmişlik ve kasıntı yaratır. Bu, özellikle iktidarı elinde bulunduran partinin temsilcilerinin başına da kolayca gelebilir. Hele bizim Partimiz gibi gücü ve yetkisi hemen hemen sonsuz olan bir partide. Burada, Lenin'in kıyasıya savaştığı komünist böbürlenmenin belirtileri pekâlâ olabilir. Burada, kararnamenin, kararın, alınan tutumun tartışılmaz gücüne inan pekâlâ olabilir. Burada, Partinin almış olduğu devrimci önlemlerin Partinin bazı temsilcileri tarafından, koskoca ülkemizin şu ya da bu noktasında, ardarda bürokratik kararnamelerle içi boş beyanlar haline dönüştürüldüğünü görmek tehlikesi tamamıyla gerçektir. Yalnız yerel fonksiyonerleri değil, aynı zamanda bazı bölgesel örgütlenme önderlerini de, ve aynı zamanda bazı Merkez Komitesi üyelerini de kastediyorum. "Komünist böbürlenme - diyor Lenin -, henüz atılmamış olduğu Komünist Partisinin bir üyesi olup, bütün ödevlerini komünist kararnameler yoluyla yerine getirebileceğini sanan kişinin işidir." (c. XXVII, s. 50/51, Rusça.)

İşte tarımsal kollektifleştirme hareketindeki yanlışlıkların ve kolhozların kuruluşu konusundaki Parti çizgisinde yapılan çarpıtmaların üzerinde doğdukları alan, bu alandır.

Eğer bu yanlışlıklar ve bu çarpıtmalar gelecekte de sürerse ve hızla ve sonuna kadar tasfiye edilmezlerse, nasıl bir tehlike doğururlar?

Tehlike şuradadır: bu yanlışlıklar, dosdoğru, tarımsal kollektifleştirme hareketinin saygınlığını yitirmesine, orta köylü ile anlaşmazlığa, yoksul köylülerin dağılmasına, saflarımızın karışmasına, tüm sosyalist inşamızın zayıflamasına, kulakların yeniden güç kazanmalarına götürür bizi. Kısacası, bu yanlışlıklar, bizi esas köylü yığınları ile ittifak yolunun dışına, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırma yolunun dışına, bu yığınlarla bağları koparma yoluna, proletarya diktatörlüğünü baltalayan bir politika yoluna götürme eğilimindedirler.

Bu tehlike, daha Şubatın ikinci yarısında, yoldaşlardımızdan bir bölümü, önceki başarılarla gözleri kararmış, Leninist yoldan dört nala uzaklaştıkları zaman kendini göstermişti. Parti Merkez Komitesi bu tehlikenin ne ölçüde önemli olduğunu anladı, Stalin'i, işin kolayına kaçan yoldaşlara, kolhoz ha-

reketi üzerine yazılmış özel bir yazı ile uyarıda bulunmakla yükümlendirmekte gecikmedi. "Başarı Sarhoşluğu" başlıklı yazının Stalin'in kendi kişisel girişimi ile yazıldığını düşünenler vardır. Bu açıkça saçma birşeydir. Bizde Merkez Komitesi, böyle bir işte, kim olursa olsun herhangi bir kimseye kişisel girişkenliği bırakmak için bulunmuyor. Bu tamamıyla Merkez Komitesi tarafından girişilen bir araştırma oldu. Ve düşülen bu yanlışların derinliği ve genişliği ortaya çıkınca, Merkez Komitesi, ünlü 15 Mart 1930 kararını yayınlayarak, yetkisinin bütün gücü ile bu yanlışlara karşı darbe vurmakta gecikmedi.

Uçuruma doğru büyük bir hızla sürüklenen insanları, bu çılgın koşullarında durdurmak ve onları doğru yola götürmek güçtür. Ama bizim Merkez Komitemize Leninist partinin Merkez Komitesi denir, elbette ki daha büyük güçlüklerin üstesinden gelmesini bildiği için. Ve Merkez Komitemiz, daha şimdiden büyük bölümüyle bu güçlüklerin üstesinden gelmiştir bile.

Böyle bir durumda, Parti bölümlerinin, hareket halindeyken bir durmaları ve tam zamanında doğru yola dönmeleri ve yürüyüş sırasında saflarını yeniden düzenlemeleri güçtür. Ama bizim Partimize Lenin'in partisi denir, çünkü o, bu gibi güçlükleri aşmak için yeterli bir esnekliğe sahiptir. Ve büyük bölümüyle daha şimdiden bu güçlükleri aşmıştır bile.

Burada en önemli nokta, cesaret göstermek, yanlışlarını kabul etmek ve en kısa zamanda onları düzeltmek kuvvetini kendinde bulmaktır. Yanlışlarını kabul etmekten korkmak, son başarıların verdiği sarhoşluktan sonra, özeleştiriden ürkmek, yanlışlarını çabuklukla ve kararlılıkla düzeltmeyi kabul etmemek - işte en başta gelen güçlük budur. Bu yanlışlıklardan artık hiçbir iz kalmaması için, bu güçlüğü yenmek yeter, yönergelerin kabartılmış rakamlarından, aşırı bürokrasicilikten ve kırtasiyecilikten uzaklaşmak yeter, dikkatini ekonomik görevler üzerine ve kolhozların örgütlendirilmesi üzerine toplamak yeter. Partinin bu tehlikeli güçlüğü esas olarak aşmış olduğundan kuşku duymak için hiçbir neden yoktur.

"Şimdiye kadar yokolup giden devrimci partilerin hepsi - diyor Lenin - , kendini beğenmişliği alabildiğine başıboş bıraktıkları için, güçlerinin neye yettiğini, ne yapıp ne yapamayacaklarını göremedikleri için ve zaaflarından sözetmekten korktukları için yokolmuşlardır. Ama biz, biz yokolmayacağız, çünkü biz zaaflarımızı söylemekten korkmuyoruz, çünkü biz bu zaafların üstesinden gelmeyi öğreneceğiz." ("RKP(B) XI. Kongresine Merkez Komitesi Politik Raporu Üzerine Sonuç Konuşması", c. XXVII, s. 260/261, Rusça.)

Lenin'in bu sözleri unutulamaz."

(Stalin, "Kolhozcu Yoldaşlara. Yanıt". Leninizmin Sorunları, s. 379-389, Sol Yayınları: Al-

manca, s. 430-440.)

Görüldüğü gibi, kollektifleştirme hareketi içinde ciddi hatalar da olmuştur. Ama bu hatalar "eleştirmen"lerin iddia edip inandırmaya çalıştığı gibi SBKP(B)'nin bu konudaki yanlış çizgisinin sonucu değil; tersine, doğru genel çizginin uygulamadaki çarpıtmaları içinde ortaya çıkmıştır. Bu hataları SBKP(B)'in çizgisine, hele hele Stalin'e yüklemek, gerçekleri çarpıtmak, Stalin'e ve SBKP(B)'e iftira etmektir.

Kollektifleştirme hareketi içinde "tahıl üretiminin" düştüğü iddiasına gelince: gerçekten de bu doğrudur. Kulaklara karşı genel saldırının başlamasından; kulakların tasfiye edildiği döneme kadar, tahıl üretiminde belli gerilemeler görülmüştür. Ama bunun sebebi "eleştirmen"lerin bizi inandırmaya çalıştığı gibi, izlenen "yanlış" siyaset değildir. Kulaklara karşı verilen ölüm-kalım savaşı içinde, kulaklar ekonomiyi zarara uğratmak için her yola başvurmuşlar; ellerindeki tahılları toprağa gömmüşler, yakmışlar, üretimi her yolla sabote etmişlerdir. Tahıl üretimindeki gerilemenin gerçek sebebi budur.

Bu gibi "eleştirici"lerin gerçekte tarımda sosyalist dönüşümü anlamadıkları, "Sovyet İktisadının Eleştirisi"nde getirilen şu görüşlerde de açıkça ortaya çıkıyor:

"Ekteki üç mektuptan sonuncusunun (Kastedilen "A. V. Savina ve V. G. Venger Yoldaşa Cevap", Stalin, "Son Yazılar", s. 174-185. Biz bu yazı içinde daha önce burada eleştiri getirilen bölümü alıntı olarak koyduk. Okuyucu oradan "eleştiri"nin ne biçim bir "eleştiri" olduğunu görebilir. _YN) (Bkz. s. 102-108.) tümüyle yanlış olduğu görüşündeyim. Tarımsal makineleri köylülüğe vermede bunlara güvenilemeyeceği, bunların makineleri geri vermeyeceği inancı ifade ediliyor. Stalin bir yandan üretim araçlarının devletin mülkiyetinde olduğunu söylüyor. Diğer yandan ise köylülerin satın alacak gücü olmadığını söylüyor. Aslında Stalin kendisini aldatmaktadır. Devlet köylülüğü çok sıkı, hiç esnek olmayan bir şekilde kontrol etti."

(A.g.k., s. 140.)

Görüldüğü gibi, burada "eleştirmen" tarım alanında *toprak* dışında *temel üretim araçları* durumunda bulunan tarım makineleri ve traktörlerin devlet mülkiyetinden, kolhoz mülkiyetine verilmesinin; yani daha üst düzeydeki sosyalist mülkiyetten, daha alt düzeyde bir mülkiyete geçilmesinin Stalin tarafından reddedilmesinin, "köylülere güvensizlik", "köylülüğü çok sıkı kontrol" vs. olmakla suçlamaktadır. Bu "eleştiri", bu "eleştiri"yi yapanın bu konuda sağ bir pozisyonda durduğunu; sosyalist mülkiyeti sürekli mükemmelleştirme yerine, *geri dönüşü* savunduğunu göstermektedir. Nitekim Kruşçev re-

vizyonistlerinin tarım alanında yapıkları ve ekonomik alanda geri dönüşün ilk adımı olan "reform", devlet mülkiyetindeki Makine-Traktör İstasyonları'nın dağıtılması, ve bunların elindeki üretim araçlarının kolhozlara devredilmesi olmuştur.

STALİN TOPLUMDAKİ ARA GÜÇLERİ RED Mİ ETTİ?

Stalin'e "10 Büyük İlişki" yazısından bir de şu "eleştiri" getiriliyor:

"Wang Ming'in başını çektiği dogmacıların elinde olduğu sırada, Partimiz *Stalin'in çalışma tarzının kötü yanını* alarak bu konuda hata yaptı. Dogmacılar toplumdaki ara güçleri reddettiler."

(Mao Zedung, Seçme Eserler, "Cilt 5", s. 342.)

Görüldüğü gibi, burada hiçbir ispat çabasına gerek görülmeden, Çin'de Wang Ming'in yaptığı söylenen hatanın (toplumdaki ara güçleri reddetme) sebebi olarak Stalin'in çalışma tarzının "kötü" yanı gösterilmekte, yani Stalin'in de bu hatayı yaptığı dolaylı olarak ifade edilmektedir.

Bu yönde getirilen "eleştiri", "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine" başlıklı yazıda biraz daha genişçe vardır.

Orada da şöyle denmektedir.

"Örneğin, Stalin'de şöyle bir formül vardı: Devrimin çeşitli dönemlerinde, ana darbe, toplumsal-siyasi ara güçleri soyutlamayı hedeflemelidir. Stalin'in bu formülüne eleştirici, Marksist bir bakış açısından ve çeşitli yönlerden yaklaşılmalıdır. Bazı durumlarda, toplumdaki ara güçleri soyutlamak amacıyla, devrimin ana darbeleri baş düşmanlara karşı yönlendirilmek zorundadır. Ara güçlerle ilgili olarak, bunlara karşı mücadele edilmelidir, fakat aynı zamanda onları yanımıza çekmek için çaba gösterilmeli veya onlar en azından tarafsızlaştırılmalıdır ve imkanlara göre, tarafsız pozisyondan bizim tarafa geçmelerine, ve devrimin gelişmesine hizmet etmesi için onların bizimle ittifaka girmelerine çalışılmalıdır. (A.g.y. sf. 26, İNTER Yayınları.)

Burada "bazı durumlarda doğru olabilir" denen "ara güçleri tecrit siyaseti", birkaç satır aşağıda, *Çin devrimi* deneyi adına genel olarak reddedilmektedir. Ara güçleri tecrit etmek siyasetinin yerine, devrimin esas hedefini (ya da baş düşmanını) tecrit etme siyaseti getirilmektedir. Bu "eleştiri" yanlış bir eleştiridir; ve Stalin'in ne dediğinin biraz bile olsun kavranmadığını göstermektedir. Stalin devrimin zaferi için emekçi kitlelerin işçi sınıfı önderliğinde birleştirilmesinin şart olduğu gerçeğinden yola çıkmaktadır. İşçi sınıfı ve

emekçi kitleler, iktidarı elinde bulunduran güçlere (baş düşman) karşı, o güçleri *YIKMA* (TECRİT ETME DEĞİL) mücadelesine seferber edilmek zorundadır. Ama bu kitleler çeşitli dönemlerde, *düzene* isyana hazır olsalar bile, bazı ara güçler, reformcu siyasetler, onları düzene bağlayan bir rol oynayabilir. Böyle bir durumda komünistlerin çalışmalarında bu güçleri tecrit etmek (yani bunların kitle içindeki etkisini kırmak) esas sorun haline gelir. Böyle bir durumda komünistler ideolojik alanda esas darbeyi, bu ara güçleri tecrit etmek amacıyla (onları yıkmak değil, çünkü onlar zaten iktidarda değildir. Onlara karşı mücadele, esas olarak kitleleri onların etkisinden kurtarmak için yürütülecek ideolojik mücadeledir) onlara yönlendirilir. Amaç işçi sınıfını ve emekçi kitleleri bu "ara güçler"in etkisinden kurtarmaktır. Stalin işte bunu ortaya koymaktadır. Bu bütünüyle doğru bir yaklaşımdır.

Stalin'in toplumda ara güçleri reddettiği iddiası, onun gerek Sovyetler Birliği'nde ara güçlere karşı takındığı tavır; ve gerekse de özellikle Çin devrimi somutunda takındığı tavırla "iftira" olarak kolayca çürütülebilir. Stalin, Çin'de burjuvazinin bir kesimi ile ittifakı *ilke* olarak reddeden Troçkist muhalefete karşı en sert ideolojik polemiği yürüten Marksist-Leninist önderdir.

STALİN PARTİ İÇİNDE İNSANLARIN HATALARINI DÜZELTİP DEVRİME KATILMALARINI RED Mİ ETTİ?

Bu "ara güçleri reddetme" "eleştiri"sinin hemen arkasından, Çin'de Stalin'in çalışma tarzının "kötü" yanlarını alan dogmatiklerin "Parti içinde insanların hatalarını düzeltmelerine ve devrime katılmalarına izin vermedikleri" söylenerek, Stalin yine "semere vurup eşeği kastetme" yöntemi ile suçlanıyor.

Bu konuda da Stalin'in teori ve pratiği ortadadır.

Stalin gayet açık bir biçimde; hata, sapma, ve sistemli çizgiyi birbirinden ayırır. Herkesin hata yapabileceğini, ve hatta sapmalar içine girebileceğini ve herhangi bir konuda sapma yapanın derhal Partiden atılmasının yanlış olduğunu savunur. Bu gibi sapmalar içinde bulunanların kendilerini düzeltmelerini talep eder.

İşte bu konuda Stalin'in söyledikleri:

"Bu nedenle, XIII. Konferans, sözkonusu olanın küçük-burjuva politakasına yönelen bir sapma olduğunu söylediğinde haklıydı diye düşünüyorum. Bu henüz bir küçük-burjuva politikası değildir. Kesinlikle değil! Lenin X. Kongre'de, bir sapmanın henüz tamamlanmamış, son şeklini bulmamış birşey

olduğunu açıklamıştı. Muhalefetten yoldaşlar, eğer siz, bu küçük-burjuva sapmada, henüz büyük hatalar olmayan bu hatalarda ısrar etmezseniz, o zaman her şey düzelir ve parti çalışması ilerler. Ama bunlarda ısrar ederseniz, o zaman küçük-burjuva sapma bir küçük burjuva politikası haline gelebilir. Bundan sonra her şey size bağlı, muhalif yoldaşlar." (Stalin, "XIII. Parti Kongresi'ne Rapor", ESERLER Cilt 6, sf. 217, İNTER YAYINLARI.)

Uygulamaya gelince: örneğin XV. Parti Kongresi'nden sonra, daha önce Partiden atılan bir dizi kişi, kamuoyu önünde özeleştiri şartı ile yeniden Partiye alınmıştır. (Bkz. "SBKP(B) Tarihi", s. 341.)

Hata ve sapma içinde bulunan birçok kişi, Parti içinde eleştirilmiştir, vs.

Görüldüğü gibi, bu "eleştiri" de iftira niteliğinde bir "eleştiri" dir.

STALİN ÇİN DEVRİMİNDE MİLLİ BURJUVAZİNİN ROLÜ MESELESİNİ TEORİK OLARAK ÇÖZEMEDİ Mİ?

Son dönemlerde çok bilimsel! Stalin "eleştiri"lerine Türkiyeli "Mao Zedung Düşüncesi" savunucuları yepyeni bir katkıda bulundular. O da şudur:

"Stalin yoldaş, Çin devriminde milli burjuvazinin rolü meselesini teorik olarak çözemedi, çözemezdi; çünkü bu teoriyi dayandırabilecek yeterli sosyal pratik oluşmamıştı."

("TKP/ML II. Konferans Raporu", s. 31.)

Önce *teorik* olarak Çin devriminin kendine özel bir "milli burjuvazinin rolü sorunu" yoktur. Bu sorun, teorik olarak, emperyalizmin boyunduruğu altındaki tüm ülkeleri ilgilendiren *genel* bir sorundur.

Ve bu genel sorun, *teorik* olarak, bu gibi ülkelerde ülke burjuvazisinin bir kesiminin çeşitli dönemlerde devrime katılabileceği şeklindeki önerme ile, daha Komintern II. Kongresinde; henüz ÇKP kurulmadan, ve Mao'nun yayınlanan ilk yazısından altı yıl önce! çözülmüştür.

Stalin bu konuda *teorik* olarak sorunu şu şekilde ortaya koyuyordu:

"Komintern ve genel olarak komünist partiler, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimci hareketin meselelerine hangi noktadan yaklaşmaktadırlar?

Bu nokta, emperyalist ülkelerdeki, yani başka halkları ezen ülkelerdeki devrimle, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki, yani başka ülkelerin emperyalist boyunduruğu altında olan ülkelerdeki devrim arasında kesin bir ayrım yapmaktır. Emperyalist ülkelerde devrim bir şeydir: Oradaki burjuvazi başka halkları ezer, orada burjuvazi devrimin her aşamasında karşı-devrimcidir, orada kurtuluş mücadelesinin bir unsuru olarak milli unsur yoktur. Sömürge

ve bağımlı ülkelerde ise devrim bir başka şeydir: Burada devrimin etkenlerinden biri, başka devletler tarafından emperyalizm boyunduruğu altında tutulmaktır. Bu ülkelerde bu boyunduruğu milli burjuvazi de hisseder. Zaten başka türlü de olamaz. Burada milli burjuvazi belli bir aşamada ve belli bir süre için ülkesindeki devrimci hareketi emperyalizme karşı destekleyebilir. Burada milli unsur, kurtuluş mücadelesinin unsuru olarak, devrimin bir etkenidir.

Bu ayrımı yapmamak, bu farkı kavramamak, emperyalist ülkelerdeki devrimle sömürge ülkelerdeki devrimi bir tutmak, Marksizmin yolunu, Leninizmin yolunu terketmek, II. Enternasyonal takipçilerinin yolunu tutmak demektir.

Lenin, Komintern'in II. Kongresinde yaptığı milli mesele ve sömürge meselesi üzerine konuşmada şunları açıklıyordu:

'Tezlerimizin en önemli, temel *fikri nedir?* Ezen ve ezilen *halklar arasında ayrım yapmaktır. Biz, II. Enternasyonal'in ve burjuva demokrasisinin tersine, bu farkı vurguluyoruz." (a.b.ç. -J. St.)*

Muhalefetin temel hatası, bir tip devrimle öteki tip devrim arasındaki bu farkı kavramamasında ve kabul etmemesinde yatıyor.

Muhalefetin temel hatası, Rusya'daki, yani diğer halkları ezen emperyalist bir ülkedeki 1905 devrimiyle, Çin'deki, yani ezilen ve başka ülkelerin emperyalist boyunduruğuna karşı mücadele etmek zorunda olan yarı-sömürge bir ülkedeki devrimi bir tutmasındadır.

Bizde, Rusya'da, 1905 devrimi, burjuva-demokratik bir devrim olmasına rağmen, burjuvaziye karşı, liberal burjuvaziye karşı yürütüldü. Neden? Çünkü emperyalist bir ülkenin liberal burjuvazisi, zorunlu olarak karşı-devrimcidir. İşte bu nedenle o sıralarda Bolşeviklerin liberal burjuvaziyle geçici bloklar ve anlaşmalar yapması sözkonusu değildi ve olamazdı da. Muhalefet, bundan çıkarak, Çin'de devrimci hareketin her aşamasında aynı çizginin izlenmesini, Çin'de milli burjuvaziyle geçici anlaşmaların ve blokların hiçbir zaman ve hiçbir şart altında doğru olmadığını ileri sürüyor. Gelgelelim, muhalefet, ezilen ülkelerdeki bir devrimle ezen ülkelerdeki bir devrim arasındaki farkı kavramayan ve kabul etmeyen insanların ancak böyle konuşabileceğini, Leninizmden kopan ve II. Enternasyonal takipçiliğine batan insanların böyle konuşabileceğini unutuyor.

Lenin, sömürge ülkelerdeki burjuva kurtuluş hareketleriyle yapılacak geçici anlaşma ve blokların doğruluğu konusunda şunları açıklıyor:

"Komünist Enternasyonal, sömürge ve geri kalmış ülkelerdeki burjuva

demokrasisi ile geçici bir ittifaka (a.b.ç. -J. St.) girmeli, fakat onun içinde erimemeli, çekirdek halinde bile olsa proletarya hareketinin bağımsızlığını mutlaka korumalıdır.

Biz, komünistler olarak, sömürge ülkelerdeki burjuva kurtuluş hareketlerini ancak, eğer bu hareketler gerçekten devrimciyse, eğer bu hareketlerin temsilcileri, bizi, köylülüğü ve sömürülen geniş kitleleri devrimci bir ruhla eğitmemiz ve örgütlememizde engellemiyorsa, desteklemeliyiz ve destekleyeceğiz." (a.b.ç. - J. St.)

Nasıl "olur da" Rusya'da burjuvaziyle anlaşmaya en sert biçim de karşı çıkan Lenin, Çin'de böyle anlaşma ve blokları doğru görebilir? Yoksa Lenin yanılmış mıdır? Yoksa Lenin, dönüş yaparak devrimci taktikten oportünist taktiğe mi sapmıştır? Elbette hayır! Lenin, ezilen bir ülkedeki devrimle ezen bir ülkedeki devrim arasındaki farkın bilincinde olduğu için, bu "olmuş"tur. Lenin, sömürge ve bağımlı ülkelerde, milli burjuvazinin, gelişmesinin belirli bir aşamasında kendi ülkesindeki devrimci hareketi emperyalizmin boyunduruğuna karşı destekleyebileceğinin bilincinde olduğu için, bu "olmuş"tur. Muhalefet bunu kavramak istemiyor, muhalefet Lenin'in devrimci taktiğinden koptuğu, Leninizmin devrimci taktiğinden koptuğu için bunu kavramak istemiyor."

(Stalin, "Milli Demokratik Devrim", s. 161-164, Aydınlık Yayınları, 1977.)

İşte bu sorunu "teorik olarak çözemeyen"! Stalin'in sorun konusunda savunduğu teorik görüşler bunlardır.

Ama Stalin Çin devrimi konusunda bununla da yetinmemiş; bu teorinin pratiğe nasıl uygulanması gerektiği konusunda, taktik sorunlar konusunda da yol göstermiştir. Türkçede "Milli Demokratik Devrim" adı altında çıkan derlemenin kabaca gözden geçirilmesi bile, böyle bir "eleştiri" getirenlerin ciddiyetsizliği konusunda yeterli bilgi verir.

KİŞİYE TAPMA SORUNU VE STALİN

Stalin'e çokça getirilen "eleştiri"lerden biri de "kişiye tapma" ile ilgili olanıdır. Yazının başında belirttiğimiz gibi, Kruşçev revizyonisti "Gizli Rapor"unu hemen hemen bütünü ile bu konuya ayırmışu. XX. Parti Kongresi'nin hemen ardından, ÇKP, "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri"de bu konuda XX. Parti Kongresinin raporunu övüyor ve şöyle diyordu:

"Kişiye tapmaya karşı mücadele sorunu XX. Parti Kongresi'nin çalışmalarında önemli bir yer tuttu. Parti Kongresi bütün samimiyetiyle, uzun zamandan beri Sovyet toplum yaşamında birçok hatalara ve zararlı sonuçlara yol açan kişiye tapmanın yaygın olduğu gerçeğini ortaya koydu. SBKP'nin kendi hatalarına karşı yapuğı cesur eleştiri, parti içi işleyişin derin ilkeli karekterini ve Marksizm-Leninizmin büyük canlığını göstermektedir.".

(A.g.y. s.f. 13. İnter Yayınları.)

"Stalin .... kişiye tapmaya gözyummuş teşvik etmiş ve keyfi hareket etmiştir."

(A.g.y. s. 19)

"SBKP XX. Parti Kongresi'nde kişiye tapmaya karşı gelişen mücadele, gelişmenin karşısında duran ideolojik engelleri silip süpüren Sovyet komünistlerinin ve Sovyet halkının gerçekten büyük ve kahraman bir mücadelesidir." (A.g.y. sf. 21)

Aynı yazının devamı niteliğinde olan ve bu yazıdan sekiz ay sonra yayınlanan "Proletarya Diktatörlüğünün Tarih sel Deneyimleri Üzerine Biraz Daha" başlıklı yazıda ise şunlar söyleniyordu:

"Stalin... kendi bilgeliğine ve otoritesine körce inanmaya başladı. Karmaşık sorunları ciddi bir biçimde inceleyemez hale geldi. Yoldaşlarının ve kitlelerin sesine kulak vermedi. Bu yüzden aldığı bazı siyasi kararlar ve tedbirler, objektif gerçekle çelişme içinde idi. Çoğunlukla o bu hatalı tedbirlerin uygulanması için uzun süre diretirdi, bu yüzden hatalarını zamanın da aşamadı.

SBKP şimdi Stalin'in hatalarını düzeltmek ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için tedbirler almış durumdadır. Alınan tedbirler şimdiden meyva vermeye başlamıştır. SBKP XX. Parti Kongresi Stalin'in hatalarının derinliğini ortaya koyar, Stalin etrafında yaratılan kişiye tapmayı yıkar ve hataların etkilerini ortadan kaldırırken büyük bir cesaret ve kararlılık göstermiştir." (A.g.y. sf. 50.)

Stalin'e bütün Sovyet ve dünya halklarının büyük saygı ve sevgi beslediği tarihsel bir gerçek; kimsenin ortadan kaldıramayacağı bir olgudur. Ama beslenilen bu saygı ve sevgi, Stalin'e bütün dünyada komünistlerin duyduğu güven, gökten zembille inmemiştir. Bunun *haklı* bir maddi temeli vardır. Bu temel, onun Leninizmi her türlü oportünizme karşı devralmış, savunmuş ve geliştirmiş olmasında; Sovyetlerde muazzam sosyalist inşa zaferleri kazanılmasına önderlik etmiş olmasında; bütün dünyada Dünya Komünist Hareketi-

ne doğru bir önderlik vermiş olmasında; ve gerek Sovyet gerekse dünya halklarına İkinci Dünya Savaşında Hitler faşizmine karşı kazanılan zaferde önderlik etmesi gerçeklerinde yatmaktadır. Stalin, yaşadığı dönemde, gerçekten dünya proletaryasının ve ezilen halkların en önemli önderi durumunda idi. Stalin'e bütün dünyada Komünistlerin, işçi sınıfının, ezilen halkların duyduğu sevgi, saygı, güven (en az bütün dünyada burjuvazinin ona duyduğu nefret kadar!) haklı idi. Ve buna "kişiye tapma" denemez.

Kişiye tapma olayı; herhangi bir kişinin *gerçek durumunun abartıldığı ve ona karşı bir insan değilmiş de sanki bir azizmiş gibi yaklaşıldığı, onun söylediği ve yaptığı herşeyin hiç eleştirisiz kabul edildiği; güvenin körce bir güvene dönüştüğü andan* itibaren sözkonusudur.

Bu gibi görünümler özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra Sovyetler Birliği'nde kendini göstermiştir. Bu bir olgudur. Stalin'e en çok övgü yağdıranlar, daha sonra en ateşli "kişiye tapmaya karşı" savaşçılar şeklinde ortaya çıkmışlardır. Bu da bir başka olgudur. Bunlar birleştirildiğinde çıkan sonuç, kişiye tapma denen olayın bizzat daha sonra "kişiye tapmaya karşı" savaşçılar kesilen revizyonistler tarafından körüklendiğidir.

Stalin'in bu konuda tavrına gelince:

23 Şubat 1946'da, İkinci Dünya Savaşından hemen sonra, Stalin ismi etrafında en çok övgü düzüldüğü dönemde (ki bu övgünün maddi temeli vardı; abartılmadığı sürece Stalin'in kazanımlarının ortaya konulup övülmesi yanlış değildi) Stalin, Binbaşı Profesör Dr. Rasin'e yazdığı bir cevapta şöyle demektedir:

"(Tezlerde - ÇN)... Stalin'e dizilen övgüler de kulağı tırmalamaktadır. Bunları okumak gerçekten utanç vericidir." (Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 17, s.29.)

Görüldüğü gibi, Stalin'in "kişiye tapmanın yayılmasına gözyumduğu" ve "yaydığı" da bir iftiradır.

(Burada belki de Stalin'e bu konuda *yeterli mücadele* yürütmediği şeklinde bir eleştiri getirilebilir. Ancak Stalin'in 1953'e kadar yaşadığı; ve bu dönem içinde revizyonizmin çeşitli görünümlerine karşı yoğun bir mücadele içinde bulunduğu unutulmamalıdır. Kaldı ki, "kişiye tapma" olgusu Stalin döneminde hiçbir zaman, örneğin Kültür Devrimi sırasında Mao'nun adı etrafında yaratılan bir kişiye tapma boyutuna ulaşmamıştır. Bu, bugün Stalin'e bu yönde "eleştiri" getiren "Mao Zedung Düşüncesi" savunucuları açısından düşündürücü olması gereken bir sorundur!)

STALİN KARŞI-DEVRİMCİLERİN BASTIRILMASI SIRASINDA ÇOK MU İLERİ GİTTİ?

Stalin'e en çok getirelen "eleştiri"lerden biri de 1936-1938 yılları arasında karşı-devrimcilerin bastırılması hareketi sırasında çok önemli hatalar ve haksızlıklar yaptığı, birçok suçsuz insanın bu sırada hayatını kaybettiği; Stalin'in Sovyet yasallığını çiğnediği, keyfi bir, biçimde kitlesel terör uyguladığı şeklinde suçlamalardır. Burjuvazi bu konuda Stalin'i çokça Hitler'le karşılaştırır.

ÇKP bu konuda "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine Biraz Daha" adlı broşürde şu tespiti yapmaktadır:

"Karşı-devrimcilerin bastırılmasında Stalin, gerçekten cezalandırılması gereken pekçok karşı-devrimciyi cezalandırdı ve bu cephede görevleri esas olarak çözdü. Fakat bunun yanında birçok namuslu komüniste ve Sovyetler Birliği vatandaşına karşı haksızlık etti, ve bu ağır kayıplara sebep oldu."

(A.g.y., s. 46)

"Stalin Sorunu Üzerine" adlı yorumda ise şunlar söylenmektedir:

"1937'de ve 1938'de karşı-devrimcilere karşı baskı alanının genişletilmesi hatası işlendi."

(Bkz. "Polemik", s. 116, İnter Yayınları.)

(Bu düşünceler, Mao'ya ait olup olmadığı bilinmeyen, "karanlık kaynaklı" ve fakat "Mao Zedung Düşüncesi" savunucusu akımın savunduğu, "Yayınlanmamış Yazılar", "Teorik ve Siyasi Düşünceler" gibi kitaplarda da çokça vardır. Oradaki formülasyonlar "çok kafa kesti" vb. gibi daha basit (belki daha anlaşılır!) formülasyonlardır.)

Bu "eleştiri"lerin özü, Stalin'in ideolojik mücadelenin yerine idari tedbiri geçirdiği; ideolojik mücadele yerine devlet terörünü geçirdiği şeklinde bir özdür.

Stalin önderliğindeki sınıf mücadelesi tarihinin kendisi bu "eleştiri"lerin yanlışlığını ortaya koyar.

Örneğin Troçkizme karşı mücadeleyi ele alalım. Troçkizme karşı 1920'lerin başlarından itibaren başlayan, Lenin'in ölümünden sonra sertleşen ideolojik mücadele; 1927'ye dek Troçki'nin - çizgisi küçük-burjuva çizgi olarak teşhir edilmesine rağmen - Merkez Komitesinde olduğu şartlarda sürdürüldü. Ondan sonraki dönemde de 1935'de Troçkistler SBKP(B) Merkez Ko-

mitesi üyesi Kirov'u bir suikastle öldürene; ve ekonomik alanda sabotajlara, yani bizzat karşı devrimci eylemlere geçene kadar, onlara karşı şiddet uygulanmadı. Pratik olarak karşı-devrimin saflarına geçtikten sonra, artık sorun devrimle karşı-devrimin çatışmasına dönüşmüştü. Bu noktada, iktidarı elinde tutan proletaryanın, *devleti* aracılığı ile de karşı devrimcilerin üzerine yürümesi en doğru şeydi. Bu yapıldı. (6)

Bu yapılırken de hiçbir şekilde yapılan işler halktan gizlenmedi. Karşı-devrimin bastırılması eylemi geniş işçi yığınlarının ve emekçi kitlelerin katılımı ile yürütüldü. Özellikle Partinin daha önceki dönemdeki ileri gelen kişilerinin yargılanmaları radyo aracılığı ile direkt olarak yayınlandı. (7)

1936-1938 arasında yapılan tüm büyük yargılamaların tutanakları duruşmaların hemen ertesinde yayınlandı. Cezalandırılan tüm kişiler *Sovyet yasaları* çerçevesinde yargılanarak cezalandırıldılar. Bunlar hiçbir iddia ve iftiranın ortadan kaldıramayacağı tarihsel gerçeklerdir.

Peki, bu karşı-devrimcileri bastırma mücadelesi sırasında hiç hata yapılmadı mı? Tabii ki yapıldı. Tarihte hiç hatasız gelişen, içinde her şeyin doğru, saf, tertemiz olduğu bir tek devrimci *kitle* hareketi yoktur.

Stalin, 3 Mart 1937'de SBKP(B) Merkez Komitesine sunduğu "Parti Çalışmasında Eksiklikler ve Troçkist ve Diğer İkiyüzlülerin Temizlenmesi İçin Alınan Tedbirler Üzerine" başlıklı raporunda; ve 5 Mart 1937'de yaptığı kapanış konuşmasında, karşı-devrimin basurılması çalışmasında ortaya çıkan eksiklikler, hatalar üzerinde durur; ve kapanış konuşmasında bir dizi tespitin yanında şu tespiti de yapar:

"Sonunda bir sorun daha: Burada kastettiğim, bazı Parti üyelerimizin tek tek Parti üyelerinin kaderi hakkındaki tavırlarındaki duygusuz-bürokratik yaklaşımdır. Parti üyelerinin Partiden atılması, ya da Partiden atılmış Parti üyelerinin yeniden üye alınması konusunda duyarsız tavırlar vardır. Bazı yönetici Parti fonksiyonerlerimiz insanlara, Parti üyelerine, beraber çalıştıkları çalışma arkadaşlarına karşı gayet dikkatsizdir. Daha da fazlası, bunlar Parti üyelerini tanımak için, bunların ne düşündüklerini, nasıl geliştiklerini öğrenmek için çaba da göstermemektedir. Parti üyeleri ve Parti fonksiyonerlerinin durumu ile tek tek ilgilenmedikleri için de ancak tahmin üzerine iş yapmaktadırlar. Bunlar ya üyeleri haddinden fazla övmekte; ya da yerin dibine batırmaktadırlar, binlerle, onbinlerle üyeyi Parti dışına atmaktadırlar.

...

İnsanlara, Parti üyelerine karşı bu duygusuz davranış, suni bir şekilde

Partinin bir bölümünde hoşnutsuzluk ve kızgınlık yaratmaktadır. Troçkist ikiyüzlüler de işte tam bu gibi yoldaşlara yaklaşmakta ve onları Troçkist yıkıcılık batağına ustaca çekmektedirler.

Aslında Troçkistler hiçbir dönemde Partide önemli bir güç olmamışlardır. Örneğin 1927'deki en son tartışmayı hatırlayın. Bu, Parti içinde tam anlamıyla bir güven oylaması idi. 854 bin Parti üyesinden 730 bini o dönemde oy kullandı. Bunlardan 724 bini Bolşeviklerden, Merkez Komitesinden yana, Troçkizme karşı; 4 bini Troçkistlerden yana oy kullandı. 2600 üye çekimser kaldı. 123 bin Partili - yolda ya da iş başında olduklarından - oy kullanamadılar. Şimdi Troçkistlerin 4 bin oyuna (bu tüm oyların yüzde yarımı kadardır), çekimser kalanların tümünün oyları -bunların Troçkizme sempati duydukları varsayılarak - katılırsa, ve 123 bin kullanılmayan oyun da yüzde yarımı değil, -aslında o kadar katmak gerekir ama, bir mucize olduğunu varsayalım - yüzde beşi eklenirse (yani şöyle böyle 6000 oy), bu durumda Troçkizme sempati duyan 12 bin Parti üyesi çıkar. İşte size Troçkist bayların tüm gücü. Bunlardan bir de Troçkizmden hayal kırıklığına uğradıkları için ona sırtını dönenleri çıkartırsanız, Troçkizmin gücünün ne olduğunu iyice anlayabilirsiniz. Eğer buna rağmen Troçkist yıkıcılar bizim Partimiz içinde belli yedeklere sahipseler, bu bizim yoldaşlarımızın Partiye üye alma ve üye çıkarma konusundaki hataları sonucu ortaya çıkan bir durumdur...

Bu alanda bizde bir yanlış daha vardır. Yoldaşlarımız iki aşırılık arasında bir orta yol görmemektedirler. Bir Parti üyesi işçi bazen en küçük bir hata yaptığında - diyelim ki bir Parti toplantısına bir - iki kez geç geldi, ya da herhangi bir sebepten aidatını ödemedi -, kaşla göz arasında Partiden atılabilmektedir. Hatanın derecesi, sebebi kimseyi ilgilendirmemektedir. Bu konularda bürokratizm duyulmadık derecededir.

... Yoldaşlar, bu rezilliklere son vermenin zamanı gelmiştir."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 14, s. 157-160.)

XVIII. Parti Kongresine sunulan raporda da Stalin aynı konuda şunları anlatmaktadır:

"Partinin ve onun yönetici organlarının güçlenmesi, sözkonusu dönem içinde, iki ana çizgiyi izledi: Partinin bileşimini düzenlemeyi, güvenilir olmayan üyeleri çıkarmayı ve en iyilerini seçmeyi gözeten çizgi ile, aşırı büyük örgütleri bölmeye, ölçülerini küçültmeye ve yönetici organları tabandaki çalışmaya, pratik somut çalışmaya yaklaştırmaya dayanan çizgi.

XVII. Kongrede, 1.874.488 Parti üyesi temsil edilmişti. Bu rakam XVI.

Kongrede temsil edilmiş bulunan Parti üyeleri rakamı ile karşılaştırılırsa, XVI. ve XVII. Kongreler arasında bulunan dönemde, Partiye 600 000 yeni üyenin gelmiş bulunduğu görülür. Parti, 1930-1933 yılları arasındaki koşullarda böylesine büyük bir katılma akımının, üye sayısının anormal ve istenmez bir artış olduğunu sezmemezlik edemezdi. Parti saflarına sadece dürüst ve Partiye sadık kimselerin değil, ama rastlantı sonucu gelmiş ögelerin de, Parti bayrağını kişisel bir erekle kullanmak isteyen kariyeristlerin de girdiklerini biliyordu. Parti, sadece üyelerinin sayısı ile değil, ama her şeyden önce nitelikleri ile güçlü olduğunu bilmezlik edemezdi. Bu nedenle, ortaya, Partinin bileşimini düzenleme sorunu çıktı. Partinin, -üyeler ve adaylar- 1933'te başlamış bulunan arındırılmasını sürdürme kararı alındı, ve bu iş fiili olarak 1935 Mayıs ayına değin uzatıldı. Sonra, Partiye yeni üyeler alınmasının durdurulması kararlaştırıldı, ve bu iş fiili olarak 1936 Eylülüne değin durduruldu; yeni üyeler ve adaylar alınmasına yeniden ancak 1 Kasım 1936 günü başlandı. Kirov yoldaşın, Parti içinde bol sayıda kuşkulu ögenin varolduğunu gösteren alçakça öldürülmesinden sonra, Parti bölgelerinin denetlenip değiştirilmesine başlanması kararlaştırıldı; bu iki iş, ancak 1936 Eylül'ünde tamamlandı. Yeni üye ve adayların kabulüne ancak o zaman yeniden başlandı. Bu önlemler, Partinin, ona raslantı sonucu gelmiş ögeleri, edilgen, kariyerist ve açıkça düşman ögeleri saflarından kovup, en güvenilir, en sadık üyeleri korumasını sağladı. Temizliğin büyük yanlışlıklar olmadan yapıldığı söylenemez. Ne yazık ki, bu yanlışlıklar varsayılabileceğinden daha çok oldu. Artık yığınsal temizleme yöntemi kullanma zorunda olmadığımızdan kuşku yok. Ama 1933-1936 temizliği kaçınılmaz idi; genel olarak, bu temizlik olumlu sonuçlar verdi. Bu XVIII. Kongrede, 1.600.000 dolayında Parti üyesi, yani XVII. Kongredekinden 270 000 kadar az üye temsil edilmiş bulunuyor. Ama bunda kötü birşey yok. Tersine, iyilik var, çünkü Parti, kendini pislikten arındırarak güçlenir. Partimiz şimdi biraz daha az kalabalık, ama buna karşılık üyelerinin niteliği bakımından daha iyi."

(Stalin, "XVIII. Parti Kongresine Rapor", Leninizmin Sorunları, s. 717-718; Almanca, s. 974-796.)

Görüldüğü gibi, Stalin XVIII. Parti Kongresinde, yapılan temizliğin içinde "varsayılabilecekten daha büyük hatalar" olduğunu bizzat tespit etmektedir. O, "eleştirmen"lerinin ima ve iddialarının tersine, bu hataların kaynağı, sebebi, uygulayıcısı değil, belgelerin ortaya koyduğu gibi en kararlı düşmanıdır.

STALİN HAKKINDA GETİRİLEN "SOMUT" İDDİALAR ÜZERİNE

Stalin hakkında yukarıda ele aldığımız bu "eleştiri"ler dışında, bir dizi de "somut" iddia ileri sürülmektedir. Bunların hepsinin ilginç bir ortak özelliği vardır. Bunlar birer ikişer cümlelik iddialar olarak ileri sürülmüş; hiçbir belge, kanıta dayanma ihtiyacı duyulmamıştır. Buna, rağmen bu gibi iddiaların bugün devrimci çevreler içinde yaygın olması, bugünkü devrimci ve Marksist-Leninist hareketin *seviyesini* göstermesi bakımından ilginçtir.

Şimdi bu iddiaların "çok moda" olanlarından birkaçına kısaca gözatalım:

-"(Stalin) *bazı somut sorunların çözümünde büyük devlet şovenizmine eğilim gösterdi." ("Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri s. 46, İnter Yayınları.)*

1956'da ÇKP tarafından Stalin'e resmen getirilen bu "eleştiri" "eleştiri"nin getirildiği yerde hiçbir veri, belge, örnek ile desteklenmiyor. Ancak bugün "Mao Zedung Düşüncesi" savunucularının savunduğu "Yayınlanmamış Yazılar"da yer alan "Japon Gazetecileri ile 2.9.1966'da Yapılan Bir Konuşma"da, Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği "Çok alan işgal etmek" ile, "koparabildiklerini koparmak" ile, bu arada "Çin'den de Çin'e ait topraklara el koymak" ile suçlanıyor. Ve İkinci Dünya Savaşında Sovyetlerin eline geçen "Kuril Adaları'nın Japonya'nın hakkı" olduğu söyleniyor. Batıda "koparılan" topraklara örnek olarak Polonya, Doğu Almanya'nın bir bölümü, Finlandiya'nın bir bölümü, Romanya'nın Besarabya bölümü veriliyor.

Bütün bunlarla birlikte ele alındığında, "büyük devlet şovenizmi" suçlamasının ne anlama geldiği anlaşılır hale geliyor. Buradaki "büyük devlet şovenizmi" suçlaması kesinlikle sorunun sınıfsal özünü gözlerden kaçıran, ve soruna değişmez bir "ülke toprağı", "ülke sınırı" açısından yaklaşan bir suçlamadır. Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı şartlarında sözü geçen yerleri işgal etmemesinin alternatifinin, buraların da Hitler Almanyasının, ya da daha sonra diğer emperyalistlerin eline geçmesi olduğunu görmeyen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım Komünist değil, milliyetçi bir yaklaşımdır.

-*"O bazen yanlış bir şekilde ve ağır sonuçlara yolaçan bir biçimde kardeş parti ve ülkelerin içişlerine karıştı."* (A.g.y., s. 46)

- *"Kardeş partilerle ve ülkelerle olan ilişkilerin ele alınmasında bazı hatalar işledi. ("Stalin Sorunu Üzerine", Polemik, İnter Yayınları Sayfa. 116)*

Bu konuda kastedilenin ne olduğu şu alıntılarla ortaya çıkmaktadır:

- "Uluslararası komünist hareket içinde bir dizi hatalar yaptı, özellikle

Yugoslavya sorununda yanlış karar verdi. "(Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri, sf. 20, İnter Yayınları.)

- "Yugoslav yoldaşların Stalin'in hatalarına karşı özel bir kin duymaları anlaşılır birşeydir. Onlar geçmişte çok zor koşullar altında sosyalizme sarılmak için övgüyle değer çabalar gösterdiler. İktisadi kuruluşların ve diğer sosyalist kuruluşların demokratik yönetimi konusundaki deneyleri de dikkat çekti. Çin halkı, bir yanda Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle, diğer yanda Yugoslavya arasındaki çekişmelere son verilmesini selamlar." (A.g.y. sf. 53.)

Stalin'e burada getirilen "eleştiri", "eleştirmen"lerin Yugoslav tipi modern revizyonizmin niteliği konusundaki kafa karışıklığının belgesidir. Bu sorun nedir?

İkinci Dünya Savaşından sonra modern revizyonizm ilk defa Tito revizyonizmi kılığında ortaya çıktı. Bu tip revizyonizmin tehlikesini arturan, bunun başını çekenlerin devlet iktidarını elinde bulundurması idi. Stalin önderliğinde SBKP(B), Tito revizyonizmine karşı ilkeli bir mücadele yürüttü. Ve 1948'in birinci yarısında yazdığı mektuplarla Yugoslavya KP yönetiminin revizyonist çizgisini eleştirdi. YKP yönetimini uyardı. YKP yönetiminin çizgisi şu temel noktalarda Marksizm-Leninizmden sapıyordu:

- Proletaryanın öncü rolünün inkarı; köylülüğün "sosyalizmin en sağlam dayanağı" olduğu şeklindeki propaganda;

- Sosyalizmin inşası sırasında sınıf mücadelesinin sertleşeceği şeklindeki Marksist-Leninist tezin inkarı; zengin köylülüğün sınıf olarak tasfiyesinin reddi; kırda ve kentte kapitalist unsurlarla işbirliğinin propagandası; "kapitalizmin barış içinde sosyalizme dönüştürülmesi" revizyonist tezinin savunulması;

- Komünist Partisinin öncü rolünün reddi; devrimde öncü güç olarak halk cephesinin propagandasının yapılması;

- Parti içinde askeri-bürokratik bir rejimin oluşturulması, demokratik merkeziyetçiliğin, üyelerin haklarının çiğnenmesi, parti kadrolarının devletin gizli polisi tarafından kontrol altına alınması; parti içinde eleştiri ve özeleştirinin yok edilmesi;

- SBKP(B)'e ve YKP'ne eleştiri getiren diğer partilere düşmanca tavır. Eleştiriyi "içişlere müdahale" gerekçesi ile reddetme; Sovyetler Birliği hakkında "yozlaştığı" yolunda iftira yayma; Arnavutluk'a karşı büyük devlet şovenizmi;

- Milliyetçiliğe sapma; emperyalizmle işbirliği; emperyalizmin safına geçme.

YKP yönetimi bu uyarılara kulak asmadı 1948 Haziranında toplanan Kominform, YKP yönetimine getirilen eleştirileri tekrarladı. Ancak YKP yönetimi yine emperyalizme teslimiyet yolundan dönmedi. Bunun üzerine 1949 Kasımında Kominform'un aldığı kararla Tito önderliğindeki YKP *kesinlikle* dünya Komünist hareketinin saflarından *atıldı.* Alınan ortak kararda, ancak *yeni* bir YKP'nin dünya Komünist hareketi saflarına yeniden katılabileceği belirtildi.

1949'da alınan bu karar, Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadelede önemli bir yere sahiptir. Kruşçev revizyonizmi daha XX. Parti Kongresi öncesinde revizyonizmini geliştirirken, Kominform'un bu ortak kararını hiçe saymıştır.

Stalin'in ve Stalin önderliğindeki SBKP(B)'in YKP'ne karşı takındığı tavır doğru, Marksist-Leninist bir tavırdır. Bu gibi bir "içişlere karışma" Marksist-Leninistlerin görevidir. Bu tavrı "yanlış" olarak damgalayanlar kendileri bu konuda revizyonist pozisyonda durmaktadırlar.

ÇİN DEVRİMİ İLE İLGİLİ

- *"1926'da yükselen köylü hareketi karşısında Stalin burjuvaziyle olan cephenin sarsılmaması kaygısıyla ÇKP'ne bir telgraf göndererek köylü hareketinin sınırlanmasını istemiştir.* Fakat bunu birkaç hafta sonra düzeltmiştir." (TKP/ML II. Konferans Raporu, s. 33.)

Bu "eleştiri", SBKP(B) içindeki Troçkist kanat tarafından, (Stalin'e değil ama Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu"na) 1927'de getirilen, ve Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun Çin konusundaki genel çizgisinin yanlışlığını ispatlamak için getirilen bir "eleştiri"dir. Gerçekten de 1926 Ekiminde, ÇKP'ne, Şanghay'ın alınışına kadar toprak devriminin şiddetlendirilmemesi gerektiğini bildiren bir telgraf gönderilmiştir. Ama telgrafı gönderen, II. Merkez Komitesinin iddia ettiği gibi Stalin değil, Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun Çin ile ilgili bürosudur! Bu telgraf Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu adına gönderildikten birkaç hafta sonra, 1926 Kasımında yine Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu tarafından (Stalin tarafından değil!) hata olarak tespit edilmiş, ve geri alınmıştır. Stalin SBKP(B) Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonu'nun 1 Ağustos 1927'deki

oturumunda yaptığı bir konuşmada soruna değinmiş, ve Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu adına 1926 Ekiminde gönderilen bu telgrafın *hata olduğunun* bizzat Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi tarafından tespit edildiğini; ve bu telgrafın Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin Çin Devrimi hakkındaki genel çizgisini yansıtmadığını belirtmiştir. *Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin genel çizgisini* yansıtmayan, ve *Komünist* Enternasyonal Yürütme Komitesi tarafından birkaç hafta içinde düzeltilen ve Çin devrimi içinde pratik bir zarara yolaçmayan bir telgrafın sorumluluğunu Stalin'e yükleyerek Stalin'i "eleştirmek", SBKP(B) içindeki Troçkist muhalefetin bile yapmadığı bir işti. Onlar Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ni eleştirip, Stalin'e dolaylı olarak saldırıyorlardı. Şimdi sağa sola "Troçkist" çamuru atan, yaftalar yapıştıran TKP/ML II. Merkez Komitesi, SBKP(B) içindeki Troçkist kanattan daha da ileri gidip, Troçkistlerin Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ne getirdikleri eleştiriyi alıp Stalin'e maledip, ona doğrudan saldırma şerefini (daha doğrusu şerefsizliğini!) elinde tutuyor. Bu konuda ve bu tavırları ile "Troçkist" yaftası en çok II. Merkez Komitesine yakışmaktadır!

-*"İkinci Devrimci İçsavaş döneminin sonlarına doğru Wang Ming'in izlediği sol maceracılık... Stalin'e bağlanabilir."* (Mao Zedung, Seçme Eserler, "cilt 5", s. 346, AY.)

-"1931-1935 arasındaki Wang Ming'in sol çizgisinde... Stalin'in *desteği* önemli rol oynamıştır." (TKP/ML II. Konferans Raporu, s. 33.)

Japonya'ya karşı direnme savaşının başlarında Wang Ming'in savunduğu sağ çizgi, ÇKP belgelerine göre, "burjuvazi ile cephe içinde, "her şey cephe üzerinden, her şey cephe için" şeklinde bir sağ çizgidir. Bu dönem içinde Stalin'in bu konuda doğrudan herhangi bir sözü, belgesi vs. yoktur. Komintern'e gelince, tam da bu dönemde Komintern, açık bir şekilde, "her şey cephe için/her şey cephe üzerinden" görüşlerini eleştirir. Bu da bir eleştiri değil, iftiradır. (Bu konuda bkz. TKP/ML İçindeki İki Çizgi Mücadelesinin Bazı Belgeleri II", s. 82.)

-"Kurtuluş savaşı sırasında Stalin önce içsavaş alevlendiği taktirde Çin ulusunun yokolma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağını öne sürerek bizim devrime hız vermemize izin vermedi." (Mao Zedung, Seçme Eserler, "cilt 5", s. 346.)

- "Stalin 1945'de ÇKP'nin içsavaşa girmesine karşı çıkmış ve uzun bir süre Çan Kay-şek ile ilişkilerini sürdürmüştür." (II. Konferans Raporu, s. 33.)

Bu "eleştiri" ile ilgili olarak da, Stalin'in bu konuda ne dediğini gösterir bir belge yoktur. Ancak eleştiri buna rağmen çok ilginçtir. Burada sanki o dö-

nemde ÇKP içsavaş yürütmek istemiş de, Stalin izin vermemiş görüntüsü yaratılmaktadır. İçsavaşın Stalin'in iznine bağlanması saçmalığını bir yana bırakalım. O günkü dönemde duruma ve ÇKP'nin siyasetine bakalım: 1945'de Japon emperyalizmi henüz yenilmişti; bütün dünya savaştan yeni çıkmıştı. Çin halkı 24 yıldır sürekli bir savaş içinde idi. Ve halk yığınları barış istiyorlardı. Halk yığınları, Japon emperyalizmi ile savaş sona erer ermez bir içsavaşa hazır değillerdi. Bu durumda bir içsavaşa başlaması ÇKP'ni halk yığınlarından koparırdı. İşte ÇKP bunun bilincinde olarak, o dönemde kendisinin içsavaş istemediği, Çan Kay-şek'in içsavaş kışkırtıcılığı yaptığı şeklinde bir propagandaya başladı. ÇKP temsilcileri Guomintang temsilcilerine "koalisyon hükümeti" kurma teklif ettiler. Mao Zedung'un 1945'deki tüm yazıları bu çizgiyi açıkça belgelemektedir. Ve bu çizgi yanlış değil, doğru bir çizgidir. Halk yığınları *kendi siyasi pratiklerinde* Japonya'ya karşı savaş içinde ÇKP'nin müttefiki olarak hareket eden Guomintang'ın artık devrimin hedefi haline geldiğini gördükten sonradır ki, içsavaşın gerekliliğini kavramıştır. Eğer 1945'te içsavaşa başlamak gerekli idi ise, o zaman Stalin değil, o günkü ÇKP ve Mao Zedung eleştirilmelidir!

Çan Kay-şek'le Stalin'in uzun süre ilişkisini sürdürdüğü iddiasına gelince: Bizim bildiğimiz kadarı ile *Stalin'in* kendisinin Çan Kay-şek'le ilişkisi olmamıştır! Ama *Sovyetler Birliği* içsavaş başlayana kadar Çan Kay-şek'le ilişki sürdürmüştür. Bunda yanlışlık yoktur. Sovyetler Birliği Çan Kay-şek ile ilişki sürdürürken, ÇKP Guomintang'la hükümet pazarlığı yapmakta idi! Ve bu yanlış değildi! Bunlar tarihi gerçeklerdir!

-"Sonra savaş gerçekten başladığı zaman bize karşı yarı-ciddi, yarı-kuşkulu bir tavır aldı. Savaşı kazandığımız zaman Stalin zaferimizin Tito tipi bir zafer olduğundan şüphe etti ve 1949 ile 1950 yıllarında üzerimizdeki baskı gerçekten büyüktü." (Mao Zedung, Seçme Eserler, "cilt 5", s. 346.)

(Bu çok ciddi! "eleştiri"!! nedense II. Konferans raporuna alınmamış! -YN.)

Bu konuda da Stalin'in ne dediği ve düşündüğü konusunda belgemiz yok. Ancak ÇKP'nin, VII. Kongresinde (1945), "Mao Zedung Düşüncesi Marksizmin Çinlileştirilmesidir" şeklinde bir düşünce savunduğu, bunu tüzüğüne geçirdiği tarihsel bir olgudur. Böyle bir durumda, aynı yönde çarpıtmalar yapan Tito revizyonizmi ile bağlantı kurulması mümkün, ve akla uygundur. O dönemde Amerikan emperyalistlerinin Çinli komünistlere yaptığı kurlar da bilinirse, o zaman SBKP(B)'in ve Stalin'in 1949-1950 yıllarında (1949

sonu, 1950 başında ÇKP/SBKP)(B) arasında görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerde Stalin ve Mao bizzat görüşmelere katıldılar) ÇKP'ne eleştiri getirmiş olması muhtemeldir. Böyle bir "baskı", Marksist - Leninistler açısından her zaman "hoşgelmiş" olan bir "baskı"dır!

KOMİNTERN SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN DAR MİLLİYETÇİ ÇIKARLARI İÇİN Mİ DAĞITILDI?

Stalin'e çokça gelen eleştirilerden bir başkası da Komintern'in dağıtılması ile ilgili olandır. Bilindiği gibi Komintern, 1943 yılının ortalarında Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin önerisi, ve Komünist Enternasyonal üyesi olan bütün önemli partilerin karara katılması ile; bu anlamda oybirliği ile dağıtılmıştır. Komintern'in dağıtılması, önce, *Stalin'in* değil, dünya Komünist hareketinin birlikte aldığı bir karardır. (Bu kararın ilk selamlayıcılarından biri Mao Zedung olmuştur. Bu şimdi "Mao Zedung Düşüncesi"ni savunma adına bu konuda Stalin'i "eleştiren"ler açısından ilginç olsa gerekir!) Bu kararın (doğruluğu/yanlışlığı bir yana) bütün sorumluluğunu Stalin'e yüklemek, dünya Komünist hareketinden Stalin'i anlamak demektir ki, bunun yanlışlığı ortada olsa gerektir.

İkinci olarak, Komintern belli şartlarda kurulan bir örgüttür. Kuşkusuz kurulduğu dönemde Komintern örgütlenmesi o günkü görevlere uygun bir örgütlenme idi. Komünistler için örgütlenme biçimleri şartlara göre değişen olgulardır. 1943'te dünya Komünist hareketinin ilerlemesi açısından Komünist Enternasyonal'in varlığı önemli bir etken olmaktan çıkmıştı. Komünist Enternasyonal kendini bu gerekçe ile dağıttı.

Komintern'in dağıtılmasının gerekçeleri bütünlük içinde ele alınıp incelendiğinde, bunların tutarlı gerekçeler oldukları görülür. Bazı arkadaşların "Eğer Komintern olsa idi" şeklindeki hipotezi yanlış, gerçeklere uymayan; merkezi bir örgütlenme içinde modern revizyonizmin yayılma imkanının az olduğu düşüncesinden yola çıkan bir hipotezdir. Bu, o örgütün varlığına değil, o örgütün izlediği siyasete bağlı olan bir sorundur. Bazı durumlarda - örneğin revizyonizmin partilerin çoğunu sardığı bir ortamda - merkezi kararlar gelişmenin önüne engel olarak çıkabilir.

Tespit etmemiz gerekli olgu şudur: Stalin ve komünistler için Komintern'in dağıtılması taktik bir karardır, ve Komintern'in dağıtılması hiçbir şekilde Komünist Partileri arasındaki işbirliğinin ortadan kaldırılması an-

lamına gelmez, gelememiştir. Stalin'in Komintern'in dağıtılmasını taktik bir karar olarak kavradığının pratik ispatı, savaş sonrasında onun önderliğinde Kominform'un kurulmasıdır.

Stalin'e yöneltilen, Sovyetler Birliği'nin çıkarları için Stalin'in Komintern'i dağıttığı şeklindeki "eleştiri", gerçeklere uymayan bir suçlamadır.

STALİN'E GETİRİLEN "FELSEFİ" ELEŞTİRİLER

Stalin'in hatalarının temeli olarak, onun "gerçeklerden koptuğu", "tekyanlılığa", "sübjektivizme" düştüğü vb. "felsefi" "eleştiri"ler getiriliyor.

Bu konuda ilk tespitler "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri" broşüründe şu biçimde getiriliyor:

Stalin yer yer kaba bir biçimde diyalektik materyalist düşünce tarzından uzaklaştı. Subjektivizme düştü." (s. 50)

"Eyalet, Merkeze Bağlı Şehir ve Özerk Bölge Parti Komitesi Sekreterleri Konferansında Konuşmalar" başlıklı yazıda ise getirilen "eleştiri"ler şunlar:

"Stalin karşıtların mücadelesi ile karşıtların birliği arasındaki bağı görmedi." (Mao Zedung, Seçme Eserler, "cilt 5", s. 423.)

"Stalin'de önemli ölçüde metafizik vardı ve birçok kişiye metafiziği izlemelerini öğretti. Stalin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Kısa Ders'te Marksist diyalektiğin dört ana özelliği olduğunu söylüyor. Stalin, birinci özellik olarak şeylerin birbirleriyle olan ilişkilerini ele alırken, bundan, sanki şeyler sebepsiz yere birbirleriyle ilişkiliymiş gibi sözediyor. Peki o zaman birbiriyle ilişkili olan nedir? Birbiriyle ilişkili olan bir şeyin birbiriyle çelişen iki yönüdür. Her şeyin birbiriyle çelişen iki yönü vardır. Diyalektiğin dördüncü özelliği ile ilgili olarak da, bütün şeylerde varolan iç çelişmeden söz ediyor ama sonra da, karşıtların birliğinden hiç söz etmeksizin, sadece karşıtların mücadelesini ele alıyor. Diyalektiğin temel yasası olan karşıtların birliğine göre hem birbirlerini karşılıklı olarak dışarda bırakan, hem de birbirleriyle ilişkili olan ve belli koşullarda birbirlerine dönüşen karşıtlar arasında, hem mücadele, hem de birlik vardır." (Mao Zedung, Seçme Eserler, "cilt 5", s. 421. AY.)

"Stalin olumsuz şeylerden öğrenmesini reddetti. Mesela Stalin zamanında klasik Alman idealist felsefesi, Alman soylularının Fransız devrimine karşı bir tepkisi olarak tanımlandı. Bu yargı, klasik Alman idealist felsefesini tama-

men inkar etmektedir. Stalin Alman askerlik biliminin artık hiç bir işe yaramadığını ve Almanlar yenilgiye uğratıldığına göre, Clausewitz'in kitaplarının artık okunmaması gerektiğini söyleyerek, Alman askerlik bilimini inkar etti." (A.g.e., s. 421.)

Şimdi bu "Felsefi" "eleştiri"lerin doğruluk derecesine bakalım:

Stalin'de önemli ölçüde metafizik olduğu iddiası, Stalin'in "SBKP(B) Tarihi / Kısa Ders"te yer alan "Diyalektik ve Tarihi Materyalizm" yazısının bazı cümlelerine dayandırılmaya çalışılıyor.

Metafiziği ispatlayacak iddialar şunlar:

"Stalin şeylerin birbirleri ile olan ilişkilerini ele alırken, bundan sanki şeyler sebepsiz yere birbirleriyle ilişkiliymiş gibi sözediyor."

Stalin diyalektiğin birinci özelliğini ele alırken (burada eleştirilen budur), bilinçli olarak her *şeyin* kendi iç ilişkisinden, her varlığın kendi içindeki çelişmelerden değil; doğada ve toplumda varolan *şeyler* arasındaki ilişkiden söz ediyor. Daha sonra diyalektiğin dördüncü özelliğinde, şeylerin kendi iç ilişkilerini ele alıyor. Stalin diyalektiğin özelliklerini anlatırken, şeylerin arasındaki ilişkiden yola çıkıyor; sonra şeylerin gelişmesini inceliyor, bununla ilintili olarak nitel sıçrama sorununu açıyor; ve en sonunda şeylerin gelişmesinin itici gücü olarak zıtların çatışmasını ortaya koyuyor. Bütün bu özellikler ancak birbirlerinden koparılmadıkları zaman, bütünlük içinde ele alındıkları zaman kavranabilir. Stalin'in söylediklerini bütünlük içinde ele almayan "eleştirmen", daha sonra, "Stalin karşıtların birliğinden hiç söz etmeksizin, hep mücadeleden söz etti" iddiasını getirebiliyor. Stalin, "eleştirilen" yazısında:

"Metafiziğin aksine diyalektik, her şeyin ve tabiat olaylarının özündeki iç çelişmelerden hareket eder" demektedir.

Eğer çelişmeler *bir şeyin* kendi içinde ise; o zaman onların *birliği*, bir şey içinde *birlikte varlığı* sözkonusudur. "Birlik" sözcüğünü arayıp da bulamadığı zaman, "Stalin bu meseleyi kavramamıştır" demek, bu eleştiriyi getirenlerin "felsefi" sıfırlar olduğundan başka birşey göstermez.

O "olumsuzdan öğrenmeyi reddetti" "eleştiri"sine dayanak olarak getirilen iddialardan birincisi olan "klasik Alman felsefesinin kökten reddedildiği" "eleştiri"sinin cevabı, Stalin'in "eleştirilen" yazısında mevcuttur. Orada Stalin, klasik Alman felsefesini reddetmez, ama Marx-Engels'in klasik Alman felsefesine yöneltiği eleştirileri özetler ve savunur. (Bkz. "SBKP(B) Tarihi", s. 139-142.)

Clausewitz sorununa gelince: Stalin bu konuda Binbaşı Profesör Rasin'e

yazdığı cevapta, Lenin'in Clausewitz'le esas olarak askeri teorisinden dolayı ilgilenmediği; Clausewitz'in siyasetle savaş arasındaki ilişki konusunda Marksistlerin savunduğu tezi kendi kitabında onayladığı için ilgilendiğini belirtir. Bunun dışında Lenin'in Clausewitz'i, "saldırı kadar, geri çekilmenin de önemli olabileceği" tezi için önemli bulduğunu açıklar. O şunları söyler:

"Yani Lenin Clausewitz'e bir askeri otorite olarak değil, bir siyasetçi olarak ilgi duymuş; ve Clausewitz'de özellikle siyaset ile savaş arasındaki ilişkileri gösteren sorunlar üzerinde durmuştur.

Bu yüzden biz bugün Clausewitz'in askeri doktrinini eleştirirken, Lenin'in bu eleştirimizi sınırlayacak bir işareti yoktur.

Bu yüzden sizin Meçeryakov yoldaşın makalesine yönelttiğiniz; "Clausewitz'in askeri doktrinini eleştirmek Lenin'in görüşlerinin revizyonudur" şeklindeki yargınız haksızdır.

2- Bizim Clausewitz'in askeri doktrinini eleştirmemiz için sebep var mıdır? Evet, vardır. Sadece onun değil, Moltke, Schlieffen, Ludendorf, Keitel gibi Alman askeri ideolojisinin diğer taşıyıcılarını da eleştirmek için yeterli sebep vardır. Son otuz yıl içinde Almanya dünyaya iki kez kanlı savaş dayattı. İkisinde de yenildi. Bu bir tesadüf müdür? Kuşkusuz değil. Bu sadece Almanya'nın değil, onun askeri ideolojisinin de yenilgisidir.

...

Clausewitz'in savaş teorisi eskimiştir. O aslında manüfaktür döneminin savaşlarının bir temsilcisi idi. Ama şimdi biz savaşın da makineli dönemini yaşıyoruz. Bu dönemin yeni askeri ideolojilere ihtiyacı vardır."

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 17, s. 27.)

İşte Clausewitz sorunu da böyledir. Görüldüğü gibi Stalin, Clausewitz'in askeri ideolojisinin *eleştirilmesi* gerektiğini söylemektedir. Bunda tekyanlılık; olumsuzdan öğrenmeyi reddetmek vs. nerededir? Bütün bunlar "eleştirmen"lerin kendi kafalarındaki problemlerin ürünüdür.

LENİN STALİN'E DÜŞMAN MI İDİ?

Stalin "eleştirmen"lerinin hemen hemen tümünün çokça başvurduğu bir yol da, Stalin'e getirdikleri "eleştiri"leri Lenin'e dayandırmaya çalışmaktır. Çeşitli yollarla Lenin'in Stalin'e kesinlikle karşı olduğu; Lenin ile Stalin arasında çok önemli ideolojik ayrılıklar olduğu vs. "ispatlanmaya" çalışılır. Bu da yeni değildir.

Bu işi önce Troçkistler denemişlerdir. Sonra Kruşçev revizyonistleri denemişlerdir. Şimdi de "Mao Zedung Düşüncesi" taraftarları denemektedir.

Sorun nedir?

Lenin, 23-26 Aralık 1922'de çeşitli konularda bazı düşüncelerini dikte eder. Bu çeşitli düşünceler arasında, Lenin'in Partinin yöneticileri durumunda olan bazı kişiler hakkında da görüşleri, değerlendirmeleri vardır. Lenin'in bu mektubunun örgütsel konularla ilgili olmayan bölümleri Pravda'da yayınlanır. Mektubun tümü ise XIII. Parti Kongresi delegeleri tarafından okunur.

"Lenin'in Vasiyeti" diye anılan bu mektup daha sonraları Troçkistlerin çokça dayandıkları bir mektup olur. Bu mektupta Lenin'in Parti yöneticileri hakkında yaptığı tespitler şöyledir:

"Yukarıda değindiğim Merkez Komitesinin istikrarı ve gücü derken, bir bölünme olasılığına karşı alınabilecek ölçüde tedbir alınmasından sözediyorum. "Russkaya Mysl"de yazan (ve S.S. Oldenburg olduğu sanılan) Beyazların kalemşörü, Beyazların Sovyet Rusya'ya karşı giriştikleri oyunları tasarlarken haklı olarak önce Partimizin içindeki bir bölünmeye güvenmiş, sonra da böyle bir bölünmeye yol açacak görüş ayrılıklarına bel bağlamıştır.

Partimiz iki sınıfa dayanmaktadır. Bu nedenle, bu iki sınıf arasında anlaşma olmadığı taktirde Parti istikrarını ve gücünü yitirebilir ve parçalanması kaçınılmaz olur. Öyle bir durumda şu ya da bu tedbirin alınmasını düşünmek ve Merkez Komitesinin gücünden söz etmek boşuna olacaktır. Bu durumda, alınacak hiçbir tedbir bölünmeyi engelleyemez. Ama bunun hiç gelmeyecek kadar uzak bir gelecekte ve hiç olasılığı bulunmayan bir olay olmasını dilerim.

Ben, herhangi bir bölünmeye karşı güvence olarak istikrar ve güç sağlamayı yakın gelecek için düşünüyorum ve burada kişilerin özellikleriyle ilgili birkaç söz etmek istiyorum.

Bu açıdan alındığında, istikrar sorununun temel etmenleri, Merkez Komitesindeki Stalin ve Troçki gibi üyelerdir. Onların arasındaki ilişkilerin, aslında önlenebilecek olan bir bölünme tehlikesine yol açacağı görüşündeyim ve böyle bir tehlikeyi engellemek amacıyla, alınacak diğer tedbirlerin yanısıra Merkez Komitesi üyelerinin 50 veya 100'e çıkarılması yararlı olacaktır.

Yoldaş Stalin, Genel Sekreter olması nedeniyle elinde sınırsız yetki toplamış durumdadır ve Yoldaş Stalin'in bu yetkiyi her zaman yeterli dikkatle kullanabileceğinden kuşkuluyum. Öte yandan Yoldaş Troçki, Ulaşım ve Haberleşme Halk Komiserliği konusunda Merkez Komitesine karşı yürüttüğü

mücadelede kanıtlamış olduğu gibi, sadece çarpıcı yetenekleriyle sivrilmemektedir. Yoldaş Troçki, kişisel yetenek açısından bugünkü Merkez Komitesinin herhalde en yetenekli üyesidir; ne var ki, kendine aşırı ölçüde güven gösteren ve saf idari tedbirlere aşırı ölçüde eğilimli bir insandır.

Bugünkü Merkez Komitesinin öne çıkan bu iki önderinin bu özellikleri, istenmediği halde bir bölünmeye yol açabilir ve Partimiz bunu önlemek için gerekli tedbirleri almadığı taktirde, bölünme beklenmedik bir anda patlak verebilir.

Merkez Komitesinin öteki üyelerinin kişisel yetenekleri üzerinde tek tek durmayacağım. Ancak bu arada, Zinovyev ile Kamenev'in Ekim olayının tabii ki raslantısal olmadığına değineceğim. Fakat nasıl Troçki'nin Bolşevik olmamaklığını kişisel suç olarak hesaba katamazsak, bu olayı Zinovyev ile Kamenev'in kişisel suçu olarak hesaba katamayız.

Merkez Komitesinin genç üyelerine gelince, Buharin ve Pyatakov hakkında birkaç söz söylemek istiyorum. Bence onlar, (en genç üyeler arasında) en sivrilenlerdir ve onlarla ilgili olarak şu noktaların gözden uzak tutulmaması gerekir: Buharin, sadece Partinin çok değerli ve önemli teorisyeni olmakla kalmayıp, aynı zamanda haklı olarak tüm Partinin "sevgilisi" durumundadır. Ne var ki, Buharin'in teorik görüşlerini tamamen Marksist olarak nitelerken çok ihtiyatlı davranmak gerekir, çünkü Buharin'de skolastik bir yan vardır (hiçbir zaman diyalektiği incelememiş ve sanırım hiçbir zaman da diyalektiği yeterince kavramamıştır.)

Pyatokov'a gelince, o hiç kuşkusuz üstün irade ve yetenek sahibi birisidir, ancak ciddi siyasal konularda güvenilemeyecek ölçüde işlerin idari cephesine önem vermekte ve idari tedbirlere aşırı eğilim göstermektedir.

Kuşkusuz, bu görüşlerin ikisi de sadece bugünkü durumları gözönünde tutularak Parti içinde ileri gelen, kendilerini Partiye adamış bu iki üyenin bilgilerini arttırmak ve tekyanlı düşüncelerini değiştirmek fırsatını bulamamış oldukları varsayımıyla ileri sürülmüştür.

25 Aralık 1922

Lenin

24 ARALIK 1922 TARİHLİ MEKTUBA EK

Stalin aşırı kaba, ve biz Komünistler arasındaki ilişkilerde ve bizim içimizde taşınabilecek olan bu kusur, bir Genel Sekreter için göz yumulmayacak

niteliktedir. İşte bu nedenle, Stalin'i o görevden uzaklaştırmanın ve yerine Yoldaş Stalin'e oranla bir tek üstünlüğü olan, yani daha hoşgörülü, daha sadık, daha saygılı, daha nazik, yoldaşlara karşı daha dikkatli ve daha az kaprisli davranan birini getirmenin yolunu aramalarını yoldaşlarıma öneriyorum. Bu durum, ihmal edilebilecek önemsiz bir ayrıntı gibi görünebilir. Oysa, olasılı bir bölünmeye karşı savunma açısından ve yukarda değindiğim gibi Stalin ile Troçki arasındaki ilişkiler açısından, bunun önemsiz bir ayrıntı olmadığı, sonucu etkileyebilecek önemde bir ayrıntı olduğu kanısındayım.

4 Ocak 1923 *Lenin*

(Lenin, "Son Yazılar / Son Mektuplar", s. 12-16. Ser Yayınevi; Lenin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 36, s. 578-580.)

Stalin bu mektup konusunda şu tavrı takınır:

"Şimdi Lenin'in "vasiyeti"ne gelelim. Muhalefettekiler, burada, Parti Merkez Komitesi, Lenin'in "vasiyeti"ni "gizledi" diye bar bar bağırdılar - siz de işittiniz onları. Biliyorsunuz, sorunu Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonu toplantısında birkaç kez tartıştık. (Bir ses: "Defalarca.") Hiç kimsenin birşey gizlemediği, Lenin'in "vasiyeti"nin XIII. Parti Kongresine hitaben yapıldığı, bu "vasiyet"in Kongrede okunduğu (sesler: "Doğru!"), başka nedenlerin yanısıra, Lenin'in kendisi de bunun yayınlanmasını istemediği ve yayınlanması talebinde bulunmadığı için, Kongrenin, oybirliği ile bunun yayınlanmamasına karar verdiği defalarca kanıtlanmıştır. Bizim gibi, muhafelet de, tüm bunları biliyor. Gene de Merkez Komitesinin "vasiyet"i "sakladığını" ilan etme cüretini gösteriyor.

Lenin'in "vasiyeti" sorunu, yanılmıyorsam ta 1924'te görüşülmüştü. Daha sonraları Partiden atılmış olan eski bir Amerikan komünisti, Eastman diye biri vardı. Moskova'da Troçkistlerle kaynaşan bu adam, Lenin'in "vasiyeti" hakkında bazı söylentiler ve dedikodular derledi, dışarı gitti ve Partiyi, Merkez Komitesini ve Sovyet rejimini karalamak için elinden geleni yaptı ve özü, Partimizin Merkez Komitesinin Lenin'in "vasiyeti"ni "gizlediği" olan, "Lenin'in Ölümünden Sonra" başlıklı bir kitap yayınladı. Bu Eastman'ın bir zamanlar Troçki ile bağlantı kurmuş olması gerçeği karşısında, Politbüro üyeleri olan bizler, Troçki'ye sarılarak ve muhalefete atıfta bulunarak Partimize karşı "vasiyet" konusundaki iftira niteliğinde sözleri için Troçki'yi sorumlu duruma sokan Eastman'dan kendini ayırması için Troçki'ye çağrıda bulunduk. Sorun çok açık olduğu için, Troçki, gerçekten de, basında yaptığı bir açıklama ile, kamuoyu önünde kendini Eastman'dan ayırdı. Bu, Eylül

1925'de "Bolşevik" No. 16'da yayınlandı.

Troçki'nin makalesinden, Partinin ve onun Merkez Komitesinin Lenin'in "vasiyeti"ni saklayıp saklamadığı sorunu üzerinde durduğu pasajı okumama izin verin. Troçki'nin makalesinden aktarma yapıyorum:

*"Eastman, kitabının birkaç kısmında, Merkez Komitesinin, Partiden Lenin'in yaşamının son döneminde yazdığı birkaç olağanüstü önemli belgeyi sakladığını söylüyor (bu, ulusal sorun üzerine mektuplar, ve sözde 'vasiyet' sorunudur); **buna, Partimizin Merkez Komitesine karşı iftiradan başka bir ad verilemez.** (İtalikler benim. J. St.) Eastman'ın söylediklerinden, Vladimir İliç'in öğüt niteliği taşıyan bu örgüt içi mektupları basın için yazdığı çıkartılabilir. İşin aslında bu, kesinlikle doğru değildir. Hastalığı sırasında Vladimir İliç Partinin önde gelen kuruluşlarına ve kongresine sık sık öneriler, mektuplar vb. göndermiştir. Söylemeye gerek yok ki, bütün bu mektuplar ve öneriler sahiplerini bulmuş, XII. ve XIII. Kongrelerin delegelerinin bilgilerine sunulmuş ve kuşkusuz, daima Parti kararları üzerinde gereken etkiyi yapmıştır; ve eğer bu mektupların hepsi yayınlanmamışsa, bunun nedeni yazarın onları basın için yazmamış olmasıdır. Vladimir İliç herhangi bir 'vasiyet' bırakmamıştır, ve Partinin kendisinin niteliği gibi onun Partiye karşı tutumunun niteliği de böyle bir 'vasiyet' olanağını ortadan kaldırmaktadır. Göçmen ve yabancı burjuva ve menşevik basında (tanınmayacak kadar tahrif edilmiş bir biçimde), bir 'vasiyet' olarak atıfta bulunulan şey, Vladimir İliç'in, örgütsel sorunlara ilişkin öğütler içeren mektuplarından biridir. Partinin XIII. Kongresi, tüm ötekilere olduğu gibi bu mektuba da en büyük önemi vermiş ve ondan zamanın koşullarına ve durumlarına uygun sonuçları çıkarmıştır. Bir **'vasiyet'in gizlenmesine ya da ihlaline ilişkin tüm sözler kötü niyetli bir uydurmacadır ve tümüyle Vladimir İliç'in gerçek vasiyetine** ve onun yarattığı Partinin çıkarlarına karşı yöneltilmiştir." (Bkz. Troçki'nin makalesi, "Eastman'ın Lenin'in Ölümünden Sonra Başlıklı Kitabı Üzerine", "Bolşevik" No. 16, 1 Eylül 1925, s. 68.)*

Açık, diye düşünüyor insan. Bunu yazan, Troçki'den başkası değildi. O halde Troçki, Zinovyev ve Kamenev, neye dayanarak Partinin ve onun Merkez Komitesinin Lenin'in "vasiyeti"ni "sakladığına" dair masal okuyorlar? Masal okumaya "izin" var, ama insan nerede duracağını bilmeli.

Yoldaş Lenin'in, "vasiyet"inde, kongreye Stalin'in "kabalığı"nı göz önünde tutarak, Genel Sekereter olarak, Stalin'in yerine bir başka yoldaşı koymayı düşünmesi gerektiğini önerdiği söylenmektedir. Bu, tamamen doğrudur. Evet yoldaşlar, ben, Partiyi büyük ölçüde ve vefasızca harap eden ve bö-

lenlere karşı kabayım. Bunu hiçbir zaman gizlemedim, şimdi de gizlemiyorum. Belki de bölücülere karşı biraz yumuşaklık gereklidir, ama ben bu işte başarılı değilim. XIII. Kongreden sonra, Merkez Komitesinin ilk toplantısında, Merkez Komitesi üyelerinden, beni Genel Sekreterlik görevlerimden almalarını rica ettim. Kongrenin kendisi bu sorunu tartıştı. Bu sorun ayrı ayrı her delegasyon tarafından tartışıldı ve Troçki, Kamenev ve Zinovyev de dahil olmak üzere tüm delegeler, oybirliği ile, Stalin'i görevinde kalmaya zorladılar.

Ne yapabilirdim? Görevimi terk etmek mi? Bu benim yapıma uymaz; hiçbir zaman hiçbir görevi terk etmedim ve bunu yapmaya da hakkım yoktur, çünkü bu, kaçmak olur. Daha önceden de söylediğim gibi, ben hareketlerimde özgür değilim, ve Parti bana bir zorunluluk yüklerse, itaat etmem gerekir.

Bir yıl sonra, genel toplantıdan benim fonksiyonumu almasını gene istedim, ama gene görevimde kalmaya zorlandım.

Başka ne yapabilirdim?

"Vasiyet"in yayınlanmasına gelince, kongreye hitaben yazıldığı ve yayınlanması amaçlanmadığı için, Kongre onu yayınlamamaya karar verdi.

Elimizde, 1926'da Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonunun bir toplantısının, XV. Kongreye bu belgenin yayınlanmasına izin vermesi için başvurma kararı var. Elimizde, Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonunun aynı toplantısının, Lenin'in, Ekim Devriminden hemen önce Kamenev ve Zinovyev'in yanılgılarına işaret ettiği ve onların Partiden atılmasını talep ettiği öteki mektuplarını yayınlama kararı var.

Açıktır ki, Partinin bu belgeleri gizlediğinden söz etmek, çok çirkin bir iftiradır. Bu belgeler arasında, Lenin'in, Zinovyev ve Kamenev'in Partiden atılması zorunluluğunun üzerinde durduğu mektuplar vardır. Bolşevik Parti, Bolşevik Partinin Merkez Komitesi, hiçbir zaman gerçeklerden korkmamıştır. Bolşevik Partinin gücü, gerçeklerden korkmamasında ve gerçeğe doğrudan doğruya bakmasında yatar.

Muhalefet, Lenin'in "vasiyeti"ni bir koz olarak kullanmaya çalışmaktadır, ama bunun onlar için hiç de bir koz olmadığını anlamak için, bu "vasiyeti" okumak yeter. Tam tersine, Lenin'in "vasiyeti" muhalefetin bugünkü liderleri için öldürücüdür.

Gerçekten de, Lenin'in, "vasiyeti"nde Troçki'yi "Bolşevik olmamakla" suçladığı ve Kamenev ve Zinovyev'in Ekim sırasında yaptığı hataya ilişkin olarak, bu hatanın "rastlantısal" olmadığını söylediği olgudur. Bu ne

demektir? Bu, "Bolşevik olmayan" Troçki'ye ve hataları "rastlantısal" olmayan ve yinelenebilen ve yinelenecek olan Kamenev ve Zinovyev'e siyasal olarak güvenilemeyeceği demektir.

"Vasiyet"te Stalin'in hatalar yaptığına ilişkin bir tek sözcük, bir tek ima olmaması tipiktir. "Vasiyet" yalnızca, Stalin'in kabalığına değinmektedir. Ama kabalık, Stalin'in politik çizgisinde ve tutumunda bir kusur değildir ve böyle sayılamaz.

"Vasiyet"teki ilgili pasaj şöyledir:

"Merkez Komitesinin öteki üyelerinin kişisel niteliklerini tanımlamaya devam etmeyeceğim. Yalnızca size, Zinovyev ve Kamenev'in Ekim olayının raslantısal olmadığını, ama nasıl ki Troçki'nin Bolşevik olmamaklığını kişisel suç olarak hesaba katamazsak, onlar için de kişisel suç olarak hesaba yazamayacağımızı hatırlatacağım."

İnsan açık diye düşünüyor."

(Stalin, "Troçkizm mi? Leninizm mi?", s. 394-398. Sol Yayınları, 2. baskı.)

Lenin, mektubunda, "Milliyetler ya da "Otonomizasyon" Sorunu" başlıklı bölümde de Stalin'e; özellikle de Cerjinski ve Orkonikidze'ye bazı eleştiriler getirir. Bu konuda şunları söyler:

"MİLLİYETLER YA DA 'OTONOMİZASYON' SORUNU

Otonomizasyon denilen ve resmi tanımı Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin birleşmesi olan soruna enerjik ve sonucu belirleyici ölçüde el koymamış olmakla, Rusya işçilerine karşı büyük suç işlediğimi sanıyorum.

Geçen yaz bu sorun ortaya çıktığında hastaydım; sonbaharda iyileşeceğime, Ekim ve Aralık'ta yapılacak genel toplantılarda bu sorunla ilgilenmek fırsatını bulacağıma güveniyordum. Oysa, (bu sorun sözkonusu edildiği sırada) Ekim genel toplantısına da, Aralık toplantısına da katılamadım ve bu nedenle bu sorun hemen hemen benim dışımda kaldı.

Sadece, Kafkasya'dan gelen ve bu konunun Gürcistan'daki durumunu bana aktaran yoldaş Cerjinski ile konuşmaya zaman bulabildim. Ayrıca yoldaş Zinovyev ile de bu konuda kısa bir görüşme yapmak ve endişelerimi belirtmek olanağını buldum. Gürcistan olayını "soruşturmak" için Merkez Komitesince gönderilen komisyonun başkanı yoldaş Cerjinski'nin anlattıkları, bana sadece büyük endişe verdi. Eğer işler, yoldaş Cerjinski'nin belirttiği gibi, Orkonikidze'nin kaba güç kullanma aşırılığına varacağı noktaya gelmişse, ne tür bir batağa girdiğimizi düşünebiliriz. Açık seçik görülüyor ki, "otonomizasyon" sorunu baştan sona kesinlikle yanlış ve zamansızdı.

Bir birleşik devlet cihazının gerekli olduğu söyleniyordu. Bu iddia nereden çıkıyordu? Günlüğümün daha önceki bölümlerinde belirttiğim gibi, çarlıktan devraldığımız ve hafifçe Sovyet yağına buladığımız Rus devlet cihazından gelmiyor muydu?

Hiç kuşkusuz, bu adımın atılması, devlet cihazımıza güvenle "bizim" diyebileceğimiz güne kadar ertelenebilirdi. Oysa şimdi, elimizi vicdanımıza koyarak bunun tersini itiraf etmek durumundayız: "Bizim" dediğimiz devlet cihazı, aslında henüz bize yabancıdır, bize uzaktır. Bu devlet cihazı bir burjuva ve çarlık "karışık türlüsü"dür ve son beş yıllık sürede öteki ülkelerin yardımı olmaksızın ve bu sürenin büyük bölümünde askeri işlerle ve kıtlığa karşı savaşla "meşgul" bulunduğumuz için, bu devlet cihazından kurtulma olanağı olmamıştır.

Doğaldır ki, bu koşullar içinde, kendimizi haklı çıkardığımız ve savunduğumuz "Birlik'ten çekilme özgürlüğü", Rus olmayanları, Rus asıllıların, yani özünde tipik Rus bürokratında gördüğümüz alçaklık ve zorbalığı saklayan Büyük Rus şovenistlerinin saldırısından koruyamayacak bir kağıt parçasından ibaret olacaktır. Hiç kuşkusuz Sovyet ve sovyetleşmiş işçilerin çok ufak bir yüzdesi de, şovenist Büyük Rus süprüntüleri denizinde süte düşmüş sinek gibi boğulup gidecektir.

Bu girişimi savunmak için, ayrı örgütler halinde doğrudan doğruya ulusal psikoloji ve ulusal eğitimle ilgilenecek Halk Komiserliklerinin kurulduğu söyleniyor. Burada şu soru ortaya çıkıyor: Bu Halk Komiserlikleri oldukça bağımsız duruma getirilebilirler mi? Ve ayrıca, Rus asıllı olmayanları, gerçek Rus Derşimorde'lerinin zorbalığına karşı gerçekten savunabilecek yeterlikte tedbirleri almaya özen gösterdik mi? Yapabileceğimiz ve yapmamız gerektiği halde, bu tedbirleri aldığımızı sanmıyorum.*

Stalin'in aceleciliği, idari tedbir eğilimi ve malum "sosyal-milliyetçiliğe" duyduğu kin, bu noktada kader belirleyici rol oynamıştır. Politikada kin, genellikle en kötü rolü oynar.

"Sosyal-milliyetçiler'in "suçunu" soruşturmak için Kafkasya'ya giden yoldaş Cerjinski'nin de orada tipik Rus kafa yapısıyla (başka uluslardan olup da sonradan Ruslaşanların bu Rus kafa yapısını büsbütün abarttıkları bilinen gerçektir) sivrilmiş olmasından ve Orkonikidze'nin "tartaklamasının" bütün komisyonun tarafsızlığı konusunda karakter belirleyici olmasından korkarım.

---

* Gogol'ün "Müfettiş"inde polis. Türkçe anlamı: "Çeneni tut!"

Hiçbir provokasyon, hatta hiçbir hakaret bu tartaklamayı haklı gösteremez. Yoldaş Cerjinski bu davranış karşısında kayıtsız bir tutuma girmekle bağışlanmaz suç işlemiştir.

Kafkasya'daki bütün vatandaşların gözünde, Orkonikidze devlet iktidarını temsil etmektedir. Orkonikidze'nin, kendisinin ve Cerjinski'nin değindiği sinirliliği açığa vurmaya hakkı yoktu. Tam tersine, Orkonikidze'nin, "siyasal" suçtan sanık biri şöyle dursun, sıradan vatandaşlardan bile beklenemeyecek bir çekimserlikle davranması gerekirdi. Ve doğrusunu söylemek gerekirse, bu sosyal-milliyetçiler siyasal suç işlemekten sanık tutulan vatandaşlardı ve suçlamanın koşulları bir başka tanıma olanak veremezdi.

Burada önemli bir ilke sorunuyla karşılaşıyoruz: Enternasyonalizm nasıl anlaşılmalı, nasıl yorumlanmalıdır?

30 Aralık 1922 *Lenin"*

(Lenin, "Son Yazılar/Son Mektuplar", s. 24-27. Ser Yayınları, Mayıs 1975; Lenin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 36, s. 590-592.)

Bu konuda da Stalin'in takındığı tavır şöyledir:

"Troçki konuşmasında Stalin'in "ulusal sorunda oldukça büyük bir yanlış yaptığını" bildirdi. Ama nasıl bir yanlış, hangi koşullarda, Troçki bunu elbette söylemedi.

Bu doğru değildir yoldaşlar, bu bir iftiradır. Benim hiçbir zaman ne Parti ile, ne de Lenin ile ulusal sorunda herhangi bir görüş ayrılığım olmamıştır. Troçki burada önemsiz bir olayı açıkça ima ediyor. Yoldaş Lenin, beni XII. Parti Kongresinden önce Gürcü yarı-milliyetçilerine karşı, kısa bir süredir Fransa'da ticaret temsilcisi olan Mdivanis gibi yarı-komünistlere karşı aşırı sert bir örgütsel siyaset izlediğim, ve onları "takip altında tuttuğum" şeklinde uyardı. Ama daha sonraki olaylar, bu "sapkın"ların, Mdivanis gibilerinin, gerçekte, benim, Partimizin Merkez Komitesi Sekreterlerinden biri olmam sıfatıyla bunlara karşı izlediğim politikanın çok daha sertini hakettiklerini gösterdi. Daha sonraki olaylar, bu "sapkın"ların en açık oportünizmin dağılan bir grubu olduğunu gösterdi. Troçki bunun böyle olmadığını tanıtlayabilir mi? Lenin bu olguları bilemezdi. Çünkü hasta idi. Yatıyordu. Ve olayları izleme imkanı yoktu. Ama bu önemsiz olay ile Stalin'in (bu konudaki - milli mesele -ÇN) ilkesel görüşü arasında nasıl bir ilişki olabilir? Troçki burada benimle Parti arasında herhangi bir görüş ayrılığı olduğunu ima ediyor. Peki ama toplanan Merkez Komitesinin ve bu komitede bulunan Troçki'nin de, Stalin'in ulusal sorun üzerine tezini oybirliği ile kabul ettiği gerçek değil midir? Bu tezin kabulünün, Mdivanis olayından sonra, XII. Parti Konferan-

sından önce olduğu gerçek değil midir? XII. Parti Kongresine ulusal sorun konusunda raportörün bir başkası değil Stalin olduğu gerçek değil midir? Öyle ise burada ulusal sorunda görüş ayrılıkları nerededir? Ve Troçki bu önemsiz soruna el atmayı acaba neden işine gelir bulmuştur?"

(Stalin, Toplu Eserler, Almanca, cilt 9, s. 58-59; "Troçkizm mi? Leninizm mi?", s. 240-241.)

Görüldüğü gibi, Lenin Stalin'i "kaba" olduğu noktasında eleştirmiştir. Stalin bu eleştirinin haklı olduğunu, ve fakat bunun siyasi bir hata olmadığını ortaya koymuştur. XIII. Parti Kongresi delegeleri, Lenin'in Stalin hakkında düşüncelerini bildikleri halde Stalin'i Merkez Komitesi Sekreterliğine seçmişlerdir. Olayların gelişmesi içinde, Lenin'in çekindiği "Partinin bölünmesi" olgusu, Stalin Merkez Komitesi Sekreteri olmasına rağmen ortaya çıkmamış; muhalifler her zaman küçük bir azınlık olarak kalmıştır.

Ulusal sorunda da Stalin gerek Büyük Rus şovenizmine, gerekse "yerel milliyetçiliğe" karşı (birinciye karşı mücadeleyi öne alarak) mücadele etmiştir. Stalin önderliğinde SBKP(B)'in izlediği milliyetler siyaseti gerçekten örnek Leninist bir siyaset olmuştur.

Yapılan, Lenin'in de dikkat çektiği belli hatalar, daha sonraları da ortaya çıkmış; eleştiri, özeleştiri ile aşılmıştır.

Lenin'in Stalin'e getirdiği eleştiriler, bir *Bolşeviğin* diğer bir *Bolşeviğe* getirdiği eleştirilerdir. Lenin'in Troçki gibilerine getirdiği eleştiriler ise, bir Bolşeviğin bir Bolşevik olmayan birine getirdiği eleştirilerdir. Bunlar arasında fark vardır.

Şimdi Lenin'e dayanarak Stalin'i eleştirmeye kalkanlar, işte aynı Troçki ve hempaları gibi bu farkları gözlerden gizlemeye çalışıyorlar. Ama gerçekler inatçıdır!

STALİN ELEŞTİRİLEMEZ Mİ?

Biz yukarıda, elimizden geldiğince, yaygın olan tüm "aktüel" Stalin "eleştiri"lerini biraraya toplayıp, bunlar konusunda tavır takınmaya çalıştık. Bunu yaparken, yazının okunmasını güçleştirme; okuyucuyu sıkma ve dikkatini belli ölçüde dağıtma pahasına, Stalin'den uzun alıntılar yaptık. Stalin'i okumadan "Stalin'i eleştirme"nin moda olduğu bir ortamda, bu bize kaçınılmaz göründü. Stalin'den alıntılar şunu açıkça göstermektedir: "Eleştirilen" hemen tüm noktalarda "eleştiri"ler "iftira" niteliğindedir. Biz Stalin *böyle* eleştirile-

mez diyoruz. (Hiç kimse böyle eleştirilemez, eleştirilmemelidir.)

Stalin, Marx-Engels-Lenin ile birlikte, Marksizm-Leninizmin klasiklerinden birisidir. O Marksizmi Lenin'den devralıp savunmuş, çeşitli noktalarda Marksizm-Leninizmi geliştirmiş, yaşadığı dönemde dünya Marksist-Leninist hareketine doğru bir önderlik vermiş; bir Komünisttir.

Stalin hiç hata yapmamış mıdır? Biz Stalin'e iddia düzeyinde getirilen "eleştiri"leri geri çevirdiğimizde, bize bu soruluyor.

Biz bu soruya Stalin'le cevap verelim: *YALNIZCA ÖLÜLER HATA YAPMAZ!*

Stalin tabii ki bir dizi hata yapmıştır. Yıllarca dünya Komünist hareketinin en önünde giden, her günü sınıf mücadelesi içinde geçen bir insanın hata yapmadığını, yapmayacağını söylemek saçmalıktır. Stalin birçok yazısında gerek kendisinin, gerekse önderliğindeki SBKP(B) içinde yapılan hataları tespit etmiştir. Hataları kendine gösterildiğinde, bunları kabul edip düzeltmiştir. Biz Stalin eleştirilemez demiyoruz. Ama onun eleştirilmesine *ciddi* yaklaşılması gerektiğini; bugüne kadarki "eleştirmen"lerin getirdiği "eleştiri"lerin "hafif" eleştiriler olduğunu söylüyoruz.

Bugüne kadar Stalin'e getirilen "eleştiri"ler, Kruşçev revizyonizminin ortaya çıkmasının suçunu Stalin'e yüklemekte; Stalin'in modern revizyonizme karşı verdiği mücadeleyi bir kalemde atlayarak; Stalin'i sebep, Kruşçev'i sonuç olarak görüp göstermekte; bir Marksist-Leninist önder ile, Marksizm-Leninizmin bir klasiği ile; ikiyüzlü bir dönek arasındaki ayrım çizgisini bulandırmaktadırlar. İşte bizim karşı çıktığımız budur.

Biz bugün Marx, Engels, Lenin'de olduğu gibi, Stalin'de de Marksist-Leninistlerin önlerindeki görevin; onun temel eserlerindeki görüşlerin doğruluğunun / yanlışlığının araştırılması değil, kavranmaya çalışılması olduğunu düşünüyoruz. Onun *temel eserlerindeki* görüşlerinin "güvenilir", "dayanılabilir" görüşler olduğunu; bu görüşlerin henüz Marksist-Leninist çevre içinde bile tam olarak bilinmediğini, eğitiminin yapılmadığını; bu yüzden de görevin *önce* bunları kavramak olduğunu düşünüyoruz. Bu tabii ki varolabilecek hatalar üzerine kafa yormamak anlamına gelmez. Sorun nasıl yaklaşacağımız sorunudur. Bazıları Stalin'e Lenin'i çarpıtığı kuşkusuyla yaklaşıyorlar, ve öyle yaklaşılması gerektiğini öneriyorlar. İşte biz - bugüne kadarki bütün araştırmalarımız sonucu - bu yaklaşıma karşı çıkıyoruz. Stalin'e bugüne kadar getirilen "eleştiri"ler biraz yakından incelendiğinde görülür ki, bu "eleştiri"ler aynı zamanda Lenin'e de, Marx ve Engels'e de yönelen "eleştiri"lerdir.

"Eleştirmen"lerinin Stalin'e yaklaştığı yöntemlerle Lenin, Marx ve Engels de rahatlıkla "revizyonist" ilan edilebilir. İşte biz aynı zamanda bu yöntemlere karşı çıkıyoruz.

Bütün Marksist-Leninistleri, bütün devrimcileri Stalin'i ciddi bir şekilde incelemeye, kavramaya çalışmaya çağırıyoruz.

Stalin "eleştirmen"lerini ise biraz ciddi olmaya davet ediyoruz!

("Bolşevik Partizan" No. 54'ten alınmıştır.)

PROLETARYA, TARİH ÇARPITICILARINDAN ER GEÇ HESAP SORACAKTIR!

1 Eylül 1939, Nazi Almanya'sının Polonya'ya resmen ve fiilen askeri saldırıya geçerek, İkinci Dünya Savaşı'nı resmen başlattığı tarihtir.

II. Dünya Savaşı, gerçekte 1 Eylül 1939'dan çok önce başlamıştı. Stalin bunu, 10 Mart 1939'da, SBKP(B) XVIII. Parti Kongresi'ne sunduğu raporda şöyle dile getiriyordu:

"İşte, yeni emperyalist savaşın başlangıcını belirleyen dönemin en önemli olayları: 1935'te, İtalya, Habeşistan'a saldırdı ve onu ilhak etti. 1936 yazı içinde, Almanya ve İtalya, İspanya'da askeri bir müdahaleye giriştiler; bu müdahale sırasında Almanya, İspanya'nın kuzeyine ve İspanyol Fas'ına, İtalya da İspanya'nın güneyine ve Balear adalarına ayak bastılar. 1937'de, Mançurya'yı ele geçirdikten sonra, Japonya, merkez ve kuzey Çin'e saldırıp, Pekin, Tientsin, Şanghay gibi yerleri işgal etti; işgal edilmiş bölgelerden yabancı rakiplerinin ayağını kaydırmaya başladı. 1938 başlarında, Almanya Avusturya'yı, ve 1938 güzünde de, Çekoslovakya'nın Südetler bölgesini ilhak etti. 1938 sonlarında, Japonya, Kanton'u ve 1939 başlarında da, Haynan Adası'nı ele geçirdi.

Sezdirmeden halkların içine sokulan savaş, böylece 500 milyondan çok insanı yörüngesine çekmiş ve etki alanını, Tientsin, Şanghay ve Kanton'dan başlayıp, Habeşistan'dan geçerek, Cebelitarık'a kadar yaymıştır.

Birinci emperyalist savaştan sonra, İngiltere, Fransa ve Birleşik Devletler başta olmak üzere yenen devletler, ülkeler arasında yeni bir ilişkiler rejimi, savaş sonrası barış rejimini kurmuşlardı. Bu rejimin başlıca temelleri, Uzakdoğu'da dokuz devlet antlaşması, ve Avrupa'da da Versailles Antlaşması ile tüm bir başka antlaşmalar dizisi idi. Milletler Cemiyeti, ülkeler arası ilişkileri, devletlerin tek bir cephesi temeli üzerinde, devletlerin güvenliğinin ortaklaşa savunulması temeli üzerinde, bu rejim çerçevesinde düzenleyecekti. Bununla birlikte, üç saldırgan devlet ve onlar tarafından başlatılmış bulunan yeni emperyalist savaş, tüm bu savaş sonrası barış rejimi sistemini tepeden tırnağa alaşağı etti. Japonya, dokuz devlet antlaşmasını, Almanya ile İtalya'da Versailles Antlaşması'nı yırttılar. Ellerini özgür bırakmak için, bu üç devlet, Milletler Cemiyeti'nden çekildiler.

Yeni emperyalist savaş bir olgu haline geldi."
("Tarih Çarpıtıcıları", s. 109-110, İnter Yayınları.)

Aslında"...üç saldırgan devlet... tarafından -1935'ten itibaren - başlatılmış bulunan yeni emperyalist savaş"; 1939'da Nazi Almanya'sının Polonya'ya saldırması ile yeni boyutlar kazandı. O zamana dek savaş dışı kalan ve Nazi imparatorluğunun yayılmacılığını "karışmama" siyaseti ve tavizlerle sınırlamaya çalışan emperyalist büyük güçlerden İngiltere ve Fransa'nın savaşa katılması. Nazilerin Polonya saldırısının sonucu oldu. Artık savaşın genel bir nitelik, bir dünya savaşı niteliği kazandığı, herkesin açıkça gördüğü bir olgu haline geldi. Bu yüzden 1 Eylül 1939, İkinci Dünya Savaşının başlangıcı olarak kabul edilegelmiştir.

Bütün dünyada sınıf bilinçli işçiler, her yıl 1 Eylül'de, "Emperyalist ve Gerici Savaşa Karşı Mücadele Günü"nde, Nazi Almanya'sının Polonya'ya saldırısını da nefretle kınırlar.

Sınıf bilinçli işçiler, 1 Eylüllerde, emperyalist, gerici, karşı-devrimci savaşlara karşı, tek çıkış yolunun devrimci savaşlar olduğu gerçeğini vurgular, savunurken; bütün dünyada burjuvazi ve onun revizyonist yardakçıları, bu günü devrimci özü boşaltılmış ve niteliği ne olursa olsun genel olarak "savaşa karşı" bir gün olarak, pasifist bir içeriğe büründürmeye çalışırlar.

"BİR DAHA SAVAŞ OLMASIN" NASIL MÜMKÜN?

Bu yıl, Nazi Almanya'sının Polonya'ya saldırısının 50. yıldönümü idi. Bu yıldönümü, bütün dünyada emperyalist ve sosyal emperyalist burjuvazi tarafından komünizme karşı ideolojik saldırının önemli araçlarından biri haline getirildi.

Bir yandan "bir daha savaş olmasın" şiarı, *emperyalist barışın* yoğun bir propagandası için utanmazca kullanıldı. "Bir daha savaş olmasın" şiarı, komünist-devrimci içeriği ile halbuki emperyalizme karşı bir savaş çağrısı; emperyalist, gerici, karşı-devrimci savaşlara karşı bir savaş çağrısıdır. Emperyalizm varolduğu sürece emperyalist, gerici, karşı-devrimci savaşlar da olacaktır. *Emperyalist barış* gerçekte iki genel emperyalist paylaşım savaşı arasında, bir dizi karşı-devrimci savaşın da kendine eşlik ettiği ve yeni bir paylaşım savaşının hazırlandığı sahte bir barıştır. Dişine-tırnağına kadar silahlanma, militarizm, içte faşistleşme, fırsatını bulduğu noktada ve anda "rakibin" nüfuz alanına askeri müdahaleyi de içeren tüm araçlarla sızma, yerel savaşları

kışkırtma, düzme... Bütün bunlar, emperyalist barışın yolarkadaşlarıdır. Bunlar gibi, göstermelik *silahsızlanma, barış görüşmeleri,* konferansları vb. vb., yapılan bir dizi anlaşma, birçok halde eski silahların yerine daha modernlerinin geçirilmesi anlamına gelen sınırlı silahsızlanmalar ve yüksek perdeden ilan edilen "barışseverlik" de emperyalist barışın yolarkadaşlarıdır. Dünya proletaryası ve ezilen halkları, İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan bu yana yaşadığı "barış" ortamı içinde, *emperyalist barışın da, emperyalist savaş gibi yok edilmesi gereken bir kötülük* olduğunu görecek yeterli veriye sahiptir! Sorun, bu verileri ona kavratabilmek; emperyalistlerin, onların revizyonist, reformist, pasifist sözcülerinin "barış" maskesini yüzlerinden çekip alabilmektir. "Bir daha savaş olmasın" diyen ve bunu gerçekten isteyen; emperyalist, gerici, karşı-devrimci savaşların gerçek kaynağı olan EMPERYALİZM'i Proleter Dünya Devrimi ile yıkmak için savaşmak zorundadır!

Bizim bu makalede esas üzerinde durmak istediğimiz sorun ama, bu 1 Eylül'ün emperyalist, sosyal-emperyalist burjuvazi tarafından Komünizme saldırı için kullanıldığı ikinci alandır.

Söz konusu alan, "tarih çarpıtıcılığı" alanıdır.

TARİH NASIL ÇARPITILIYOR?

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde, "anti-Hitler" koalisyonu dağılıp, emperyalist güçler Sovyetler Birliği'ne karşı "soğuk savaş"ı başlattıklarında; İkinci Dünya Savaşı'nın tarihi "gözden geçirilmeye", "düzeltilmeye", yani emperyalistlerin işine gelecek biçimde çarpıtılmaya başlandı.

İkinci Dünya Savaşı, *bu tip tarihe göre,* hiçbir şekilde emperyalizmin I. Dünya Savaşı sonunda yarattığı durumun tabii sonucu; emperyalizmden kaynaklanan bir olgu değil; Almanya'da nasıl oldu ise(!) başa gelmiş olan - ve tabii emperyalizmle ilgisi olmayan (!!!) - bir manyak tarafından yönetilen "totaliter" Nazi rejiminin; yine Nazizm gibi "totaliter" ve "yayılmacı" olan Rusya'daki komünist rejim ile anlaşması sonucu ortaya çıkan bir olgu idi.

Eğer İkinci Dünya Savaşı çıktı ise, bunun nedeni, 23 Ağustos'ta (1939) yapılan ve emperyalist tarihçilerin "Hitler-Stalin Paktı" adını verdikleri, "Almanya-Sovyetler Birliği Anlaşması" idi.

Bu anlaşmanın bir de "gizli" "ek protokolü" vardı. Bu "ek protokol"de, Polonya'nın doğusu ve Baltık ülkeleri Sovyetler Birliği'ne bırakılıyordu. Bu

anlaşmadır ki, Hitler Almanya'sının Polonya'ya saldırmasına - böylece II. Dünya Savaşı'nın başlamasına - yeşil ışık yakmış, "iki totaliter rejim" kendi aralarında anlaşarak dünyayı ateşe atmışlardır.

Bu tezler 1948'de, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı tarafından - İngiliz ve Fransız Dışişlerinin de katılımı ile - yayınlanan "Nazi - Sovyet İlişkileri 1939-1941" başlıklı derlemede getirilmiş ve o zamandan bu yana Batılı emperyalistler açısından "resmi tarih" olmuştur.

Bu açık çarpıtmalar, derhal Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı'nın "TARİH ÇARPITICILARI" başlığını taşıyan broşürü ile cevaplanmış; Sovyetler Birliği, tarih çarpıtıcılarının yüzünün tanınması için elindeki belgeleri ayrıca "Diplomasi Tarihi", "İkinci Dünya Savaşının Öncesi Tarihi Hakkında Belge ve Malzemeler" başlıklı eserlerde de yayınlamıştır.

Sovyetler Birliği bu belgelerde ve tavrında açıkça şunları ispatlıyordu:

"Hitler saldırısı; birincisi, ABD, kısa zamanda Alman saldırısı için askeri ve ekonomik bir temel yaratmasında Almanya'ya ya yardım ettiğinden ve bu şekilde saldırganı silahlandırdığından; ve ikincisi, İngiltere ve Fransa'nın yönetici çevreleri kollektif güvenliğe sırt çevirerek barışsever ülkelerin saflarını dezorganize ettikleri, saldırıya karşı bu ülkelerin birleşik cephesini parçaladıkları, Alman saldırısına yol hazırladıkları ve İkinci Dünya Savaşını başlatması için Hitler'e yardım ettiklerinden dolayı mümkün olmuştur.

Eğer ABD, Hitler Almanya'sının ağır sanayiini finanse etmeseydi; ve İngiltere ve Fransa kollektif güvenliğe sırt çevirmeyip de tam tersine Sovyetler Birliği ile Alman saldırısına karşı bir kollektif savunma hazırlasaydı ne olurdu?

Hitler, saldırısı için yeterli silah bulamazdı. Hitler'in haydutluk politikası, kollektif bir güvenlik rejimi tarafından kıskaç içine alınırdı. Hitler faşistlerinin İkinci Dünya Savaşını başlatmadaki başarı şansı asgariye inerdi. Hitler faşistleri, kendileri için bu kadar olumsuz koşullara rağmen, İkinci Dünya Savaşını çıkarmaya karar verselerdi bile, daha savaşın ilk yılında yenilgiye uğratılırlardı.

Ama ne yazık ki bu, ABD, İngiltere ve Fransa'nın tüm savaş öncesi dönemde izledikleri zararlı politika sonucu gerçekleşmedi.

Eğer Hitler faşistleri nerdeyse altı yıl süren ve milyonlarca kurban yutan İkinci Dünya Savaşını başlatmayı başarabildi ise, bunun suçu tam da onlardadır."

("Tarih Çarpıtıcıları", s. 27. İnter Yayınları.)

Sovyetler Birliği, Nazi Almanya'sının ve diğer faşist güçlerin saldırganlığını tespit ettiği andan itibaren, "saldırgan olmayan güçler"e bir "ortak savunma ve karşılıklı destek" önerisi götürmüş, "ortak güvenlik" sisteminin kurulması için elinden gelen her şeyi yapmıştır.

Buna karşı İngiliz, Fransız ve Amerikan emperyalistlerinin politikası, Nazilerle uzlaşma ve onları "Bolşevizmi ezme"de vurucu güç olarak kullanma olmuş; bunlar "ortak güvenlik sistemi" kurulmasına yanaşmamışlardır.

Sovyetler Birliği, Almanya ile "saldırmazlık paktı"nı imzalamadan önce Fransız ve İngiliz askeri misyon temsilcileri ile yapılan görüşmelerde, bir anlaşma yapılabilmesi için elinden geleni yapmıştır. Ama sonuçlar şöyledir:

"1- Sovyet Hükümeti, görüşmeler sırasında, karşılıklı yardımlaşmanın gerçekten etkin olması; yani politik bir anlaşmanın yanısıra, yardımlaşmanın boyutlarını, biçimini ve süresini saptayan bir askeri anlaşmanın da yapılması koşullarında, saldırgana karşı İngiltere ve Fransa ile birlikte eşit haklar temelinde karşılıklı bir anlaşma yapmak için son derece büyük bir sabırla çaba gösterdi; çünkü olayların önceki tüm gelişmesi, ancak böylesi bir anlaşmanın, tümüyle cezasız bırakıldığından ve Batılı güçler tarafından desteklendiğinden dolayı uzun yıllar boyunca şımartılan Hitlerci faşist saldırganların aklını başına getirebileceğini göstermişti.

2- İngiltere ve Fransa'nın Sovyetler Birliği ile görüşmeler sırasındaki tavrı, İngiltere ve Fransa'nın politikalarının, barışın ve saldırgana karşı mücadelenin çıkarları ile hiçbir ortak yanı olmayan hedefler tarafından belirlenmesinden dolayı, bunların SSCB ile ciddi bir anlaşmayı asla düşünmediklerini tümüyle kanıtladı.

3- İngiliz-Fransız politikasının sinsi niyeti, Hitler'e SSCB'nin müttefikleri olmadığı, SSCB'nin tecrit olduğu, İngiltere ve Fransa'dan gelebilecek bir direnişle karşılaşma riski olmaksızın Hitler'in SSCB'ne saldırabileceği şeklinde işaret vermekten oluşuyordu.

Bu koşullar altında, İngiliz-Fransız-Sovyet görüşmelerinin bir fiyasko ile sonuçlanması şaşırtıcı değildir."

(A.g.e., s. 56-57.)

İngiliz emperyalistleri, Sovyetler Birliği ile "yetkisiz temsilciler" düzeyinde görüşmeler yürütürken; Dışişleri Bakanı Halifax üzerinden Nazi Almanya'sına, "bugün dünyada endişe verici tüm sorunlar üzerine anlaşmaya hazır" oldukları mesajını veriyordu. (Bkz. "Tarih Çarpıtıcıları", s. 58.)

"Tarih Çarpıtıcıları"nda ortaya konduğu gibi:

"Bu dönemde, İngiltere ve Fransa'nın, Hitler Almanya'sının savaşı başlatmasını önlemek için herhangi bir girişimde bulunmak şeklinde ciddi bir niyetinin olmadığı gibi; aksine, gizli sözleşmeler ve anlaşmalar yoluyla, mümkün olan tüm provokasyonlarla Hitler Almanya'sını Sovyetler Birliği üzerine kışkırtmak amacıyla ellerinden gelen her şeyi yaptıklarından artık kuşku duyulamazdı.

Hiçbir kalpazan, Sovyetler Birliği'nin bu koşullar altında şunlar arasında bir seçim yapma durumunda olduğu tayin edici olgusunu, ister tarihte olsun, isterse halkların bilincinde, kararlaştırmayı başaramaz:

ya kendini korumak amacıyla, Almanya tarafından önerilen saldırmazlık antlaşmasının imzalanması önerisini kabul etme ve böylelikle Sovyet devleti tarafından güçlerini olası bir saldırgan saldırısına karşı daha iyi hazırlamak için kullanılacak barışı Sovyetler Birliği açısından belli bir dönem daha güvence altına alma;

ya da Almanya tarafından önerilen saldırmazlık antlaşmasını reddetme ve böylelikle, Sovyetler Birliği'nin tümüyle tecrit olacağı, kendisi için dezavantajlı bir durumda, Almanya ile silahlı bir çatışmaya kışkırtmaları amacıyla Batılı güçler kampındaki provokatörlere olanak sağlama.

Bu durumda Sovyet Hükümeti, kendisini, seçimini yapmak ve Almanya ile bir saldırmazlık antlaşması imzalamak zorunda gördü."

(A.g.e., s. 60-61.)

İşte tüm dünyada emperyalist burjuvazi ve onun çanak yalayıcılarının "Hitler-Stalin Paktı" adını verdiği, 23 Ağustos 1939'da imzalanan "Almanya-Sovyetler Birliği Saldırmazlık Antlaşması" gerçekte bu ortamda ortaya çıkmıştır. Bu antlaşmanın "savaşa yol açtığı" vb. iddialar, bütünü ile idealist - emperyalist tarih yazıcılarının bir uydurması, iftirası, tarih çarpıtmasıdır.

Bu antlaşma değildir, savaşa yol açan! Savaşa yol açan, emperyalizmin eşitsiz, sıçramalı gelişme yasasının işlemesi sonucu Alman emperyalizminin, Nazizm şahsında I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan "Versay rejimini" parçalama, emperyalist dünyaya, evet tüm dünyaya hakim olma isteği; diğer emperyalist büyük güçlerin, Alman Nazizmi eliyle, "Bolşevizm belası"ndan kurtulma(!) isteği ve "ortak güvenlik" çabalarını torpillemeleridir.

Savaş, yukarıda da ortaya koyduğumuz gibi, aslında 1 Eylül 1939'dan çok önce başlamıştı. Bunun ötesinde, Nazi Almanya'sının Polonya'ya saldırması da, Almanya-Sovyetler Birliği saldırmazlık paktından çok önce detayına kadar planlanmıştı.

Almanya-Sovyetler Birliği saldırmazlık paktı, yalnızca bir konuda değişikliği beraberinde getirdi: İki cephede birden savaşmak istemeyen Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği'ne saldırısını iki yıl geciktirdi. Bunun yerine yüzünü, Polonya'ya saldırısı ertesinde, Fransa cephesine, Batı cephesine döndü.

Bütün hesaplarını Nazi Almanya'sının Polonya üzerinden - ve Polonya baronları ile birlikte - Sovyetler Birliği üzerine saldırması üzerine kuran Batı'nın, o an saldırgan konumda bulunmayan "demokratik" emperyalist büyük güçleri, bu saldırmazlık paktını tabii ki kendi çıkarlarına aykırı gördüler.

Ama İngiliz-Fransız-Amerikan emperyalistlerinin hoşuna gitmeyen ve onların hesaplarına uygun olmayan bu anlaşma, Sosyalizmin kalesi Sovyetler Birliği'ne, savaşa hazırlanması için biraz daha zaman kazandıran; Sosyalizmin, dünya proletaryasının, ezilen halkların çıkarlarına uygun olan bir antlaşma idi.

Sosyalist Sovyetler Birliği, saldırmazlık antlaşmasının imzalandığı Ağustos 1939'dan, Nazi Almanya'sının Sovyetler Birliği'ne saldırdığı, Temmuz 1941'e dek geçen iki yılı, Sovyetler Birliği'nin savunmasını güçlendirmek ve Doğu cephesini, yani Sovyetler Birliği'nin Batı savunma sınırını hemen hemen tam bir hat boyunca 200 km. kadar Batıya kaydırmak, böylece muhtemel bir Nazi saldırısını çok daha önceden karşılayacak tedbirleri almakla değerlendirdi.

Sovyet Kızıl Ordusu bu dönemde Nazi Almanya'sının bütün Doğu Avrupa'yı işgali altına almasını önlemek için, Polonya'ya girdi ve 1920'de baronların Polonya'sı tarafından ilhak edilen Batı Belorusya ve Batı Ukrayna'yı Sovyet Belorusya ve Sovyet Ukrayna'sı ile birleştirdi.

Baltık devletleri Estonya, Letonya ve Litvanya ile yapılan anlaşmalar temelinde bu ülkelere Sovyet Ordu Garnizonları yerleştirildi.

Fin Hükümeti'nin, Sovyetler Birliği'nin Kuzey sınırını güvence altına almak için yapılığı tüm önerileri geri çevirmesi ve düşmanca bir tutum takınması üzerine çıkan savaş, Fin Hükümeti'nin Sovyetler Birliği'nin önerileri temelinde yapılan bir barış anlaşmasını imzalaması ile sonuçlandı.

Sovyetler Birliği, Romanya'nın Ekim Devrimi sonrasında Sovyetlerden kopardığı Bukovina ve Moldavya'ya da girdi.

Bu şekilde Hitler saldırısına karşı yönelen "Doğu Cephesi"nin oluşturulması, Baltık Denizi'nden Karadeniz'e kadar uzanan bir hat üzerinde tamamlanmış oldu.

Emperyalistler, Sovyetler Birliği sınırının bir hat boyunca 200 km. kadar

Batıya kaydırılması ve bu alanların Nazi imparatorluğunun sömürgesi haline getirilmesinin önlenmesi demek olan bu gelişmeleri, çok "ulusal hak" savunucusu pozlarında, Finlandiya, Litvanya, Letonya, Estonya, Polonya vb.nin "ulusal haklarının zedelenmesi" vb. olarak adlandırmış, Sovyetler Birliği'ni "yayılmacılık", saldırganlık vb. ile suçlayagelmişlerdir.

Halbuki olan, "Tarih Çarpıtıcıları"nda tespit edildiği gibi:

"*...Polonya (vb'nin) ulusal haklarının zedelenmesi veya zedelenmemesi değil, tersine **Hitler faşistleri üzerinde zaferin örgütlenmesi yoluyla bu ülkelerin Hitler Almanyasının hiçbir hakka sahip olmayan sömürgeleri haline dönüştürülmesini önlemek... mümkün olan her yerde Alman birliklerinin ilerlemesine set çekme, güçlü savunma mevzileri kurma ve sonra da karşı saldırıya geçme, Hitler birliklerini dağıtma ve böylelikle bu ülkelere özgür bir gelişme sağlama***" (a.g.e., s. 72/a.b.ç.) idi.

Bütün emperyalist demagoglar ve onların etkisinde kalıp, Sovyetler Birliği'nin Batı sınırını Batıya kaydırmasını "ulusal hakları savunma" adına kınayanlar; "Bu yapılmasa idi ne olurdu, alternatifi ne idi?" sorusuna cevap vermek zorundadırlar.

Bu soruya "Tarih Çarpıtıcıları"nda şu cevap verilmektedir:

"*Sovyetler Birliği, daha Alman saldırısından önce SSCB'nin eski sınırlarının oldukça batısında bir "Doğu Cephesi" oluşturmasaydı ve bu cephe Viborg-Kaunas-Bialistok-Brest-Litovsk-Lvov hattı üzerinde değil de, Leningrad-Narva-Minsk-Kiev eski sınır hattı boyunca ilerleseydi, ne olurdu?*

Bu, Hitler ordusuna, yüzlerce kilometre derinliğinde bölge kazanması ve Alman cephesini Leningrad, Moskova, Minsk ve Kiev'in 200 ile 300 kilometre yakınına kadar çekmesi olanağını verirdi; Almanların SSCB'nin içlerine doğru ilerlemesini hızlandırır. Kiev ve Ukrayna'nın daha hızlı bir şekilde düşmesini sağlar. Moskova'nın Almanlar tarafından işgal edilmesi sonucunu verir ve Lenigrad'ın Almanların ve Finlilerin birleşik güçleri tarafından işgaline yol açar ve SSCB'ni uzun ve çetin bir savunmaya geçmeye zorlardı ki, Almanlar böylelikle İngiliz Adalarına bir indirme ve Mısır bölgesindeki Alman-İtalyan cephesinin güçlendirilmesi için 50 tümeni Doğu'dan tasarruf etme olanağına sahip olurlardı. O zaman da büyük ihtimal ki, İngiliz Hükümeti Kanada'ya tahliye edilmek zorunda kalır ve Mısır ve Süveyş Kanalı Hitler'in egemenliği altına girerdi.

Ama hepsi bu değil. SSCB, Mançurya sınırındaki birliklerinin önemli bir bölümünü, savunmasını güçlendirmek için "Doğu Cephesi" sınırına aktarmak

zorunda kalır ve bu da Japonlara, Mançurya'da 30 civarında tümen tasarruf etme ve bunları Çin'e karşı, Filipinler'e karşı, bir bütün olarak Güneydoğu Asya'ya karşı ve nihayet Uzakdoğu'daki Amerikan askeri kuvvetlerine karşı kullanma olanağı sağlardı.

Bütün bunlar, savaşın en azından iki yıl daha uzun sürmesine ve İkinci Dünya Savaşı'nın 1945'te değil de, 1947'de ya da daha sonra bitmesine yol açardı.

"Doğu Cephesi" sorununda durum buydu."

(A.g.e., s. 74-75.)

Sovyetler Birliği'nin 23 Ağustos 1939'da Almanya ile saldırmazlık paktı imzalamasını hangi neden ve gerekçelerle olursa olsun "eleştiren"ler, gerçekte Sovyetler Birliği'ne "neden 1939 yazında tek başınıza Alman ve Japon saldırısına karşı ülkenizi terk etmediniz?" eleştirisini(!) getirmektedir.

Sovyetler Birliği'nin Batı cephesini hemen hemen 200 km. daha Batıya kaydırmasını "eleştiren"ler, gerçekte, objektif olarak "bu alanın neden Nazi işgaline bırakılmadığı" eleştirisini(!) getirmektedirler.

Bu bağlamda, bu eleştirilerin objektif konumu budur.

Bir de "gizli protokol" sorunu vardır. Emperyalistlerin iddiasına göre, Almanya-Sovyetler Birliği saldırmazlık paktının bir de "gizli protokolü" vardır. Ve bu "gizli protokol"de, Almanya ile Sovyetler Birliği arasında "nüfuz alanları" paylaşması yapılmıştır. Daha sonraki gelişmeler de zaten bu "gizli protokol"e göre olmuştur.

Bu "gizli protokol" iddiası bağıntısında, Sovyetler Birliği daha Nürnberg Mahkemeleri döneminde resmen tavır takınmış; böyle bir protokolün olmadığını; böyle bir protokol olduğu iddiası ile ileri sürülecek tüm belgelerin "nazi Almanyası"nın ya da diğer "emperyalist güçler"in gizli servislerinde imal edilmiş sahte belgeler olabileceğini *resmen* açıklamış ve buna İngiltere, Fransa ve ABD'nin *hiçbir itirazı* olmamıştır. Ne zaman ki soğuk savaş başlamış; o zaman "gizli protokol" iddiası yine *Batılı emperyalist tarihin* tezlerinden biri olarak piyasaya sürülmüştür.

Sovyetler Birliği, daha sonraki dönemde de, revizyonistlerin iktidarı ele geçirdiği dönemde de, "gizli protokol" konusunda yukarıdaki pozisyonu savunmuştur. Ta ki, II. Dünya Savaşı'nın başlamasının üzerinden 50 yıl geçene dek!

Batılı emperyalist güçlerle ilişkilerini iyileştirmek temel kaygılarından biri haline gelen Gorbaçov revizyonist yönetimi, bu alanda da geçmiş pozis-

yonu revizyondan geçirmiş; Batılı emperyalistlere "50. Yıl Hediyesi" olarak, "gizli protokol"ün varlığını kabul etme anlamına gelen bir tavır takınmıştır.

Bugün yeni olan, aslında Stalin önderliğindeki sosyalist Sovyetler Birliği'ne getirilen suçlamalar değil; bu suçlamalara giderek artan ölçüde Sovyet revizyonist tarihçilerinin ve yönetiminin de katılması; emperyalist tarih çarpıtıcılarının resmi tezlerinin, giderek sosyal-emperyalistlerin de resmi tarihi olma yönündeki gelişmedir.

Bugün Volgonokov, Afanasyev gibi kötü ünlü revizyonist "Sovyet" tarihçileri, II. Dünya Savaşı'nın başlamasındaki "suçluluk" konusunda Hitler ile Stalin'i aynı kefeye koyma konusunda, Batılı meslekdaşları ile adeta yarışır hale gelmiştir.

Baltık ülkelerinde milliyetçi burjuvalar çoktan Nazizm ile Komünizmi; Hitler ile Stalin'i eşitleme noktasına gelmiş; Baltık ülkelerinde milli baskıya karşı mücadele talepleri, çoktan "Rus işgalinin temeli" olduğu söylenen, "gizli protokol" kaldırılmalıdır. (Sovyetler Birliği'nin olmadığını söylediği, bu anlamda hiçbir bağlayıcı yanı olmayan bir "anlaşma"nın kaldırılması nasıl olacaksa artık!) talebi ile birleşmiştir.

Polonya'da kilise ve burjuva muhalefeti açısından, Hitler ne ise Stalin; Nazizm ne ise Komünizm odur! vb. vb.

Bütün bunlar, tarihin utanmazca çarpıtılması; *Nazizmin aklanması, Stalin ve onun önderliğindeki proletarya diktatörlüğünün utanmazca karalanması* anlamına gelen iddialardır.

Bu iddiaların giderek artan bir bölümünün, hem de Sosyalizm-Komünizm adına, bugünkü "Sovyet" tarihçileri ve yönetimi tarafından üstlenilmesi, onların barikatın hangi yanında olduğunu gösteren en açık göstergelerden biridir.

İkinci Dünya Savaşı sırasındaki Sovyetler Birliği'nin Marksist-Leninist siyasetine kara çalanlar, objektif olarak emperyalizmi, onun doğurduğu Nazizmi aklamak konumunda, *tarihi çarpıtma* konumundadırlar.

Bütün dünya proletaryası, Nazizmin yıkılmasında başrolü oynayan Stalin önderliğindeki sosyalist Sovyetler Birliği'ne; Kızıl Ordu'ya minnet borçludurlar.

Nazizmin yıkılmasından açıkça üzüntü duyanlara fazla söyleyecek bir söz yoktur. Onların ne olduğu bellidir çünkü... Ama Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği'nin, Nazizmin yıkılmasında belirleyici rol oynayan politikalarını, "insanlık" adına, "ulusal haklar" adına, hele hele "Sosyalizm-

Komünizm" adına(!) eleştirmeye kalkanlara söylenecek çok şey vardır. Onun en hafifi şudur: Sizin konumunuz, objektif olarak Nazi Almanya'sını aklayan bir konumdur! Siz bu konumunuzla emperyalizmin ve onun ürünü Nazizmin çanak yalayıcılığını yapıyorsunuz!

Tarih çarpıtıcıları, bütün çabalarına rağmen, güneşi balçıkla sıvayamazlar!

GERÇEKLER İNATÇIDIR!

Sınıf bilinçli proletarya, Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği'nin ve Kızıl Ordu'nun ve tüm Sovyet işçi, köylü, aydınlarının Nazizme karşı kazandığı muazzam zaferin sevincini ve coşkusunu bugün de eyleminde kendine dayanak yapacak, tarih çarpıtıcılarının paçavra "tez"lerini elinin tersi ile itecektir!

Emperyalist, sosyal-emperyalist burjuvazinin ve onun çanak yalayıcılarının ve her türden revizyonist ve oportünistin Stalin'e ve onun önderliğindeki sosyalist Sovyetler Birliği'ne bunca azgınca saldırması tesadüfi değildir. Şimdi emperyalist burjuvazinin "öldüğü" üzerine nutuklar attığı Komünizmin devasa bir güç olarak karşılarına dikildiği dönemdi, Stalin dönemi!

Onlar ne kadar saldırırsa saldırsın; Komünistler Stalin'in Marx, Engels, Lenin'den devraldığı bayrağa sımsıkı sarılarak, o bayrağı er-geç emperyalizmin Proleter Dünya Devrimi ile yere çalınmış leşinin üzerine dikecektir!

Tarihin, bütün tarih boyu çarpıtılamayacağını, bugüne kadarki tarih göstermektedir. Bundan sonra da görülecektir!

Proletarya, tarih çarpıtıcılarından er-geç hesap soracaktır!

1 Eylül 1989

NOTLAR / EKLER / AÇIKLAMALAR

(1) KİŞİYE TAPMAYA KARŞI MÜCADELE

XX. Kongrede Kruşçev revizyonisti, Marksizm-Leninizme karşı giriştiği cepheden genel saldırıyı, "kişiye tapmayla mücadele" adına, Stalin'in şahsına karşı giriştiği adi saldırılarla birleştirdi. Kongreye sunduğu resmi raporda bu soruna üstü kapalı olarak değinen; ve Stalin'in ismini vermeden "son dönemde Parti içinde kollektif yönetimin ve demokrasinin, toplumda Sovyet yasallığının çokça çiğnendiğini" (bkz. Rapor, s. 162) söyleyen Kruşçev, daha sonra Kongreye sunduğu "Gizli Rapor"da Stalin hakkında şu değerlendirmeleri yapıyordu:

"Şimdi sunduğumuz raporun amacı, Stalin'in hayatı ve eylemleri hakkında tam bir değerlendirme yapmak değildir. Onun yaşadığı dönemde, onun başarıları ve kazanımları hakkında yeterince araştırma, broşür, kitapta ortaya konmuştur.

Sosyalist devrimin hazırlanması ve sosyalist devrim sırasında, içsavaş ve sosyalizmin inşası sırasında Stalin'in rolü hepimizce bilinmektedir. Şimdi üzerinde durmamız gerekli ve Partimiz için hayati önemdeki konu, Stalin etrafında yaratılan ve gelişen, bir dizi Parti ilkesinin, Parti içi demokrasinin ve devrimci yasaların çiğnenmesine kaynak olan kişiye tapma sorunudur."

("SBKPXX. Parti Kongresi ve Sonuçları", Suhrkamp Yayınevi, s. 487. Almanca)

Burada gerçekte yapılan olumsuz bir *genel değerlendirme* sanki bir genel değerlendirme yapılmıyormuş gibi gösterilerek sahtekarlık yapılmakta; Stalin'in yaptığı olumlu şeyler ve bütün kazanımları "zaten bilinmektedir" sözcükleri ile halledilip saldırıya başlanmaktadır. Genel bir değerlendirmede bu yöntemin Marksizm-Leninizm ile ilgili olmadığı ortadadır.

"Lenin döneminde de varolan Stalin'in *kötü karakter özellikleri* sürekli gelişti, ve hayatının son yıllarında *iktidarı kötüye kullanmasına* yol açtı. Bu Partiye ağır zarar verdi."

(Adı geçen kaynak, s. 490.) (abç.)

Burada tarihi gelişmelerin *kişisel özelliklerle* açıklanması gibi su katılmamış bir burjuva tarih yaklaşımı ile karşı karşıyayız. Ve bunu Marksist-Leninist bir parti başkanı, Marksizm-Leninizm adına yapıyor!

Lenin döneminde de olduğu söylenen "kötü karakter özellikleri"ne ge-

lince, Stalin'in bu konuda cevabı bellidir:

"Kabalık, Stalin'in *politik çizgisinde ve tutumunda* bir kusur değildir, böyle sayılamaz."

(Stalin, "Leninizm mi? Troçkizm mi?", s. 398.)

"Stalin yönetimde ve yaptığı işte hiç dostluk tanımazdı. Yalnızca kendine direnenlere karşı değil, *despotik ve keyfi* görüşlerine karşı çıktığı zehabına kapıldığı kişilere karşı da şiddet uygulardı.

Stalin, kişileri ikna etme diye bir sorun tanımazdı. Görüşlerinin mutlak şekilde kabul edilmesini isterdi. Onun görüşlerinin yanlış olduğunu söylemeye cesaret edenler önce yönetiminden uzaklaştırılır, ardından manevi ve maddi olarak yok edilirdi. Bu kendini özellikle *XVII. Parti Kongresinden* sonra gösterdi. Bu dönemde, komünizm davasına bağlı birçok ünlü Parti yöneticisi ve basit Parti üyeleri, *Stalin'in despotizminin kurbanı* oldular."

(Adı geçen kaynak, s. 491.) (abç.)

Stalin'in hiç dostluk tanımadığı, kişileri ikna etme diye bir sorun tanımadığı vb. iddialar, ispatlanmamış iddialardır. Stalin'in pratiği ile tersi kolaylıkla ispatlanabilir iddialardır. Bizzat bu raporu sunan kişinin daha önce Stalin hakkında yaptığı değerlendirmelerle inanılırlığı olmadığı belli olan iddialardır. Böyle iddialar yalnızca iftira olarak geri çevrilir.

XVII. Parti Kongresinden sonra temizlenen birçok ünlü Parti yöneticisinin "Stalin'in despotizmine kurban gittiği" tespiti; Stalin'i Sovyetler Birliği ile, SBKP ile eşitleyen, her şeyin *tek başına* onun tarafından yapıldığını iddia eden, milyonlarca Parti üyesini, Sovyetler Birliği'nin bütün kurumlarını hiçe sayan, burjuva tarih anlayışının ürünü olduğu açık olan bir tespittir. Sözkonusu Parti üyeleri, proletarya diktatörlüğüne karşı suç işledikleri kamuya açık mahkemelerde tespit edilip, yargılanıp, cezaya çarptırılan, sosyalist yasallık kuralları içinde suçları sabit olan kişilerdir. Kruşçev revizyonizminin onları aklaması, kendi revizyonistliğini haklı çıkarmak için bir manevradır.

"Halk düşmanı kavramı, Stalin'in kavramıdır. Bu kavram, bu kavramın yapıştırıldığı kişinin ideolojik hatalarını araştırmayı gereksiz kılan bir kavramdı."

(Adı geçen kaynak, s. 492.)

Halk düşmanı kavramının Stalin'in kavramı olduğu, Kruşçev'in bir safsatasıdır. Halk düşmanı kavramının yapıştırıldığı kişilerin ideolojik hatalarının araştırılması meselesine gelince: Önce halk düşmanı kavramı hiçbir halde *ideolojik yanılgılara düşenler için* kullanılmamıştır. Halk düşmanı kavramı,

pratik olarak düşmanla birleşen, sosyalizmin inşasını pratik olarak sabote edenler için kullanılmış, ve esas olarak sosyalist yargılama sonucu kullanılmıştır.

"Bu dönemde, bütün hukuk kurallarının tersine, suçlanan kişiler *fiziki baskı, işkence* altında verdikleri ifadelerle mahkum edildiler."

(Adı geçen kaynak, s. 492.) (abç.)

Fiziki baskı ve işkence sorunu, burjuvazinin çokça getirdiği bir iddiadır.

Suçlanan kişiler hakkında hiçbir ayrım yapılmadan "fiziki baskı, işkence altındaki ifadelerle mahkum edildiler" genel değerlendirmesi, bunun doğru olduğu varsayıldığında, aynı dönemde yönetici mevkilerde olan Kruşçev vb. nin o zaman "nerelerde" olduğu sorununu gündeme getiren, bunların inandırıcı olmadığını ispatlayan iddialardır.

"Stalin *Leninist ikna ve eğitim metodundan vazgeçti, bunun yerine idari şiddet uygulamasını geçirdi.*"

(Adı geçen kaynak, s. 493.) (abç.)

Yine ispat gereği duyulmayan genel bir iddia: Yani iftira!

"Stalin, Lenin'in tersine, şiddete sosyalist üretim ilişkilerinin kurulduğu, sömüren sınıfların ortadan kaldırıldığı bir ortamda başvurdu."

(Adı geçen kaynak, s. 495.)

Stalin önderliğinde Sovyetler Birliği'nde Birliği'nde *şiddete*, Sovyetler Birliği'ne karşı suç işleyenlere karşı başvurulmuştur. Sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması ile şiddete ihtiyaç kalmayacağı, bütünüyle idealist bir yaklaşımın ürünüdür.

Bu noktada Lenin ile Stalin arasında çelişki yaratmaya kalkmak boş iştir. Lenin'i adeta şiddete karşı göstermek, bu bağıntıda Stalin'e saldırmak, Lenin'e hakarettir. Lenin, proletarya diktatörlüğünün "acımasız sertlikte hızlı ve kararlı bir zor kullanımını zorunlu kıldığı"nı ("Macar İşçilere Selam", c. 29, s. 377, Almanca) söyleyen ve pratiğinde bunun uygulanmasına önderlik eden birisidir.

"Onun birçok somut durumda hoşgörüsüz ve gayet sert davrandığı ve iktidarını kötüye kullandığı açıktır."

(Adı geçen kaynak., s. 495.)

"Stalin'in iktidarını kötüye kullandığı"... Bu sözler bile, Sovyetler Birliği'ni sanki bir sosyalist devlet değil de, bir krallık, Stalin'i de bir Komünist Partisinin - hem de kendisinin de Merkez Komitesinde bulunduğu bir komünist partisinin - Genel Sekreteri değil de, kral olarak gören bir anlayışın ürünüdür. Sadece Stalin'e değil, gerçekte bir bütün olarak Sovyetler

Birliği'ne saldırıdır.

"Stalin *savaş çıktığında paniğe kapıldı, morali bozuldu.*"

(Adı geçen kaynak, s. 497.) (abç.)

Stalin'in savaş çıkuğında paniğe kapılıp morali bozulduğu iddiası çokça getirilen, ama hiçbir şeyle ispatlanmamış olan, ispatlanamayacak olan bir iddiadır. Stalin - o "morali bozulan" Stalin - milyonlarca Sovyet işçi ve emekçisinin Başkumandanı olarak, Hitler Almanya'sının yenilmesinde başrolü oynayanlardan biridir.

"1937-1938 yılında halk düşmanı ilan edilen birçok kişi, gerçekte namuslu komünistlerdir."

(Adı geçen kaynak, s. 498.)

1937-1938'deki temizliklerde, daha önce de, halk düşmanı ilan edilen birçok kişinin değil ama en azından bazılarının "namuslu komünistler" olma ihtimali vardır. Nitekim bizzat Stalin önderliğindeki SBKP(B), bu temizlikleri bazılarının kişisel düşmanlıkları halletmek, gerçek komünistleri gözden düşürmek için kullanmaya çalıştıklarına dikkat çekmiştir. Ama sınıf mücadelesi ve devrim "Nevski Bulvarı" değildir! Milyonlarca kişinin katıldığı bir mücadelede hataların da olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda önemli olan, bu hatalar karşısında değerlendirilen kişi veya kurumun tavrının ne olduğudur. Kruşçev revizyonisti tam da bu noktada Stalin'in gerçek tavrından tek kelime söz etmemekte, açıkça sahtekarlık yapmaktadır.

"Stalin kendisi dışındaki kişilerden, onların kendi dediklerini kabul etmesini ve kendisini alkışlamasını isterdi."

(Adı geçen kaynak, s. 499.)

Stalin'e burada getirilen suçlama tek kelime ile çocukçadır. Böyle birine karşı SBKP(B) gibi bir Partinin o ölünceye kadar ses çıkarmaması, - iddialar doğru varsayıldığında - o ses çıkarmayanlar açısından yüzkarasıdır esasta!

"Stalin 1937 yılında yazdığı 'Troçkistler ve Diğer İkiyüzlülerin Tasfiyesi Metotları; ve Parti Çalışmasının Eksiklikleri' adlı makalesinde, kitlelere karşı uygulanan terörü teorik olarak temellendirmeye çalıştı. Gerekçe olarak, sosyalizmin inşası sırasında sınıf mücadelesinin sertleşeceği tezini ileri sürdü.

Halbuki Lenin bunun tam tersini öğretir."

(Adı geçen kaynak, s. 501.)

"Stalin, parti ve devletin güvenlik organlarını, sömürücü sınıfların yok edildiği, ve *kitle terörü uygulamasına gerek olmadığı bir dönemde* kitle terörü uygulamak yolunda kullandı."

(Adı geçen kaynak, s. 502.) (abç.)

İşte bütün "Gizli Rapor"da Stalin'e getirilen, getirilmeye çalışılan tek "teorik" eleştiri budur.

Bu noktada Stalin'in söylcdikleri aynen şöyledir:

"7- İleriye attığımız her adımda sınıf mücadelesinin bizde daha ve daha fazla söneceği, sınıf düşmanının kazandığımız her başarı ölçüsünde uysallaşacağı kokmuş teorisi yıkılıp bir kenara atılmalıdır.

Bu yalnızca kokmuş bir teori değil, aynı zamanda tehlikeli bir teoridir de. Çünkü bu teori bizim insanlarımızı uyutmakta, onları tuzağa çekmekte, aynı zamanda düşmana ise Sovyet iktidarına karşı güç toplayabilmesi için fırsat vermektedir.

Tersine, biz ne kadar ilerlersek, ne kadar çok başarı kazanırsak, yıkılmış olan sömürücü sınıfların artıklarının kızgınlığı o kadar artacaktır. Onlar o kadar çok sert mücadele biçimlerine geçecek. Sovyet iktidarına karşı o kadar çok hainlikler yapacaktır. Çöküşe mahkum olmuşların son araçları olarak en akla gelmedik mücadele araçlarına başvuracaklardır.

SSCB'ndeki yıkılmış sınıfların artıklarının yalnız olmadıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Onlar, sınırlarımız dışındaki düşmanlarımızın doğrudan desteğine sahiptir. Sınıf mücadelesinin yalnızca Sovyetler Birliği içinde olduğunu düşünmek yanlıştır. Sınıf mücadelesinin bir ucu Sovyetler Birliği'nde iken, onun bir başka ucu bizi çevreleyen burjuva devletlerinin sınırları içine sarkmaktadır. Bunu yıkılan sınıfların artıkları da bilmektedir. Ve onlar bunu bildiği için, gelecekte de umutsuz saldırılarını sürdüreceklerdir.

Bunu bize tarih öğretiyor. Bunu bize Leninizm öğretiyor.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulmalı ve dikkatli olunmalıdır."

("Troçkistler ve Diğer İkiyüzlülerin Tasfiyesi Metotları; ve Parti Çalışmasının Eksiklikleri", s. 23.) (VKT.)

Stalin'in haklı olduğu, Kruşçev'in sınıf mücadelesinin yasalarından birşey anlamadığı ortadadır. Stalin'in burada savunduklarının Lenin'le çeliştiği ise Kruşçev'in safsatasıdır.

"Ben şahsen, en zor yıllarda Partiyle birlikte hareket eden kişilerin 1934 yılında Troçkistlere katılacağına inanmıyorum."

(Adı geçen kaynak, s. 503.)

Kruşçev gibi, Stalin ölene dek ona "Babamız" diye övgüler yağdıran biri bu raporu yazabilip okuyabiliyorsa, burada Kruşçev'in inanmadığı şeyin neden inanılmaz olduğu anlaşılmazdır. Kaldı ki, siyaset "inanma/inanmama" sorunu değildir. Olgular ortadadır.

"Gerçekler tüm bunların, Stalin'in emri ile, ve Parti kuralları ile Sovyet

kanunlarının çiğnenmesiyle gerçekleştirildiğini göstermektedir. *Stalin çok çabuk kızan, ve hastalık derecesinde güvensiz* olan bir insandı. Biz bunu onunla ortak çalışmamızdan biliriz. Mesela o durup dururken "Söyle bakalım neden bugün gözlerimin içine bakmıyorsun?" derdi. Hastalık derecesinde güvensizlik, onda herkese karşı, yıllardan beri tanıdığı Parti fonksiyonerlerine karşı da güvensizliğe itiyordu. Herşeyde, herkeste "düşmanlar", "casuslar" görüyordu. Sınırsız iktidarını despotça kullanıyor, herkesi manevi ve maddi olarak ezebiliyordu. Böylece, kişinin düşündüğünü açıkça ifade edemediği bir ortam doğuyordu.

Stalin, birşey şöyle olacaktır diye buyurdu muydu, o şey öyle olurdu."

(Adı geçen kaynak, s. 412.) (abç.)

Yine kişisel özelliklerle olayları açıklama burjuva tarih anlayışı! Böyle bir siyasetin Marksizm-Leninizm adına savunulması utanç vericidir.

"Stalin, Almanların, saldıracağına inanmıyordu. Savaşın başındaki yüksek kayıplar bu yüzden doğdu."

(Adı geçen kaynak, s. 513.)

Bu suçlamayı getirirken Kruşçev revizyonistleri, Sovyetler Birliği'nin, *Stalin* Hitler Almanya'sının saldıracağına inanmadığı için savaşa hazırlıklı olmadığını vb. de anlatıyor. Burada yine savaştaki başarı ve başarısızlığı, bir kişinin inanıp inanmaması ile açıklayan burjuva tarih anlayışını bir kenara bırakırsak, geriye yine de olguların çarpıtılması kalır.

Olgular, Stalin önderliğinde Sovyetler Birliği'nin 1935'ten itibaren savaşın geldiğini görerek, buna hazırlandığını göstermektedir. Eğer Sovyetler Birliği Hitler Almanya'sı ile saldırmazlık paktı imzaladı ise; bu aynı zamanda henüz tamamlanmamış savaş hazırlıklarını tamamlayabilmek için de yapılmış bir anlaşmadır.

Stalin'in Hitler Almanya'sının saldırmasını beklemediği, buna inanmadığı, başlangıçtaki kayıpların bundan olduğu vb. boş iddiadır.

XVIII. Parti Kongresinde Stalin'in yaptığı konuşma ortadadır; Sovyetler Birliği'nin üretiminde savaş araç-gereçleri üretiminin rakamları ortadadır vb.

"1937-1941 yılları arasında çok sayıda yüksek rütbeli askeri kadronun Stalin'in duyduğu güvensizlik ve iftiralar sonucu, haksız yere tasfiyesi, savaşın başında orduyu çok güç durumda bıraktı."

(Adı geçen kaynak, s. 515.)

Ordunun başındaki birtakım subayların neden tasfiye edildikleri, yargı kayıtlarında bellidir. Ve yargılamayı yapan da Stalin değildir. Kaldı ki, Sovyet Kızıl Ordusu savaşı o "subaylarsız" kazanmış, Hitler ordusunu inine kadar

kovalamıştır.

"Savaş başladıktan sonra da Stalin'in sinirli ve isterik hali sürdü. O, anlamadığı halde, askeri harekâtlara karışarak ağır zarar verdi. Onun cephenin gerçek durumundan hiç mi hiç haberi yoktu... O askeri hareketlerini, bir küre üzerinde planlardı."

(Adı geçen kaynak, s. 516.)

Stalin'i tam bir manyak olarak tanıtan bu pasajlar, kendi içinde iğrenç, ve Marksizm-Leninizm adına yapıldığı noktada utanç vericidir. Daha sonra revizyonistleşmiş bir dizi eski komünistin, bu arada mesela Dolores İbaruri vb. lerinin anıları, durumun hiç de burada anlatıldığı gibi olmadığını, Stalin'in askeri alanda büyük bir yönetici olduğunu teslim etmektedir. Askeri olarak kendisinden güçlü bir orduya karşı savaşan Sovyetler Birliği Kızıl Ordusunun savaştaki başarıları, aynı zamanda Başkumandan Stalin önderliğindeki başarılardır.

"Savaştan sonra daha da ciddileşti. Stalin çok daha keyfi, çok daha güvensiz hale geldi. *Takip edilme fobisi, çılgınlık derecesine vardı.* Herkesi casus görmeye başladı. Stalin böylece savaştan sonra kollektif yönetimden iyice uzaklaştı. Hiç kimseye danışmadan, her şeye tek başına kendi karar vermeye başladı."

(Adı geçen kaynak, s. 521.)

Burada söylenenler, Marksist-Leninist bir siyasetçiye değil, olsa olsa kahvehane dedikoducularına yaraşır tespitlerdir. Hiçbir şeyle ispatlanmamış, ispatlanamayacak iftiralardır.

"Stalin in keyfiliği kendini yalnızca iç politika sorunlarında göstermemektedir. Merkez Komitesi Temmuz Toplantısı, Yugoslavya ile olan çatışmayı en ince noktasına kadar inceledikten sonra şu sonuçlara vardı: Stalin bu konuda rezil bir rol oynamıştır. Yugoslavya olayında, yoldaşlar ve partiler arası görüşmelerle *çözülemeyecek hiçbir sorun yoktu.* Olayı büyütecek hiçbir sebep yoktu. İlişkileri kesmeyi gerektirecek bir sebep yoktu."

(Adı geçen kaynak, s. 523.)

Yugoslavya konusunda karar, Kominform tarafından alınmış bir karardır. Gerekçeleri doğru gerekçelerdir. (Bkz. YKP revizyonizmi üzerine)

"Stalin hayata yabancı idi. O ülkenin ve tarımın durumunu yalnızca filmlerden tanırdı."

(Adı geçen kaynak, s. 531.)

Böyle bir genel değerlendirmenin,"Ben dedim, öyledir" havasında bu kadar rahatlıkla ve hiçbir ispat çabası duymadan getirilmesi; bu suçlamayı

getirenin ciddiyetsizliğinin, Marksist-Leninist bir politikacı gibi değil, bir meyhane dedikoducusu gibi davrandığının açık bir ifadesidir. "Ülkenin durumunu" güya yalnızca filmlerden tanıyan bir Genel Sekreteri 30 yıl boyunca başında bulunduran SBKP'nin nasıl olup da bu genel sekreter önderliğinde sosyalizmin inşasında muazzam başarılar elde ettiği tabii ki Kruşçev gibilerinin gizidir! Kruşçev burada Stalin'i karalama çabası içinde, gerçekte bütün SBKP(B)'e, Sovyet halkına, dünya işçi sınıfına, Dünya Komünist Hareketine alçakça saldırmaktadır.

Bunca küfürden sonra Kruşçev revizyonisti, Stalin'in bütün bunları aslında işçi sınıfının yararına olduğu düşüncesinde olarak yaptığını söylüyor. O şöyle diyor:

"O sorunlara, işçi sınıfının çıkarları açısından yaklaşırdı. Emekçilerin sosyalizm, komünizm davasının zaferi açısından yaklaşırdı. Onun yaptıklarını, ne yaptığını bilmeyen bir despotun eylemleri olarak değerlendiremeyiz. O, yaptıklarının işçi sınıfının ve Partinin yararına olduğunu düşünüyordu. Zaten onun trajedisi de budur."

(Adı geçen kaynak, s. 535.)

İşte Kruşçev revizyonistinin "kişiye tapmaya karşı mücadele"den anladığı bu idi. Marksizm-Leninizmin özüne yapılan bir dizi saldırı, "iyiniyetli" ama biraz "çılgınca" bir "despot" olan Stalin'in, bu büyük Marksist-Leninistin kişiliğine yapılan bir dizi suçlama ile tamamlanıyordu.

Yugoslavya Komünist Partisi (YKP) Revizyonizmi Üzerine

Belgeler incelendiğinde görülür ki, II. Dünya Savaşından sonra Dünya Komünist Hareketi içinde revizyonist sapmalar ortaya çıkmıştır. Bu sapmaların en önemlisi kuşkusuz Tito revizyonizmidir. Tito önderliğinde Yugoslavya Komünist Partisi, İkinci Dünya Savaşından hemen sonra emperyalistlerle ilişkiye geçmiş; parti içinde komünistlere karşı terör uygulamaya başlamış, adım adım emperyalizmle işbirliği yönünde ilerlemeye başlamıştır. YKP'nin bu kötü gidişi karşısında Stalin önderliğindeki SBKP(B) 1948'de proleter enternasyonalizminin gereği olarak YKP yöneticilerine uyarı mektupları yazmıştır.

27 Mart 1948'de, Stalin ve Molotov imzalı mektupta, SBKP(B) Merkez Komitesi adına YKP uyarılmakta; Sovyetler Birliği'ne karşı yürüttüğü "Sovyetler Birliği'nin yozlaştığı", "büyük devlet şovenizmi güttüğü", "Yugoslavya'yı ekonomik olarak yutmak istediği" vs. gibi suçlamaları ispat-

lamaya çağrılmaktadır. Aynı mektupta; YKP, parti-içi demokrasiyi ortadan kaldırdığı noktasında eleştirilmekte; örnek olarak, Merkez Komitesinin üyelerinin seçilerek değil atamayla işbaşına geldiği; YKP'nin iktidarda olmasına rağmen hâlâ yarılegal bir parti görünümünde olduğu; partinin üye alımı ile ilgili sekreterinin aynı zamanda devlet güvenliğini korumakla ilgili bakan olduğu, böylece partinin devleti değil, devletin partiyi kontrol etme durumunun doğduğu vs. gösterilmektedir.

YKP ayrıca sınıf mücadelesini sürdürmediği, kırda ve kentte kapitalist unsurların çıkmasına gözyumduğu, hatta bunları teşvik ettiği noktasında eleştirilmektedir.

YKP, Marksizm-Leninizmin en temel tezlerinden biri olan, partinin yönetici rolünü inkâr ettiği noktasından da eleştirilmekte; örnek olarak YKP'nin Halk Cephesi içinde gizlendiği, Halk Cephesinin yönetici olduğu propagandasının yapıldığı olgusu gösterilmektedir. (Bkz. "J. V. Stalin'in ve Kominform'un Tito Revizyonizmine Karşı Mücadelesi", Almanca broşür, s. 20-21.)

4 Mayıs 1948'de SBKP(B) Merkez Komitesi adına Stalin ve Molotov imzalı ikinci bir mektupta, YKP'nin yanlış siyaseti bir kez daha eleştirilmektedir. Mektupta şu noktalarda eleştiri getirilmektedir:

- Yugoslavya'da sınıf mücadelesi sorununda YKP Merkez Komitesi Siyasi Bürosu yanlış bir siyasi çizgi izlemektedir.

Kırda ve kentte kapitalist unsurlar hızla gelişmekte, parti buna karşı herhangi bir tedbir almamaktadır.

Yugoslavya gibi toprağın millileştirilmediği (devletleştirme anlamında); toprakta özel mülkiyetin sürdüğü; toprağın alınıp satılabildiği; ücretli emeğin kullanıldığı bir ülkede, parti, sınıf mücadelesinden kaçma ruhu ile eğitilemez. YKP bu tavrı ile Bernstein, Vollmar, Buharin gibi oportünistlerin kokuşmuş "kapitalist unsurların barış içinde sosyalizmle bütünleşmesi" teorisini uygulamaya koymaktadır.

- YKP'nin en ünlü yöneticileri, açıkça işçi sınıfının devrimde öncü rolü hakkındaki Marksist-Leninist teoriyi reddetmektedir. Tito 2 Kasım 1946'da Zagreb'de yaptığı konuşmada şunları söylemektedir:

"Biz köylülere, onların oyunu almak için, "sizler bu devletin en sağlam en güçlü dayanaklarısınız" demiyoruz. Onların gerçekten de öyle olduklarını bildiğimizden bunu söylüyoruz."

Görüldüğü gibi, YKP'nin yöneticileri için, devletin en sağlam dayanağı, toplumun en devrimci sınıfı olan proletarya değil, köylülüktür. Bu,

Marksizm-Leninizmin açık tahrifidir.

- Parti ile Halk Cephesinin ilişkileri konusunda YKP yanlış bir çizgi izlemektedir. Yugoslavya'da parti değil, Halk Cephesi öncü rol oynamaktadır. YKP yöneticileri de bunu açıkça ifade etmektedirler. YKP, Halk Cephesi içinde (ki bu cephenin içinde işçi sınıfının olduğu gibi, köylülerin, tüccarların, sanayicilerin vs. de temsilcileri vardır) erimiştir.

- YKP içinde demokratik merkeziyetçilik ilkeleri çiğnenmektedir. 26 Merkez Komitesi üyesinden 16'sı seçilerek değil, atanarak işbaşına gelmiştir. Parti siyasi bir örgüt gibi değil; bir burjuva ordusu gibi yönetilmektedir.

- YKP hatalarını reddetmekte, hatalarını özeleştiri ile düzeltmeye yanaşmamaktadır. (Bkz. adı geçen broşür, s. 22-30.)

1948 Haziran'ında yapılan toplantısından Kominform da Yugoslavya sorununu görüşür, ve 29 Haziran 1948'de "YKP'deki Durum Üzerine" başlıklı kararını alır. Bu karardan Kominform (Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Polonya, Sovyetler Birliği, Fransa, İtalya, Çekoslovakya Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri) şu tespitleri yapar:

"1- YKP yönetimi iç ve dış politikada son dönemde temel meselelerde Marksizm-Leninizmden sapma teşkil eden yanlış bir çizgi izlemektedir.

2- YKP yönetimi Sovyetler Birliği'ne ve SBKP(B)'ne karşı düşmanca bir siyaset izlemektedir. YKP yönetimi, Sovyetler Birliği'nin dış siyasetini, emperyalist güçlerin dış siyaseti ile eşitlemektedir.

3- İçte, YKP yönetimi, Marksist-Leninist sınıf mücadelesi teorisinden uzaklaşmaktadır. Kırda ve kentte kapitalist unsurların geliştiği, buna paralel olarak sınıf mücadelesinin sertleşmesi gerektiği gerçeğini reddetmektedir. YKP yönetimi işçi sınıfının öncü rolünü reddetmektedir.

4- YKP yönetimi Parti üzerine Marksist-Leninist öğretiyi tahrif etmekte, partinin öncü rolünü tasfiyeye yönelmektedir. Bu durum YKP'nin varlığını teddit etmekte, Yugoslavya Halk Cumhuriyeti'nin yozlaşma tehlikesini doğurmaktadır.

5- YKP yönetimi, parti içinde bürokrat bir rejim kurmuştur. Parti yönetiminin çoğunluğu atama ile işbaşına gelmiştir. İktidarda olmasına rağmen parti toplantılarını gizli yapmaktadır. Yönetime en küçük bir eleştiri getiren üyederhal partiden uzaklaştırılmaktadır.

6- YKP yönetimi, SBKP yönetiminin ve diğer kardeş partilerin getirdiği eleştiriler karşısında, düşmanca bir tavra, hataları kabul etmeme ve suçlama tavrına girmiştir.

7- YKP yönetimi, Kominform'un bu toplantısına da katılmayı, eleştirilere cevap vermeyi reddetmiştir.

8- SBKP(B) yönetiminin Mart ve Mayıs 1948'de YKP yönetimine getirdiği eleştiriler doğrudur. YKP yönetimi bugün emekçi halkların enternasyonal dayanışmasına ihanet içinde bulunmaktadır, emperyalizme karşı sosyalist mücadele cephesinden uzaklaşmıştır. YKP yönetimi milliyetçi pozisyonlara kaymıştır. Kominform, YKP yönetiminin parti düşmanı siyasetini mahkum eder. Bu tavrı ile YKP, komünist partilerinin oluşturduğu ailenin, Kominform'un dışına çıkmıştır.

Kominform, YKP içindeki komünistleri, yöneticilerini milliyetçi yolundan döndürmek için mücadeleye çağırır."

(Bkz. adı geçen broşür, s. 12-18.)

1949 Kasım'ında yeniden YKP'deki durumu görüşen Kominform, "YKP Katil ve Casusların Elindedir" başlıklı kararında şu tespiti yaptı:

"Geçen yılın Haziran ayında toplanan komünist partilerin Enformasyon Bürosu toplantısı, Tito-Rankoviç kliğinin demokrasi ve sosyalizmden saparak, burjuva milliyetçiliğine vardığını tespit etmiş; o toplantıdan bu yana geçen zaman içinde bu klik, burjuva milliyetçiliğinden faşizme ve Yugoslavya'nın milli çıkarlarına doğrudan ihanete doğru ilerlemiştir.

Son dönemde gelişen olaylar, Yugoslavya Hükümetinin bütünüyle emperyalist çevrelere bağımlı hale geldiğini, Yugoslavya Halk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının tasfiye olduğunu gösterdi.

...

YKP artık kendine komünist partisi adını verme hakkına sahip değildir.

...

Yugoslavya'nın sosyalist kampa dönebilmesi için önşart, hem YKP içindeki komünistlerin ve hem de bütün dünyada komünistlerin yeni Marksist-Leninist bir YKP yaratma için mücadele etmesidir.

...

Yugoslavya'daki Komünizm davasına sadık güçler, legal mücadele şartlarının olmadığı ülkelerdeki komünistlerin gittiği yoldan gitmek zorundadır."

(Bkz. adı geçen broşür, s. 32-35.)

Kısaca toparlarsak, II. Dünya Savaşından sonra modern revizyonizm ilk defa Tito revizyonizmi kılığında ortaya çıktı. Bu tip revizyonizmin tehlikesini arttıran, bunun başını çekenlerin devlet iktidarını elinde bulundurması idi. Stalin önderliğinde SBKP(B), Tito revizyonizmine karşı ilkeli bir mücadele yürüttü. Ve 1948'in birinci yarısında yazdığı mektuplarla YKP yönetiminin

revizyonist çizgisini eleştirdi. YKP yönetimini uyardı. YKP yönetiminin çizgisi şu noktalarda Marksizm-Leninizmden sapıyordu:

-Proletaryanın öncü rolünün inkarı; köylülüğün "sosyalizmin en sağlam dayanağı" olduğu şeklindeki propaganda;

- Sosyalizmin inşası sırasında sınıf mücadelesinin sertleşeceği şeklindeki Marksist-Leninist tezin inkarı; zengin köylülüğün sınıf olarak ortadan kaldırılmasının reddi; kırda ve kentte kapitalist unsurlarla işbirliğinin propagandası; "kapitalizmin barış içinde sosyalizme dönüştürülmesi" revizyonist tezinin savunulması;

- Komünist partisinin öncü rolünün reddi; devrimde öncü güç olarak halk cephesinin propagandasının yapılması;

- Parti içinde askeri bürokratik bir rejimin oluşturulması, demokratik merkeziyetçiliğin, üyelerin haklarının çiğnenmesi, parti kadrolarının devletin gizli polisi tarafından kontrol altına alınması; parti içinde eleştiri ve özeleştirinin yok edilmesi;

- SBKP(B)'ne, ve YKP'ne eleştiri getiren diğer partilere karşı düşmanca tavır, eleştiriyi "içişlere müdahale" gerekçesi ile reddetme, Sovyetler Birliği hakkında "yozlaştığı" yolunda iftira yayma, Arnavutluk'a karşı büyük devlet şovenizmi;

- Milliyetçiliğe sapma, emperyalizmle işbirliği, emperyalizmin safına geçme.

YKP yönetimi bu uyarılara kulak asmadı. 1948 Haziran'ında toplanan Kominform, YKP yönetimine getirilen eleştirileri tekrarladı. Ancak YKP yönetimi yine emperyalizme teslimiyet yolundan dönmedi. Bunun üzerine Kasım 1949'da Kominform'un aldığı kararla Tito önderliğindeki YKP *kesinlikle* Dünya Komünist Hareketinin saflarından *atıldı*. Alınan ortak kararda, ancak *yeni* bir YKP'nin Dünya Komünist Hareketi saflarına yeniden katılabileceği belirtildi.

(2) SBKP 1988 yılında, bu belgenin varlığını resmen kabul etmiş, bu belge şimdi bütün şiddeti ile sürdürülen "Stalinizme" - yani Komünizme - karşı mücadelenin temel belgelerinden biri olarak ilan edilmiştir.

(3) Arnavutluk Emek Partisi de XX. Parti Kongresi ertesi yapılan III. Kongresinde "kişiye tapmaya karşı mücadele"yi selamlayan bir tavır takınmıştır. AEP daha sonra bu tavrın gerçek bir özeleştirisini hiçbir yerde yapma-

mıştır.

Enver Hoca'nın Moskova'da 16 Kasım 1960'da "87 Komünist ve İşçi Partisinin Danışma Toplantısı"nda yaptığı konuşma da, modern revizyonistlerin "kişiye tapmaya karşı mücadele" adı altındaki saldırılarını yeterli bir kararlılıkla geri çevirmeyen; ÇKP'nin bu konudaki pozisyonundan *nitel* olarak ayrı olmayan bir konumdadır. Enver Hoca sözkonusu konuşmada, ilgili konuda şöyle demektedir:

"Mesela Stalin'e ve onun eserlerine getirilen eleştirilere bakalım: Partimiz Marksist-Leninist bir parti olarak; kişiye tapmanın komünist partileri ve komünist hareket için yabancı ve zararlı olduğunun tam bilincindedir. Marksist partiler, kitlelerin aktivitesini engelleyen, onların rolünü küçülten, bizzat parti yaşantısına, ve bu yaşantıyı düzenleyen yasalara karşı olan kişiye tapmanın ortaya çıkmasına izin vermemeli, tersine o nerede ortaya çıkmaya başladı veya çıktı ise kökü ile ortadan kaldırmak için tüm güçlerini seferber etmelidir. Bu bakış açısından biz, Stalin'in kişiliği etrafındaki kişiye tapmayı, parti yaşantısına yabancı bir görünüm olarak eleştirmek ile tamamıyla hemfikiriz. Ama görüşümüzce XX. Parti Kongresi, özellikle de yoldaş Kruşçev'in gizli raporu, Stalin sorununu doğru olmayan, Marksist-Leninist olmayan, objektif olmayan bir biçimde tartışmaya sunmuştur.

Yoldaş Kruşçev ve XX. Parti Kongresi bu konuda yoldaş Stalin hakkında sert ve haksız bir yargıya varmıştır. Ama yoldaş Stalin ve eseri yalnızca SBKP ve Sovyet halkına değil, hepimize aittir. Yoldaş Kruşçev Bükreş'te görüş ayrılıklarının SBKP ile ÇKP arasında değil, ÇKP ile enternasyonal komünizm arasında olduğu açıklamasını yapıyor: XX. ve XXI. Parti Kongresi kararlarının dünyanın tüm Komünist ve İşçi Partileri tarafından kabul edildiğinin altını çizmek hoşuna gidiyor. Ama eğer öyle ise, o zaman o, Stalin'in faaliyetlerinin değerlendirilmesi konusunda geniş yürekli ve tutarlı olmalıdır ki, dünyanın bütün Komünist ve İşçi Partileri tam bilinçli olarak bunu onaylayabilsinler. Bu sorunlarda çifte standart olamaz. Neden XX. Parti Kongresinde yoldaş Stalin dünyanın diğer İşçi ve Komünist Partilerinin gözü önünde aniden "lanetlenmiştir" ve birçok kardeş Parti bundan ancak emperyalizm Kruşçev'in raporunu yığınlarca basıktan sonra haberdar olmuştur?

Yoldaş Kruşçev, komünist harekete ve ilerici dünyaya yoldaş Stalin'in mahkum edilmesini zorla dayatmıştır. Sovyetler Birliği'nin büyük prestijinden yararlanılarak bize dayatılan bu durum karşısında Partilerimiz ne yapmalı idi?

AEP büyük bir çıkmaz içindeydi. O, yoldaş Stalin'in BU BİÇİMDE (Büyük harf biz yazdık -YN) mahkûm edilmesi ile hiçbir şekilde hemfikir değildi. Partimiz, XX. Parti Kongresinin bu konudaki genel formülasyonunu kabul etti, ama buna rağmen ne bu parti kongresinin tespit ettiği sınıflar içinde kaldı, ne de dışardan ülkemize karşı yönelen şantaja ve tehditlere boyun eğdi.

AEP, Stalin sorununda gerçekçi davrandı. Bu büyük Marksiste karşı hakkaniyetli ve müteşekkir davrandı. O yaşarken, burada bulunanların hiç biri, onu mahkum etme cesaretine sahip değildi; ama ölünce bir yığın pislik atıldı üzerine. Şimdi böylece ortaya şu taşınamaz durum çıktı: İçinde, dünyanın ilk sosyalist devletinin kurulduğu; Sovyetler Birliği'nin sağlamlaştırıldığı; emperyalist komploların başarıyla püskürtüldüğü; Troçkistlerin, Buharincilerin, sınıf olarak kulakların yokedildiği, ağır sanayiin kurulduğu ve kollektifleştirmenin gerçekleştirildiği; tek kelime ile Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi başarıyla inşa eden; İkinci Dünya Savaşında kahramanca mücadele eden, faşizmi yenen, halkları özgürleştiren, muazzam bir güç haline geldiği, güçlü sosyalist kampın kurulduğu vb. bütün bir dönem, Sovyetler Birliği'nin bu şanlı dönemi, şimdi, başsız, yönetimsiz olarak görülüyor.

AEP şimdi yapıldığı gibi, Stalin'in adı ve eserinin bütün bu dönemden silinip atılmasının doğru, normal ve Marksist olmadığı görüşündedir. Biz hepimiz, Stalin'in ölümsüz eserini savunmak zorundayız. Bunu yapmayan bir oportünisttir, bir korkaktır.

SBKP'nin önderi ve kişi olarak yoldaş Stalin, Lenin'in ölümünden sonra enternasyonal komünist hareketin de en öne çıkan önderidir. Çok olumlu bir biçimde ve büyük bir otorite ile o Komünizmin başarılarının bütün dünyada yayılması ve sağlamlaştırılmasına katkıda bulunmuştur. Yoldaş Stalin'in tüm teorik eserleri, onun dahi öğretmeni Lenin'e ve Leninizme sadakatinin canlı birer kanıtıdır.

Stalin bütün dünya işçi sınıfının ve emekçilerinin hakları için mücadele etti; o büyük tutarlılıkla sonuna kadar bizim halk demokrasisi ülkelerimizin özgürlüğü için mücadele etti.

Yalnızca bu açıdan bakıldığında bile Stalin, yalnızca Sovyetler Birliği'nin emekçilerine değil, tüm dünya emekçilerine, yalnızca Sovyet komünistlerine değil, bütün dünya komünistlerine aittir.

Eğer yoldaş Kruşçev ve Sovyet yoldaşlar soruna bu ışıkta baksalardı, yapılmış olan ağır hatalar yapılmazdı. Ama onlar Stalin sorununa basitçe Sov-

yetler Birliği'nin iç sorunlarının prizmasından baktılar. Ama bu prizmadan'da baktıklarında, soruna bunun ötesinde, AEP'nin görüşüne göre, bir de tekyanlı baktılar. Stalin yoldaşın yalnızca hatalarını gördüler, ve onun yüce faaliyetini, Sovyetler Birliği'nin sağlamlaştırılmasındaki mükemmel katkısını, SBKP'nin sağlamlaştırılmasındaki, ekonominin, sanayi ve tarımın geliştirilmesindeki, ve Sovyet halkının Alman faşizmine karşı büyük zaferindeki katkılarını hemen hemen tamamıyla unuttular.

Stalin hatalar yaptı mı? Mutlaka! Kahramanlık büyük çabalar, mücadele ve zaferlerle dolu böyle uzun bir dönemde hata yapılmamış olması, yalnızca bir kişi açısından değil, kollektif bir organ olan bütün bir yönetim açısından da düşünülemez. Hangi parti, hangi önder faaliyetlerinde hiç hata yapmadığını söyleyebilir ki? (Şimdilerde AEP söylüyor bunu. AEP IX. Parti Kongresinde bu açıkça söyleniyor! Bkz. "Bolşevik Partizan" No. 54'te "AEP IX. Parti Kongresi Raporunun Eleştirisi".)

...

Stalin'in şahsındaki kişiye tapma, kayıtsız-şartsız aşılmak zorundaydı. Ama, iddia edildiği gibi, Stalin'in bizzat kendisinin bu kişiye tapmanın yaratıcısı olduğu söylenebilir mi? Kişiye tapma mutlak aşılmak zorundaydı, ama Stalin'in adını anan her kişinin derhal mahkum edildiği, Stalin'den bir alıntı yapan herkese ters ters bakıldığı yere kadar ilerlemek gerekli ve doğru mu idi? Bazıları acele ile Stalin'in heykellerini kaldırdı, diğerleri Stalin'e atıfta bulunan şehir isimlerini değiştirdi. Biz niye buraya kadar ilerleyelim? Bükreş'te yoldaş Kruşçev Çinli yoldaşlara: "Siz gebermiş bir atın davasını yürütüyorsunuz! Eğer istiyorsanız gelip kemiklerini de alın!" dedi. Kastettiği Stalin'di.

AEP Stalin'in kişiliği ve eseri hakkındaki bu değerlendirme ve tavırlara karşı olduğunu herkesin gözü önünde açıklar."

("16 Kasım 1960'da Moskova'da 81 Komünist ve İşçi Partisinin Danışma Toplantısında Konuşma", Enver Hoca, Tirana, Naim Frasheri Yayınevi 1971. Almanca, s. 129-136.)

Görüldüğü gibi, AEP'nin Kruşçev revizyonistlerinin saldırıları karşısındaki tavrı, Stalin'in toptan olumsuz değerlendirilmesini reddeden, bu saldırılara öncelikle yöntem açısından karşı çıkan; ama içerik olarak saldırıları geri çevirmeyen, Kruşçev'e esasta "çok ileri gidildiği" yönünde eleştiri getiren bir tavırdır. Bu tavır, özü itibariyle, ÇKP'nin "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine", "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine Biraz Daha" ve "Stalin Sorunu Üzerine" makaleleri ile uyum içinde olan bir tavırdır. Onlardan öz ve nitelik olarak değişik değildir. Bunun bilin-

mesi, modern revizyonizme karşı mücadelenin, bu mücadelenin kazanım ve hatalarının doğru değerlendirilmesi için önemlidir. Özellikle AEP'nin 1978 "Bilimsel Konferans"ı ertesinden başlayarak savunduğu, yalnız AEP'nin modern revizyonizme karşı Marksist-Leninist pozisyonlarda mücadele yürüttüğü tezinin çürüklüğü buradan açıkça görülmektedir.

(4) XXII. Parti Kongresi ertesi Stalin hakkında şiir yazanlardan biri de Nazım Hikmet'tir.

Nazım Hikmet'in "kişiye tapmaya karşı mücadele", yani anti komünist modern revizyonizme açık destek şiiri şöyledir:

taştandı tunçtandı alçıdandı kağıttandı iki santim-
den yedi metreye kadar
taştan tunçtan alçıdan ve kağıttan çizmeleri dibin-
deydik şehrin bütün meydanlarında parklarda ağaçlarımızın üstündeydi taştan tunç-
tan alçıdan ve kağıttan gölgesi
taştan tunçdan alçıdan ve kağıttan bıyıkları lokan-
talarda içindeydi çorbamızın
odalarımızda taşdan tunçdan alçıdan ve kağıttan
gözleri önündeydik
yok oldu bir sabah
yok oldu çizmesi meydanlardan
gölgesi ağaçlarımızın üstünden
çorbamızdan bıyığı
odalarımızdan gözleri
ve kalktı göğsümüzden baskısı binlerce ton taşın
tuncun alçının ve kağıdın

Adsız şiir. Moskova 1961 Bütün Eserler.
cilt 2. sayfa: 293.

1961'de bunları yazan Nazım Hikmet, 1953'te Stalin'in ölümünün hemen ardından şu mersiyeyi yazmıştır:

5 MART 1953

İlkönce kim kime metin ol kardeşim-
diyecek,
ilkönce kim kime başsağlığı dileyecek?
Hepimizindi o,
hepimizindir
Yoldaşlarım,
acınızı duyuyorum.
sizin duyduğunuz gibi tıpkı
aynı şiddetle.
Kardeşlerim,
hüngür hüngür ağlamak geliyor içimden,
tutuyorum kendimi sizin gibi tıpkı
aynı metanetle.
Seviyorum onu,
Marks'ı, Engels'i, Lenin'i, sevdiğim gibi
sevdiğiniz gibi,
aynı muhabbetle,
aynı hürmetle.
Yoksul esir halkımın dostuydu o.
-hangi halkın dostu değildi ki-
bütün emekçi insanlık
beyaz, siyah, sarı
bakıı akıllı güzel gözlerine onun,
bakıı hayranlıkla, hayretle:
orda aşikâne yollar
orda yollar apaydınlık
orda kurtuluş,
bahtiyarlık
her birine...
Halkımın savaş hayrağıdır o.
halkımın ölümü, göze alarak,
kaç kereler,
"Barış, bağımsızlık, hürriyet" sözleri yerine
yazdı iki hecelik adını onun
fabrika duvarlarına,

yazı tahtasına okulların
ve köy türkülerine.
Yoldaşlarım.
Sovyet insanları,
günler ağır
Onsuz geçilecek bu ağır günler
sarsıntısız, çatlaksız
ama onunla ve Lenin'le beraber
yani... partisiyle
yani... partisi başta
Bu parti eşi emsali görülmedik bir çeliktendir
Bu çeliğin adı:
boydan boya ömrünü vermek emrine halkın
boydan boya ömrünü vermek...

"Kişiye tapma" denen olguyu yaratanlarla; ona karşı mücadele adınaortaya çıkanların aynı kişiler olduğunun, yalnızca bir örneğidir bu.

(5) Yazıda çokça "FÜ'ler" sözcüğü geçmektedir. FÜ, Fahri Üye'nin kısaltılmışıdır. TKP/ML I. Konferansında (1978) bu sıfat, TKP/ML'in kuruluşu sırasında önemli rol oynamış, ve objektif zorluklar sonucu I. Konferansa doğrudan katılmayan bazı parti üycleri için kullanılmıştır. Bu kişiler daha sonraki ideolojik mücadelede, mücadelenin taraflarından birinin, Menşevik kanadın görüşlerinin esas üreticileri olmuşlardır.

Daha sonraki gelişmeleri içinde bunlardan bir bölümü Doğu Perinçek'in yanına dönmüş; bir bölümü ise şimdi kendine "Devrimci Partizan" diyen gruplaşmaya doğru evrimlenmiştir.

(6) Troçkizme karşı mücadele bağlamında, modern revizyonistlerin ve Troçkistlerin çokça tekrarladığı, ve ne yazık ki Marksizm-Leninizm, adına konuşan birçok grup ve kişi tarafından da gerçekmiş gibi kabul edilen bir tez vardır. Buna göre, Troçki ve Troçkistlere karşı ideolojik mücadele yerine, idari tedbirler öne çıkartılmış; ve Troçki ve Troçkistlere karşı mücadele, onların yabancı devletlerin ajanı olduğu, en başından itibaren ajan oldukları iddiaları üzerine inşa edilmiştir vb.

Bunun tarih çarpıtması olduğu, SBKP(B)'in döneme ait belgeleri, ve

Stalin'in yazıları incelendiğinde açıkça görülmektedir.

Kruşçev revizyonistinin XX. Parti Kongresi'nde "Gizli Rapor"da kötü örnek olarak aufta bulunduğu "Parti Çalışmasındaki Eksiklikler Üzerine; ve Troçkist ve Diğer İkiyüzlülerin Tasfiyesi İçin Önlemler" yazısının "Şimdiki Troçkizm" başlığını taşıyan III. Bölümü'nde Stalin, Troçkizmin *evrimini şöyle ortaya koymaktadır: "Devam edelim. Troçkist ajanlara karşı mücadelelerinde Partili yoldaşlarımız, bugünkü Troçkizmin, diyelim ki bundan yedi-sekiz yıl önceki Troçkizm ile aynı şey olmadığı gerçeğinin farkına varmadılar, bu gerçeği atladılar. Troçkizm ve Troçkistler bu dönem içinde ciddi bir evrim geçirdiler. Bu evrim, Troçkizmin çehresini kökten değiştirdi. Bunun sonucu olarak da, ona karşı mücadelenin yöntemleri değiştirilmek zorundaydı. Partili yoldaşlarımız Troçkizmin işçi sınıfı içinde bir siyasi akım olmaktan çıktığını; bundan yedi-sekiz yıl önce işçi sınıfı içinde bir siyasi akım olan Troçkizmin, yabancı devletlerin casusluk örgütlerinin hizmetinde çalışan sabotajcı, komplocu, ajan ve katillerden oluşan azgın ve ilkesiz bir çete haline dönüştüğünün farkına varmadılar.*

İşçi sınıfı içinde bir siyasi akım nedir? İşçi sınıfı içinde bir siyasi akım - bu, kendine özgü belirli bir siyasi fizyonomiye sahip, kendine özgü bir platforma, programa sahip, görüşlerini işçi sınıfından gizlemeyen, ve gizleyemeyecek olan, tam tersine işçi sınıfı içinde görüşlerinin açık ve namuslu propagandasını yapan; işçi sınıfına kendi siyasi yüzünü göstermekten korkmayan, gerçek hedeflerini ve görevlerini işçi sınıfı önünde açıklamaktan korkmayan, tam tersine bunları işçi sınıfı önüne açık olarak taşıyan ve işçi sınıfını kendi görüşlerinin doğruluğu konusunda ikna etmeye çalışan bir parti veya gruptur. Troçkizm geçmişte, bundan yedi-sekiz yıl önce işçi sınıfı içinde böyle bir siyasi akımdı. Her ne kadar anti-Leninist, bu yüzden de kökten yanlış bir akım idi ise de, yine de siyasi bir akımdı.

Bugünkü Troçkizmin, diyelim ki 1936 yılının Troçkizminin, işçi sınıfı içinde bir siyasi akım olduğu söylenebilir mi? Hayır, söylenemez. Neden? Çünkü şimdiki Troçkistler işçi sınıfına gerçek yüzlerini göstermekten korkmaktadır. Çünkü onlar, gerçek amaç ve görevlerini açıklamaktan korkmakta, siyasi fizyonomilerini işçi sınıfından köşe-bucak gizlemektedir. Çünkü işçi sınıfının onların gerçek amaçlarını öğrenmesi halinde, onları kendine (işçi sınıfına-ÇN) yabancı insanlar olarak lanetleyip, kovacağından korkmaktadır. Troçkistlerin neden işçi sınıfı içinde görüşlerinin açık ve namuslu propagandası yerine; görüşlerini maskeleme, ve karşıtlarının görüşlerini uşakça bir

alçaklıkla ve yağcı bir biçimde övme ve kendi görüşlerini sahtekarca kötüleme yöntemini temel çalışma yöntemi olarak seçtiklerinin açıklaması burada yatmaktadır.

1936'daki mahkemede Kamenev ve Zinovyev, anımsayacağınız gibi, herhangi bir siyasi platforma sahip olduklarını inkar ettiler. Aslında dava sırasında siyasi platformlarını geliştirme imkanına sahiptirler. Bunu yapmadılar. Bunun yerine, hiçbir siyasi platforma sahip olmadıklarını açıkladılar. Siyasi bir platforma sahip olduklarını inkar ettiklerinde, yalan söylediklerine hiçbir kuşku yoktur. Bugün körler bile, onların siyasi bir platforma sahip olduklarını görüyor. Peki ama o zaman neden herhangi bir siyasi platforma sahip olduklarını inkar ettiler? Çünkü gerçek politik yüzlerini göstermekten korkuyorlardı, çünkü gerçek platformları ile, Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restorasyonu platformu ile ortaya çıkmaktan korkuyorlardı, çünkü böyle bir platformun işçi sınıfı içinde nefret yaratacağından korkuyorlardı.

1937'deki davada Pyatakov, Radek ve Sokolnikov başka bir yol tuttular. Onlar Zinovyevcilerin ve Troçkistlerin siyasi bir platforma sahip olduğunu inkar etmediler. Belirli bir siyasi platforma sahip olduklarını kabul ettiler, ve bu platformu sorgularında geliştirdiler. Ama onlar bu platformu, halkı Troçkist platformu desteklemeye çağırmak için değil, bu platformu halk düşmanı, anti-proleter platform olarak lanetlemek, mahkum etmek için geliştirdiler. Kapitalizmin restorasyonu, kolhoz ve sovhozların tasfiyesi, sömürü sisteminin yeniden kuruluşu, Sovyetler Birliği'ne karşı savaşı hızlandırmak için Almanya ve Japonya'nın faşist güçleri ile ittifak, barış politikasına karşı, ve savaş için mücadele, Sovyetler Birliği'nin toprak bütünlüğünün parçalanması, Ukrayna'nın Almanlara, Uzakdoğu'daki kıyı bölgesinin Japonlara verilmesi, düşman devletlerin saldırısı halinde Sovyetler Birliği'nin askeri yenilgisi için hazırlık, bütün bu amaçlara varabilmek için araç olarak: Zarar verici faaliyetler, sabotaj eylemleri, Sovyet iktidarı yöneticilerine karşı bireysel terör, Japon ve Alman faşist güçleri lehine casusluk - işte bu, bugünkü Troçkizmin Pyatakov, Radek ve Sokolnikov tarafından geliştirilen siyasi platformudur.

Troçkistlerin böyle bir platformu halktan, işçi sınıfından gizlemek zorunda olduğu anlaşılır bir şeydir. Ve onlar bunu yalnızca halktan değil, Troçkist taraftarlardan, yalnızca Troçkist taraftarlardan değil, 30-40 kişiden oluşan küçük yönetici Troçkist zirveden de gizlediler. Radek ve Pyatakov, Troçki'den, 30-40 kişilik bir konferans yapıp, bu platformun karakteri üzerine bilgi vermek için izin istediklerinde, Troçki bunu yasaklamış, ve onlara platformun

gerçek karakteri üzerine küçücük bir grup Troçkist önünde bile konuşmanın amaca uygun olmadığını, böyle bir "operasyon"un bölünmeye götürebileceğini söylemiştir.

Kendi platformlarını yalnızca işçi sınıfından değil, aynı zamanda Troçkist taraftarlarından da gizleyen, yalnızca Troçkist taraftarlarından değil, aynı zamanda Troçkistlerin yönetici zirvesinden de gizleyen "politikacılar" - işte şimdiki Troçkizmin fizyonomisi budur.

Ama bundan çıkan sonuç, şimdiki Troçkizmin artık işçi sınıfı içinde bir politik akım olarak adlandırılamayacağıdır.

Şimdiki Troçkizm, işçi sınıfı içinde bir siyasi akım değil, yabancı devletlerin casusluk örgütlerinin hizmetinde çalışan sabotajcı, komplocu, ajan ve katillerden oluşan ilkesiz ve düşüncesiz bir çete, işçi sınıfının yeminli düşmanlarının bir çetesidir.

Son yedi-sekiz yılda Troçkizmin evriminin tartışmasız sonucu budur.

Geçmişteki Troçkizmle şimdiki Troçkizmin arasındaki fark budur.

Partili yoldaşlarımızın hatası, geçmişteki Troçkizm ile şimdiki Troçkizm arasındaki bu belirleyici farkı farketmemiş olmalarıdır. Onlar, Troçkistlerin artık bir düşünce için mücadele etmekten çıktıklarını, bütün amaçları Sovyet devletine ve Sovyet iktidarına zarar vermek olan, casusluk, kendi vatanına doğrudan ihanete kadar her türlü alçaklığa yatkın yol kesicilere dönüştüklerinin farkına varmamıştır. Onlar bunun farkına varmamıştır. Varmadıkları için de Troçkistlere karşı mücadelenin yeni bir biçimde, daha kararlı yürütülmesi yönünde zamanında adım atamamıştır.

Bu yüzden Troçkistlerin son yıllardaki alçaklıkları bazı Partili yoldaşlarımız için tam bir sürpriz olmuştur."

(Stalin, Eserler, cilt 14, Almanca, s. 125-128.)

Görüldüğü gibi, Stalin Troçki ve Troçkistlerin en başından itibaren "casus", "ajan" olduklarını söylemiyor. Troçkistlerin anti-Leninist bir siyasi akımdan, karşı-devrimci çeteye dönüşmesinin bir evrimi olduğunu, 1936'da bu evrimin belirli bir noktaya vardığını; Troçkizmin dönüştüğünü ortaya koyuyor.

(7) MOSKOVA DURUŞMALARI ÜZERİNE

Bütün dünyada emperyalist burjuvazinin, ve bu arada emperyalist burjuvazinin kuyrukçusu anti-Stalinist naylon komünistlerin Stalin'e ve Stalin dönemine saldırırken en fazla kullandıkları suçlamalardan biri; Stalin dönemin-

de birçok eski Bolşevik önderin "göstermelik mahkemeler"de, "işkencelerle" yapılmış itiraflar temelinde, mahkum edilerek kurşuna dizilmiş olduğu iddiasıdır. Bunlara göre Stalin, kişisel iktidar hırsı gözünü bürüdüğünden, kendine tehlikeli olabilecek tüm yöneticileri ortadan kaldırtmışur.

Ne yazık ki, bu iddialar, birçok iyiniyetli, ve belgeleri tanımayan insanı da etkilemekte; Buharin gibi, Zinovyev gibi, Rikov gibi vb. vb. bir dizi, bir zamanlar devrim için, Bolşevik Parti için büyük yararlılıklarda bulunmuş kişilerin, nasıl olup da Sovyetler Birliği'ne karşı sabotaj faaliyetleri içine girebilecek kadar alçaldıkları sorusu bu insanlar açısından da gündeme gelmektedir.

Modern revizyonistlerin, XX. Parti Kongresi'nden başlayarak, kendi öncülleri olanları ardı ardına "aklamaları" da bu soruları güçlendirmektedir.

Son olarak, 6 Şubat 1988 tarihli "Pravda"da SBKP Politbüro'sunun şu kararı yayınlanmıştır:

"SBKP Politbürosu 5 Şubat 1988 tarihli oturumunda bir zamanlar "antisovyet" ve "sağ troçkist" bloğun üyesi olmakla suçlanan ve mahkûm edilen N. Y. Buharin, A. Y. Rikov, A. P. Rozengolc, M. A. Çernov, P. P. Bulanov, L. G. Levin, İ. N. Kazakov, M. A. Maksimov-Dikovski, P. P. Kruçkov, H. G. Rakovski davasında kararı protesto eden Sovyetler Birliği Başsavcısı'nın başvurusu doğrultusunda Sovyetler Birliği Yüksek Mahkemesi Başkanlığı'nın sunduğu bilgileri inceledi.

Bu kişiler 1938 yılının Mart ayında Sovyetler Birliği Yüksek Savaş Mahkemesi tarafından Sovyetler Birliği'ne düşman ülkelerin istihbarat örgütlerinden aldıkları görev uyarınca bir darbe yapmak amacıyla örgütlenmek, Sovyetler Birliği'nde varolan sosyalist toplumsal düzeni ve devleti yıkmak, yıkıcı, terörist ve başka düşmanca faaliyetlerde bulunmakla suçlanmış, mahkum edilmişlerdi.

Araştırmalar sonucu, daha gözaltında bulundurulduklarını süre içinde, soruşturma safhasında başlamak üzere, bu kişiler karşısında sosyalist yasallığın ihlal edildiği, suçlanan kişilerin onaylanamayacak yöntemlerle itiraflara zorlandıkları anlaşılmışur.

Sovyetler Birliği Yüksek Mahkemesi Başkanlığı 4 Şubat 1988'de Sovyetler Birliği Yüksek Savaş Mahkemesi tarafından daha öne Buharin, Rikov, Rozengolc, Çernov, Bulanov, Levin, Kazakov, Maksimov-Dikovski, Kruçkov, Rakovski hakkında verilen mahkumiyet kararını iptal ettiğini açıklamıştır. Yüksek Mahkeme Başkanlığı, suçlanan bu kişilerin suçlu bulunmadıkları-

nı ve davanın iptal edildiğini de tespit etmiştir.

Sovyetler Birliği Yüksek Mahkemesi, yukarıda sıralanan gerekçeler uyarınca N.N. Kerestinski, G.F. Grinko, İ. A. Zelenski, V.İ. İvanov, S.A. Bessenov, A.İkramov, F. Hocayev, V.F.Sarangoviç, P.T.Zubarev ve D.D. Pletnev'i daha önce aklamıştı.

G.G. Yagoda ile ilgili olarak aynı konuda Başsavcılık, Yüksek Mahkemeye iptal önerisi sunmamıştır."

("Bitirilmemiş Devrim", s. 125-126.)

XX. Parti Kongresi'nde ise, Kruşçev'in "Gizli Rapor"da 1936-1938 temizlikleri için hiç ayrımsız:

"Bu dönemde bütün hukuk kurallarının tersine, suçlanan kişiler fiziki baskı, işkence altında verdikleri ifadelerle mahkûm edildiler"

tespitini yaptığını daha önce ortaya koymuştuk.

Şimdi kısaca 1936-1938 arasında yapılan temizliklerle ilgili bilgi verip, işkence suçlaması, ve "inanılmazlık" düşüncesi üzerinde duralım.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının başarıları, gerek tüm emperyalist dünyayı, gerekse "tek ülkede sosyalizmin inşasının mümkün olmadığı" tezini savunan Troçki ve Troçkistleri; ve diğer yandan sosyalist inşanın hızı karşısında paniğe kapılan Sağcıları zor durumda bırakmış; Sovyetler Birliği'ne düşmanlık, çeşitli emperyalist güçlerin Sovyetler Birliği'ndeki "muhalefet" ile "ittifakı"nın - daha doğrusu Sovyetler Birliği'ndeki muhalefeti kendi amaç ve çıkarları doğrultusunda kullanmasının - ortak temelini oluşturmuştur. Aynı ortak temeldir ki, Sovyetler Birliği'ndeki "muhalefeti" hem kendi içinde ittifaka, hem de kendi amaçlarına ulaşmak yani Sovyetler Birliği'ndeki iktidarı devirmek, yerine kendi iktidarlarını kurabilmek - için emperyalist güçlerden "yararlanma" adına onlarla anlaşma aramaya ve anlaşmaya; objektif olarak emperyalist güçlerin "beşinci kol" faaliyetini yürütmeye itmiştir.

Emperyalistler açısından da, Troçkist ve Sağcı muhalefet açısından da 1934'te yapılan XVII. Parti Kongresi, Sovyetler Birliği'nde kendini ispatlayan sosyalizmi yıkmanın (Troçkist ve sağ muhalefet açısından, *lafta* sorun tabii ki sosyalizmi yıkmak değildi; kurulan zaten sosyalizm değildi) tek yolu, Parti yönetimini yok etme yolu idi. Ve evet Troçkist ve Sağ muhalefet açısından, Sovyetler Birliği'nde amaçlanan değişikliğe ulaşabilmek için, dıştan bir saldırı da, hesaplar içinde yer alan bir olasılıktı. Yönetimi devirmek için her araç kullanılabilir, her yol mübahtı. Troçkistlerin, ve Sağcıların XVII. Kongre

ertesi, açıkça Parti çizgisine karşı çıkan bir programla, Parti platformu dışında bir platformla işçi sınıfı önüne, Sovyet emekçileri önüne çıkıp, onları kazanma umudu kalmamıştı. Parti çizgisinin doğruluğu pratikte ispatlanmıştı. Kitleler büyük bir coşku ile sosyalizmin inşası çalışmasına katılıyorlardı. Muhalefet ideolojik mücadele sonucu, yığınlar içinde tüm inanılırlığını yitirmişti. Bu durumda Parti yöneticilerine karşı bireysel terör, komplo yolu seçildi.

1 Aralık 1934'te Parti önderlerinden Sergey Kirov, Smolny Enstitüsü'ndeki bürosundan çıktığında, koridorda Nikolayev isimli bir katilin saldırısında başından vurularak öldürüldü.

Nikolayev'in ifadesine göre, onun Kirov'a sıktığı kurşun:

"SBKP'ne ve Sovyet Hükümetine karşı bir patlamanın bir isyanın işareti olmalıydı." ("Büyük Komplo", R. Sayers/A. E. Kahn, Yurt yay. sf. 239)

Sovyetler Birliği içindeki "muhalefet"in şimdi yabancı güçlerin desteğinde açık terörcü yolu seçtiğini gösteren Kirov'un katli olayı, SBKP'ye ve Sovyet Hükümetine karşı genel ayaklanmanın işareti olacak yerde; SBKP'nin iç ve dış komplolara karşı daha dikkatli olmasının, ve şimdi artık yabancı güçlerle içiçe karşı-devrimci eylemlere girişen muhalefet ile büyük bir hesaplaşmayı başlatmasının işareti oldu.

Nikolayev'in ilişki içinde bulunduğu grup üzerinden, en ünlüleri Zinovyev ve Kamenev olan bazı muhaliflere varıldı. Bunlar Nikolayev'in hüküm giymesinden iki hafta sonra Ocak 1935'te Leningrad'da mahkeme önüne çıkarıldılar.

Savcılık bunlara Kirov'un öldürülmesinde eylem ortaklığı suçlaması getiriyordu. Bu ilk mahkemede, henüz soruşturmalar yeterince derinleşmediği için, Kamenev ve Zinovyev yalnızca "siyasi sorumluluğu üstlenen" bir savunma çizgisi tuttırdular.

Her ikisi de, kendilerinin "Moskova Merkezi" adıyla anılan siyasi muhalefetin önderleri olduklarını, "Sovyetler Birliği'ndeki yönetimi devirmeye yönelik faaliyetlerinin Kirov'un öldürülmesi gibi bir cürüm için zemini hazırladığından" bu eylemin "manevi sorumluluğunu" üstlendiklerini açıkladılar. (Bkz. "Büyük Komplo", s. 240.)

Ama ısrarla suikastçıların gerçek niyetlerinden haberleri olmadığını ortaya koydular.

Zinovyev mahkemedeki son sözünde şöyle diyordu:

"Ben lider olduğumu hissetmeye alışkınım. Ve bundan da, söylemeye gerek kalmaksızın benim her şeyi bilmem gerektiği sonucu çıkıyor... Bu insafsız

cinayet bütün geçmiş o parti aleyhtarı mücadele üzerine öylesine uğursuz bir ışık tutuyor ki, Partinin, işlenen cinayette eski parti aleyhtarı Zinovyev grubunun siyasi sorumluluğundan söz etmekte kesinlikle haklı olduğunu kabul ediyorum..."

Kamenev de şunları söylüyordu:

"Dönek tabiatlı olmadığımı söylemeliyim. Ama hiçbir zaman silahlı mücadeleye itibar etmedim. Hep Merkez Komitesi'nin bizimle pazarlık yapmak zorunda kalacağı bir durumun doğmasını, kımıldayıp bize de yer açmasını beklemişimdir..." (age. sf. 240)

Sonuçta, bu ilk duruşmada, eyleme doğrudan katılma, eylemi doğrudan örgütleme konusunda yeterli delil bulunmadığından, Zinovyev ve Kamenev - ve onlarla birlikte "Moskova Merkezi" üyeleri - hapis cezaları ile kurtuldular.

Ama soruşturma kapanmamıştı, devam ediyordu.

Yakalanan her yeni kişi ile, komplonun boyutları daha iyi görülmeye başlanıyordu.

Soruşturmaların sonuçları, özellikle "önder" durumunda olanların çıkarıldığı Moskova Duruşmaları adı verilen duruşmalarda açıkça belgelendi.

Moskova Duruşmalarının birincisi; 19-24 Ağustos 1936'da, Zinovyev, Kamenev, Yevdokimov, Smirnov, Bakayev, Ter-Vaganyan, Mraçkovski, Dreitzer, Golzmann, Reirgold, Pikel, Olberg, Berman Yurin, Fritz David, M. Lurie ve N. Lurie'ye karşı yapıldı.

Bu duruşmalarda, Kirov'un ölümünden sonra yapılan araştırma-soruşturmalar temelinde, savcılık tüm sanıklara, "Troçkist-Zinovyevist terörist bir merkez" üyesi olma SBKP ve Sovyetler Birliği yöneticilerine karşı terör eylemleri planlama; Kirov'u öldürme, yabancı güçlerin casusluk örgütleri ile ilişkiler geliştirme vb. suçlamaları getiriyordu.

Duruşmalar açık yapılıyor; özellikle yabancı diplomatlar, gazeteciler vb. duruşmalara özel olarak çağrılıyor; tutanaklar duruşma ertesi günlük basında aynen yayınlanıyor; yer yer canlı radyo yayını yapılıyordu.

Bu şartlarda yapılan duruşmalarda hiçbir sanık ne işkence gördüğü yönünde bir açıklamada bulundu ne de suçsuzluğunu iddia etti.

Burada yalnızca Kamenev ve Zinovyev'in (I. Moskova Duruşmaları'nın en "ünlü"leri onlar olduğu için) son sözlerinden yapacağımız alıntılar, "nasıl olur da eski bolşevikler bunları yapabilmiş olabilirler?" şeklindeki bir soruya onların kendi ağızlarından verdikleri cevaptır.

Kamenev şöyle diyor:

"Ben, Zinovyev ve Troçki ile birlikte, ülkemiz Hükümeti ve Partisinin yöneticilerine karşı bir dizi terörist suikast hazırlayan, planlayan ve Kirov cinayetini işleyen terörist komplonun örgütçüsü ve yöneticisi idim.

On yıl, belki daha fazla bir süre, Partiye, Sovyet ülkesi Hükümetine, Stalin'e karşı mücadeleyi bizzat yönettim. Bu mücadelede benim bildiğim tüm siyasi mücadele araçlarını - açık tartışma, fabrika ve işletmelere girme çabaları, illegal çağrılar, illegal basın, Partiyi kandırma, sokak gösterileri örgütleme, komplo, ve en sonunda da terör - kullandım.

Ben siyasi hareketlerin tarihini zamanında inceledim. Çıkardığım sonuç odur ki, bizim son on yıl içinde kullanmamış olduğumuz hiçbir siyasi mücadele biçimi yoktur. Proleter devrim, bizlere, kendinden önceki devrimlerin hiçbirinin kendi düşmanlarına tanımadığı bir mühlet tanıdı. XVIII. yüzyılın burjuva devrimi, kendi düşmanlarına gün veya haftalarla sayılı bir mühlet tanırdı, sonra onları yok ederdi. Proleter devrimi, bizim hatalarımızı kabul edip kendimizi düzeltebilmemiz için bize 10 yıl boyunca olanaklar tanıdı. Ama biz bu olanakları kullanmadık. Ben üç kez Partiye yeniden alındım. Yalnızca bir açıklama yapmam üzerine sürgünden geri çağrıldım. Bütün hatalarıma rağmen, sorumlu mevkilere getirildim. Ben şimdi üçüncü kez proleter yargı organının önündeyim ve bana terörist plan, amaç ve eylem suçlaması getiriliyor.

Bana iki kez hayatım hediye edildi. Ama her şeyin bir sınırı vardır. Proletaryanın affediciliğinin de sınırı vardır. Ve bu sınıra varılmıştır.

Kendi kendime, benim yanımda, Zinovyev, Yevdokimov, Bakayev, Mraçkovski yanında; yabancı ülke gizli polisinin ajanlarının, sahte pasaportlu, kuşkulu biyografiye sahip, ve Gestapo ile ilişkileri kuşkusuz olan bazılarının da burada mahkeme önünde olması tesadüf müdür diye soruyorum. Cevabım: Hayır! Bu tesadüf değil. Biz burada yabancı gizli polis ajanları ile aynı sıralarda oturuyoruz, çünkü aynı silahları kullandık, çünkü kaderlerimiz şimdi aynı sıralarda oturmada dile gelen biçimde içiçe geçmeden, ellerimiz kenetlenmişti.

Biz böylece faşizme hizmet ettik; sosyalizme karşı karşı-devrimi örgütledik, Sovyetler Birliği'ne karşı askeri müdahalenin yolunu hazırladık ve açtık. İçine düşmüş olduğumuz ihanetin ve her türlü pisliğin çukuruna götüren yoldu bizim yolumuz."

("Duruşma Tutanağı", Moskova 1936, Almanca, yeniden basımı: Red Star Press. s. 173-174.)

Zinovyev'in ise söyledikleri şöyle:

"Ben en baştan, tam olarak ve bütünüyle suçlu olduğumu açıklamak istiyorum. Ben, Troçki'den sonra, Troçkist-Zinovyevist blokun ikinci örgütçüsü olarak suçluyum. Bu blokun hedefi, Stalin, Voroşilov ve bir dizi Parti ve Hükümet önderini öldürmekti. Ben, Kirov cinayetinin esas örgütçüsü olarak suçluyum.

Parti, bizim yolumuzun bizi nereye götürdüğünü gördü, ve bizi uyardı. Stalin, konuşmalarından birinde, muhalefette kendi görüşlerini Partiye dayatmak için şiddet kullanma eğilimlerinin ortaya çıkabileceğine dikkat çekmişti. Cerjinski, daha XIV. Parti Kongresi öncesinde bir toplantıda, bize "Kronstadtlılar" demişti. Stalin, Voroşilov, Orkonikidze, Cerjinski, Mikoyan bizi ikna edebilmek, kurtarabilmek için her yolu denediler. Bize onlarca kez şunu dediler: Siz Partiye ve Sovyet devletine korkunç zarar verebilirsiniz, ve kendiniz de batar gidersiniz. Biz bu uyarılara kulak asmadık. Biz Troçki ile bir ittifak içine girdik. Menşeviklerin, Sosyal-Devrimcilerin ve beyaz muhafızların - ki bunlar bizim ülkemizde açıkça ortaya çıkamazlardı - sözcüleri konumuna girdik. Biz sosyal - Devrimcilerin terörizminin mirasçısı olduk. Ama çarlığa karşı yönelen devrim öncesi terörizmin değil, içsavaş döneminin Sağ Sosyal - Devrimcilerinin, Lenin'e tetik çeken Sosyal-Devrimcilerin terörizminin mirasçısı.

Benim sakat Bolşevizmim, anti-Bolşevizme dönüştü, ve Troçkizm üzerinden faşizme vardım. Troçkizm faşizmin bir çeşidi, Zinovyevizm de ama Troçkizmin bir çeşididir.

Bana inanmalısınız ki, yurttaş hakimler, benim için en büyük ceza, bana verilebilecek cezaların en ağırından daha ağırı, burada Nathan Luric ile Olberg'in verdiği ifadeleri dinlediğim an oldu.

[Nathan Lurie, Almanya'daki Troçkist örgütün Sovyetler Birliği'ne gönderdiği bir kadrodur. Alman gizli polisi olan - aynı zamanda Troçkist örgütün içinde yer alan - Franz Weiz ile birlikte terörist bir grup oluşturduğunu, ve bunu nasıl yaptığını duruşmalarda açıklamıştır. (Bkz. a.g.e., s. 102-106.)

Olberg, Almanya'da bizzat Troçki'nin oğlu Sedov tarafından örgütlenen Troçkist grubun Sovyetler Birliği'ne gönderdiği kadrolardan biridir. Sahte kimliğini Alman faşist gizli polisinin ajanı olduğunu bildiği ve resmi görevi Prag'da Slav Kitaplığı müdürlüğü olan Tukalevski'den aldığını (Honduras pasaportu); Tukalevski'nin kendisine Troçkistlerle Gestapo arasında anlaşma yapıldığını anlattığını vb. açıklar. (Bkz. a.g.e., s. 86-92. -YN)

Benim adımın bundan böyle bu kişilerle birlikte anılacağını] kavradım o

an. Sağında Olberg, solumda Nathan Lurie!"

(A.g.e., s. 174-175.)

İşte Kamenev ve Zinovyev'in, herkesin gözü önünde yapılan duruşmadaki son sözleri bunlardır!

Onlar, Troçkist-Zinovyevist merkez etrafında çalışanların verdiği ifadeler; yazılı belgeler, deliller; ve kendi ifadeleri temelinde suçlu görülerek, ve kendileri de suçlarını kabul ederek, idama mahkûm edilmiştirler!

Şimdi onları aklamaya çalışanların tek güvendikleri şey, insanların "unutkan" olması, ve araştırma ihtiyacı duymayacakları, demagoji ile gerçeklerin çarpıtılabileceği inancıdır. Ama yalancının mumu yatsıya kadar yanar!

Zinovyev, Kamenev ve diğerlerine getirilen suçlamaların Sovyet yasalarına göre cezası ölümdür. Zinovyev, Kamenev ve diğerleri, kamuya açık duruşmalarda; yüzlerce yerli ve yabancı gözlemcinin gözleri önünde, doğrudan yayınlar aracılığı ile tüm Sovyet emekçilerinin önünde suçlarını kabul etmişler; ölüm ile yüzyüze iken ve ellerinde başka açıklamalar için de tüm imkan varken, son söz haklarını nesnel suçluluklarını kabul etme biçiminde kullanmışlardır. İfadelerinde, işkenceden tek sözcük yoktur! Bu olgu iken, Kruşçev revizyonisti çıkıp, hiç ayrımsız "psikolojik ve fiziksel işkence"den söz etme yüzsüzlüğünü gösterebiliyor! Bir de suçlananlara, suçlarını itiraf etmeleri halinde affedilecekleri sözü verildiği, bu yüzden suçların kabul edildiği masalı var. Bu masalı bir dizi anti-komünist tarihçi anlatıyor!

Sovyet yasaları ortadadır. Sovyet yasalarında "itiraf" halinde cezanın hafifletileceği vb. öngörülmemiştir. Zinovyev, Kamenev gibi yönetici mevkideki suçlular bunun her halükârda bilincindedirler. Ayrıca daha önceki deneyimler vardır. 1936 Moskova Duruşmaları öncesinde, Leningrad duruşmaları sonrası itiraf edenler de kurşuna dizilmiştir! vb. Yani Moskova Duruşmaları belgeleri ortada iken, bu duruşmaların kararlarını, daha önce Kruşçev revizyonistinin yaptığı, şimdi de onun eserinin tamamlayıcısı Gorbaçov revizyonistinin yaptığı gibi revize etmek, geçersiz ilan etmek vb., burjuvazinin yenilgisinin intikamını almaktan başka bir anlam taşımaz!

* * *

Moskova Duruşmaları'nın ikincisi; 23-30 Ocak 1937'de, Pyatakov, Radek, Sokolnikov, Serebryakov, Muralov, Livşitz, Drobnis, Boguslavski, Knasyev, Rataytçak, Norkin, Şestov, Stroilov, Turok, Hraşe, Puşin ve Arnold'a

karşı "Sovyet düşmanı Troçkist Merkeze Karşı Ceza Davası" başlığı altında yapılmıştır. Bu duruşmalar da açıktır. Duruşma haberleri, tutanaklar günlük basında yayınlanmıştır. Duruşmaları izleyen çok sayıda yabancı gazeteci, diplomat vb., duruşmaların açıklığı hakkında bir olumsuz değerlendirme yapmamıştır.

Yine en "ünlü"lerin son sözlerine bakalım: Pyatakov son sözünde şöyle diyor:

"Yurttaş hakimler, ben savunma konuşması yapmayacağım. Çünkü savcılığın iddianamesi olguların tespiti anlamında doğrudur. Bu iddianame benim cürümümün nitelendirilmesi noktasında da doğrudur. Ama savcının bir iddiasını kabul edemem: Bu, benim bugün de Troçkist olduğum iddiasıdır. Evet ben uzun yıllar Troçkist idim. Troçkistlerle uzun yıllar omuz omuza yürüdüm. Ama şimdi beni ifade vermeye götüren düşünce, hiç olmadı şimdi - çok geç de olsa - Troçkist geçmişimden kurtulma isteği idi.

Ben bu yüzden benim itirafımı, benim ve birlikte çalıştığım kişilerin iğrenç, karşı-devrimci faaliyetlerimiz hakkındaki bilgileri, - bu çok geç yapılmış itirafı - kendi kişiliğim açısından pratik bir sonucu olacağından yapmadım. Ama benim elimden çok geç de olsa kendimi bu çamurdan kurtardığım bilincini çekip almayın.

Benim için en ağırı, yurttaş hakimler, benim hakkımda sizin vereceğiniz haklı hüküm değildir. En ağırı, kendi kendime itirafımdır.

...

Benim, Troçkist faaliyetlere başladığımda, bunun nereye götüreceğini gördüğüme inanmak yanlış olur. Bu hiçbir şekilde benim cürümlerimin nesnel ağırlığını değiştirmese bile, kendime öznel olarak karşı-devrimci görevler koyduğuna, ve faaliyetlerimin hangi çamura, hangi batağa götüreceğini en baştan gördüğüme inanılmamalıdır."

("Sovyet Düşmanı Troçkist Merkez Hakkında Ceza Davası Tutanağı" Moskova 1937 yeniden basım: Red Star Press. Almanca, s. 589-590.)

Pyatakov'un bütün son sözü, delillerin, nesnelliğin ağırlığı karşısında, objektif olarak karşı-devrimci faaliyete önderliği kabul etmek; objektif olarak sosyalizm ve Sovyet düşmanlığını kabul etmek, ve fakat öznel olarak en baştan karşı-devrimci faaliyette bulunmak gibi bir niyetinin olmadığını ortaya koymak üzerine kuruludur.

Baskı, işkence vb. konusunda da Pyatakov aynı son sözde şunları söylemektedir:

"Yurttaş hakimler, ben burada bana karşı hiçbir şekilde baskı ve etkileme

yöntemleri kullanılmadığı üzerine konuşmak istemiyorum. Bunu burada konuşmak komik olurdu. Bu gibi yöntemler zaten kişi olarak benim için hiçbir şekilde ifade vermemin nedeni de olamazdı.

Hayır, beni cürümlerin üzerine bilgi vermeye zorlayan, korku olmadı."
(A.g.e., s. 591.)

Ve işte Radek'in son sözünden parçalar:

"Yurttaş hakimler! Ben vatana ihanet suçunu kabul etmiş olduğumdan, her türlü savunma konuşması anlamsızdır. Bilincini yitirmemiş yetişkin bir insanın vatan hainliğini savunabilmesi düşünülemez. Hafifletici nedenler de gösteremem. 35 yıl işçi hareketi içinde olan biri eğer vatan hainliği suçunu kabulleniyorsa, hafifletici neden olamaz. Troçki'nin beni doğru yoldan saptırdığını da söyleyemem. Ben Troçki ile karşılaştığımda, görüşleri yerli yerine oturmuş yetişkin bir insandım. Troçki'nin rolü karşı-devrimci örgütlenmeler içinde muazzam olmasına rağmen, ben Partiye karşı bu mücadele yoluna girdiğimde, onun benim üzerimdeki etkisi minimal idi."

Radek, konuşmasının bundan sonraki bölümünde, neden itirafta bulunduğunu, neden bunu hemen yapmadığını; kendisinin öznel isteği ile nesnel olarak oynadığı rol arasında fark olduğunu anlattıktan sonra sözlerini şöyle bağlıyor:

"Biz kitlelere konuşma hakkımızın olmadığını biliyoruz. Çünkü onlara öğretmen olacak durumda değiliz. Ama bizimle ilişki içinde olan unsurlara üç şey söylemek istiyoruz:

Troçkist örgüt, tüm karşı - devrimci güçlerin çekim merkezi olmuştur. Onunla ilişkiye geçen ve onunla kaynaşma yoluna giren Sağcıların örgütü de ülke içindeki tüm karşı-devrimciler için çekim merkezi haline gelmiştir. Bu terörist örgütlerle devlet başa çıkacak durumdadır. Kendi deneyimlerimizden yola çıkarak, bundan hiç kuşkumuz yoktur.

Ama ülkede yarı, çeyrek, sekizde bir Troçkistler vardır. Bunlar terörist bir örgütten hiç haberleri olmaksızın, bize sempati duyduklarından, liberalizmlerinden, Partiye kızdıklarından vb., bize yardımcı olmuşlardır. Bu insanlara söyleyeceğimiz şudur: Bir çelik çekiç içinde küçük bir çatlak, çok tehlikeli değildir. Ama bir çelik pervanedeki çatlak, felakete yol açar. Biz en yüksek derecede gerilimin olduğu bir dönemde, savaş öncesi dönemde yaşıyoruz. Bütün bu unsurlara, bu mahkeme üzerinden ve kendi kendimizle hesaplaşmamız temelinde sesleniyoruz: Parti ile arasında çatlak olanlar, eğer bu çatlak Parti ile ilişkide açık, namuslu bir çaba ile kesinlikle düzeltilmezse, yarın

komploların eylemcisi, ve hain olabileceğini bilmelidir.

İkinci olarak, Fransa'da, İspanya'da ve diğer ülkelerdeki Troçkist unsurlara şunu söylemek istiyoruz: Rus devrimi deneyimi göstermiştir ki, Troçkizm işçi sınıfı hareketine zarar vermektedir. Bizim deneyimimizden öğrenmeyenleri, bunu en geç hayatları ile ödeyerek öğrenecekleri konusunda uyarıyoruz.

Ve nihayet bütün dünyada barış isteyenlere sesleniyoruz: Troçkizm savaş kışkırtıcılarının elinde bir silah haline gelmiştir. Bunu yüksek sesle ilan etmek istiyoruz. Bunu gördük, yaşadık, inanmak bize çok zor geldi. Ama gördük ki bu tarihsel bir olgudur. Ve bu olguyu biz kellemizle ödeyeceğiz!

Bu bizim, benim kişisel olarak son söylemek istediğimdir. Böylece taşıdığım sorumluluğun yalnızca fiziksel sorumlulukla kalmamasını, birazcık yararlı olmasını istiyorum.

Biz, ben dahil hiçbirimiz, bize yumuşak davranılmasını isteme hakkına sahip değiliz, Ve, - bunu gururla söylemiyorum, gururlanacak birşey yok - bu yumuşaklığa ihtiyacımız da yok. Önümüzde, insanlığın kaderinin belirleneceği 5-10 yıl içinde yaşamanın, ancak insanlar aktif olarak bu hayata katılmaları halinde bir anlamı var. Ama olanlar (bizim durumumuzda -ÇN) bunu olanaksız kılıyor. Bu yüzden yumuşaklık gereksiz eziyet olurdu. Biz birbirimize ihtiyacı olan bir topluluğuz. Troçki'ye içimizde en yakın olan kişi Muralov, benim ölse de tek kelime konuşmaz diye inandığım kişi, itiraflarda bulunup, bunu isminin tüm karşı-devrimcilerin elinde bir bayrak olmasını istememek ile gerekçelendirdiğinde, bu belki de bu duruşmaların en derin sonuçlarından biri olmuştur.

Biz hangi tarihsel güçlere araç olarak hizmet ettiğimizin tam bilincine vardık. Bu kadar eğitimli olmamıza rağmen bunu bu kadar geç kavramamız bizim için kötü. Ama hiç olmazsa başkalarının öğrenmesine hizmet etsin."

(A.g.e., s. 602-603.)

İşte 1937'deki duruşmalarda "en ünlü"lerin söyledikleri bunlardır. Onları aklamaya çalışanlar, gerçekte yalnızca bir tek şeyi, Komünizme düşmanlıklarını belgeliyorlar.

* * *

Moskova Duruşmaları'nın üçüncüsü; 2-13 Mart 1938'de, Buharin, Rikov, Yagoda, Krestinski, Rakovski, Rosengolz, İvanov, Çernov, Grinko, Se-

lenski, Bessonov, Kazakov, Maksimov-Dikovski, Kruçkov'a karşı "Sağcılar ve Troçkistlerin Anti-Sovyetik Blokuna Karşı Ceza Davası" başlığı altında yürütüldü.

Bu davanın en "ünlü" sanığı, "Partinin sevgilisi" (Lenin) Buharin'di Şimdi bu en "ünlü"nün son sözünden parçalar aktaralım:

"Yurttaş başkan, yurttaş hakimler!

Ben, yurttaş savcı ile, benim önderlerinden biri olduğum ve tüm faaliyetleri hakkında tam sorumluluk taşıdığım "Sağcılar ve Troçkistler Bloku" tarafından işlenen cürümleri konu alan davanın genel değerlendirilmesi hakkında hemfikirim.

Bir dizi başka davaların devamı olan, ve onları bir anlamda sonuçlandıran bu dava, tüm cürümleri, vatan haini faaliyeti, bizim Partiye ve Sovyet Hükümetine karşı mücadelemizin anlamı ve köklerini bütün açıklığıyla ortaya sermiştir.

Ben şimdi bir yılı aşkın süredir hapiste bulunuyorum, bu yüzden de dünya da neler olduğunu bilmiyorum, ama bölük-parça da olsa bana yansıyan gerçek parçacıklarından çıkarıyorum ki, hissediyor ve anlıyorum ki, bizim ihanet ettiğimiz dava, gelişmesinin yeni bir aşamasına girmiştir, enternasyonal arenada büyük bir güç faktörü olarak kendini dayatmaktadır.

Biz sanıklar, barikatın öbür yanında oturuyoruz. Ve bu barikat bizi sizden ayırıyor, yurttaş hakimler. Biz kendimizi karşı-devrimin kahrolası saflarında, sosyalist anavatana ihanetin saflarında bulduk.

Daha duruşmaların başlangıcında, yurttaş başkan tarafından soruya, suçumu kabul ediyorum diye cevap vermiştim.

Yurttaş başkanın, ifadelerimi kabul edip etmediğim sorusuna, onları bütünüyle kabul ettiğim cevabını vermiştim.

Ön soruşturma sonrasında savcılığa çağrıldığında, tüm soruşturma belgelerini kontrol eden savcılık, sonucu şöyle toparlamıştı (Soruşturma Tutanağı, cilt 5, s. 114 . 1.12.1937.)

"Soru: Siz karşı-devrimci Sağcılar örgütünün merkezinin üyesi mi idiniz? Benim cevabım: Evet, bunu itiraf ediyorum.

İkinci soru: Merkezinin üyesi olduğunuz karşı-devrimci örgütün karşı-devrimci faaliyetler yürüttüğü ve Parti ve Hükümet yönetimini şiddet kullanarak yıkmayı amaçladığını itiraf ediyor musunuz? Benim cevabım: Evet, itiraf ediyorum.

Üçüncü soru: Bu merkezin terörist bir faaliyet yürüttüğünü, kulak ayak-

lanmaları örgütlediğini, Politbüro'ya, Parti yönetimine, Sovyet iktidarına karşı beyaz muhafız-kulak ayaklanmaları hazırladığını itiraf ediyor musunuz? Benim cecabım: Evet, doğrudur.

Dördüncü soru: Devleti devirmek amacı ile hazırlanan komplo dolayısı ile vatan hainliği faaliyeti konusunda suçunuzu kabul ediyor musunuz? Benim cevabım: Bu da gerçektir."

Mahkeme önünde de ben kendi işlediğim, ve yurttaş savcı tarafından soruşturma temelinde getirilen iddialarda dile gelen suçları kabul ettim, ve ediyorum. Mahkeme önünde açıkladım ve bir kez daha açıklıyorum ki, ben "Sağcılar ve Troçkistler Bloku"nun işlediği tüm cürümlerin siyasi sorumluluğunu taşıyorum. Ben en ağır cezaya layıkım, ve benim ölüm saatimin eşiğinde olduğumu tespit eden yurttaş savcı ile bu konuda da hemfikirim."

("Duruşma Tutanağı" Moskova 1938, yeniden basım: Red Star Press, Almanca, s. 834.)

Buharin, son sözünün bundan sonraki kısmında, kendine getirilen bazı somut suçlamaları, özellikle 1918'de Lenin'e yapılan suikasttten haberdar olduğu suçlamasını Sol Sosyal-Devrimcilerle o günkü Sovyet Hükümetine karşı ittifak görüşmelerini vb. reddetmeden-reddeder.

Buharin daha sonra pişmanlık göstermesinin sebeplerini açıklamaya girer. Şunları söyler:

"Pişmanlık, çoğu zaman, uyuşturucu madde (orijinalde "Tibet tozu" - ÇN) gibisinden bütünüyle saçma, anlamsız şeylerle açıklanıyor. Ben kendi payıma bir yıl kadar kaldığım hapishanede çalıştığımı, okuduğumu ve zihnimin açıklığını koruduğumu söylemek istiyorum. Bu tüm masalların ve karşıdevrimci aptallıkların en iyi tekzibidir.

Hipnotizmadan söz ediliyor. Ama ben mahkemede hukuki olarak savunmamı yaptım, kendimi ordaki koşullara anında uydurabildim, savcıya karşı polemik yürüttüm; böyle bir hipnotizma olamayacağını herkes, tıbbın ilgili dallarında uzman olmayan kişiler de teslim etmek zorundadır.

Pişmanlığı çoğu zaman da Dostoyevkicilikle, ruhun özellikleri ile ("L'ame slave" denilen şey ile) açıklıyorlar. Yani Alyoşa Karamazov, ya da "Budala"daki ya da Dostoyevski'nin diğer tiplerinde görüldüğü gibi, sokağa çıkıp bağıran, "Öldürün beni ey namuslu vatandaşlar, ben rezil biriyim" şeklinde bağıran tipler gibi!

Ama burada söz konusu olan bu değildir. Bizim ülkemizde "L'ame slave" denen şey, ve Dostoyevski'nin ilginç tipleri, onların psikolojisi çoktan tarih olmuştur. Bunlar belki hâlâ taşranın kenar mahallelerinde olabilir, ama

orada bile ender rastlanır. Ama böyle bir psikoloji bugünkü Avrupa'da yaygındır hâlâ.

Ben burada kendimden benim pişmanlığımın nedenlerinden söz edeceğim. Tabii ki deliller de çok önemli rol oynuyor. Ama takriben üç ay boyunca inkar ettim. Sonra ifade vermeye başladım. Neden? Bunun nedeni şudur: Hapishanede tüm geçmişimi yeniden değerlendirdim. Çünkü kendi kendinize, eğer öleceksen, neyin uğruna ölüyorsun diye sorduğumuzda, karşınızda birden şaşırtıcı bir berraklıkta kapkara bir boşluk beliriyor. Eğer kişi pişmanlık göstermeden ölmek istiyorsa, uğrunda ölünecek birşey kalmıyor. Ve bunun tam tersi de sözkonusu: Sovyetler Birliği'nde ışıldayan her şey görüldüğünde, bunlar insanın bilincinde de değişiklikler yaratıyor. İşte beni nihayetinde silahsızlandıran bu oldu. Ve beni Parti ve ülke önünde diz çökmeye götürdü. Ve kendi kendinize yine soruyorsunuz: Peki âlâ, diyelim ki ölmeyeceksin, diyelim ki bir mucize olacak, ve sen sağ kalacaksın. Peki ama, yine neyin uğruna? Herkesten tecrit olmuş olarak, hayatın özünü oluşturan her şeyden tecrit olmuş, insanca olmayan bir durumda, bir halk düşmanı olarak... Ve birden yine aynı yanıt çıkıyor karşınıza. Ve böyle anlarda, yurttaş yargıçlar, kişisel olan her şey, insanın tüm kişisel kabuğu, tüm kişisel nefret, gurur, ve daha bir sürü şey yıkılıp gidiyor. Üstüne üstlük bir de geniş enternasyonal mücadelenin yankıları kulaklarınıza geldiğinde, bunlar hepsi birlikte etkisini gösteriyor, ve biz çöken hasımlarının karşısında SSCB'nin tam bir ahlâki zaferi ortaya çıkıyor. Hapishane kitaplığımda elime Feuchtwanger'in Troçkistlerin duruşmaları üzerine bir kitabı geçti. Bana büyük etkide bulundu. Ama Feuchtwanger'in sorunun özüne nüfuz edemediğini söylemek, yarı yolda kaldığını, onun için her şeyin açık olmadığını, gerçekte ise her şeyin açık olduğunu söylemek isterim. Dünya tarihi, dünya mahkemesidir. Troçkizmin önderlerinin bir dizisi iflas etmiş, ve tarihin çöplüğüne atılmıştır. Bu doğrudur. Ama Feuchtwanger'in yaptığı gibi, Troçki'yi Stalin ile aynı çizgi üzerinde göstermek yanlıştır. Bu bütünüyle yanlış bir bakıştır. Gerçekte Stalin'in ardında tüm ülke durmaktadır. O dünyanın umududur, yaratıcıdır. Napolyon bir kez, "Kader siyasettir" demişti. Troçki'nin kaderi karşı-devrimci siyasettir.

Hemen bitiriyorum. Bunlar belki hayattaki son sözlerimdir.

Ben, soruşturma makamının, ve yoldaş hakimler, sizin önünüzde neden teslimiyet gerekliliğine vardığımı anlatmak istiyorum. Bizler yeni hayatın sevinçlerine karşı en adi araçlarla mücadele ettik. Ben, Vladimir İlyiç'in hayatına suikast suçlamasını reddediyorum, ama karşı-devrimci arkadaşlarım ve

onların başında da ben, Stalin tarafından muazzam başarılarla sürdürülen Lenin'in eserini yıkmak istedik. Mücadelenin mantığı bizi adım adım en kara bataklık içine itti. Bir kez daha görüldü ki, Bolşevizm pozisyonundan uzaklaşma, siyasi karşı-devrimci haydutluğa kayış anlamına gelmektedir. Şimdi karşı-devrimci haydutluk ezilmiştir, bizler yıkıldık, ve korkunç cürümlerimizden pişmanlık duyuyoruz.

Elbette, önemli olan bu pişmanlık, ya da özel olarak benim kişisel pişmanlığım değil. Mahkeme bu olmadan da kararını verebilir. Suçlanan kişinin suçunu kabul etmesi mutlak zorunluluk değildir. Sanıkların itirafı ortaçağa ait bir hukuk ilkesidir. Ama burada sözkonusu olan, karşı-devrim güçlerinin kendi içinde çöküşüdür. Ve insanın silahlarını bırakmaması için bir Troçki olması gerekir.

Ben burada kendisinden karşı-devrimci taktiğin türediği güçler paralelogramında, Troçki'nin esas hareket ettirici motor olduğunu söylemek zorundayım. Ve en keskin pozisyonlar - terör, casusluk, Sovyetler Birliği'nin parçalanması, komplo - her şeyden önce bu kaynaktan çıkıyordu.

Ben gerek Troçki'nin, gerekse diğer cürüm ortaklarımın, gerekse II. Enternasyonal'in bizi, bu arada kişi ve isim olarak da beni savunmaya çalışacaklarından A priori* yola çıkıyorum. Hele hele Nikolayevski ile konuşmamı göz önüne aldığımda, buna eminim. Ben bu savunmayı reddediyorum, çünkü ülke, Parti ve bütün halktır önünde diz çöktüğüm. Benim cürümlerimin korkunçluğu sınırsızdır. Hele hele Sovyetler Birliği'nin içinde bulunduğu yeni mücadele aşaması göz önüne alındığında! Dilerim ki, bu dava en son ağır ders olsun, ve herkes Sovyetler Birliği'nin büyük gücünü kavrasın. Herkes, Sovyetler Birliği'nin milli tecrit olmuşluğu karşı-devrimci tezinin zavallı bir kağıt parçası gibi boşlukta asılı olduğunu görebilsin. Herkes, Stalin tarafından güvence altına alınan ülkenin bilge önderliğini görüyor.

Ben bu bilinçli hükmü bekliyorum. Sözkonusu olan, pişman olmuş bir düşmanın yaşamış olduğu kişisel olaylar değil, Sovyetler Birliği'nin gelişip güçlenmesi, onun uluslararası önemidir."

(A.g.e., s. 847-848.)

İşte Buharin'in mahkeme önünde, kamuoyu önünde söylediği son sözleri bunlardır.

---

* A priori: İdealist felsefede, tecrübeden bağımsız olarak ve tecrübeden önce elde edilen zihinde başlangıçtan beri saklı duran bilgiyi belirtmek için kullanılır -YN.

Şimdi Buharin'i aklamaya kalkanlar, kendilerinin burada Buharin'in suç olarak kabul ettiği şeylerin, en başta da sosyalizme karşı her türlü araçla mücadele etmenin suç olmadığını kabul eden, bunu ilan edenlerdir. Komünizme karşı mücadeleyi hayat görevi haline getirenlerden başka birşey beklenemez, ama komünizm adına bunu yapanlar, komünizm adına Moskova Duruşmaları'nın kararlarını geçersiz sayanların yüzüne tükürmek her komünistin hakkı, ve görevidir.

Toparlarsak:

İfadelerin işkence sonucu olduğu iddiasına karşı en iyi cevap, Moskova Duruşmaları'nın tutanaklarıdır. En azından merkezi, ve aufta bulunduğumuz duruşmalarda, *hiçbir* sanık, mahkemede - imkanı varken - ifadelerin işkence altında alındığı yönünde bir açıklama getirmemiştir.

Tersine, bazı sanıklar, bunun tersini açıklamışlardır.

Suçlamaların uydurma olduğu vb. konusunda en iyi cevap yine sözkonusu tutanaklardır.

İnanılmazlık bağıntısında söylenecek şeyi, Buharin son sözünde söylemektedir: "Siyasi mücadelenin mantığı, bizleri adım adım en kara bataklığın içine sürükledi." Buna inanmayan, yalnızca kendi idealistliğini belgelemekte, sözkonusu olanın burjuvazi ile proletarya arasındaki ölümcül sınıf mücadelesi olduğunu kavramadığını göstermektedir.

Bu bağlamda bir de Moskova Duruşmaları'nın devamı olarak yürüyen, ve askeri gizler sözkonusu olduğu için gizli yapılan, başta Tuhaçevski olmak üzere çok sayıda yüksek rütbeli subaya karşı yürütülen duruşma vardır. Bu duruşmalar sonrası çok sayıda yüksek rütbeli subay kurşuna dizilmiş; ve Kızıl Ordu'da, özellikle eski çarlık ordusundan devralınan subay kadrosunda geniş bir temizlik yapılmıştır.

Şimdilerde Sovyet bürokrat burjuva askeri uzmanları, ve Sovyet revizyonist tarihçileri bunu "Stalin'in Kızıl Ordu'ya karşı savaşı" ("Moskau News", Almanca, sayı 6. Haziran 1989) olarak adlandırmakta; ve bu temizlikle Kızıl Ordu'nun olağanüstü güçsüzleştirildiğini, eğer bu temizlik yapılmasa, 1941'de Hitler'in belki de Sovyetler Birliği'ne saldırmaya cesaret bile edemeyeceğini vb. savunmaktadırlar.

Bunların gözlerden gizlediği şudur: Tuhaçevski ve hempaları, Sovyetler Birliği'ne Almanlarla anlaşma içinde komplo planlarını uygulama hazırlıkları içinde oldukları için yargılanmış ve kurşuna dizilmiştir.

Eğer anti-faşist savaşta Kızıl Ordu zafer kazandı ise, bu Tuhaçevski'ler Kızıl Ordu saflarından temizlenip, sökülüp atıldığı, yok edildiği için olmuştur!

Tarihi çarpıtmaya revizyonistlerin gücü yetmeyecektir!

II

STALİN'İN 100. DOĞUM YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE YURTDIŞINDA PARTİZAN / BATI BERLİNLİ KOMÜNİST / AKIMA KARŞI / KIZIL BAYRAK YAZI KURULLARININ 1979'DA DÜZENLEDİĞİ ORTAK TOPLANTININ BAZI BELGELERİ

Stanlin'in 100. Doğum Yıldönümü Nedeniyle Yurtdışında Partizan/Batı Berlinli Komünist/Akıma Karşı/Kızıl Bayrak Yazı Kurullarının 1979'da Düzenlediği Ortak Toplantının Bazı Belgeleri

PARTİZAN

1879-1924 ARASI DÖNEM

Dünya proletaryasının büyük önderi, büyük Marksist-Leninist, Josef Stalin, 24 Aralık 1789'da Gürcistan'da doğdu. Stalin henüz 15 yaşlarında iken Marksizm ile temasa geldi. O dönem Marksizmin Rusya'da oldukça geniş çapta yayılmaya başladığı bir dönemdi. Stalin 19 yaşında Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin Tiflis örgütüne üye oldu. Üç yıl sonra da, tutuklanmamak için illegaliteye çekilmek zorunda kaldı. 1917 Şubat Devrimine dek, Stalin Rus illegalitesinin ağır şartları altında çalıştı ve mücadele etti. Stalin'in bütün hayatı ve mücadelesi yakalanma, sürgün, zindan ve kaçışlarla doludur.

Stalin başından beri Lenin'in sadık bir öğrencisi ve mücadele arkadaşıydı. Stalin'in teorik ve siyasi çalışmalarının tümü Lenin'in görüşleriyle uyum içindeydi. Stalin, partinin birliğini sağlama mücadelesinde olduğu gibi, tüm Rusya çapında merkezi yayın organı **"ISKRA"**nın çıkarılması mücadelesinde de Lenin'in yanında yeraldı. RSDİP Transkafkasya örgütünde Stalin, Lenin'in parti öğretisinin temel örgütsel ilkesini hayata geçirdi. O, partiyi milliyetlere göre değil; sömürücülere karşı tüm milliyetlerden işçilerin sınıfsal birliği ilkesine göre örgütledi.

Lenin'in ekonomistlere karşı mücadelesinde de Stalin, ideolojik sağlamlığı ile Lenin'in safında yeraldı. "Sosyal-Demokrat'a Yanıt" adlı yazısında Stalin, Lenin'in "Ne Yapmalı?" eserinde geliştirdiği komünist partisinin ideolojik ilkelerini savundu. Örneğin: Sosyalist sınıf bilincinin kendiliğinden gelişmeyeceğini, bilakis komünistlerce (işçi sınıfına) dışardan taşınmasının zorunluğunun ana sorun olduğunu vurguladı. "Proleterler Sınıfı ve Proleter Partisi" adlı makalede Stalin, bolşevik çizgiyi; partinin yalnızca proletaryanın ileri kesimlerinin oluşturduğu bir kale olduğu görüşünü savundu. 1905 Rusya'sında devrim gündemde idi. Bu devrimde Stalin, Menşeviklerin liberal burjuvazinin önderliğini savunan tezlerine karşı proletaryanın hegemonyasının sağlanması için mücadele etti. Stalin'in bu dönemdeki silahlı mücadele üzerine yazıları, etkinliğini ve önemini bugün de yitirmemiştir. Sayısız bildiri

ve broşürlerinde Stalin, bütün oportünistlere karşı, proletaryanın silahlı ayaklanmasının zorunluluğunu savunmuştur. "Silahlı halk ayaklanması, şu an Rus proletaryasının önünde duran büyük görevdir, acil çözümü gerekmektedir" (RSDİP Kafkasya Birliği Tiflis Komitesi Beyannamesi, Kasım 1905) düşüncesi bu dönemde Stalin'in ısrarla savunduğu ve pratiğe uyguladığı düşünce olmuştur.

1905 Devriminin yenilgisinden sonra, RSDİP içinde teslimiyetçi ve tasfiyeci akımlar ortaya çıktı. Stalin bu akımlara karşı aktif mücadele verdi. Devrimin yenilgisi üzerine Stalin'in tepkisi; ideolojik, siyasi ve örgütsel çalışmayı daha da derinleştirmek ve güçlendirmek oldu. Daha sonra SBKP'nin gelişimi için büyük bir anlamı olan 1912 Prag Parti Konferansı'nda Stalin, Merkez Komitesine seçildi. Merkez Komitesi'nin Rus Bürosu'nun önderi olarak belirlendi. Bu dönemde Bolşevik günlük gazete olan **"PRAVDA"**nın yönetimini ve çıkarılmasını da üstlendi. Bu dönem içinde Stalin'in en önemli teorik yazılarından olan "Marksizm ve Ulusal Sorun" ortaya çıktı. Daha 1904'te yayınlanan "Sosyal-Demokrasinin Ulusal Soruna İlişkin Anlayışı Nedir?" adlı makalesinde, RSDİP'nin ulusal programının yorumunu yapmakta ve makalede derinliğine bir kavrayışla sorunu ve Marksist çözümü koymakta idi. Bu makalenin üzerinde yükselen "Marksizm ve Ulusal Sorun"da Stalin, ulusal sorunda Marksizm temel çözümlerini sistemli olarak belirledi, "ulus" kavramının Marksist tanımını yaptı. Ulusal sorunun, proleter Bolşevik metodun temel ilkelerini formüle etti. Ulusal sorunun proleter devriminin yan sorunu olarak ve ona bağlı olarak, emperyalizmin uluslararası alandaki durumundan koparılmaksızın ele alınması gerektiğini ve işçilerin uluslararası birliği hakkındaki Bolşevik ilkeyi belirledi. Bu temel tezleri Stalin, dar milliyetçi-şovenist görüşleri temsil eden II. Enternasyonal'in propagandacılarının çürümüş tezlerine karşı keskin ideolojik mücadele içinde geliştirdi.

1917 Şubat Devrimi sonucu Stalin sürgünden kurtulduktan sonra, Petersburg Parti Komitesinin ve Parti Merkez Komitesi çalışmalarının Petersburg yöneticiliğini yaptı. Stalin, o dönemde, Geçici Hükümet'in yıkılması ve sosyalist devrime geçiş için kararlı mücadele verdi. Ve nihayet 1917 Ekim Devrimi gündeme geldi. Rus proletaryası silahlı ayaklanmayla proleter devlet iktidarını gerçekleştirdi. Stalin, diğer önder kadrolarla birlikte ayaklanmanın yönetimiyle görevlendirildi. İlk sosyalist devletin yaratılması, uluslararası proletaryanın ve ezilen dünya halklarının mücadelesine büyük güç kattı; büyük etki yaptı.

İlk sosyalist devleti yıkmak için 1918'lerde dünya emperyalizmi doğrudan müdahaleye girişti. Sovyetler Birliği tehlikede idi. Bütün ülkelerin durumun bilincinde olan milyonlarca emekçisi, sosyalist anavatanlarını korudu. Tüm emperyalist güçlerin desteğindeki karşı-devrimciler zorlu mücadeleler sonucu ağır bir yenilgiye uğratıldı. Stalin içsavaş sırasında Bolşevik bir önder olarak cephenin en ileri uçlarında idi. 1920'lerde içsavaşın bittiği sıralarda, Stalin önemli askeri görevlere sahipti.

İçsavaştan sonraki ilk Parti Kongresi; X. Parti Kongresi 1921'de toplandı. Bu Parti Kongresinde Stalin, "Ulusal Sorunda Partinin Gelecekteki Görevleri Üzerine" adlı Merkez Komitesinin görüşlerini içeren konuşmasını yaptı.

Bu sorunla ilgili esas ideolojik görev olarak: baş tehlike olarak görünen büyük devlet şovenizmine; Büyük Rus şovenizmine karşı mücadeleyi belirledi. Bunun yanında yerel milliyetçiliği de unutmadı. Bu dönemde Stalin, öncelikle I. Sovyet Kongresi'nin hazırlıklarıyla uğraştı. 22 Aralık'taki I. Sovyet Kogresi'nde, SSCB içinde Sovyet halkının bir devlet çatısı altında gönüllü birliği üzerine tarihi karar alındı.

1923'te RKP XII. Kongresi yapıldı. Bu kongre Lenin'in ölümünden önceki son kongre idi ve Lenin'in ağır hastalıktan dolayı katılamadığı ilk kongre idi. Stalin, Lenin'in Bolşevik Partisi için ne kadar büyük bir önem taşıdığını gördü. Lenin'in sağlık durumunun gittikçe kötüleşmesi karşısında Stalin, Lenin'in yerini doldurabilecek devrimci önderlerin yetiştirilmesinin önemini vurguladı. Bu kongrede Merkez Komitesinin genişletilerek 40 Bolşevik üyeye çıkarılması; görevi devralabilecek yeni yöneticilerin yetiştirilmesi önerisini yapan Stalin idi. Stalin, gerçekten Bolşevik önderlerin yetiştirilmesinin zorluğunu da görüyor, şöyle diyordu: "Parti yöneticileri yetiştirmek çok zordur. Bunun için 5, 10, belki de daha fazla yıla ihtiyaç vardır. Yönetici kadrolar yalnız çalışmanın içinde gelişeceklerdir." (Stalin, cilt 5, s. 193.) Ocak 1924'te Lenin öldüğünde; O'nun en sadık öğrencisi ve mücadele arkadaşı Stalin, Lenin'in takipçisi olarak tabutunun başında tüm dünya komünistleri ile birlikte Lenin'in davasına, yüce Komünizm davasına sadık kalacağına and içiyordu. O bu andına sadık kaldı.

AKIMA KARŞI (GDS)
1924-1936 ARASI DÖNEM

1924 yılında Lenin'in ölümü, SBKP(B)'i çok büyük sorunlarla karşı kar-

şıya bıraktı. Görevler şunlardı: Lenin'in ölümünün geride bıraktığı önderlikteki dev boşluğu doldurmak; içsavaşın yıktığı Rusya'yı adım adım güçlü sosyalist bir ülkeye dönüştürmek; emperyalistlerin yeni saldırılarını olanaklar dahilinde önlemek; ülkede proletarya diktatörlüğünü güçlendirmek.

Bu büyük tarım ülkesini, sosyalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu sanayi ülkesine dönüştürmek; diğer ülkelerin proletaryası çok yakın bir zamanda zafer kazanmasa da mümkün müydü? Yoksa proletarya diktatörlüğü, kapitalist ülkelerin proletaryasının zaferi olmadan yozlaşmaya mahkûm muydu? Yeni Ekonomik Politika'nın; yani proleter devletin denetimi altında bilinçli olarak kısmen kapitalizme izin verildiği Rusya'nın dev zorlukları; dünya kapitalizminin geçici istikrarı, Lenin'in ölümü; bütün bunlar, Troçkistlerin sosyalizmin bir ülkede inşasının imkansızlığı, proletarya diktatörlüğünün kaçınılmaz olarak yozlaşacağı sahte enternasyonalist demagojileri için cephane idi.

Stalin, Lenin'in proleter dünya devrimi ve tek tek ülkelerde devrimin yapılması üzerine öğretilerini savunmak ve propagandasını yapmak için kapsamlı bir çalışmaya girişti. Stalin "Leninizmin Temellerini" adlı önemli eserinde, Leninizmde yeni ve temel olan şeyleri yetkin ve sistemli bir tarzda özetledi ve böylece Leninizmin incelenmesi için temel bir eser yarattı.

Stalin, Lenin'in öğretilerine sadık kalarak, Leninizmin her "pasif bekleme"nin ve her "yakınma"nın düşmanı olduğunu; dünya devriminin her bir bölümünün ve de sosyalist bir ülkenin proletaryasının, olanaklar elverdiği ölçüde, devrimi ilerletmek zorunda olduğunu, ilerletebileceğini berrak bir biçimde tespit etti. Stalin, Rusya proletaryasının kendi gücüne dayanarak tüm iç zıtlıkları aşabileceğini ve zorlukları yenebileceğini; NEP'ten sosyalizmin tam inşasına geçilebileceğini; sanayi ülkesi inşa edebileceğini; son kapitalist sınıf olan kulakları yok edebileceğini; emekçi köylü kitlelerini kooperatiflerde örgütleyebileceğini; çalışmayı "lanet", istemeden yapılan bir iş olmaktan çıkararak, emekçilerin şerefli bir davası yapabileceğini ve böylece Rusya'da sosyalizmi başarıyla kurabileceğini öğretti.

Stalin, kendisi için tespit ettiği Lenin'e layık öğrenci olma hedefine teori ve pratikte ulaştı: İşçi sınıfını ve emekçi köylüler kitlesini, muazzam kitle hareketlerinde, bozguncu Troçkist anlayışa ve Buharin tarafından yayılan "sınıf mücadelesinin yumuşatılması" anlayışına karşı mücadelede eğitti ve onlara önderlik etti. Gönüllülük ilkesini çiğneyen kişiler tarafından tarımda kollektifleştirmede ortaya çıkan aşırılıkların düzeltilmesine önderlik etti.

Başta işçi sınıfı olmak üzere Sovyet halkı, Stalin yönetimindeki SBKP(B)'in önderliğinde dev zaferler kazandı. NEP Rusyası artık geçmiştę kaldı. Sanayiin inşasında büyük başarılar elde edildi. 1928-1934 yılları arasında kulaklara karşı ve gönüllülük temelinde kollektifleştirme için saldırıya geçildi. Öncelikle dev adımlarla üretim araçları sanayii geliştirildi. Özellikle 1930'dan sonra ülke çapında emekçilerin sosyalist yarışması yaygınlaştı. 1933 yılında, I. Beş Yıllık Plan ile, tespit edilen zaman dolmadan, Sovyetler Birliği'nin tarım ülkesinden sanayi-tarım ülkesine dönüştürülmesi gerçekleştirildi.

1934 yılında kollektifleştirmenin Rusya'da zafer kazanmasından sonra, Stalin, emekçilerin kafalarındaki burjuva ideolojisine karşı mücadeleye özel bir ağırlık verdi. Sınıf mücadelesinin sürdürülmesi gerekliliğini vurguladı. Bürokratizmin her türlü ortaya çıkışını teşhir etti.

Stalin'in sosyalist Sovyetler Birliği, insanlık tarihinde ilk defa sosyalizmin inşasının: başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitlelerin tüm tabakalarının bilinçlenmesi ve örgütlü faaliyeti olduğunu; Sosyalizmle kurtuluşlarına kavuşan çeşitli milliyetlerden işçilerin, köylülerin, tüm emekçilerin gerçek birliği olduğunu; emekçi sınıflar, şehir/kır, kafa/kol emeği arasındaki çelişmelerin adım adım yokedilmesi olduğunu; milyonlarca çalışan insanın devletin ve üretimin yönetimine aktif olarak katılması olduğunu bu yıllarda etkin delillerle gösterdi.

Stalin, "ezilenler arasında en çok ezilen" olan emekçi kadınların proletarya davasına katılmasının rolünü vurguladı. Proletarya devriminin zaferinden önce ve sonra, proletarya devriminin zafer ve yenilgisinin, proleter devlet iktidarının zafer ve yenilgisinin buna bağlı olduğunu vurguladı.

Stalin, 1935 yılında, sosyalizmin, dünyada varolan tüm değerlerden en değerlisinin ve tayin edici olanının insan ve kadrolar olduğunu ispatladığını açıkladı. Stalin, sosyalizmin zafer kazandığı dönemde, gerçek Bolşevik önderlerin işçi ve köylülerden öğrenmesini kavramalarının gerekli olduğunu ve kitleler tarafından denetlenmesi ve eleştirilmesi gerektiğini vurguladı. 1936 yılında, Sovyetler Birliğini'nin emekçi halkı ile ve emekçi halk arasında sürdürülen beş aylık yoğun tartışmadan sonra yeni anayasa; "Stalin Anayasası" kabul edildi. Bu anayasada Sovyetler Birliği'nin başarılarının sonuçları ve insanın insan tarafından sömürüsünün burjuvazinin sınıf olarak yokedilmesinin sonucu olarak tasfiye edildiği belgelendi. Dünya proletaryasına ve ezilen halklara çoşkun bir mücadele programı

sunuldu.

1936'da kabul edilen yeni anayasa, sosyalist dünya ile; emperyalizmin, faşizmin ve emperyalistlerin dünya çapında savaş hazırlığı yapığı dünya arasındaki koyu farklılığı belgeledi. Almanya'da faşizmin iktidara gelmesinin, dünya emperyalizminin dünya çapında katliamlara girişeceklerinin işareti olduğu dönemde, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm gerçekten inşa ediliyordu. İnsanın insan tarafından sömürüsü kaldırılmış ve böylece sosyalizm, dünya proletaryasının bir düşüncesi olmaktan çıkıp, bir ülkede elle tutulur bir gerçek olmuştu.

1924-1936 yılları arasındaki dönemde Stalin, Sovyetler Birliği emekçilerini proleter enternasyonalizmi ile eğitti. Teslimiyetçi ve milliyetçi düşüncelere karşı mücadele içinde Çin Devrimi'nin, Almanya, İngiltere, vs. işçi sınıfının mücadelesinin desteklenmesinin gerektiğini ortaya koydu. Stalin aynı zamanda diğer ülkelerin komünistlerine devrimin gelişmesi ve güncel sorunları üzerine yazıları ve uyarılarıyla ve emperyalistlerin manevra ve politikalarını şaşmaz bir biçimde teşhir ederek dolaysız yardımda bulundu.

Emperyalist dünya sisteminin ülkelerinde devrimin desteklenmesi ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası, Stalin'in teori ve pratiğinde tek bir görevde; yani dünya devriminin ilerletilmesi görevinde içiçe girmiştir.

BATI BERLİNLİ KOMÜNİST(WBK) 1936-1945 ARASI DÖNEM

Bundan önceki konuşmada anlatılan sosyalizmin tam başarısı, sömürücü sınıfların tasfiye edilmesi, sosyalist inşanın elde ettiği başarılar; beraberinde Stalin'in deyimi ile "belli olumsuz görüntüler de çıkarmışlardı".

Birçok parti kodrosu, artık işi böbürlenmeye dökmüş ve sınıf düşmanlarına ve kapitalist ablukaya karşı kayıtsız davranmaya başlamışlardı. Ekonomik alandaki başarılar bunların gözlerini kamaştırmış, sosyalist devrimin ve dünya devriminin geniş perspektiflerini gözden kaçırmışlardı. Stalin bu siyasi vurdum duymazlığın tehlikelerine sürekli dikkat çekmiştir.Partiyi ve emekçi kitleleri, emperyalizme hizmet eden Troçkist casus ve zararlı unsurlara karşı daha uyanık davranmaya çağırmıştır. Parti üyeleri ve kitleleri arasında olan, provokatörlerin işini kolaylaştıran, ideolojik yetersizliği vurgulanmıştır.

Stalin, birçok parti ve devlet örgütlerinde görülen akraba kayırmayı, bürokratizmi, tabandan gelen girişimlere karşı tutuculuğu mahkûm etmiştir. Bu

eksiklikler, sınıf düşmanlarına karşı verilen mücadeleyi zorlaştırmıştır. Stalin "Parti Çalışmasının Eksiklikleri Üzerine" adlı yazısında: "Her ileriye attığımız adımla, sınıf mücadelesinin yumuşatılması gerektiği ve sınıf düşmanının bizim kazandığımızı her zaferle uysallaştığı çürük teorisinin parçalanıp bir kenara atılmasını" istemiştir.

Stalin bütün Partiye şu çağrıda bulunmuştur:

"Parti çalışmasının her hatasını çekinmeden ortaya koyun!"

"Hatalardan öğrenin ve hataların üstesinden gelin!"

"Hatalarımızın üstesinden gelebilmek için eksiğimiz, imkansızlıklar değil, isteksiz oluşumuzdur!"

Stalin, bütün gücü ile dikkati Partinin ideolojik görevlerine ve kitlelerin seferber edilmesine yöneltti. Stalin şöyle diyordu:

"Eğer Parti, baştan aşağı Marksist-Leninist doğrultuda yoğrulup çelikleştirilirse, kadrolar temel sorunları doğru bir şekilde çözme durumuna gelirse: görevimizin onda dokuzu çözülmüş demektir. Ancak yalnızca yöneticilerin bilgileri yetmez. Kitlelerden de öğrenmek gerekir, çünkü Bolşevikler, anaları olan kitlelersiz, kurumaya mahkum bir dal gibidir."

1938 yılında XVIII. Parti Kongresine sunduğu raporda Stalin, elde edilenlerin sonucunu bildirmiş, ve sosyalist insanın gelecekteki perspektiflerini çizmiştir.

Kadroların teorik bilgisini yükseltmek için o yıl yayınlanan "SBKP(B) Tarihi", bugün de önemli bir yapıtır. Stalin'in de büyük payı olan bu yapıtta, Bolşevik Partisinin idcolojik temelleri ve bunların Parti pratiğinde gerçekleştirilmesi anlatılıyordu. "Diyalektik ve Tarihi Materyalizm" bölümünde, Stalin Marksist-Leninist felsefenin temellerini bugüne dek daha iyisi yapılamamış bir şekilde özetleyerek ortaya koyuyordu.

Bu bölüm, Stalin'in felsefeyi pratiğe dönüştürmesindeki başarısını belgelemektedir.

Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğünün güçlenmesi, uluslararası burjuvazinin Sovyetler Birliği'ne duyduğu kini artırmıştır. Alman faşizmi bu durumda, emperyalist burjuvazinin can düşmanı Sovyetler Birliği'ni dize getirme görevini üstlenmiştir. Bu somut tehlike karşısında Sovyetler Birliği savunma gücünü daha da kuvvetlendirmeye yöneldi. Sovyetler Birliği, savunmada esas gücünü uluslararası proletarya ve ezilen halklardan alıyordu. Dış siyasette de Sovyetler Birliği, Hitler Almanya'sına karşı emperyalistlerin Sovyetler Birliği'ni tecrit etme ve iki cephede savaşa sokma çabasına karşı

bir koalisyon kurmaya çalışıyordu. Diğer Batılı emperyalist güçler ise faşizmi destekleyerek onu saldırıya teşvik ediyordu. Bu durumda 1939'da Sovyetler Birliği, Almanya'nın karşılıklı saldırmazlık antlaşması önerisini kabul etmek zorunda kaldı. Böylece saldırıya karşı hazırlanabilmek için iki yıl kazanmış oldu.22 Haziran 1941'de Nazi sürüleri Sovyetler Birliği'ne saldırdığında, sosyalist inşanın barış içindeki süresi bitmişti. Stalin'in saldırısı tehlikesi olduğuna dair ihtarları, sosyalizmin tam olarak başarıya ulaştığını sananlara karşı verdiği mücadelenin ne kadar haklı olduğu bu saldırıyla ortaya çıktı. Nazi ordularının başlangıçtaki başarılarına karşı Stalin, 3 Temmuz 1941'de yaptığı radyo konuşmasında:

"Alman ordularının yenilmez olduğuna dair iddialarının Kızıl Ordu ve diğer saldırıya uğramış olan halklar tarafından yok edileceği"ni belirtiyordu.

Stalingrad'da 1942-1943 kışında elde edilen başarı, savaşın önemli bir dönüm noktasıdır. İnisiyatif Stalingrad zaferi ile Kızıl Ordu'nun eline geçmiştir. Stalin bu başarıya rağmen; böbürlenmenin ve savaşın artık kolay ve çabuk kazanılacağına dair ümitlenmenin yanlış olacağını belirtmiştir. Bilakis cephedeki mücadelenin ve cephe gerisindeki çete savaşının daha da kuvvetlendirilmesini istemiştir. Çünkü faşist canavar yaralanmış, fakat tamamiyle yenik düşmemişti.

Sonuçta, ortaya çıkan gerçek, Kızıl Ordu'nun faşistlerden daha güçlü olduğu gerçeğidir. Kızıl Ordu'nun bu güçlülüğünün temeli, onun ideolojisinden kaynaklanmaktadır. Nazi ordularının dağılmaya mahkûm faşist disiplini; karşısında sosyalist anavatanı savunma ruhuyla donanmış Kızıl Ordu ve Sovyet halklarını bulmuştur.

Sovyetler Birliği, bundan sonra da enternasyonal görevine bağlı kalmış ve dünya çapında anti-faşist mücadeleyi desteklemiştir. Enternasyonal proletarya da bu dönemde bütün emekçilerin anavatanı olan Sovyetler Birliği'ni bütün güçleriyle savunma ve destekleme görevine sarılmıştır.

1944'te Kızıl Ordu bütün cephe boyunca zaferler kazanarak, işgal edilmiş yerlerin dörtte üçünü kurtardı. Stalin şöyle diyordu:

"Faşist canavar inine çekilmeye mecbur kaldı. Biz ona kendi ininde ölüm darbesini vurmalıyız."

Halkların dünya çapındaki mücadelesi ve 1944 Haziranında açılan ikinci bir cephe, "1000 yıllık imparatorluğu" 12 yılda çökertti. Böylelikle dize gelen emperyalislerin umut ve isteklerinin tersine, dize gelen Sovyetler Birliği olmadı.

2 Mayıs 1945'de kurtarılmış Berlin'de, Sovyet ordusu askerlerinin göndere çektiği KIZIL BAYRAK dalgalanıyordu.

KIZIL BAYRAK
1945-1953 ARASI DÖNEM

Stalin yoldaş, 9 Mayıs 1945'de Hitler Almanya'sının tamamiyle yenilgiye uğratılmasını açıkladığı; ünlü "Halka Mesaj"ını yayınladıktan sonra daha 8 yıl yaşayacaktı. Bu kısa 8 yıl; Stalin'in son nefesine kadar uğrunda mücadele etmeye yemin ettiği büyük dava için muazzam bir çalışma ile doludur.

Sovyetler Birliği'nde ilk görev, savaşın dev yıkıntısını ortadan kaldırmak ve sosyalist inşayı sürdürmekti. Stalin, 9 Şubat 1946'da Moskova'da seçim bölgesinde, seçmenlerle yaptığı toplantıda hemen hemen hayalci gibi görünen *15* yıl içinde Sovyet sanayi üretimini *üç* katına çıkarma hedefini koydu. Kapitalist dünyanın "uzmanları"; böyle düşüncelere gülüp geçtiler. Fakat daha 1950 yılında Sovyet sanayi üretimi, savaş öncesinin iki katına yaklaştı ve savaşın sona ermesinden 8 yıl sonra; Stalin'in öldüğü 1953 yılında, 1939 yılındaki seviyenin üç katına ulaştı.

Burada, sözkonusu olan, kuru üretim rakamlarıymış gibi gözükebilir. Hayır; sözkonusu olan, dev adımlarla komünizme doğru ilerleyen bir toplumun sosyalist inşasının gerçekten çoşkulu perspektifleridir.

Onbinlerce insan, komünizm davasının büyük zaferi için canla başla çalışıyordu. Eğer Kruşçev-Brejnev revizyonistleri, Stalin'in Sovyetler Birliğini yıkmasalardı, korkunç bir tempo ile kalkınan bu ülkenin bugün nerede olacağını hayal etmek bile güçtür.

Stalin, komünizm için sadece üretici güçlerin gelişmesinin değil; aynı zamanda düşünce ve davranışta eski toplumun mirasından; burjuva düşüncesinden tümü ile arınmış "yeni insan"ın yaratılmasının önemli olduğunu sürekli olarak vurguladı. Bunun için genel olarak burjuva ideolojisinin ortaya çıkış biçimlerine, alışkanlıklara ve kurallara vb. karşı mücadele, Stalin'in eserinde merkezi ve büyükbir rol oynar. Stalin'in bu dönemde tüm konuşmaları ve yazıları açık olarak bu yöndedir.

Bu, Stalin'in son iki büyük çalışması için özel olarak geçerlidir: "Marksizm ve Dilbiliminin Sorunları" ve "SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları".

Örneğin, Stalin'in "Marksizm ve Dilbiliminin Sorunları" adlı eserini ka-

rıştırdığımızda; sadece Stalin'in altyapı ve üstyapı; evrim ve devrim; sınıfsallık ve genel geçerlilik arasındaki ilişkiler gibi temel sorunları berrak bir biçimde ortaya koyduğunu değil, aynı zamanda Marksizm-Leninizmin can düşmanı ve revizyonist yozlaşmaya götüren yöntem ve durumları sert ve tutarlı olarak eleştirdiğini görürüz.

Stalin için, açık derinlemesine, hatta acımasız diye adlandırabileceğimiz eleştiri ve özeleştiri yöntemi, Marksizm-Leninizmin hayat unsuru idi. Buna uygun olarak Stalin, sert bir biçimde, "yönetici kişilerin kastının" ve sözümona "yanılmaz" önderlerin; her türlü eleştirinin bastırılması olarak eleştirceni tehlikeli düşman gören "Arakçeyev rejimi"ni, her söyleneni olduğu gibi kabul etme, çanak yalayıcılığı ve sırt sıvazlama çabalarını teşhir etti.

Stalin, "Dilbilimi Üzerine" adlı eserinde; bu biçimde davranışları, bu kişilerin dürüstlüğünden veya isteklerinden bağımsız olarak zararlı çalışmak demek olduğunu belirtti.

Bugün, Dünya Marksist- Leninist hareketi içinde Stalin'i savunur görünüp de; Stalin'in acımasız bir mücadele sürdürdüğü "Arakçeyev rejimi"ni kurmak isteyenler vardır. Bunlar Stalin'in sözlerini, günlüklerine yazacaklarına, Stalin'den öğrenseler çok daha iyi ederler.Stalin, "Hiçbir bilim, ve hele hele Marksizm-Leninizm, değişik düşünceler çatışmadan; eleştiri özgürlüğü olmadan gelişemez" der. Bu genel kuralı reddedip, bunu ayaklar altına alanları mahkûm etmek görevdir.

Biz, bugün her uygun olan veya uygun olmayan fırsatta "hiç bir zaman hata yapmadıklarını" ve "her zaman haklı olduklarını" ilan edenleri tanıyoruz. Stalin, bu türden birisi değildi, Stalin, Hitler Almanya'sının yenilgisinden sonra, zafer çığlıkları atabilirdi. Fakat Stalin; zafer kutlamalarının arasında 24 Mayıs 1945'te Kremlin'de yapılan büyük davette şunları söylemeyi daha uygun buldu:

"Hükümetimiz, az hata yapmadı... Diğer bir halk, eğer bizim gibi hatalar yapsaydı, hükümetine şunu söyleyebilirdi: Sizlerden beklediğimizi yerine getirmediniz. Gidin ki; yeni bir hükümet kuralım."

Ve Stalin, Sovyet halkına, hiç de yanılmaz olmayan; bir dizi hata yapan ve fakat hataları üzerine halka hesap veren önderlere gösterdiği güven için teşekkür etmeyi doğru bulmaktaydı.

Stalin, aynı alçakgönüllülükle ve özeleştirisel yaklaşımla kendi başarıları ve kişiliğini değerlendirdi. Stalin'in Büyük Anavatan Savaşı'ndaki başarılarını aşırı bir şekilde öven Kızıl Ordu Albayı Prof. Dr. Rasin'e 23 Şubat 1946'da

yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Stalin'e düzülen övgü türküleri de kulağı rahatsız etmektedir. Bunları okumak bile endişe vericidir."

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'nde: Stalin'ci açık eleştiri ve özeleştiri ruhu ile hemen hemen aralıksız büyük bilimsel tartışmalar yapıldı. Bu tartışmalar; 1947'de "Felsefenin Sorunları"; 1948'de "Biyolojinin Sorunları"; 1950'de "Dilbiliminin Sorunları, Psikoloji" ve 1951'de politik ekonominin sorunları üzerine idi. Son büyük tartışmaya Stalin de dolaysız olarak katıldı ve bize Marksizm-Leninizmin çok değerli bir eseri olan "SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları"nı bıraktı. Ne yazık ki; Stalin'in bu son büyük eseri, ne Sovyetler Birliği'nde, ne de dünya Komünist hareketinde ciddi bir şekilde incelenmedi ve değerlendirilmedi. Biz,Stalin'in bu eserinin olağanüstü önemini bugün görmeye başladık. Tersi olsaydı; revizyonistlerin savaş ve barış sorunundaki çarpıtmaları, Almanya-Japonya gibi emperyalist büyük güçlerin gelişme perspektiflerinin ve uzun bir dönem rollerinin küçümsenmesi; sözde süper güçleri mutlaklaştırma teorisinin etki kazanması; ve tantanalı "Üç Dünya Teorisi"ne bunca büyük tavizlerin verilmesi ve bunun yayılması karşısında uzun dönem sessiz kalmak anlaşılmaz olurdu. Stalin'in bu son büyük eseri; sadece Stalin'in sosyalist toplumun komünizme doğru gelişmesinin sorunları üzerine görüşleri konusunda değil; aynı zamanda kapitalist-emperyalist dünyanın gelişmesi üzerine görüşleri konusunda Marksizm-Leninizmin temel eserlerinden biridir. Bunun için bu eseri ne kadar sık ve esaslı incelersek o kadar yararlıdır.

Yoldaşlar; Stalin gibi bir devin 8 yıllık çalışmasını ve mücadelesini birkaç dakika içinde anlatmak imkansızdır. Bunun için Stalin'in hayatının son döneminden sadece iki önemli anı almak istiyorum.

Bunlardan birisi; dünya emperyalizminin ve gericiliğinin, Hitler faşizminin gerçekleştiremediği dünya devriminin kalesi Stalin Sovyetler Birliği'nin yokedilmesi; Üçüncü Dünya Savaşı hazılığı çabalarına karşı mücadeledir. Stalin, savaş kışkırtıcılarına karşı en küçük bir tavizde bile bulunmadı. Savaş ve barış sorununda en ufak bir hayale gözyummadı. Bunun içindir ki; Stalin önderliğinde tarihte o zamana kadar ve ondan bu yana yorulmayan güçlü, yaygın ve etkili bir dünya barış hareketi gelişti. Tek doğru siyasetin daima ilkeli siyaset olduğuna bundan daha güçlü bir örnek var mıdır?

İkinci Dünya Savaşından sonra, tüm dünya Komünist hareketinin öğretmeni ve önderi Stalin'in eseri üzerine son bir söz daha söylemek istiyorum.

Uluslararası Komünist hareket; o dönemde, Hitler faşizmi karşısında kazanılan tarihi zaferin, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmin inşasına geçiş biçimi olarak bir dizi halk demokrasisi ülkelerinin doğması, sayısız komünist partilerin kitle etkilerinin artması temelinde gelişmesinin doruğuna ulaştı. Fakat, Stalin bu dönemde dahi, zafer sarhoşluğuna kapılmadı. Ve madalyonun diğer yanını da; anti-Hitler koalisyonu döneminde doğan ve geliştirilen sağ sapmaları; savaşta tecrübeli kadroların yetiştirilmesinin sonuçlarını; eski devlet aygıtının esas olarak Kızıl Ordu tarafından parçalanmasının getirdiği sorunları; uluslararası alanda merkezi bir örgütün ve sağlam bir işbirliğinin yokluğunun sorunlarını da gördü. Bunun için Stalin, 1947 yılında Dünya Komünist Hareketinin sıkı enternasyonal birliği yolunda ilk adım olan Komünist Enformasyon Bürosu'nun (Kominform) kurulması için inisiyatifi ele aldı. Dünya Komünist Hareketinin gelişmesi içinde daha 1948 yılında modern revizyonizmin ilk ortaya çıkış biçimi olan Tito revizyonizmine karşı mücadelede, yine Stalin'in devrimci uyanıklığı, ideolojik sağlamlığı ve sarsılmaz bir şekilde ilkelere bağlılığı itici bir rol oynadı.

Bu zorlu mücadelenin ortasında, Stalin yoldaş bizlerden ayrıldı. Ve onun ölümü, saflarımızda, bugün, çeyrek yüzyıl sonra bile hâlâ doldurulamayan bir boşluk yarattı. Eğer bizler bunun bilincinde isek; ve bu boşluğu doldurmak için elimizden gelenin en iyisini yaparsak, o zaman Stalin'in büyük mirasının içimizde yaşadığı; onun güçlü yüreğinin, Stalin gibi işçi sınıfının ve tüm emekçi insanların kurtuluşunun yüce davasına; sosyalizm ve komünizm için hayatlarını adayanların göğüslerinde çarptığı gibi, onun basit ve alçakgönüllü çıkarları ve öğrencileri olan bizde de çarpmaya devam ettiği söylenebilir.

PARTİZAN

PROLETER DEVRİMLERİ VE EMPERYALİZM ÇAĞININ MARKSİZMİ OLARAK LENİNİZMİ SAVUNALIM!

Değerli arkadaşlar ve yoldaşlar!

Ben bu konuşmamda Stalin'in, Leninizmi tanımı üzerinde; ve Stalin'in öğretilerinin savunulmasının güncel önemi üzerinde duracağım. Hepimizin bildiği gibi, Stalin, "Leninizmin Temelleri" adlı eserinde Leninizmi şöyle tanımlıyordu:

"Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimleri çağının Marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse, Leninizm, genel olarak proleter devriminin teori ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teori ve taktiğidir."

Bu kısa, öz ve bilimsel tanımında, Leninizmin özü berrak bir şekilde ortaya konmaktadır. Bu tanım Leninizmi Rusya'ya özgü bir Marksizmin geçici ve Rusya'yla sınırlı bir çeşidi olarak karalayan oportünistlere karşı ağır bir darbe oldu. Stalin'in tanımlaması aynı zamanda; Leninizmdeki yenilikleri, emperyalizm şartlarında Lenin'in Marksizmi geliştirdiğini görmek istemeyen; Leninizmin yalnız "devrimci Marksizmin" yeniden canlandırılması olduğunu söyleyen oportünistlere karşı da ağır bir darbe oldu "Tüm bu sapmalara karşı, Stalin'in tanımı, hem Marksizm ile Leninizmin birliğini, hem de Leninizmin Marksizmin önemli ölçüde geliştirilmesi olduğunu ifade etmektedir.

Stalin'in tanımı; içinde yaşadığımız çağın, "emperyalizm ve proleter devrimi" çağı olduğu tespitini de içermektedir. Bu tespit, gündeme geldiğinden beri, tüm oportünistlerin saldırı hedefi oldu ve hâlâ da olmaktadır. Çünkü bu tespit; emperyalizmin aynı zamanda proleter devrimin arifesi olduğunu belirlemektedir. Çünkü içinde yaşadığımız çağ, emperyalist dünyada, devrimin olgunlaştığını; devrimlerin yalnız mümkün değil, aynı zamanda zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu da anlatmaktadır.

Çünkü bu tespit, emperyalizmi gerçekten parçalamak için, tüm devrimci akımlarda proletaryanın önderliğinin zorunluluğun dile getirmektedir. Stalin'in Lenin'den devraldığı ve mükemmel şekilde savunduğu çağ tespiti; emperyalizmi proleter devrimi ile mezarına gömmek için, dünya proletaryasına ve tüm emekçilere, ezilen dünya halklarına; emperyalizme karşı ayaklan-

ma çağrısıdır. Tüm bu tespitler, ilkesel öneme sahip olup, her türden oportünistlere karşı ağır darbeler indirmiştir. Bu ilkesel tespitlerin oportünistlerin çeşitli saldırılarının hedefi olması kaçınılmazdı.

Bu ilkesel tespitlere önce Troçkistler saldırdılar. Bunlar, "saf proleter dünya devrimi" maskesi altında, çeşitli değişik devrimci süreçlerin birliğini engellemeye çalışarak, proletaryayı hem uluslararası alanda hem de tek tek ülkelerde müttefiklerinden koparark, poleter dünya devrimini imkansız hale getirmeye kalktılar. Bunlar, Stalin önderliğinde ideolojik, siyasi ve örgütsel olarak ezildi.

Kruşçev revizyonistleri, Marksizm-Leninizme genel saldırılarını, Stalin çağ tespitine saldırmakla başlattı. Kruşçev revizyonistleri, "barış içinde birarada yaşama çağı"nı yarattılar. Onlar böylece, proleter devrimini unutturmak istiyorlardı. Kruşçev revizyonistlerinin görüşlerince: tüm ülkelerin proletaryası ve emekçileri, ezilen halklar, bu yeni çağda beklemek ve Sovyetler Birliği'nin, emperyalizmin temsilcisi olan ABD'ne barış içinde yetişip geçtiğini görmeli idi. Sovyetler Birliği bu arada tüm ezilen halklara, "kapitalist olmayan yol"dan gelişmeleri için yardım edecekti. Halklar devrime gerek duymayacaktı. Proletarya, parlamentoda barış içinde "sağlam bir çoğunluk" sağlayarak, iktidar olabilecekti vs.Kruşçev revizyonistleri, bütün bu anti-Marksist görüşlerinin yanında, emperyalist ülkeler ile onların sosyalist dediği revizyonist ülkeler arasındaki çelişmeyi mutlaklaştırdı.

Onlar, herşeyi bu çelişmenin çözümüne bağlayarak, barış içinde birarada yaşama yolunun izlenmesini öne sürdüler. Kruşçev revizyonistleri Marksizm-Leninizme saldırılarını, yoldaş Stalin'in kişiliğine kudurmuşçasına saldırıları ile birleştirdiler.

Kruşçev revizyonistlerinin Marksizm-Leninizme karşı saldırılarını, Marksist-Leninist güçler, öncelikle de ÇKP ve AEP göğüsledi. Bu mücadelenin zemininde uluslararası Marksist-Leninist hareket yeniden biçimlendi. Bu yeni biçimlenmiş hareket içinde, kısa zamanda Stalin'in çağ tespitini bir kenara atarak, yeni bir "üçüncü" çağ yaratan bir akım gelişti ve yaygınlaştı. Bu akım, Marksizmin üç çağa göre değişme gösterdiğini iddia etmekte idi. Birinci çağ, rekabetçi kapitalizmdi. Marksizm bu çağda oluşmuştu ve o döneme uymaktaydı. İkinci çağ ise emperyalizm çağıydı. Bu çağın Marksizmi, Leninizmdi. Şimdi ise yeni bir çağda, üçüncü bir çağda yaşamakta idik. Bu çağ, emperyalizmin toptan çöktüğü ve sosyalizmin bütün dünyada kesin zafere ilerlediği çağ idi. "Mao Zedung Düşüncesi" bu yeni çağın Marksizmi idi. Bu

akıma göre,dünya çapında baş çelişki emperyalizm ile ezilen dünya halkları arasındaki çelişkiydi. Dünyanın kırları ve şehirleri teorisi ile, Çin'deki yeni demokratik devrimin somut biçimi ve yolu, şematik olarak proleter dünya devrimi sürecine aktarıldı. Bu teori ile, emperyalist ülkelerdeki proletarya; sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki devrimlerin zaferini beklemeye mahkûm edildi.

Bu yeni akım, öncelikle ulusal kurtuluş hareketlerini küçümseyen Kruşçev revizyonistlerinin tezlerine tepki olarak ortaya çıktı. Bu akım dünyanın her yerinde, yeniden şekillenen Marksist-Leninist hareket içinde büyük rağbet gördü. Biz Türkiyeli Marksist-Leninistler de uzun zaman bu teorinin etkisi altında kaldık. Sonunda da tezlerin yanlışlığını kavrayarak özcleştiri yaptık; bu teoriyi terkettik.

Bu teorinin hemen ardından, uluslarası Marksist-Leninist hareket içinde bir başka revizyonist akım gelişti. Revizyonistlerin yeni bir düzmecesi olan bu yeni akım, Kruşçev revizyonistlerinin teorilerinin adeta bir ikinci baskısı idi. Bu teoriyi yaratanlar bütün revizyonistler gibi, "yeni koşullar"safsatasını kullandılar. Onların yeni şartlarına göre, dünya sınıf ölçütüne göre ikiye ayrılmamalı; tersine üretici güçlerin gelişim durumuna göre "Üç Dünya"ya ayrılmalı idi. "Üçüncü Dünya" adı verilen ülkeler, bu teoriye göre, devrimin ana gücü idi. Artık devrimin hedefi emperyalizm, emperyalist dünya sistemi değil, yalnızca "süper güçler" olarak adlandırdıkları "Birinci Dünya"idi. Süreç içinde, "Üç Dünya" teorisyenleri karşı-devrimci teorilerini daha da geliştirdiler. Şimdi de devrimin hedefi olarak "Birinci Dünya"nın yarısını; "Rus sosyal-emperyalizmi"ni tespit ediyorlar. Bunlara göre uluslararası proletarya ve ezilen dünya halkları kendilerini ezenlerle, sömürücüleriyle, emperyalist burjuvazi ile, faşist kompradorlar ve toprak ağaları ile Rus sosyal-emperyalizmine karşı mücadelede "birleştirilmelidir". İhanet karakterini daha iyi gizlemek için, bu yeni akım da, ilkönce yalnızca varolan somut durumun tespiti adı altında suyüzüne çıktı ve uluslararası Marksist-Leninist hareket içinde hızla yayıldı. Fakat bu teorinin gerçek karakterini kavradıklarında, Marksist-Leninist güçler, bu teoriye karşı çıktılar. Karşı-devrimci "Üç Dünya" teorisine karşı mücadele içerisinde, uluslararası Marksist-Leninist hareket yeni bir biçim almaya başladı.

Şüphesiz ki, "Üç Dünya" teorisine karşı çıkanlardan birçoğu, bu teoriye karşı yeterince köklü bir mücadele yürütmedi. "Üç Dünya" teorisinin ana tezlerinden biri olan, "Dünya halklarının baş düşmanı iki süper güçtür" ve "iki

süper güç" teorisi savunulmaya devam edildi. Bu teori ve tezlerin savunulması, çağımızın karakteri üzerine Lenin'in ve Stalin'in anlayışından ayrılma, Stalin'in çağımızı tanımından bir sapmadır.

Bu, bugün uluslararası Marksist-Leninist hareket içinde varolan tek hata değildir. Bugün, emperyalist dünyanın en önemli çelişkilerinden birini, herşeyi belirleyici olarak gören; diğer çelişmelerin önemini reddeden, uluslararası Marksist-Leninist hareket içinde Marksist-Leninist partiler olarak tanınmış partiler vardır. Bunlar böylece Stalin'in; sosyalist devrimlerle, anti-emperyalist anti-feodal devrimlerin ittifakı konusundaki öğretisini teryüz etmektedirler. Bunlar görünürde Lin Piao ve "Üç Dünya" teorisyenlerinin tersine, dünya çapında en önemli çelişkinin, kapitalist ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki olduğunu iddia etmektedirler. Bu görüşü savunanlar, Lenin ve Stalin ile açık çelişkiye düşmektedirler, ve ezilen dünya haklarını seyirci kalmaya mahkûm etmektedirler.

Marksist-Leninistlerin görevi; proleter dünya devriminin emperyalist dünyanın içindeki iki temel akımını, "kapitalist ülkelerdeki sosyalist devrim akımı ve sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki anti-emperyalist anti-feodal devrim akımını bir bütünün parçaları olarak" görmektir. Bu devrimci akımların ittifakı için mücadele etmektir. Lenin ve öğrencisi, mücadele arkadaşı Stalin'in bize öğrettikleri bunlardır.

Dünya çapında, bu ittifakı çeşit çeşit teoriler ile sabote edenlerin; Stalin'in adını ağızlarına almaya hakkı yoktur.

Sahte dostlar, en tehlikeli düşmanlardır. Bugün, Stalin'in en büyük savunucuları olarak ortaya çıkan "sahte dostlar"ı teşhir etmek; Stalin'i gerçekten savunmada en önemli görevlerden biridir.

AKIMA KARŞI

STALİN'İN PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ VE BOLŞEVİK PARTİ ÖĞRETİSİ ÜZERİNE

İşçi sınıfının tarihi görevi ve gündemdeki devrimde hegemonyası konusundaki Marksist temel düşünce; Marksizm-Leninizmin anahtar sorunu olan; proletarya diktatörlüğü ve yeni tipte parti sorununda önemli ölçüde somutlaşmaktadır.

Stalin, proletarya diktatörlüğünün ve Bolşevik Partinin Marksist-

Leninist ilkelerine ve proletarya diktatörlüğünün ve SBKP(B)'in PRATİĞİNE karşı girişilen bir sürü burjuva ve revizyonist saldırıların hedefidir. Bu şaşırtıcı değildir. Çünkü Stalin, proletarya diktatörlüğünü burjuva unsurları gerçekten canevinden vuran bir tarzda uygulanmıştır. Bunların Parti içinde ve dışında yokedilmesi,her defasında, uluslararası burjuvazinin anti-Stalinist bir hava yaratan ve devrimci hareket içinde küçük-burjuva ve sallantılı unsurları etkileyen feryadına neden oldu.

Bolşevik Partinin, gelişmiş proletarya diktatörlüğünün ilk devleti sosyalist Sovyetler Birliği'nin yozlaşması, uluslararası burjuvazi tarafından coşkuyla karşılandı. Sosyalizmin inşasını, özel olarak bir veya birkaç ülkede sosyalizmin inşasını imkansızlığı tezi, pratik tarafından ispatlanmış gibi gözüktü. SBKP'nin bürokratlaşması, sanki bu partinin temel ilkelerinde bir şeyler "yanlışmış gibi gösterilmesine dayanak oldu. Eski burjuva propagandası böylece beslendi ve kendisini "Marksist-Leninist" olarak kavrayan ve bugün de böyle kavramakta olan güçler safında büyük başarılar kazandı.

Büyük Prolcter Kültür Devrimi sırasında Çin'de olan olaylar;ÇKP ve Çin devleti içindeki revizyonist kliklerin bir kısmının safdışı bırakılması ve Arnavutluk'ta hayatın devrimcileştirilmesi, dünya devrimcilerini coşkulandırdı.

Revizyonist ve burjuva demagojisinin üzerine kapsamlı olarak gidilmeksizin; ve bu demagojiler çürütülmeksizin, daha çok basit bir biçimde Çin ve Arnavutluk'un pratiği ileri sürüldü. Bu dönemde, Çin kültür devriminin, ÇKP'nin hatalarının pratikte ne yazık ki özeleştirisi yapılmadan düzeltilmesi için bir deneme olduğunu görmeyen bir akım gelişti. Bu akım, kültür devriminin pratiğini, Stalin'in Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğü ve Bolşevik Partisi pratiğinin karşısına koydu. Çin'deki gelişme, bugünkü ÇKP'nin aşırı revizyonizmi gösterdi ki; Stalin döneminin proletarya diktatörlüğü ve Bolşevik Partisi'nin teori ve pratiğinin esaslı bir tahlili yapılmaksızın; burjuvazinin demagojilerini geri püskürtmeksizin, hayati öneme sahip bu sorunlarda zafer kazanılamaz. Çin'de sosyalizm davasının yenilgisi, böyle bir tahlilin gerekliliğini daha da artırmıştır. Ölümünden sonra Sovyetler Birliği'nin yozlaştığı ve bunun için Stalin'in teori ve pratiğinin kötü olması gerektiği şeklindeki iddianın bilimle ilgisi yoktur. Böyle bir iddia, Sovyetler Birliği ve SBKP'deki yozlaşmanın, tam da Stalin'in Marksist-Leninist çizgiye bağlı kalınmadığı için Sovyetler Birliği ve SBKP(B)'in yozlaştığı imkanını dıştalamaktadır.

Örneğin Stalin'in parti ve proletarya diktatörlüğünün yozlaşması imkanı sorunu üzerine düşüncelerini ele alalım: Bazı sahte Marksistlerin Sovyetler Birliğini'nin yozlaşmasından sonra, bugünkü tarihi bakışla, Stalin'in Troçkistlere karşı mücadelesini, bundan öğrenmek için değil de; Stalin'in yozlaşma tehlikesini küçümsediğini kanıtlamak için ele alma çabasını görmekteyiz.

Kısaca Troçkistlerin iddialarını gözümüzün önüne getirelim: Onlar, şunları demişlerdi: Gelişmiş sanayi ülkelerinde enternasyonal devrim zafer kazanmadığı ve kaliteli üretim araçları göndermediği sürece, objektif faktörler nedeniyle parti ve Sovyetler Birliği yozlaşacaktır. Bunlara göre SBKP(B) daha 1927'de yozlaşmıştı ve bürokratlaşmıştı, vs. Stalin, daha 1924'te Leninistlerin sorununun parti ve devletin yozlaşmasının imkan dahilinde olduğunun reddedilmesi olmadığını ilkesel olarak tespit etti. Sözkonusu olan bu değildi. Sözkonusu olan; içinde bulunulan dönemde bu imkanın ne kadar olduğu ve somut yozlaşma suçlamasının delillere dayanmadığı, yalnızca saldırı ve iftira olduğu idi. Stalin, tüm zorluklara rağmen bir ülkede sosyalizmin inşasının mümkün olduğunu tespit etti. Stalin, Rusya proletaryasının enternasyonal proletaryayla omuz omuza; fakat diğer ülkelerin proletaryasının zaferini beklemeksizin, yani esas olarak kendi gücüne dayanarak sosyalizmi inşa etmesi ve tüm ülkede sosyalist üretim ilişkilerini hakim kılacak tüm objektif ve bunun da ötesinde sübjektif şartlara sahip olduğunu tespit etti. Sovyetler Birliği ve Çin'in yozlaşmasından sonra, bu tespit, sadece geçerliliğini korumakla kalmıyor, aynı zamanda özel güncel bir anlam kazanıyor. Eğer varolan gerçek imkanlar, belli bir noktada gerçek haline dönüştürülmemişse, burada sözkonusu olan "kaçınılmaz kader" değildir. Rusya ve Çin gibi ülkelerde üretici güçlerin yeterince gelişmediği, yozlaşmanın bu yüzden kaçınılmaz olduğu tezi safsatadır. Yozlaşmanın sebebi bu değildir. Sebep, doğru Marksist-Leninist yoldan sapma; proletarya diktatörlüğünün ve Bolşevik Partinin temel ilkelerinin çiğnenmesidir.

Stalin'in savunduğu ve somutlaştırdığı temel ilkeler hangileridir? Bunlar oportünistlerin özellikle tam da Stalin tarafından çiğnendiğini iddia ettikleri ilkelerdir.

Örneğin proletarya diktatörlüğü ve Parti için genel olarak emekçi kitlelere karşı, özel olarak da işçi sınıfına karşı doğru bir tavır takınmak temel bir şartur. Leninizm ve Stalin, parti ve proleter devletin, proletaryanın araçları olduğunu öğretir. Parti ve devlet kadroları, bürokrat ve kibirli tavır takındıklarında; bu kişiler, kitleler veya parti üyeleri kitlesi harekete geçirilerek doğru

bir yöntem ile tedavi edilmelidir. Stalin, parti ve devletin ve özellikle partinin önderler grubunun kitleler tarafından denetlenmesinin tayin edici rolünü ilkesel olarak tespit etti. Stalin, önderlerin kibirli olması ve yozlaşması tehlikesine dikkat çekti. Eğer bu tehlikeye karşı mücadele edilmezse; partinin çöküşe gideceğini gösterdi. Stalin'in "SBKP(B) Tarihi'nin "Sonuçlar" bölümünde aktarılan, Partinin Anteus'un toprakla bağı gibi kitlelerle sağlam bağlar kurduğunda ancak yenilmez olduğunu vurgulayan tezleri bilinmektedir. Ancak böyle davranılırsa, hiçbir şey Bolşevik Partinin davasının zaferinin önüne geçemez.

Kitlelerle doğru bir biçimde kaynaşmak, sadece ve özellikle tek tek önderlerin ideolojik tavırlarının bir sorunu değildir. Bu, herşeyden önce Partinin çizgisinin doğru olup olmadığı sorunudur. Bundan da önemlisi, bu partinin hatalarını açıkça kabul edip, düzeltebilecek (canlılığa sahip)olup olmadığı sorunudur. Stalin, devamlı, sadece düşmanlara karşı sınıf mücadelesinin değil; aynı zamanda Parti içinde yoldaşların burjuva sapmalarına karşı eleştiri ve özeleştiri biçimini alan mücadelenin de önemli olduğunu tespit etti.

Kadroların ve tüm partinin, partinin kendi hatalarından çıkarak eğitilmesi, partinin çelikleştirilmesinin temel yöntemlerinden biridir. Buna etkin örnek, Stalin'in Sovyetler Birliği'nde kitlelere karşı ikna yöntemini kullanacakları yerde, askeri yöntemler uygulayanlara; köylü kitlesinin sınıf mücadelesini yaygınlaşturacak ve ona gerçekten önderlik edecek yerde, kollektifleştirmeyi idari tedbirlerle halletmeye kalkanlara sert ve açık eleştirisidir.

Stalin, parti ve tek tek kadroların hatalarını, "başarıdan baş dönmesi" diye açıkça teşhir etti ve böylece Sovyetler Birliği'nin düşmanlarının "zora dayanan kollektifleştirme" demagojilerini boşa çıkardı ve pratikteki sapmanın düzeltilmesine önderlik etti. Bu örnek, partinin kitlelerle bağının; doğru çizgi ve açık özeleştiriye hazır olmanın, hataları düzeltmenin önşartı olduğunu göstermektedir.

Stalin, "Parti her zaman haklıdır" şiarına karşı da mücadele etti. Ve bu aptalca şiarın, Bolşevik Partinin ilkelerine ters düştüğünü ve özeleştirinin tasfiyesine götüreceğini ispatladı.

Parti yaşamı, parti yaşamının Leninist normları, Stalin tarafından tam da Troçkizme, Buharincilere karşı mücadele içinde ortaya kondu ve bir dizi pratik örneklerle açıklandı ve somutlaştırıldı.

Bugün Stalin'e "her türlü parti içi tartışmayı ve eleştiriyi bastırdı ve kendisini doğru aralıklarla alkışlamayanları kurşuna dizdirdi" şeklinde seviyesiz

saldırılar yöneltilmektedir. İlginç olan, burjuvazinin yalanlarını gerçekmiş gibi kabul eden ve bir yandan böylece Stalin'i mahkûm ederken, diğer yandan aynı zamanda Stalin'i öven revizyonistlerin varlığıdır. Bunlar Stalin'in eserlerini kendilerini örnek alacak yerde, burjuvazinin yalanlarını kendilerine örnek alıyorlar.

Stalin'in eserlerinin incelenmesi şunu çürütülemez bir biçimde göstermektedir: Eleştirilere yerinden ve uygun bir biçimde cevap verilmiştir. Gerekli örgütsel tedbirler ideolojik mücadelenin temelinde alınmıştır.

Stalin döneminde parti içi mücadele sert, sağlıklı, fakat açık, dürüst ve her türlü üçkağıttan arınmıştır. Stalin hiçbir dönemde bir kişiyi yıllarca dışa karşı övüp, aynı zamanda o kişi üzerine gizlice tuttuğu günlükte eleştiriler yazmamıştır.

Stalin'in bu açık ve berrak tavrı, bu dürüstlüğü, ve söz ile pratiğinin birliği, bütün dünyanın komünistlerinin ve emekçilerin devrimci kesimlerinin Stalin'e bugün düşünülmesi imkansız bir güven duymasını beraberinde getirdi.

Konuşmamı bitirirken, tam da bunun, bugün Stalin'den öğrenilmesi gereken önemli öğretilerden birisi olduğunu vurgulamak istiyorum.

KIZIL BAYRAK

STALİN'İN ÖLÜMÜNDEN SONRA SOVYETLER BİRLİĞİ'DE VE DÜNYA KOMÜNİST HAREKETİ İÇİNDEKİ GELİŞMELER ÜZERİNE

Benden, Sovyetler Birliği'nde Stalin öldükten sonra; 1953-1956 arasında olan durum ve SBKP XX. kongresinden sonra ortaya çıkan durum üzerine bilgi vermem istendi. Ben bu dönem üzerine derinlemesine bir tahlil filan yapacak değilim. Yalnızca o dönemi Avusturya'da bizlerin nasıl yaşadığımızı; neler hissettiğimizi, düşündüğümüzü aktarmaya çalışacağım.

O zamandan bu yana 25 yıl geçti. Bu, her insanın hayatında uzun bir dönemdir. Ancak özellikle benim kuşağımdan devrimciler için sözü geçen dönemdeki olaylar çok derin izler bıraktığından; anılarım çok tazedir, ve hep öyle kalacaktır.

Stalin'in ölüm haberi 5 Mart 1953'te bize ulaştığında; biz kelimenin tam anlamı ile yıldırım çarpmışa döndük. Tüm perspektifleri göremesek de; dün-

ya Komünist hareketinin çok önemli bir dönüm noktasında olduğunu hissediyor ve büyük bir acı duyuyorduk. Önümüzde duran, üzerimize gelen dönemin çok zor olacağını hissediyorduk. O zamanlar içimizde, şimdi durumun Stalin'in ölümünün öncesinden değişik olduğunu; olacağını tahmin eden yoldaşlar vardı. Böyle düşünenleri teselli ediyor ve bizimki gibi tarihi zorunluluğa sahip; ve kendi kendini yenileyebilen bir dünya hareketinin; en önemli önderlerinin kaybını aşabileceğini; yeni önderler yetiştireceğini söylüyorduk.

Bugün dönüp baktığımızda görüyoruz ki, dünya tarihi ve bizim komünist dünya hareketimizin tarihi, düşündüğümüzden çok daha karmaşık bir gelişme sürecine sahiptir. Ve o günlerin "teselliciler"i,perspektif olarak uzun dönem açısından haklı olmalarına ragmen; kısa dönem açısından, birkaç on yıl açısından tarihi olarak yanılmışlardır. Bu yüzden yoldaşlar, geçen yıllar acımızı biraz azaltmış olsa da, biz bugün Stalin'in ölümünün doğurduğu boşluğun anlamını ve derinliğini çok daha açık bir şekilde görüyoruz. Bizler o dönemde, "Stalin'in yerini kim dolduracak?" şeklindeki bir soruya cevap veremiyorduk. Malenkov'un Stalin'in yerini dolduracak niteliklere sahip olmadığını herkes biliyordu. Umutlarımız Molotov'un şahsında yoğunlaşmıştı. Ancak, daha sonra Viyana'ya bir ziyarete gelen Molotov'u, yaşlanmış, bitmiş, nerdeyse hayattan bıkmış bir insan olarak yaşadığımızda, bu umutlarında boş olduğunu gördük. Bu durumda Partimizin yapığı çağrıya; "Stalin'in bayrağını; Marksizm-Leninizm bayrağını yükseklerde tutma" çağrısına büyük bir çoşkuyla ve dört elle sarıldık. Stalin'in bütün hayatı boyunca uğrunda mücadele ettiği ve zaferden zafere yönlendirdiği dava bizim davamızdı. Görevimiz bu davaya daha bir kararlılıklı sarılmaktı.

Stalin'in ölümünden üç yıl sonra SBKP'nin meşhur XX. Parti Kongresi yapıldı. Ve bu kongre esnasında Kruşçev, güya "Gizli Rapor"unda Stalin'e en adi anti-komünistlerin dahi yapmadıkları bir şekilde çamur atıp, iftiralarla saldırdı. Bu sadece Stalin'e karşı değil, bütün dünya çapındaki komünist hareket ve Marksizm-Leninizme karşı yapılan adi bir ihanetti. Ve bunun sorumluları, onların diğer ülkelerdeki revizyonist uşakları, tehlikeli bir oyun oynadıklarını biliyorlardı. Onun için bütün iftiralarını, çamurlarını bir seferinde ortaya çıkarmaya cesaret edemiyorlardı. Ama diğer yandan da, Stalin'e cepheden saldırmak, lanetlemek zorunda idiler. Marksizm-Leninizme karşı giriştikleri saldırıda başka yol yoktu önlerinde.

Dolayısıyla, yalan ve dolaplarını taksit taksit sunma metoduna başvurdular. Ve bu iş içinde enternasyonal burjuva basın-yayın organlarını da kendile-

rine at olarak kullandılar. Bugün bilindiği gibi, Kruşçev revizyonistleri, "Gizli Rapor"u Amerikan istihbarat servisine, dolayısıyla emperyalist dünyanın yayın organlarına bizzat ulaştırmışlardır. Ve bu olayda Tito kliği de postacı görevini yüklenmiştir. Bunlar aynı zamanda tek tek ülkelerdeki gerçek komünistleri ve Stalin'i seven ve sayanları da mahsus burjuva yayınlarında çıkan bu haberlerin doğru olup olmadığı konusunda cevapsız bırakıyorlardı. Böylece ortaya şöyle bir durum çıkıyordu: Bütün anti-komünist ve karşı-devrimci yayınlar, Kruşçev'in pis yalanlarını etrafa yayarlarken, çift anlamlı, birbiri ile çelişen tekzipler yapıyor; kendi sınırlı güvenilir çevreleri içinde ise, "kişiye tapmanın feci sonuçları" hakkında nutuklar atıyorlardı.

15 Mayıs 1957 tarihinde, XX. Parti Kongresi'nden 15 ay sonra; Avusturya Komünist Partisinin (AKP) yayın organı, burjuva ve sağ sosyalist yayınlarında zevkle ele alınan XX. Parti Kongresi'nde ortaya çıkan Kruşçev'in "Gizli Raporu"nun CIA tarafından hazırlanan sahte bir belge olduğunu açıklıyordu. Partinin üst kademelerinde bulunan kişiler arasında ise; Fürnberg (Merkez Komitesi Genel Sekreteri). Burjuva yayınlarında basılan raporun gerçek rapor ile temel konularda aynı olduğunu; gerçek raporu kendisinin okuduğunu söylüyordu.

Bu metodlu yalancılık, ikiyüzlülük, dışa karşı Stalin'i övüp, içerde ise saldırmak; birbirine zıt düşen tekziplerle etrafı oyalamak; sırf demokratik merkeziyetçiliğe değil, bütün Marksizm-Leninizmin ilkelerine aykırı düşen sahtekarlık, AKP'nin iliklerine kadar işlemiş revizyonist çürümesinin en iyi ispatıydı. Ne yazık ki; Partide olan devrimci kadrolar uzun zaman bu çürümenin derinliğini ve anlamını görmediler ve görülmemesi imkansız duruma geldiği zaman dahi, bunu kabul etmeye ve bu çürümeye karşı ayaklanmaya karşı direndiler. XX. Parti Kongresi'nde gerçekte ne olup bittiği, biliçli olarak gizlendiği için; önceleri bu konuda ciddi bir tartışmaya girmek de imkansızdı. Ama partinin başındaki Kruşçev kliği, artık maskelerini tamamiyle atıp, Stalin'i açıkça despot, devrim düşmanı, Marksizm-Leninizm düşmanı olarak nitelendirmeye başladığında, tartışma oldukça güçlüydü. Çünkü onlar, bu iddialarını elle tutulacak ispatlı belgelere değil, dedikoduya, şahitsiz-ispatsız suçlamalara dayandırıyorlardı.

Partideki en bilinçli kadrolarda, bilhassa III. Enternasyonal döneminden kalan eski komünistlerde bu durum tarif edilemeyecek derecede isyan ve hiddet yaratıyordu. Duygusal davranışlar öne çıkıyordu. Bu duygusallık Partiyi temelinden sarsıyordu. Birçok mert, fedekâr komünist, sınıf düşmanlarının en

şiddetli saldırıları karşısında, faşizmin toplama kamplarında dahi yılmamışken; şimdi ümitlerini yitirmiş olarak özel hayatlarına geri çekilmeye başlamıştı. Birçoğu da Partide kalmalarına rağmen, inanaçlarını yitirmiş olarak görev yapıyorlardı. XX. Parti Kongresi'nden yedi yıl sonra modern revizyonizme karşı örgütlü mücadelemizi başlatırken, bunların sadece birkaçını devrimci davamız için geri kazanabildik.

Neden böyle oldu? Partinin tabanında geniş bir şekilde varolan, Stalin'in lanetlenmesine ve XX. Kongrenin metotlarına karşı koyan direniş, neden biz bunlara açıkça karşı çıktığımızda bize yönelmedi? Neden davamız Parti içinde bu kadar az ilgi gördü?

Bunun birçok sebepleri vardır. Bunlardan biri; XX. Parti Kongresi ile bizim "Kızıl Bayrak"ımızın kuruluşu arasında yedi yıllık bir zaman olmasıdır. Durum gösterdi ki, zaman bizim lehimize çalışmıyor. Eğer revizyonist ihanete karşı açıkça sistemli ve örgütlü bir şekilde karşı konulmazsa, başlangıçta ona karşı olan direniş ve kızgınlık zamanla ufalacak ve insanlar buna alışacaktır. Revizyonistler, ihanetlerine karşı direnişi boğmaya fırsat kazanacaklardır. 1956'da Kruşçev revizyonistleri daha zayıftılar. Ve bunu daha sonra itiraf ettiler. Yedi yıl sonra ise kendileri ve uşakları sağlam bir şekilde yerlerine oturmuşlardı.

XX. Parti Kongresine ve bütün dünyadaki komünist harekete kabul ettirmek istediği çizgiye karşı örgütlü mücadelenin ancak 7 yıl sonra oluşturulması, parti içindeki en bilinçlilerin dahi politik, ideolojik, teorik yönden zayıf olmaları ve kafalarındaki karışıklıkların sonucudur. Bir sürü duygusal davranış ve karşı koymalar vardı, hiddetlenme vardı, birçok kişi partiyi terketme noktasına gelmişti; ama teorik bir açıklık yoktu. Birçok önemsiz şeyler üzerinde duruyor, özellikle Stalin'e terbiyesizce saldıran birtakım soytarılara bozuluyor, ama aşırı revizyonist içeriğine dikkatimizi vermiyorduk. Böylece Kruşçev hainlerine birçok manevra fırsatı vermiş oluyorduk. Hatta parti başındaki Kruşçevci hainler bizlerle alay edercesine; "Yoldaşlar, metotlarda bizim de beğenmediğimiz noktalar var. Ama esas olan özdür. Öz de doğrudur ve savunulmalıdır" diyebiliyorlardı.

Avusturya'da parti içinde XX. Parti Kongresini sırf duygusal yönden değil, Marksizm-Leninizmin ilkelerine göre ele alıp da eleştiren; ve bu direniş sırasında revizyonist yöneticilerden korkmayan; veya satmayan kadro üyelerin sayısı çok azdı. Bu karşı çıkan yoldaşların önünde; bir sürü konuda yeterli bilgiye ve açıklığa sahip olmamalarının, devrimci teoriyi yeterince kavramış

olmamalarının vs. yanısıra, birçok önemli zorluklar daha vardı. Birkaç örnek vereyim:

En büyük problemlerden biri şu idi; XX. Parti Kongresi'ne katılmak üzere Moskova'ya gönderilen bütün parti delegeleri; orada XX. Parti Kongresi raporunu alkışlamış ve görünüşte her şeyi doğru bulmuşlardı. Birkaçı, içinden, olan biteni doğru bulmadıysa dahi; bunu hiçbiri açıkça belirtmemişti. Böylece revizyonistler rahatça diyebiyorlardı ki; "Zannediyor musunuz ki bütün dünya çapındaki komünist hareket haksız da, sırf siz birkaç sivri zekalı mı devrimci bilince sahipsiniz? Siz dünya Komünist hareketine güvenin ve daha alçakgönüllü olun; birkaç sene bekleyin, kimin haklı olduğunu göreceksiniz."

Zamanında Stalin'i göklere çıkaran birçok revizyonist yönetici, şimdi diyorlardı ki: "Biz Stalin'in ne kadar kötü bir rol oynadığını biliyorduk, ve hatta ona karşı mücadele bile verdik. "Tabii ki gizlice ve kimseye duyurmadan. Bu bilinçlerine rağmen neden bambaşka konuşup yazı yazdıkları sorulduğunda da: "Bölücü olmamak, Sovyet Rusya'yı korumak, düşmana silah vermemek" gibi kaçamak cevaplara başvuruyorlardı. Bize de, şimdi aynı şekilde bölücülük yapmamamızı, Komünist dünya hareketinin ve partinin birliğini korumamızı, düşmana fırsat vermememizi tavsiye etmeleri; devrimci hareket için tehlikeli bir sebeplendirme olup; revizyonizme karşı hayırhah bir tavır takınılmasını sağlıyordu.

Stalin'in XX. Parti Kongresi'nde lanetlenmesi aslında Marksizm-Leninizme karşı yapılan bir saldırı idi ve her çeşit anti-Marksist, anti-Komünistlere büyük bir güç sağlamıştı. Bize düşmana silah vermememizi tavsiye eden mahlûklar, gerçekte düşmanın en başta gelen yardakçısı idiler.

Kısa bir süre sonra ortaya, Kruşçev revizyonizminin yanında, Batı yanlısı revizyonizm; bugünkü Euro-komünizmin öncüsü Dubçek Revizyonizmi çıktı. Ve bu iki revizyonizm birbiriyle rekabete girişti. İtalya'da Togliatti, Avusturya'da Fischer, Marek gibi kişiler Kruşçev'den daha da ileriye gidip, XX. Parti Kongresi'nin bir ilk adım olduğunu, hatanın sadece Stalin ve onun kişiliğine yapmakta olmadığını; bütün Sovyet sisteminin proletarya diktatörlüğünün, yeni tipte partinin, demokratik merkeziyetçiliğin; kısaca Marksizm-Leninizmin bir hata olduğunu söylemeye başladılar. Böylece Kruşçev revizyonistleri XX. Parti Kongresi ve onların papağanları, Sovyet Rusya dışında gittikçe daha koyu ve açıkça karşı-devrimci akımların baskısı altında kaldılar. Bu durum Kruşçev revizyonistlerine; kendilerini aslında reviyonizme karşı mücadele veren kişiler gibi gösterme fırsatını sağlıyordu. Ve diyebiliyorlardı

ki: "XX. Parti Kongresini eleştirenler, gerçekte sağcılara, Troçkistlere ve karşı-devrimcilere yardım etmektedir."

Bu karışık durumda bizim için doğru yolu bulmak çok zordu. Ve dolayısıyla birçok hatalar yaptık. Bir anlamda da revizyonistler bize ayağa kalkmamız için yardımcı oldular. Bu da şöyle oldu: XXII. Parti Kongresi'nde Kruşçev, Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı açıkça saldırıya geçti, bu da şunu ispatlıyordu ki; onların iddia ettiği gibi bütün dünya komünist hareketi, Stalin'in lanetlenmesini ve XX. Parti Kongresi'nde ortaya konan tezleri kabullenmemişti. Bu bilinç, XX. Parti Kongresi'nin tezlerini kabul etmeyen; ve modern revizyonizme karşı mücadeleye hazır olan güçlerin varolduğu bilinci, modern revizyonizme karşı mücadelemizde bize büyük bir destek olup; Sosyalist Arnavutluk ve onun partisine karşı büyük bir bağlılık sağladı.

Kruşçev revizyonistleri ve onların Avusturya'daki kuklaları; açık eleştiriyi hiçbir zaman hazmedemiyorlardı. Bu revizyonistler herşeye tahammül edebiliyorlardı da, açık eleştiriye asla tahammül edemiyorlardı. Eleştiri; ancak üstü örtülü bir biçimde, ve gizli-kapaklı getirilirse izin verilen birşey oluyordu. Her şeyden önemlisi, bütün eleştiriler partiden gizleniyordu. Revizyonistlerin bu davranışları, bizim onlarla bağımızı koparmamızda gözümüzü açtı; bize yardımcı oldu. Biz, Stalin'in verdiği örnek gözümüzün önünde, onların yasaklarını dinlemeyip açıkça eleştirilerimizi koyduğumuz zaman, bize kurtlar gibi saldırıp, sınıf düşmanı ajanlığı ile nitelendirip, partiden atmaya başladılar.

Bu davranış bir müddet gerçek komünistleri şaşırtıp, onlarla ilişki kurmamızı zorlaştırdı. Fakat uzun vadede onların bu davranışları bize zarar değil yarar getirdi. Çünkü gerçek yüzlerini gördük; ayrılıkların derinliğini açıkça kavradık ve anladık ki, geriye dönüş yoktur; sadece ileriye doğru gidilebilir; ve anladık ki, eğer insan son nefesine kadar doğru bildiği şeyler uğruna mücadele etmezse; gerçek bir komünist, Marksist-Leninist, ve Stalin'in öğrencisi olamaz.

BATI BERLİNLİ KOMÜNİST STALİN'İN ÖĞRETİLERİ, DÜNYA KOMÜNİST HAREKETİ İÇİNDE ÇKP VE GELİŞMESİ, MAO ZEDUNG'UN ESERLERİ VE AEP'NİN BUGÜNKÜ ÇİZGİSİ ÜZERİNE GÜNCEL TARTIŞMA

Biz burada komünist dünya hareketinin içindeki çok yönlü ve karmaşık durumu detayı ile ele almak istemiyoruz.

Bu konuda berraklığa kavuşmak, gerçek komünist partileri arasında dünya çapında gerçek bir birlik yaratmak; her şeyden önce uluslararası Komünist hareketinin genel çizgisinin sorunlarının öze dönük ve Marksizm-Leninizmin ilkelerini odak noktasına koyan bir tartışmanın sorunudur.

Bir revizyonist akımın diğerini izlediği bugünkü karmaşık durumun temel sebebi, kuşkusuz, bugüne kadar uluslararası alanda ilkesel temelde ve çok yönlü teşhir edilmemiş olan modern revizyonizmin yaygın etkinliğidir. Uluslararası Marksist-Leninist hareketin modern revizyonizm ile ilkesel olarak hesaplaşan ve ona karşı komünist bir genel çizgi koyan bir belgesi yoktur. Böyle bir genel çizgiyi yaratmak için mücadeleyi temel görevlerimizden biri olarak görüyoruz. Ancak böyle bir çizgi temelinde dünya Komünist hareketinin birliği gerçekten sağlanabilir.

Bu görevin yerine getirilebilmesi için gerekli bir önşart, komünist partileri arasındaki ilişkide Marksist-Leninist yöntemlerin yeniden geçerli kılınması, aşağıda üzerinde duracağımız açık ideolojik tartışma ortamının yaratılması için mücadeledir. Fakat uluslararası Komünist hareket içinde ideolojik mücadelenin bugünkü havası çoğunlukla bu Leninist yöntemler tarafından belirlenmemektedir. Açık, karşılıklı ve dayanışmalı eleştirinin yerine, karşılıklı övme, sırt sıvazlama konmaktadır. Öyle bir durum ki, önemli sorunlar sessizce geçiştiriliyor. Her şeyin yerli yerinde olduğunu göstermek için her yola başvuruluyor. Karşılıklı yüzeysel onaylamayı metot haline getiren, partiler arası ilişkileri sadece formel bir sorun olarak gören partiler, devrimci partiler olamazlar.

Bu soruna doğru bir tarzda yaklaşım, uluslararası Komünist hareket içindeki partilerin gerçekten devrimci partiler olarak mı kalacakları, yoksa revizyonist mumyalara mı dönüşeceklerini tayin edici bir ölçüttür.

Dolaysız ve açık eleştiriye karşı takınılan olumsuz tavır, Stalin'in ölümünden sonra yerleşti. Bu konuda 1957 ve 1960' da Moskova'da yapılan görüşmelerle Kruşçev revizyonistlerinin etkisi altında kabul edilen, kardeş partiler arasındaki ilişkiler hakkındaki "normlar"ın olduğu gibi uygulanması da önemli bir rol oynamaktadır.

Özellikle iç görüşmeler kuralına dayanılarak diğer partilerde ortaya çıkan yoğun revizyonist eğilimlerin her açık eleştirisi, "zararlı"olarak adlandırılmaktadır.

Böyle partilere karşı açık mücadele; iş işten geçtikten sonra; ve revizyonizmin hakimiyetinin perçinlenmesinden; Kruşçev, Thorez ve Togliatti gibi

revizyonistlerin inisiyatifi ele alma ve Marksist-Leninist partilere karşı açık saldırıya geçmek için kendilerini yeterince güçlü hissetmelerinden sonra başlamıştır. Anlaşmazlıkları, çelişmeleri sadece iç danışma yoluyla çözmek isteyen bu normların savunucuları, tamamıyla haksız olarak, Marx-Engels-Lenin-Stalin ve Komintern'in geleneklerine dayandıklarını iddia etmektedirler. Onların geleneğinde böyle "normlara" rastlamak mümkün değildir. Tam tersine, açık ve cesaretli eleştiri ve özeleştiri ruhunu bulmak mümkündür.

Stalin, eleştiri ve özeleştirinin temel önemine karşı ileri sürülen bir dizi sözümona delili çürüttü. Örneğin açık eleştiri ve özeleştiri yoluyla düşmanların komünistler arasındaki farklılıkları öğreneceği itirazını çürüttü. Bu sebep, iç görüşmeler normunun savunucularının çok sevdiği bir delildir. Stalin şöyle diyordu:"Biz, düşmanlarımızın bizim eksikliklerimizin eleştirisine dayanarak,'Gördünüz mü, Bolşeviklerde işler hiç de iyi gitmiyor' şeklinde gürültü koparmasından korkmamalı, Çekinmemeliyiz. Bolşevizmin güçlülüğü tam da onun yaptığı hataları açıkça ortaya koymaktan çekinmemesidir." (Stalin, Eserler, cilt 11, s. 27/28, MK Genişletilmiş Nisan Toplantısı,)

Uluslararası Marksist-Leninist hareketin içinde ideolojik mücadeleyi doğru olarak yürütebilmek için sadece Stalin tarafından savunulan Leninist yöntemleri uygulamak yeterli değildir. Aynı zamanda Marksizm-Leninizmin temel sorunlarını, tartışmanın odak noktasına koymak gereklidir. Stalin öğretilerinin savunulması bu konuda önemli bir yer tutmaktadır. Bununla ilgili olarak aşağıda kısaca içinde bulunduğumuz dönemde uluslararası tartışmanın odak noktasını teşkil eden sorunlardan birisini ele almak istiyoruz: ÇKP'nin ve Mao Zedung'un çizgisinin değerlendirilmesi sorunu.

Görüşümüze göre bu sorun, Stalin ve Stalin'in Marksist-Leninist eserinin savunulmasıyla dolaysız olarak bağlıdır. Bu bağı reddeden oportünizmin bir türü, ölümüne kadar Mao Zedung ve ÇKP'nin çizgisini toptan hatalarıyla birlikte savunmaktadır. Ve böylece dolaylı dolaysız olarak Mao ve ÇKP'nin çizgisini Stalin'in ve Marksizm-Leninizmin öğretilerinin karşısına koymaktadır. Bu akım, ÇKP'nin Stalin'e getirdiği eleştirilere dayanmaktadır. Örneğin ÇKP'nin "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri Üzerine", "Biraz Daha" ve "Stalin Sorunu Üzerine" adlı yazılarında Stalin'in bir dizi ağır hata yaptığı iddia edilmektedir.

Görüşümüze göre Stalin'e tüm bu yazılarda getirilen eleştiriler yanlıştır. Örneğin hepimizin bildiği gibi Mao Zedung ve ÇKP, SBKP'nin XX. Kongre-

sinden sonra 1956 yıllarının belgelerinde milli burjuvazi ile birlikte sadece kapitalizmden sosyalizme geçileceğini değil, aynı zamanda sosyalizmin burjuvazi ile birlikte inşasını mümkün görmektedir. Bu Çin'in somut şartları ile haklı çıkarılmaktadır.

Bu düşünce, Marksizm-Leninizmin teorisi ile ölçüldüğünde, revizyonist bir düşünce olduğu ortaya çıkmaktadır. Marksizm-Leninizmin kapitalizmden sosyalizme geçiş üzerine temel öğretileri uluslararası özelliğe ve geçerliliğe sahiptir.

Buharin'in tezlerine karşı mücadele içinde, burjuvaziyle hiçbir şart altında barış içinde sosyalizme geçilemeyeceğini ortaya koyan Stalin'dir. Burjuvazi her alanda sertleşen sınıf mücadelesi içinde yok edilmelidir.

Son dönemde uluslararası alanda yukarıda sözünü ettiğimiz akımın görünüşte tersi olan bir akım ortaya çıktı. Bu akım ÇKP'nin tüm gelişmesini ve Mao Zedung'un tüm faaliyetini, görüşlerini başından sonuna kadar tamamıyla karalayan bir akımdır. Biz bunu çeşitli sebeplerden dolayı reddediyoruz. Reddetmemizin sebebi yalnızca ispat değeri olmayan delillerle ve Marksist olmayan ve küçük-burjuva yöntemlerle yeni değerlendirmeler yapılması değildir. Reddetmemizin sebebi bununla Çin Devrimi'nin büyük tecrübelerine ve tartışılmaz başarılarına her türlü devrimci sorumluluktan yoksun bir şekilde saldırılması da değildir. Hayır, bunlardan da öte: Görünen odur ki, bu "eleştirici"ler Kruşçev revizyonistlerinin on yıldır savunduklarını aynen alıp kullanacaklardır.

Kısaca, sorunlara bu şekilde yaklaşılması sonucu, Kruşçev revizyonistleri için ÇKP'ye ilkesiz saldırı konusunda pratikte genel af çıkartma tehlikesini görmekteyiz.

Bu şekilde Kruşçev revizyonistlerine; kendilerini ileri görüşlü, ve bütün bunları daha önceden bildiklerini gösterme imkanı verilmektedir. Çeşitli akımlara karşı mücadelede biz kategorik olarak Marksist-Leninist tahlil talebini ileri sürüyoruz. Modern revizyonistlere karşı, ve onların yardakçılarına karşı, ÇKP'de ve onun başkanında, şüphesiz devrimci ve Marksist-Leninist olan her şeyin savunulması bir görevdir. Bu görev diğer yanda ÇKP'nin ve Mao Zedung'un pratik ve teorisinde ortaya çıkan oportünizmin her türüne karşı acımasız eleştiriden koparılamaz. Burada her türlü spekülasyondan uzak durmak, gerçek kapsamlı deliller temelinde kapsamlı sonuçlar çıkarmak kaçınılmaz bir görevdir.

Burada uluslararası Komünist hareketin bazı merkezi sorunlarını aydın-

latırken, aynı zamanda AEP hakkında da tavır takınmak gereklidir.

Arnavutluk Emek Partisi de on yıl boyunca ÇKP ile kopmaz dayanışmasını gösterdikten ve hatta VII. Parti Kongresi'nde Mao Zedung'u büyük Marksist-Leninist gördükten sonra; son yayınlarında ÇKP ve Mao Zedung'un tamamiyle karalanması biçiminde çizgi değiştirmesi izlenmektedir.

Bu yüzseksen derece dönüş, AEP tarafından Stalin'in öğretilerinin tutarlı savunuculuğu iddiası ile birleştirilmektedir. Fakat AEP'nin bu tavrı, Stalin'in komünist partilerin tutarlı eleştiri ve özeleştiri yapması gerektiği talebiyle karşılaştırıldığında, bu iddianın hiç de yerinde olmadığı görülmektedir.

AEP şimdiye kadarki çizgisini tahlil edecek, geçmiş ve şimdiki durumun özeleştirisini yapacak, hesabını verecek ve tüm önemli sorunlar üzerine uluslararası tartışmayı yaygınlaştıracak yerde; böyle bir tartışma için hiçbir sebebin olmadığı hissini yaratmaktadır. AEP'nin her zaman esasında haklı olduğu, hep doğru hareket ettiği hissi yaratılmaktadır. Bu şekilde tavır, kendi hatalarından öğrenmeyi imkansız kılmaktadır.

Görüşümüze göre, AEP'nin çizgisinin ve gelişmesinin, AEP'nin esas belgelerine dayanılarak; Marksist-Leninist tahlilinin yapılması gereklidir.

AEP'nin değerlendirilmesinde; AEP'nin dünya Marksist-Leninist hareketine geçmişte önemli katkılarda bulunduğunu belirtmek istiyoruz. "Üç Dünya Teorisi"ne karşı mücadele buna bir örnektir.

Diğer yandan AEP'nin çizgisine yöneltilen her eleştirinin Arnavutluk düşmanı olarak damgalanmasını gülünç olarak görüyoruz. Bu mücadelede kendimize Stalin'in ve Komintern'in bize diğer partilerin hatalarını cesaretle eleştirmeyi öğreten enternasyonalist teori ve pratiğini örnek alıyoruz. Sonuç olarak şunları söylemek istiyorum:

Önümüzde duran görevlerin üstünden; sadece Stalin'in ve Marksizm-Leninizmin diğer ustalarının öğretilerini incelememizde çıkış noktası aldığımızda; ve tüm faaliyetimizin yol göstericisi yaptığımızda gelebiliriz.

-III-

1989 YILINDA BOLŞEVİK PARTİZAN'DA ÇIKAN BAZI YAZILAR

STALİN SAVUNULMADAN MARKSİZM-LENİNİZM SAVUNULAMAZ!

ERKEK VE KADIN YOLDAŞLAR, TÜM DÜNYADA MARKSİST-LENİNİSTLER SINIF BİLİNÇLİ İŞÇİLER!..

1988 yılı emperyalist burjuvazinin, sosyal-emperyalist modern revizyonistlerle elele Marksizm-Leninizme karşı ideolojik haçlı seferlerinde önemli bir yıl oldu.

Bu idcolojik haçlı seferinde emperyalist burjuvazinin tüm idcologları, Marksizm-Leninizmin iflas ettiğini, Komünizmin "büyük bir yanılgı" olduğunu yüksek sesle ilan ederken ; kendilerine dayanak olarak dünyanın ilk sosyalist devleti olan, ve Kruşçev revizyonizminin 1956'da iktidarı tümden ele geçirmesi ile giderek sosyal-emperyalist bir büyük güce evrimlenen Sovyetler Birliği'ndeki "Yenilikçi","yeniden yapılanmacı", "açıklıkçı" vb. diye anılan modern revizyonist Gorbaçov kliğinin söz ve eylemlerini aldılar.

Modern revizyonizmin Marksizm-Leninizme karşı saldırıları, özellikle Stalin'in şahsında 1988 yılında yeni boyutlara ulaştı. Resmi Sovyet tarihçileri, 1956 XX. Parti Kongresi'nde Stalin'e ve O'nun şahsında Marksizm-Leninizme, Sovyetler Birliği ve dünya proletaryasına, dünya Komünist hareketine ağız dolusu küfür eden Kruşçev revizyonistinden de ileri giderek, emperyalist burjuvazinin Nazizm ile Komünizmi eşitleyen, Hitler ile Stalin'i eşitleyen rezil tezlerine sarıldılar.

Stalin; Marx, Engels, Lenin'le birlikte, Marksizm-Leninizmin bir klasiği olan; Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının bu büyük ve unutulmaz mimarı; anti-faşist savaşta dünya proletaryasının ve ezilen halklarının büyük dayanağı sosyalist Sovyetler Birliği'nin bu büyük önderi; Nazi imparatorluğunun yıkılmasında esas rolü oynayan Kızıl Ordu'nun Başkumandanı, Leninizmin yılmaz savaşçısı ve uygulayıcısı, geliştiricisi; bütün dünya Marksist-Leninistlerinin en büyük öğretmenlerinden biri olan Stalin, her dönemde burjuvazinin her türünün Komünizme saldırısında baş hedeflerden biri olmuştur. Stalin, burjuvazi için bir nefret sembolüdür. Bir kızıl çuhadır. Çünkü O, teori ve pratiği ile proletaryanın burjuvazi üzerindeki zaferinin mümkünlüğünün ve üstünlüğünün sembolüdür. O'nun önderliğinde sosyalist Sovyetler Birliği, bir kızıl kale olarak dünya proletaryasına kurtuluşun yolunu, sosyalizmin na-

sıl inşa edileceğini göstermiştir.

O halde şaşılacak birşey yoktur: karşı-devrimci, sosyal-emperyalist modern revizyonistler gelinen noktada yalnızca eskiden bu kadar açık söylemedikleri bazı sonuçları açık söyleme, Stalin'e ve O'nun şahsında sosyalizme, Komünizme düşmanlıklarını ortaya daha açık kusma durumundadırlar. İdeolojik gıdasını modern revizyonizmden alan tüm küçük-burjuva oportünist akımları da Stalin ve Marksizm-Leninizm düşmanı koroya değişik tonlarda katılmaktadır. Tutarlı Stalin savunusu bugün gerçek Marksizm-Leninizm ile, sahtesi arasındaki en temel ayraçlardan biridir.

Partimiz TKP/ML(BOLŞEVİK), Marksizm-Leninizme saldırıların, Marksizm-Leninizm adına, Stalin'in kişiliği ve eseri üzerinde yoğunlaştığı bu ortamda; Stalin'in Marksist-Leninist kişiliği ve eserinin tutarlı bir şekilde savunulmasının, Marksizm-Leninizm ile, her türden oportünizmi ayıran en temel ayrım noktalarından biri olarak çok daha belirleyici hale geldiğini açıklar.

Stalin'in 110. doğum yıldönümü olan 1989 yılında tüm yoldaşlarımızı, tüm dünya Marksist-Leninistlerini ve sınıf bilinçli işçilerini, "Stalin kılıcı"na dört elle sarılmaya; O'ndan öğrenmeye; O'nun Marksist-Leninist eserini her türden saldırıya karşı tavizsiz savunmaya özel ağırlık vermeye çağırır.

Partimiz bu anlayışla 1989 yılını "Stalin Yılı" ilan etmiştir.

STALİN'E VE O'NUN ŞAHSINDA MARKSİZM-LENİNİZME SALDIRILARI GERİ PÜSKÜRTMEK İÇİN İDEOLOJİK SALDIRIYA İLERİ!

STALİN SAVUNULMADAN, MARKSİZM-LENİNİZM SAVUNULAMAZ!

Aralık 1988

STALİN'DEN ÖĞRENELİM!

ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ İÇİN!

J. Stalin

İnsanlık tarihinde, ezilenlerin hiçbir büyük hareketi, emekçi kadınların katılımı olmadan yürümemiştir. Ezilenler arasında en ezilenler olan emekçi kadınlar, özgürlük eyleminin büyük yolunun kenarında kalmadılar ve kalamazlardı. Kölelerin kurtuluş hareketi, bilindiği gibi, yüzlerce ve binlerce büyük kadın şehit ve kahramanı yaratmıştır. Serflerin özgürlüğü için savaşanların oluşturduğu sıralarda, onbinlerce emekçi kadın vardı. Ezilen kitlelerin kurtuluş hareketinin en güçlüsü olan, işçi sınıfının devrimci hareketinin, bayrağı altında, milyonlarca emekçi kadını toplaması şaşılacak birşey değildir.

Uluslararası kadınlar günü, işçi sınıfının kurtuluş hareketinin büyük geleceğinin habercisi ve yenilmezliğinin delilidir.

Emekçi kadınlar, işçi ve köylü kadınlar, işçi sınıfının büyük yedek kuvvetlerini teşkil ederler. Bu önemli yedek kuvvet, nüfusun yarısından çoğunu oluşturur. Kadın yedek kuvveti, işçi sınıfının yanında mı, karşısında mı olacaktır? Proleter hareketinin kaderi, proleter devriminin ve proleter iktidarının zaferi ya da yenilgisi buna bağlıdır. İşte bu yüzden proletaryanın ve onun en ileri müfrezesi olan Komünist Partisi'nin birinci görevi, kadınları, işçi ve köylü kadınları, burjuvazinin etkisinden kurtarmak ve bunları proletaryanın bayrağı altında, politik olarak eğitmek ve örgütlemek için kararlı bir mücadele vermektir.

Uluslararası kadınlar günü, emekçi kadınlardan oluşan yedek gücü, proletaryanın yanına çekmek için bir yöntemdir.

Fakat emekçi kadınlar sadece bir yedek güç oluşturmazlar. Onlar, işçi sınıfının doğru politikası sonucu, işçi sınıfının, burjuvaziyle savaşacak olan gerçek bir ordusu olabilirler ve olacaklardır. Emekçi kadınların bu yedek gücünü, proletaryanın büyük ordusunun yanında çarpışan bir işçi ve köylü kadınlar ordusu haline getirmek; işte işçi sınıfının ikinci ve belirleyici görevi.

Uluslararası kadınlar günü, işçi ve köylü kadınları, işçi sınıfının bir yedeğinden, proletaryanın kurtuluş hareketinin aktif bir ordusuna dönüştürmek için bir araç olmalıdır.

"Pravda", 8 Mart 1925. (Stalin, Eserler, cilt 7, s. 41/42, Almanca)

("Kadın Sorunu Üzerine" sf. 79-80 İnter Yayınları.)

STALİN'DEN ÖĞRENELİM - I

Yukarıda yayınladığımız, Stalin yoldaşın 1925 yılının 8 Mart'ı için çağrı yazısında tespit ettiği olgular ve görevler, bugün de güncel olan görevlerdir.

Stalin, tarihte hiçbir devrim hareketinin, "ezilenler arasında en ezilenler olan emekçi kadınların katılımı olmadan yürümediği" tespitini yapıyor.

1925'de olduğu gibi, bugün de emekçi kadınlar, "ezilenler içinde en ezilen" konumunu korumaktadır. En ileri, kadın özgürleşmesinin en ileri noktalarında olduğu emperyalist; ve bir zamanların sosyalist ülkelerinde de bu durumda özde bir değişiklik yoktur.

1925'de olduğu gibi, bugün de ister emperyalist, sosyal-emperyalist; isterse sömürge, yarı-sömürge, bağımlı ülkelerde olsun, emekçi kadınların katılımı olmaksızın gerçekten devrimci bir hareket düşünülemez.

Stalin bu tespitte durmuyor. O, bu tespitin ardından, emekçi kadının "proleter devrimi" açısından rolü ve önemi bağıntısında şu tespitleri yapıyor:

"Emekçi kadınlar, işçi ve köylü kadınlar, işçi sınıfının büyük yedek kuvvetini teşkil ederler."

Stalin'in bu tespiti, bugün gerek bizim çevremizdeki bir dizi arkadaşın eleştirisine uğruyor; gerekse oportünistlerin büyük bölümünün ve öncelikle de çeşitli feminist akımların saldırı hedefi oluyor.

Bu cümle ve yaklaşım, "proletarya"dan salt "erkek proleterler" anlaşıldığı biçiminde yorumlanarak saldırıya uğruyor, bir; Stalin'in emekçi kadınlara gereken önemi vermediği, onları "ikincil", "yedek" güç olarak gördüğünün kanıtı olarak yorumlanıp saldırıya uğruyor, iki.

Bu yöndeki eleştiri ve saldırılar, aslında ya laflara takılıp kalanların; eleştirilen metinde savunulan *özün* ne olduğunu anlamayanların getirebileceği eleştiriler; ya da anti-komünizmlerini Stalin'e bilinçli düşmanlıkla kusanların bilinçli saldırılarıdır.

Şöyle ki:

Önce, Stalin'in proletaryadan "erkek proleterler"i anladığı; proleter kadınları "proletarya" dışında ele aldığı; Stalin'in görüşü değil, ona maledilen bir görüştür. Stalin burada "proletarya", "işçi sınıfı" sözcüğü ile "proleter hareket"i, "sosyalist-komünist hareket"i kastetmektedir. Bunları eşanlamda kullanmaktadır. Yazının tümü bütünlük içinde okunduğunda, bu açıkça görülür.

Açıktır ki, doğrudan sosyalizm-komünizm adına, bu amaçla mücadele edenler, - cinsiyeti ne olursa olsun - bu anlamda kullanılan "proletarya" kavramının içindedir.

(Yine de bilinçte tutulmalıdır ki; bu anlamda kullanılan "proletarya" kavramı içinde yer alan kadınların, bu harekete katılma oranları erkeklere göre çok düşüktür. Erkekler toplumun yarısını oluşturmalarına rağmen; proleter devrimci hareket içindeki yerleri, onların ezici çoğunluğu oluşturması olagelmiştir. Bunun tespit edilmesi de, kadınların kazanılması görevinin muazzam kapsamını belirleme açısından tayin edici önemdedir.)

Stalin, bunun dışında ama bir de sosyalist-komünist hareketin proleter hareketin, bu anlamda "proletarya"nın doğrudan parçası *olmayan;* kadınların kadın olmalarından kaynaklanan baskılara karşı mücadelelerinin ifadesi olan bir *"kadın" hareketi potansiyelinin* varlığının bilincindedir; ve bu hareketin yükünü omuzlarında taşıyanların, bu hareketin *ordusunu* oluşturanların da *emekçi kadınlar,* "işçi-köylü kadınlar" olduğunun bilincindedir. *İşte bu anlamda,* bu kadın hareketi; *"emekçi kadınlar", "proletaryanın" "büyük yedek kuvvetleridir".*

Stalin'in emekçi kadınlara gereken önemi vermediği iddiasına gelince:

Stalin'e göre, *"Proleter hareketinin* (Dikkat edilsin, burada proleter hareketi, yukarıda kullanılan proletarya kavramının devamı olarak ve aynı anlamda kullanılıyor. Kastedilenin açık-seçik proleter hareket/sosyalist hareket/komünist hareket vb. olduğu açıktır. -BN), *proleter devriminin ve proleter iktidarının zaferi ya da yenilgisi... kadın yedek kuvvetinin işçi sınıfının yanında mı, karşısında mı olacağına bağlıdır."* (abç.)

Mesele bu kadar açıktır. Bu "yedek güç"ün proletaryanın (proleter hareketin) yanında mı, karşısında mı olacağı, proleter devriminin kaderini belirleyecektir. Kişinin bu tespiti yapan birine, "emekçi kadınları küçümsüyor", "ikincil görüyor" vb. diyebilmesi için, ya kötü niyetli, ya da okuduğunu anlamıyor olması gerekir.

Devam edelim: Stalin, bu kısacık çağrıda, "emekçi kadınlar" konusunda yapılması gereken görevler bağıntısında - tabii ki birbiri ile ilişkili - iki görev tespit ediyor:

Birincisi, Komünist Partisi; "işçi ve köylü kadınları burjuvazinin etkisinden kurtarmak ve bunları proletaryanın bayrağı altında eğitmek ve örgütlemek... Kadın yedek gücünü, proletaryanın *yanına* çekmek..." görevine sahiptir.

Bu görev, *geniş* işçi-köylü kadın *yığınları* açısından, kuşkusuz Komünist Partilerin esas görevi durumundadır.

Kadınlar, 1925'de olduğu gibi, bugün de "ezilenler içinde en ezilenler" olarak sömürücü sınıfların ideolojik etkilerinin en çok altında kalan kesimdir. Ezen, sömürücü sınıflar, bu muazzam gücü her zaman devrime karşı silah

olarak kullanmaya çalışmışlardır. Kadının toplumdaki geriler içinde en geri konumu, onların bunda oldukça başarılı olması için uygun şartlar sunmaktadır. Bu alanda Komünist Partilerinin önündeki görev muazzamdır.

Kadınları, işçi ve köylü kadınları karşı-devrimin dayandığı güç olmaktan çıkarıp, proletaryaya - yani proleter devrim hareketine - karşı *en azından* "hayırhah bir tarafsızlık" durumuna getirmek, onları "burjuvazinin etkisinden kurtarmak; proletaryanın yanına çekmek", devrimin zaferi açısından başarılması mutlaka gerekli "olmaz ise olmaz" bir önşartur.

Ama görev, bu kadar değildir.

Bunun ötesine geçilmek zorundadır. Stalin'in ifadesi ile, "emekçi kadınlar... İşçi sınıfının doğru politikası sonucu, işçi sınıfının burjuvaziye karşı savaşacak *GERÇEK BİR ORDUSU* olmalıdır."

Bu ikinci görev, emekçi kadınları *doğrudan* proleter harekete kazanma görevidir. Kadın olarak kurtuluşunun; emekçi olarak kurtuluşu ile çelişmediğini; tam tersine, kadın olarak da gerçek kurtuluşunun şartlarının, emekçi olarak kurtuluşu ile yaratılacağını kavrayan, bu bilinçle harekete katılan kadın; "proletaryanın gerçek bir ordusu" içinde savaşan kadındır. Proletaryanın önderliğindeki emekçi kadın ordusu; "proletaryanın gerçek bir ordusu"dur. Bu ikinci görev, Stalin'in de belirttiği gibi, "belirleyici" olandır...

Biz bütün bilinçli, devrimci, Marksizm-Leninizme sempati duyan kadınlara sesleniyoruz:

Proletaryanın öncü örgütü içinde yerinizi, siz erkek şovenizmine ve feodal düşüncelere karşı mücadele içinde söke söke almalısınız!

Kendinize güvensizliği, "nasıl olsa" rahatlığını bırakın! Proleter Parti'nin saflarındaki yeriniz için mücadele edin!

Biz, Proletarya Partisi içindeki özellikle erkek yoldaşlara sesleniyoruz:

Proletaryanın, emekçilerin yarısını oluşturan işçi-emekçi kadınların, proletaryanın örgütünün saflarında, devrimdeki yerine ve önemine uygun bir oranda yer alması için, bilinçli bir mücadele yürütün!

Bu; ilerlemeye açık kadın yoldaşların daha da ilerlemesi için bilinçli çaba; devrimci, Marksist-Leninist kadınların saflara kazanılması için bilinçli çaba, her şeyden önce de geçmişten ve toplumdan gelen feodal düşünce tortularına; erkek şovenizminin üzerinizdeki etkilerine karşı bilinçli mücadele demektir.

ANCAK KADIN KOMÜNİSTLERİN, KOMÜNİST PARTİSİ İÇİNDE AKTİF SAVAŞÇILAR OLARAK ARTMASI İLEDİR Kİ, GENİŞ KADIN YIĞINLARI ARASINDAKİ ÇALIŞMA İLERLEYEBİLİR.

Bolşevik Partizan No. 49, s. 2-4 15 Mart 1989.

STALİNDEN ÖĞRENELİM-II

Aşağıda Stalin'in kaleme aldığı, 1 Mayıs 1912 ile ilgili Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi imzalı bir bildiriyi yayınlıyoruz.

Stalin'e "eleştiri" adı alunda Marksizm-Leninizme küfür etmenin; ispatsız bir sürü iddianın Marksizm-Leninizm adına ortaya sürülmesinin moda olduğu günümüzde, biz Bolşevikler Stalin'in eserinden öğrenmeyi, onu her türlü oportünist saldırıya karşı savunmayı, en önemli ayrım noktalarından biri olarak görüyoruz.

"STALİN'DEN ÖĞRENMEK, YENMEYİ ÖĞRENMEKTİR", bizim güncel şiarımızdır.

Aşağıda yayınladığımız bildiri; Rusya'da Bolşeviklerin 1 Mayıs'ı, onun devrimci geleneğine bağlı kalarak nasıl karşıladıklarını, nasıl devrimci içerikli bir propaganda yaptıklarını gösteren eğitici-öğretici bir belgedir.

1 Mayıs'ta bir dizi reform talebini altalta sıralayıp; devrim lafını ağzına bile almayanlara; veya reformist ayıplarının üzerini örtmek için kullandikları bir incir yaprağı gibi, lütfen reform taleplerinin yanında "devrim" de diyenlere, 1 Mayıs'ta devrimci propagandanın ne olduğunu somut olarak göstermek için Stalin'in bildirisi çok iyi bir örnektir.

O, açık seçik *temel devrim taleplerinin savunulmasını, 1 Mayıs propagandasının merkezine koymuştur!*

YAŞASIN 1 MAYIS

J. Stalin

Yoldaşlar!

Bütün ülkelerin işçileri, bu günü, 1 Mayıs gününü her yıl kutlamayı daha geçen yüzyılda kararlaştırdılar. 1889'da bütün ülkelerin sosyalistlerinin Paris Kongresinde, işçilerin, tam da 1 Mayıs'ta doğanın kış uykusundan uyandığı, ormanların ve dağların yeşille örtündüğü, tarlaların ve çayırların çiçeklerle süslendiği, güneşin daha güçlü ısıtmaya başladığı, havada yenilenmenin sevinci hissedildiği ve doğanın kendisini dansa verdiği bu gün, işçilerin insanlığa baharı ve kapitalizmin zincirlerinden kurtuluşu getirdiğini, işçilerin dünyayı özgürlük ve sosyalizm temelinde değiştirmekle yükümlü olduğunu yüksek sesle ve açıkça dünyaya bildirdikleri gün olmuştu.

Her sınıfın sevdiği öz bayramları vardır. Asiller kendi bayramlarını yürürlüğe koyuyorlar ve bu günlerde köylüleri yağma etme "hakkını" ilan ediyorlardı. Burjuvalar kendi bayramlarına sahipler ve bu günlerde işçileri sömürme "hakkını" aklıyorlar. Papazların da kendi bayramları var ve bu günlerde, çalışanların sefalet içinde çürüdükleri, fakat asalakların lüks içinde sefahata daldığı mevcut durumu övüyorlar.

İşçilerin de kendi bayramları olmalıdır ve onlar bu günde şunu ilan etmelidir: Genel iş, genel özgürlük, bütün insanların genel eşitliği. Bu bayram 1 Mayıs bayramıdır.

İşçiler, daha 1889'da böyle karar aldılar.

O zamandan bu yana, proleter sosyalizmin savaş sloganları 1 Mayıs toplantı ve gösterilerinde gittikçe daha güçlü ses veriyor. İşçi hareketi okyanusu genişleyerek kabarıyor ve Avrupa ve Amerika'dan, Asya, Afrika ve Avustralya'ya kadar yeni ülkeleri kapsıyor. Bir zamanlar güçsüz olan işçilerin enternasyonal birliği, birkaç onyıl içinde, muntazam kongreler düzenleyen ve dünyanın her köşe ve bucağından milyonlarca işçiyi birleştiren muazzam bir enternasyonal kardeşliğe ulaştı. Proleter öfke denizi yüksek dalgalarla kabarıyor ve kapitalizmin sallanan kalelerine gittikçe tehdit edici biçimde saldırıyor. Kısa zaman önce İngiltere, Almanya, Belçika, Amerika'da meydana gelen bütün dünyanın sömürücülerine ve krallarına korku, endişe veren kömür işçilerinin grevi, sosyalist devrimin pek uzak olmadığına bir işarettir...

"Altın danaya saygımız yok!" Bizim burjuvaların ve zalimlerin egemenli-

gine ihtiyacımız yok! Sefalet ve kan dökme korkunçluğuyla kapitalizme lanet ve ölüm! Yaşasın emeğin egemenliği, yaşasın sosyalizm!

Bütün ülkelerin sınıf bilinçli işçilerinin bugün ilan ettikleri budur.

Zaferlerinden emin, sakin ve güçlü olarak adanmış ülke yolunda, aydınlık sosyalizm yolunda gururla ilerliyorlar ve adım adım Karl Marx'ın büyük çağrısını gerçekleştiriyorlar: "Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin!"

Özgür ülkelerin işçileri 1 Mayıs'ı böyle kutluyorlar.

Durumlarının bilincine varmaya başladıkları ve yoldaşlarının gerisinde kalmak istemedikleri zamandan bu yana, Rus işçileri, yabancı yoldaşlarının korosuna sürekli olarak katıldılar ve onlarla birlikte her şeye rağmen, Çarlık hükümetinin vahşi baskılarına rağmen 1 Mayıs'ı kutladılar. Rus işçileri, son iki üç yıl içinde, karşı-devrimci Bacchanalie'ler (Şarap tanrısı Dionysos'a adanan şölenler-ÇN) ve Partinin parçalanma, endüstrinin depresyon ve geniş kitleleri felce uğratan politik ilgisizlik zamanında, aydınlık işçi bayramını her biçimde kutlama olanağını yitirdiler kuşkusuz. Fakat, son zamanda ülkede başgösteren canlılık, ekonomik grevler ve II. Duma'daki sosyal-demokrat temsilcilerin mahkemesinin hiç olmazsa revizyonunu kabul ettirmek için işçilerin politik protestoları, 20'den fazla vilayete yayılan açlık sonucu köylülüğün geniş kitlelerinde oluşan hoşnutsuzluk, yüzbinlerce ticari çırağın (bir ticari meslekte hizmetlerde bulunurlar, maaşlı çalışırlar -ÇN), Rus baş gericilerinin "yenilenmiş" düzenlerine karşı protestoları, kötürümleştiren uykunun geçtiğini, yerini, öncelikle proletarya arasında olmak üzere, bütün ülkede politik canlanmaya bıraktığını gösteriyor. Bu yıl bu günde, Rus işçilerinin yabancı yoldaşlarına elini uzatabilmesinin ve uzatmak zorunda olmasının nedeni budur, onlarla birlikte şu veya bu biçimde 1 Mayıs'ı kutlama zorunluluğunun nedeni budur.

Rus işçileri bu gün, özgür ülkelerdeki yoldaşlarıyla birlikte altın danayı saymadıklarını ve saymayacaklarını açıklamak zorundadırlar.

Onlar, bütün ülkelerin işçilerinin genel taleplerine, Çarlığın yıkılması ve Demokratik Cumhuriyetin kurulması doğrultusunda kendi Rus taleplerini eklemek zorundadırlar.

"Hükümdarlığın despotlarından nefret ediyoruz!" "Çok çile çekmiş halkın zincirlerine saygılayız!" Kanla lekelenmiş çarlığa ölüm! Soylu toprak zulmüne son! Fabrikalarda, işyerlerinde, ocaklarda patron zulmüne son! Köylüye toprak! İşçiye 8 saatlik işgünü! Rusya'nın tüm vatandaşlarına Demokratik Cumhuriyet!

Genel taleplerden başka, Rus işçilerinin bugün açıklamak zorunda oldukları budur.

Rus liberalleri kendilerine ve başkalarına, Çarlığın Rusya'da sağlamlaştığını, halkın en önemli ihtiyaçlarını karşılayabildiğini söylediklerinde, yalancılık ve sonuncu Nikolaus'a uşaklık yapıyorlar.

Rus liberalleri bütün ton çeşitlerinde devrimin öldüğünü ve "yenilenmiş" bir düzende yaşadığımızı söylediklerinde, dolandırıcılık ve ikiyüzlülük yapıyorlar.

Etrafa bir bakın: Bir bunca çile çeken Rusya, "yenilenmiş", "mutlu" bir ülkeye benziyor mu acaba?

Demokratik bir anayasa yerine, darağacı ve barbar istibdat rejimi!

Bütün halk tarafından taşınan bir parlamento yerine, kara toprak sahiplerinin kara Duması!

"Burjuva özgürlüğünün sarsılmaz temelleri" yerine, daha 17 Ekim Manifestosunda vadedilmiş olan, söz, toplantı, basın, örgütlenme ve grev özgürlüğü yerine, "yasaklar"ın ölü eli; yasak gazeteler, sürgün edilen redaktörler, dağıtılan sendikalar, darmadağın edilen toplantılar!

Kişinin dokunulmazlığı yerine, hapishanelerde işkenceler, vatandaşların alaya alınması, Lena altın ocaklarında grevcilerle kanlı hesaplaşmalar!

Düzenli devlet ekonomisi yerine, idari kısımlarda, demiryolu işletmelerinde, orman işletmesinde, bahriye vekaletinde dolandırıcılık!

Hükümet mekanizmasında düzen ve disiplin yerine, mahkemelerde sahtekarlık, poliste şantaj ve rüşvet, Okrana'da cinayet ve provokasyon!

Rusya'nın enternasyonal büyüklüğü yerine, Rus "politikası"nın Yakın ve Uzak-Doğu meselelerinde acıklı fiyaskosu, kanayan İran meselesinde yıkıcı ve cellat rolü!

Nüfusun rahat ve mutlu yaşamı yerine, kentlerde intiharlar, köylerde 30 milyon köylünün korkunç açlığı!

Ahlakın sağlığa kavuşturulması ve arındırılması yerine, manastırlarda, resmi moralin bu kalelerinde görülmemiş fuhuş!

Ve manzaranın tamamlanması için, Lena altın ocaklarında yüzlerce emekçinin vahşice kurşunlanması!...

Kazanılan özgürlüklerin yıkıcıları, darağacı ve kurşun taraftarları, "yasaklar"ın ve "yağcılığın" yazarları, hırsız yöneticiler, hırsız mühendisler, yağmacı polisler, katil Okrana memurları, fuhuş yapan

Rasputinler - işte alın "yenilenmiş" Rusya'yı!*

Ve dünyada hâlâ, Rusya'da her şeyin güzel düzende olduğunu, devrimin öldüğünü iddia etme cesaretine sahip insanlar var!

Hayır yoldaşlar, nerede milyonlarca köylü açlık çekiyor ve işçiler bir grev nedeniyle kurşunlanıyorsa, orada devrim, insanlığın utancı - Rus çarlığı - dünya yüzünden kaybolasıya değin, yaşayacaktır.

Ve bugün, 1 Mayıs günü biz şu veya bu biçimde, mitinglerde, kitle toplantılarında, veya gizli taplantılarda - en elverişlisi hangisi ise - Çarlık monarşisinin yıkılması için savaşacağımıza ant içtiğimizi, Rusya' nın kurtarıcısı, gelen Rus devrimini selamladığımızı açıklamalıyız!

O halde gelin, yabancı ülkelerdeki yoldaşlarımıza el uzatalım ve onlarla birlikte haykıralım:

Kahrolsun kapitalizm!
Yaşasın sosyalizm!
Rus devriminin bayrağını yükseltelim ve üzerine yazalım:
Kahrolsun Çarlık monarşisi!
Yaşasın Demokratik Cumhuriyet!

Yoldaşlar! Bugün 1 Mayıs'ı kutluyoruz!
Yaşasın 1Mayıs!
Yaşasın uluslararası sosyal-demokrasi!
Yaşasın Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi!

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi
Merkez Komitesi

Nisan 1912'de özel bildiri
olarak yayınlanmıştır.
(Stalin, Eserler, Cilt, 2. s. 192.196, İNTER YAYINLARI)

"Bolşevik Partizan"
No. 51, s. 2-4
15 Mayıs 1989.

---

* Rasputin: Bir Rus rahibi. Saraydaki kadınlar yoluyla Çar üzerinde etki sahibi olmuştur. 1916'da Prens Jussupon tarafından öldürülmüştür. -YN.

YAŞAM YENİYOR

K. Stalin

İşçiler tarafından gönderilen, örgütlenme özgürlüğünün talep edildiği dilekçeler, onların durumunu hiç de düzeltmedi, tam tersine işçilerin bu talebe aldıkları yanıt, bir katliam oldu.

Milletvekili Kuznetsov'un Konuşmasından

Uzun zaman önce değil - daha henüz bir sene oldu - "legal parti gayretkeşleri" tasfiyeci baylar, davul ve zurnayla dilekçe kampanyası denilen şeyi açıyorlardı.

Tasfiyecilerin "siyasi" organı, herkesçe tanınan "Dyelo Jizni" işçi hareketinin en yakın görevinin örgütlenme hakkı için dilekçeler yoluyla mücadele oldu ğunu yazıyordu.

Tasfiyecilerin "bilimsel" organı "Naşa Zarya", bu görevi "kanıtlamak için" dilekçelerin "geniş kitleleleri" etrafından örgütleyeceğini işçilere temin ediyordu.

Fakat, Lena altın ocaklarında kanlı dram meydana geliyor, canlı yaşam acımasız çelişkileri ile sahneye çıkıyordu ve tasfiyecilerin dilekçe taktiği toza karışıyordu. Yasal grevler, dilekçeler, istekler - hepsi son buldu! "Yenilenmiş" düzen gerçek yüzünü gösterdi. Ve bu düzenin temsilcisi Bakan Makarov, daha fazla açıklık için 500 işçinin kurşunlanmasının son değil, daha başlangıç olduğunu, gelecekte de, allahın izniyle, durumun değişmeyeceğini derhal açıkladı...

Bu öyle bir oturdu ki! Büyük gürültülerle başlatılan dilekçe taktiği yaşama çarpıp paramparça oldu! Dilekçe politikası kendi acizliğini kanıtladı!

O halde, yeni ile eski Rusya arasındaki çok eski kavgada karar verecek olan dilekçeler değildir...

Lena katliamı nedeniyle Rusya'nın tüm köşe ve bucaklarında ayaklanan işçilerin sayısız grev ve mitingleri, işçilerin dilekçeler yolunda yürümeyeceklerini bir kez daha söylemiyor mu?

İşçi milletvekili Kuznetsov'u dinleyelim:

"İşçiler tarafından gönderilen, örgütlenme özgürlüğünün talep edildiği dilekçeler, aslında onların durumunu hiç de düzeltmedi, tam tersine, işçilerin

bu talebe aldıkları yanıt, bir katliam oldu."

Milletvekili Kuznetsov böyle söylüyor.

Vakıf olduğu işçi çevresinin sesine kulak veren bir işçi milletvekili, başka türlü konuşamazdı zaten.

Hayır, tasfiyecilerin şansı yok!...

Ve şimdi nereye sokulsun bu dilekçe taktiği?

Tabii ki işçilerden çok uzak bir yere...

Evet, evet, belli ki yaşamın dersleri tasfiyecilerde bile iz bırakmadan geçmiyor. Dilekçe sarhoşluğunun yumuşamaya başladığı görülüyor. Pekâlâ, onları akıllarını başlarına aldıkları için bütün kalbimizle selamlıyoruz!

Uzun zamandan bu yana yineliyoruz: yaşam her şeye muktedirdir, yenen her zaman odur!

Petersburg "Zvezda"sı (Yıldız)
No. 30, 15 Nisan 1912.
İmza: K. Stalin.
Rusça gazete metnine göre.
(Stalin, Eserler Cilt 2, sf. 203-204, İnter Yayınları.)

İYİ ÇALIŞIYORLAR

Lena'da atılan kurşunlardan sonra-bütün Rusya'da grevler ve protestolar.

Bakan Makarov'un Duma'da yaptığı "açıklamalar"dan sonra, Rusya'nın başkentinde bir gösteri.

Hükümet, Rusya'yı kanlı "kararnameler"in demir kıskaçlarına zorlamak istiyordu.

Ancak Rusya, Hükümetten güçlü olduğunu gösterdi ve kendi yolunda yürümeye karar verdi...

Lena'da meydana gelen olayların tarihine bir kez daha bakalım.

Lena altın ocaklarında 6000 işçi grevdeydi. Bu, barışçıl ve örgütlenmiş bir grevdi. Yalancı "Reç", Lena'da "kendiliğinden ayaklanma"dan sözedebilir tabii ki (bkz. No. 103). Fakat biz, yalancı "Reç"e göre değil, bilakis tanık Tulsinkski'nin "raporu"na göre yargıya varırız. Ve Bay Tulsinski, o gün işçilerin örnek biçimde hareket ettiklerini, işçilerde "taş ve sopa" bulunmadığını iddia ediyor. Altın ocaklarında cehennemvari çalışma koşulları, işçilerin asgari talepleri, 8 saat talebinden gönüllü olarak vazgeçilmesi, işçilerin başka tavizlere hazır oluşları - bütün bunlar, barışçıl Lena grevinin bilinen görüntüleridir.

Hükümet ise, ellerinde tütün keseleri ve ceplerinde tutuklu arkadaşlarının bırakılması için dilekçeler taşıyan barışçıl, silahsız işçileri kurşunlamayı gerekli buluyordu...

Yasa önünde Treşçenko değil, işçiler sorumlu tutulmuştur! Birilerinin proletaryanın kanına susadığı açık değil midir?

Kurşunların atıldığı günde, bir taşla iki kuş vurmak isteniyordu. Birinci olarak, Lena yamyamlarının açgözlü iştahlarını gidermek; ikinci olarak, diğer kent ve bölgelerdeki işçiler sindirilmek isteniyordu. Sermayenin boyunduruğunu mırıldanmadan taşıyın denmek isteniyordu, yoksa sizlere de Lena işçilerine yaptığımız işlemi yaparız.

Sonuçta, ne birine ne de ötekine varıldı.

Lena yamyamları hoşnut edilmedi, çünkü altın ocaklarında grev devam ediyor.

Diğer kentlerin işçileri yalnız sinmemekle kalmadılar, aksine katliama karşı protestonun işareti olarak birbiri ardına grevlere gidiyorlar.

Dahası var. Rusya'nın başkenti Petersburg, Makarov'un "açıklamalar"ı-

na binlerce öğrenci ve işçinin bir gösterisiyle yanıt verdi.

Rus toplumunun en duyarlı kesimi yüksek öğrenim gençliği, Rus halkının en devrimci kesimi proletaryaya elini uzattı, kızıl bayrakları yükseltti ve ilan ediyor: Evet, "böyleydi", fakat böyle devam edemez!

Lena'da barışçıl iktisadi grevden, bütün Rusya'da siyasi grevlere; bütün Rusya'ya siyasi grevlerden, Rusya'nın merkezinde binlerce öğrenci ve işçinin gösterisine - devlet iktidarının temsilcileri, işçilere karşı mücadelede buraya vardılar.

Evet, kurtuluş hareketinin "köstebeği", ileriyi gören Rus Hükümetinin altını usulca "oyuyor".

Böyle iki-üç "kahramanlık hareketi" daha, ve ozaman Bakan Makarov'un pazar çığırtkanlığından sadece acıklı bir hatıra kaldığı, kuşkusuz söylenebilecek.

Çalışın baylar, çalışın!

Petersburg "Zvezda"sı (Yıldız)
No. 31 17 Nisan 1912.
İmza: K. Solin
Rusça gazete metnine göre.

(Stalin, ESERLER, Cilt 2, sf. 205-206, İNTER YAY.)

"Bolşevik Partizan"
No. 52, s. 2-4,
1 Temmuz 1989,

GREV KOMİTELERİ VE STALİN

Bu sayımızda, grev/mücadele komiteleri konusunda işçi sınıfının uluslararası deneyimlerini okuyucuya sunma uğraşımızı devam etürmek istiyoruz.

Bu sayımızda, çeşitli milliyetlerden Çarlık Rusyası işçi sınıfının, 1907'nin ikinci yarısından itibaren Bakû'da, fabrika sahiplerine ve petrol sanayicilerine karşı yürüttükleri direniş ve grevlerde komünistlerin işçi hareketini hangi ilkelerden yola çıkarak, hangi somut taktiklerle birleştürdiklerini göstereceğiz.

Bu dönemde geliştirilen işçi hareketinin Bakû'da çok önemli bir yeri var. O da şu: Özellikle 1907'nin ikinci yarısından itibaren tüm kitlesel ve önemli işçi hareketlerine Bolşevikler ve özel olarak da tüm siyasal yaşamı tutarlı Bolşevik mücadele ile dolu, Lenin'in ölümünden sonra hem SSCB'de hem de tüm dünyada Uluslararası Komünist Hareketin tartışılmaz önderi J. V. Stalin'in doğrudan önderlik etmesi, devrimci işçi hareketinin taktiklerini tespit edip yönetmesidir.

Stalin, 25 Ekim 1907'de RSDİP Bakû Komitesi üyeliğine seçilir. Stalin bu andan itibaren RSDİP Bakû Komitesi'nin önderi ve asıl örgütleyicisidir. Stalin'in Bakû'daki çalışmasında, işçilere yönelik, özellikle petrol sanayiinde çalışan işçilere yönelik çalışması çok önemli bir yer tutar. Bakû'da genç ama güçlü bir petrol sanayii vardır. Bunun doğal sonucu olarak, büyük bir bölümü petrol sanayiinde çalışan 50 bine yakın işçi, Bakû'nun çeşitli işletmelerinde çalışmaktadır. Hızla gelişen petrol sanayii, kendisiyle birlikte Avrupa'nın kapitalist tekniğini, metotlarını ve ekonomik örgütlenmelerini getirirken, işçiler halen, büyük ölçüde Asya tipi baskının ve sömürünün pençesi altında inliyorlardı. Ücret sistemi, meta olarak ödenen ve/veya pirimlerin karışımı olan ücretlerden oluşuyordu. Petrol sanayii dışında çalışan işçilerin ücret sistemi ise daha farklıydı. İşçilerin birliğini engellemek, bozmak ve sömürü oranını daha da artırmak amacıyla farklı ücret sistemleri uygulayan kapitalistlere karşı, Bakû işçi sınıfının mücadelesini tek bir orduda birleştirmeyi ve tüm işçi sınıfı için ortak genel talepler tespit etmeyi ücret sisteminin farklılığı önemli ölçüde zorlaştırıyordu. İşçilerin mücadelesini zorlaştıran bir başka etken de, Bakû'daki işçilerin ulusal bileşimi idi. O dönemde Bakû'da çalışan işçilerin %48'ini Ruslar ve Ermeniler, %22'sini Persler, Tatarlar ve Lesgiler ve %10'unu Türkler, geri kalan %20'yi de diğer milli azınlıklardan işçiler oluşturuyordu.

1907'de Bolşeviklerin gücü ve işçi hareketi ile ilişkilerinin derecesi ise kabaca şöyledir: Bolşeviklerin Bakû'daki üye sayısı 300, Menseviklerin örgütlü üye sayısı 100 kadardır (bkz. Stalin, cilt 2, s. 161). 1905 Devriminin etkilerinin hâlâ güçlü olduğu 1907'nin başlarında Bolşeviklerin üye sayısı 8000 civarında idi. Devrimin yenilgisi, Bolşeviklerin üye sayısında da hızlı bir azalmayı beraberinde getirmişti ama Bolşevikler illegal parti örgütünü ve bilinçli işçilerin en sağlam, en fedakâr unsurlarının çoğunluğunu saflarında tutmayı bilmişlerdi. Bolşevikler, sağlam, güçlü ve disiplinli bir parti örgütüne, işçi hareketini ileriye götürecek tutarlı taktiklere sahipken, Menşevikler zayıf, gevşek ve disiplinsiz bir parti örgütüne ve işçi hareketinin kuyruğuna takılmanın propagandasını yapan, işçi hareketini burjuvazinin taktiklerine bağlayan bir yapıya sahiptiler.

Gelişen devrimci işçi hareketi ile Bakû'da daha sıkı bağlar kurmak, işçi hareketinin güncel mücadelelerini daha güçlü olarak yönetmek amacıyla, Bakû Petrol Sanayii İşçileri Derneği adına 12 Ağustos 1907'den itibaren "Gudok" (Siren) adlı haftalık legal bir gazete çıkartılmaya başlanır. Eylül 1908'den sonra ise Bolşevikler "Bakinski Raboçi" (Bakû'lu İşçi) adında yeni bir legal sendika gazetesi çıkartırlar.

Bu dönemde Bakû'daki "legal olanaklar"ın nasıl kullanıldığı konusunda sözü Stalin'e bırakalım:

"Bakû'daki "legal olanaklar" arasında, petrol alanı ve fabrika komisyonlarının özel bir yeri vardır. Bu komisyonlar, milliyet ve politik düşünce farklılığı gözetilmeksizin, ilgili firmanın ayrımsız tüm işçileri tarafından seçilir. Görevleri işçiler adına petrol alanı ve fabrika sorunları üzerine firma yönetimiyle görüşmelerden ibarettir. Bunlar henüz doğrudan anlamıyla legal örgütler değil, ama dolaylı ve gerçek anlamda bayağı da legallar, çünkü bunlar, resmi makamların izniyle dağıtılan işçilerin "hesap kitaplarında eksiksiz bulunan "Aralık sözleşmesi" temelinde vardırlar. Petrol alanı ve fabrika komisyonlarının örgütümüz için önemi anlaşılırdır: Örgütümüz onlar aracılığıyla petrol işçileri kitlesini örgütlü biçimde etkileme olanağını elde ediyor, gerekli olan, sadece, komisyonların örgüt kararlarını kitleler önünde savunmasıdır. Tabii ki komisyonların şimdi pek o kadar önemi yok, çünkü petrol sanayicileri onları artık fazla hesaba katmıyor, fakat komisyonları işçiler hesaba katıyor, ve bizim için en önemlisi de budur...

Komisyonlardan başka, sendikalar var, daha doğrusu iki sendika: "Petrol Sanayii İşçileri" sendikası (yaklaşık 900 üye) ve "Makine İşçileri" sendi-

kası (yaklaşık 300 üye). Çok önemsiz olan "Ocak İşçileri Sendikası"nı sayma-yabiliriz. Petrol sanayii ile doğrudan ilişkisi olmayan diğer meslek dallarının sendikalarından, aynı şekilde denizcilerin Sosyal-Devrimcilerin etkisi altındaki illegal birliğinden (yaklaşık 200 üye) hiç söz etmiyoruz, bu sonuncusu petrol sanayii için önemli olduğu halde. Sözü geçen sendikalardan ilki (Bolşeviklerin etkisi), işçiler arasında özellikle popülerdir. Üretim ilkesine göre inşa edilmiştir ve petrol işinde tüm kategorilerin işçilerini birleştirir (çıkarma, kuyu açma, makine işi, petrol işlenmesi, vasıfsız iş). Böyle bir örgüt tipini, örneğin, makine işçilerinin ocak işçilerinden vb. bağımsız bir grevini amaca uygunsuz kılan mücadele koşulları dikte etmektedir. İşçiler bunu kavradılar ve "Makine İşçileri" birliğini kitle halinde terketmeye başladılar." (Stalin, cilt 2, s. 162-163, İnter Yayınları.)

Petrol sanayiinde çalışan işçiler, Bolşevik sendikanın etkisi altında iken, daha küçük ve manüfaktür türünde üretim yapan işletmelerde çalışan işçiler ise Menşeviklerin etkisi altındaydılar. Stalin, işçiler için yazdığı yazılarda, petrol sanayicilerinin toplu sözleşme görüşmelerinde, *işletmelerde çalışan tüm işçilerin seçtiği delegelerle* görüşme yapılması önşartını ileri sürer. İşçi sınıfının ortak mücadelesi açısından farklı ücret sistemlerinin ve prim adındaki sadakaların ortadan kaldırılması ve yerine ortak bir ücret sisteminin geçirilmesi talebini getirir. İşverenler, işçilerin Bolşevikler önderliğinde kararlı mücadelesi sonucunda, tüm işçilerin seçtiği delegelerle görüşmeler yapmayı kabul etmek zorunda kalırlar. Çeşitli işletmelerden seçilen işçi delegeleri, bir konferans düzenlerler, toplu sözleşme görüşmelerindeki her bir noktayı gözden geçirirler, grevleri kontrol ederler ve grevlerin siyasi içeriğini belirlerler. Çarlık Rusya'sının diğer bölgelerinde işçilerin elinden 1905 Devrimi sonucunda elde ettikleri legal olanaklar birer birer geri alınırken, Bakû'da yeni legal mevziler elde edilir.

Stalin, legal işçi örgütlerinden ilki olarak, "milliyet ve politik düşünce farkı gözetmeksizin, ilgili firmanın ayrımsız tüm işçileri tarafından" seçilen, "fonksiyonları, işçiler adına petrol alanı ve fabrika sorunları üzerine firma yönetimiyle müzakerelerden ibaret" olan FABRİKA KOMİSYONLARI"nı sayıyor. (Başka yazılarında Stalin, fabrika komisyonları yerine "Temsilciler Konseyi" adını da kullanıyor.) Stalin'in fabrika komisyonu adını verdiği örgüt, bileşimi, yapısı ve görevleri açısından, Komintern ve Kızıl Sendikalar Enternasyonali'nin "Grev Yönetimleri" ile, bugün bizim "Grev Komiteleri" adını verdiğimiz örgüt ile uyum içindedir.

Fabrika komisyonları, sendikaların yanısıra vardır ve her ikisi de Bolşeviklerin işçi kitlesi ile bağlarını geliştirmede, devrimci işçi hareketini örgütleyip yönetmelerinde vazgeçilemeyecek, birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcısı olan örgütlerdir. Öyle ki, Bolşevikler fabrika komisyonları aracılığıyla *"petrol işçileri kitlesini örgütlü biçimde etkileme olanağını elde ediyor" ve "komisyonların örgüt kararlarını kitleler önünde temsil etmesi"* için uğraşıyorlar. Bolşevikler sendika aracılığı ile de geniş işçi kitlesini örgütleyip yönetirken, sendikaların *"en canlı elemanları örgüt... etrafında birleşmelerini kolaylaştır"*dığından (Stalin, age, s. 164) da yola çıkıyorlar. Fabrika komisyonları ile sendikalar arasındaki ilişkiyi Stalin, *"Hedefimiz açıktır: Genel taleplerimize ulaşmak ve yaşamımızı iyileştirmek için proletaryayı temsilciler konseyi etrafında toplamak ve Temsilciler Konseyini sendikalar etrafında birleştirmek"* (a.g.e., s. 92) şeklinde tanımlıyor.

Bir kez daha Stalin bu satırlarda fabrika komisyonları (temsilciler konseyi) ile sendikaları birbirlerinin tamamlayıcısı olarak vurguluyor. Ama Stalin buradan da daha ileri gidiyor. O, proletaryanın geniş kesimlerini etrafında birleştiren temsilciler konseyinin "sendikalar etrafında" birleştirilmesini savunuyor. Tabii ki burada, temsilciler konseyi etrafında birleşeceği sendikalar, burjuva, küçük-burjuva sendikalar değil, proleter, komünistlerin önderliğinde sendikalardır. Stalin, temsilciler konseyi fabrika komisyonları aracılığı ile sendikaların daha geniş işçi kitleleri ile bağlar geliştirmesi, varolan bağlarını sağlamlaştırması ve fabrika komisyonlarına önderlik etmesi görevini koyuyor.

STALİN VE GARANTİLİ TOPLU SÖZLEŞME TAKTİĞİ

Grev komitelerinin (yani fabrika komisyonları, temcilciler konseyinin) görevlerinden birisi, işçiler tarafından kararlaştırılan talepleri patronlara kabul ettirmek amacıyla, patronlarla toplu sözleşme görüşmelerine, müzakerelere girmektir. Görevin böyle konması, işçi temsilcilerinin şartlar ne olursa olsun her toplu sözleşme görüşmesine katılması gerektiği anlamına mı gelir? Stalin bu soruya hayır diye cevap veriyor.

"Genel olarak söylenirse, biz müzakereye karşı değiliz, çünkü belirli önkoşullarda genel talepler bazında işçileri yekpare bir bütün halinde birleştirebilir. Fakat müzakere işçileri, ancak 1- kitleler en aktif biçimde katıldığında, taleplerini özgürce tartıştığında, delegeleri denetlediğinde vb., 2- kitleler,

gerektiğinde taleplerini bir genel grev ile destekleme olanağına sahip olduğunda, birleştirebilir. Petrol alanlarında ve işletmelerde belirli bir toplantı özgürlüğü olmaksızın, temsilciler konseyi özgürce toplanamazken, önderlik sendikanın elinde değilken, işçiler müzakereye aktif olarak katılabiir ve taleplerini tartışabilir mi vb.? Tabii ki hayır! Gemi sevkiyatının tatil edildiği ve petrol ihracının kesildiği, patronların, genel greve başka zamandan çok daha uzun karşı koyabilecekleri kışın, işçiler taleplerini destekleyebilir mi? Yine hayır! Oysa, şimdiye kadar çağrılan müzakerelerin tümü kışa ertelendi ve taleplerin görüşülme özgürlüğü, özgür bir temsilciler konseyi ve sendikanın müdahalesi olmaksızın önerildi. İşçi kitleleri ve sendikanın müdahalesi olmaksızın önerildi. İşçi kitleleri ve onların örgütleri dikkatle sahneden uzak tutuldu ve mesele, Şendrikov okulundan bir avuç "birey"e bırakıldı. Delegelerinizi seçin bay işçiler, deniyordu ve sonra eve gidebilirsiniz! İşçiler olmaksızın bir müzakere, işçileri dolandırmak için bir müzakere - üç yıl boyunca bize bu önerildi. Böyle müzakereler ancak boykot edilmeye layıktır ve biz Bolşevikler onlara boykot ilan ettik..." (age., s. 126-127)

"Eğer talep ettiğimiz garantileri önceden elde etmezsek müzakereye gitmeyeceğiz ama talep edilen garantileri alırsak, bu garantilere dayanmak, müzakereyi dilenciliğin bir silahından, mücadeleye devam etmenin bir silahı yapmak için müzakereye gideceğiz tıpkı bazı gerekli koşulların kabul edilmesinden sonra, fabrikayı, sanayi işletmesini, petrol alanını, kölelik arenasından; kurtuluş arenasına dönüştürmek için, işe gitmeyi reddetmediğimiz gibi." (age., sf. 91)

Stalin, patronlarla yapılan toplu sözleşmeleri "dilenciliğin bir silahı" değil, *"devam edecek mücadelenin bir silahı"* olarak görüyor. İşte reformist mücadele taktiği ile proleter devrimci toplu sözleşme taktiği arasındaki temel ayrım budur. Reformistler, toplu sözleşmeleri, verili mücadelenin amacı, patrondan işçiler için birkaç kuruş daha dilenmenin alanı olarak görüp gösterirken, proleter devrimciler için toplu sözleşme görüşmeleri, işçilerle kapitalistler arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi işçi yığınlarına daha iyi kavratmanın, kapitalizme mümkün olan en büyük zararı verdirmenin, mücadeleyi işçilerin denetimine taşımanın; yapıldığı taktirde devam edecek mücadelelere daha güçlü olarak hazırlanmanın bir alanı, bir dinlenme molasıdır.

Eğer bir toplu sözleşme görüşmesi, verili bir işçi hareketini ileri götürmüyorsa, işçilerin kazanma imkanını baştan dıştalıyorsa, patronlar baştan ga-

rantili zaferlerini işçi temsilcilerini boyun eğdirerek açıklamak için toplu sözleşme görüşmelerine çağırıyorsa ya da toplu sözleşme görüşmeleri patronlara satılmış, işçiler arasında patronların gerçek ajanları reformist, sarı, faşist sendika bürokratları tarafından, işçilerin her türlü denetiminden uzak, kapalı kapılar ardında yapılıyorsa, bu tür toplu sözleşme görüşmelerine katılmamak, boykot etmek doğru olan taktiktir.

Böyle bir taktiğe karşı gelebilecek ilk ve temel itirazlardan birisi, hemen hemen tüm toplu sözleşme görüşmelerinde işçiler için bir şeylerin elde edildiği, işçilerin bir dilim ekmeğine bir lokma daha elde etmenin, dilenerek de olsa, bir kazanç olduğudur. İşçiyi dilenci, işvereni de hayırsever olarak gören reformistler açısından bu bakış açısı anlaşılabilir. Fakat her gün emek vermesine rağmen, kendisinin daha da fakirleştiğini, patronun ise daha da zenginleştiğini gören bir işçi için, patronuna hayırsever, kendisine de dilenci olarak bakması, böyle alçak bir düşünceyi anlayışla karşılaması mümkün değildir.

Sözü yine Stalin'e bırakalım:

"Buradan açık şekilde görülüyor ki, ileri yoldaşların en yakın görevi, petrol işçileri uğruna inatçı bir mücadele, petrol işçilerini fabrika işçisi arkadaşları etrafında birleştirme mücadelesidir, ve bunun yolu, onların bilinçlerine petrol sanayicilerine karşı sınırsız bir güvensizlik aşılamak, kafalarından pazarlık ve dilenciliğin, bu zararlı önyargıların kökünü kazımaktır. Sahneye ilk kez ve böylesine beceriksizce ve karikatürümsü çıkan ("bahşiş" vb.) petrol işçilerinin kitlesine, yaşamda iyileştirmelerin yukarıdan bahşedilmediğini ve pazarlıkla kazanılmadığını, bilakis aşağıdan, fabrika işçileri ile ortaklaşa mücadele ile alındığını yüksek sesle ve sert bir şekilde söylemeliyiz (sadece sözlerle değil, olgularla da göstermeliyiz!).

Müzakere sorununu, ancak bu görevi göz önünde bulundurduğumuzda doğru şekilde çözebiliriz.

Kısmi mücadelenin devam ettiği, genel mücadelenin ise henüz önümüzde durduğu, petrol sanayicilerinin, petrol işçilerini fabrika işçilerinden koparmak ve onların genç bilincini bozmak için sağa sola prim dağıttığı yerde, şimdi genel mücadeleden önce önümüzdeki müzakereye katılmanın, bağlayıcı bir sözleşme hazırlamak amacı ile, petrol sanayicileriyle işçileri ortaklaşa çalışmaya çağırmanın, böyle bir anda "müzakereye gitmenin" kitlelerin kafasındaki "bahşiş" önyargılarının kökünü kazımak değil, bunu pekiştirmek anlamına geldiğini düşünüyoruz. Bu, kitlenin bilincine petrol sanayicilerine karşı güvensizlik değil, aksine güven aşılamak anlamına gelir. Petrol işçileri-

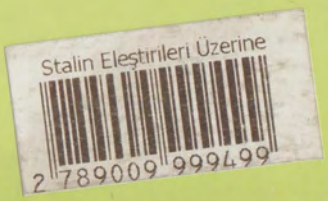
ni fabrika işçileri etrafında toplamak, onları fabrika işçilerine yakınlaştırmak değil, bilakis onları geçici olarak ortada bırakmak, onları kapitalistlerin pençesine geri fırlatmak anlamına gelir.

Tabii ki "her kötülüğün kucağında bir iyilik yatar", şu anda yapılacak bir müzakere de aynı şekilde örgütlenmek için, Koçegar yoldaşın ifade ettiği gibi, "mücadelenin yayılması" için belirli bir yarar getirebilir. Ama eğer müzakerenin sebep olduğu zarar bu belirli yararı aşarsa, o zaman müzakereyi lüzumsuz eşya gibi bir kenara atmamız kuşkusuz zorunludur. Çünkü eğer yoldaş Koçegar **esas olarak** *"örgütlediği" ve "mücadeleyi yaydığı" için "müzakereye gidiyorsa", kabarma sırasında, genel mücadelenin arifesinde, hazırlanmakta olan genel mücadelenin başlangıcında niçin "müzakereye gidilmemesi" gerektiği hiç mi hiç anlaşılmazdır. Korkulacak ne var? "Genel örgütlenme", "mücadelenin yayılması" o zaman özellikle gereklidir? O zaman kitlelerin yukarıdan verilen ödünler için en az yatkın olmaları gerekir? Ama mesele tam da şudur ki, temsilci seçmek demek, kitleleri örgütlemek demek değildir. Örgütlemek (tabii ki Gapon'un anlayışıyla değil, bizim anladığımız anlamda) her şeyden önce, kapitalistlerle işçiler arasında uzlaşmaz karşıtlık bilincini geliştirmektir. Keşke böyle bir bilinç olsaydı, o zaman gerisi kendiliğinden gelirdi."* (Stalin, cilt 2, s. 81-82-83)

Demek ki, toplu sözleşme görüşmelerine yaklaşımda ilke, genel yarar-zarar ilişkisidir. Eğer herhangi bir toplu sözleşme görüşmesinin getirdiği *genel yarar*, götüreceği genel zarardan azsa, bu tür toplu sözleşmeler ve toplu sözleşme anlaşmaları reddedilir. Tabii ki garantili toplu sözleşme taktiğini, garantili toplu sözleşme olmadığında toplu sözleşmeleri boykot taktiğini başarılı bir biçimde uygulamanın önşartı, işçi kitlesine pratikte önderlik edebilecek ölçüde güçlü bir siyasal örgütün, işçi sınıfının geniş kesimlerinin güvenini ve desteğini kazanmış, işçi hareketinin taktikleri konusunda yetkinleşmiş bir siyasi örgütün varolmasıdır.

Bakû'da Bolşeviklerin devrimci işçi hareketine önderlik etmesinin ve bu önderliğin gereklerini yerine getirmelerinin anahtarı da işte buradadır.

Bolşeviklerin bu dönemdeki mücadelelerinden bizim çıkartacağımız en temel ders de budur. Türkiye... işçi sınıfının, en basit iktisadi savaşımdan en gelişmiş kitlesel siyasi savaşımlarına kadar başarıya ulaşmasının anahtarı bu türden bir örgütün yaratılmasında, inşa edilmesinde yatmaktadır. Her gün işçiler arasındaki faaliyetlerinde yüzlerce sorunla karşılaşan ve bunlara çözümler getirmeye çalışan bilinçli işçiler, bu nedenle, bu kadar çok sorun arasında bugünün asıl sorununun diğer sorunlar içinde kaybolmasına, geri plana itilmesine, ana enerjinin bu hedefin dışında yönlendirilmesine izin vermemelidirler.

Stalin Eleştirileri Üzerine
2 789009 999499